

Beleids- en begrotingstoelichting

ECONOMIE, WETENSCHAP, INNOVATIE EN
INDUSTRIE

Begrotingsuitvoering 2025

Matthias Diependaele

Vlaams minister van Economie, Innovatie, Industrie, Buitenlandse Zaken,
Digitalisering en Facilitair Management

I. INHOUDSTAFEL

I. INHOUDSTAFEL	2
II. INLEIDING DOOR DE MINISTER.....	5
III. SAMENVATTING	7
IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	10
1. Overkoepelende strategische doelstellingen	10
OSD1. De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken	10
OSD2. Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen	16
OSD3. Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren	21
OSD4. Extra investeren in onderzoek & ontwikkeling & innovatie en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie	26
V. BELEIDSVELD ECONOMIE	32
1. Inhoudelijk structuurelement "Toegang tot financiering voor ondernemingen"	32
1.1. Prestatie-indicatoren.....	32
1.2. Strategische doelstellingen.....	34
1.3. Operationele doelstellingen	35
1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	36
2. Inhoudelijk structuurelement "Ondernemerschap"	46
2.1. Prestatie-indicatoren.....	46
2.2. Strategische doelstellingen.....	49
2.3. Operationele doelstellingen	50
2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	53
3. Inhoudelijk structuurelement "Groeiondersteuning voor kmo's en groeibedrijven"	57
3.1. Prestatie-indicatoren.....	57
3.2. Strategische doelstellingen.....	59
3.3. Operationele doelstellingen	60
3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	61
4. Inhoudelijk structuurelement "Vergroening/klimaat"	70
4.1. Prestatie-indicatoren.....	70
4.2. Strategische doelstellingen.....	73
4.3. Operationele doelstellingen	73
4.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	73
5. Inhoudelijk structuurelement "Ruimtelijke Economie"	74
5.1. Prestatie-indicatoren.....	74
5.2. Strategische doelstellingen.....	75
5.3. Operationele doelstellingen	75

5.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	77
VI. BELEIDSVELD WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	80
1. Inhoudelijk structuurelement "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"	80
1.1. Prestatie-indicatoren.....	80
1.2. Strategische doelstellingen.....	82
1.3. Operationele doelstellingen	83
1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	85
2. Inhoudelijk structuurelement "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"	92
2.1. Prestatie-indicatoren.....	92
2.2. Strategische doelstellingen.....	94
2.3. Operationele doelstellingen	95
2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	99
3. Inhoudelijk structuurelement "Strategisch basisonderzoek"	106
3.1. Prestatie-indicatoren.....	106
3.2. Strategische doelstellingen.....	108
3.3. Operationele doelstellingen	108
3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	109
4. Inhoudelijk structuurelement "Onderzoeksinfrastructuur"	110
4.1. Prestatie-indicatoren.....	110
4.2. Strategische doelstellingen.....	111
4.3. Operationele doelstellingen	111
4.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	115
5. Inhoudelijk structuurelement "Postinitieel onderwijs"	123
5.1. Prestatie-indicatoren.....	123
5.2. Strategische doelstellingen.....	124
5.3. Operationele doelstellingen	124
5.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	126
VII. BELEIDSVELD INNOVATIE	128
1. Inhoudelijk structuurelement "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"	128
1.1. Prestatie-indicatoren.....	128
1.2. Strategische doelstellingen.....	130
1.3. Operationele doelstellingen	130
1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	138
2. Inhoudelijk structuurelement "Valorisatie van onderzoeksresultaten"....	152
2.1. Prestatie-indicatoren.....	152
2.2. Strategische doelstellingen.....	153
2.3. Operationele doelstellingen	153
2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	154

3. Inhoudelijk structuurelement "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"	157
3.1. Prestatie-indicatoren.....	157
3.2. Strategische doelstellingen.....	162
3.3. Operationele doelstellingen	162
3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	165
4. ISE ZONDER ISE "ontvangsten participaties".....	173
4.1. Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement	173
4.2. Operationele doelstellingen	173
4.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	173
VIII. BELEIDSVELD WETENSCHAPSCOMMUNICATIE.....	175
1. Inhoudelijk structuurelement "Wetenschapspopularisering- en communicatie".....	175
1.1. Prestatie-indicatoren.....	175
1.2. Strategische doelstellingen.....	177
1.3. Operationele doelstellingen	178
1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar.....	180
IX. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD.....	185
1. Apparaatskredieten	185
1.1. Budgettair kader voor het begrotingsjaar	185
2. Begrotingsprogramma's zonder beleidsveld.....	191
X. LIJST MET AFKORTINGEN	200
XI. BIJLAGE OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN	204
XII. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT	207
XIII. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF.....	211
XIV. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN VAN HET HOF VAN JUSTITIE	212
XV. BIJLAGE OVERZICHT VASTLEGGINGEN EN VEREFFENINGEN RELANCEPROJECTEN	213
XVI. BIJLAGE EVALUATIEAGENDA 2025-2026	214
XVII. BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'	215

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Het begrotingsjaar 2025 speelde zich af in een internationale context die fundamenteel verschilde van die van de voorbije decennia. Geopolitieke spanningen namen toe, mondiale handelsrelaties kwamen onder druk te staan en grote economische machtsblokken kozen steeds explicieter voor protectionistische en strategische beleidskeuzes. De terugkeer van een uitgesproken America-first-beleid in de Verenigde Staten, met stevige industriële steunprogramma's en selectieve handelsmaatregelen, had ook in 2025 een voelbare impact op Europa. Voor open, exportgerichte economieën zoals de Vlaamse werd daardoor pijnlijk duidelijk dat economische weerbaarheid geen vanzelfsprekendheid meer is.

In deze context staan welvaart, veiligheid en economische autonomie steeds nauwer met elkaar verbonden. Als Vlaamse regeringsploeg hebben wij in 2025 dan ook bewust gekozen voor een koers die vertrekt van economisch realisme. Binnen de bevoegdheden Economie, Wetenschap en Innovatie lag de focus bij de uitvoering van de begroting op structurele competitiviteit, productiviteitsgroei en strategische verankering van economische activiteit in Vlaanderen

Een kernprioriteit daarbij was het herstel van de productiviteitsgroei, die al geruime tijd onder druk staat. Via De Vlaamse Versnelling hebben wij ingezet op snellere besluitvorming, het verminderen van administratieve lasten en het creëren van betere randvoorwaarden voor ondernemerschap en investeringen. Regelgeving moet innovatie en economische dynamiek ondersteunen, niet afremmen. Dat uitgangspunt vormt een rode draad doorheen de begrotingsuitvoering 2025.

Diezelfde logica hanteren wij ook in onze Europese positionering. In 2025 hebben wij ons nadrukkelijk geëngageerd om Europees beleid actief mee vorm te geven, maar tegelijk gewezen op het feit dat productiviteits- en klimaat- en reguleringsambities steeds hand in hand moeten gaan. Wanneer Europese doelstellingen geen rekening houden met internationale concurrentie of met de economische draagkracht van ondernemingen, dreigen ze de industriële basis van Europa te ondergraven. Daarom pleitte Vlaanderen consequent voor meer haalbaarheid, proportionaliteit en fasering in Europees klimaat- en industriebeleid.

Hetzelfde geldt voor de Europese staatssteunregels. De regels zijn erop gericht om een gelijk speelveld binnen de Europese Unie te verzekeren. Het kan niet de bedoeling zijn dat de landen met de grootste budgettaire armslag via nationale steunmaatregelen een onevenredig concurrentievoordeel verwerven. Vlaanderen heeft zich in 2025 daarom actief ingezet voor een coherent en fair Europees staatssteunkader, dat strategische investeringen mogelijk maakt, maar tegelijk fragmentatie en interne concurrentievervalsing binnen Europa vermijdt. Regio's en bedrijven moeten in eerste instantie concurreren op basis van innovatie, productiviteit en kwaliteit, en niet op basis van de omvang van nationale overheidsmiddelen.

Het industriebeleid nam dan ook terecht een centrale plaats in de begrotingsuitvoering 2025. Wij blijven ervan overtuigd dat een sterke industrie de ruggengraat vormt van onze economie en onmisbaar is voor welvaart, innovatie en strategische autonomie. Tegelijk staat die industrie voor een ingrijpende transitie. De Vlaamse aanpak vertrekt daarom niet vanuit vrijblijvende ambities, maar vanuit de noodzaak om industriële verduurzaming te verzoenen met concurrentiekracht en investeringszekerheid.

In dat kader plaatsen wij ook de klimaatsprong resoluut binnen het industriebeleid. De verdere uitwerking van Contracts for Difference vormt hierbij een essentieel instrument. Door investeringszekerheid te bieden voor kapitaalintensieve,

klimaatvriendelijke industriële technologieën maken wij de transitie haalbaar voor bedrijven en behouden we industriële activiteit in Vlaanderen. Klimaatbeleid en industriebeleid versterken elkaar slechts wanneer ze samen worden ontworpen en uitgevoerd; dat uitgangspunt heeft de begrotingsuitvoering 2025 duidelijk gestuurd.

De gewijzigde internationale context onderstreepte in 2025 ook de nauwe band tussen economie en veiligheid. Wij hebben daarom verder geïnvesteerd in de uitbouw van een Vlaams ecosysteem rond defensie- en dual-use-industrieën. In een wereld die opnieuw wordt gekenmerkt door machtsblokken en strategische rivaliteit is investeren in defensie niet alleen een veiligheidskeuze, maar ook een economische en technologische hefboom. Deze investeringen creëren nieuwe kansen voor Vlaamse bedrijven en versterken tegelijk de Europese en Vlaamse weerbaarheid.

Ook op het vlak van onderzoek en innovatie bleven wij ambitieus, met blijvende aandacht voor excellentie en strategische programma's. Tegelijk werd sterker ingezet op economische valorisatie: innovatie moet leiden tot toepassingen die bijdragen aan productiviteit, groei en werkgelegenheid. Investerings in digitale en AI-infrastructuur passen binnen diezelfde logica. Toegang tot performante rekeninfrastructuur is cruciaal om technologische achterstand te vermijden en Vlaanderen te positioneren binnen het Europese AI-ecosysteem.

De uitvoering van de begroting 2025 binnen Economie, Wetenschap en Innovatie weerspiegelt zo een duidelijke beleidskeuze van deze Vlaamse regeringsploeg. In een wereld waarin economische naïviteit geen optie meer is, kiezen wij resoluut voor productiviteit, industrie, innovatie en concurrentievermogen, met een actieve Europese inzet en oog voor economische realiteit. Dat is de basis om de welvaart van Vlaanderen veilig te stellen op lange termijn.

III. SAMENVATTING

Binnen de domeinen economie, wetenschap en innovatie (onderwerp van deze BBT) werd in 2025 in totaliteit **2,1 miljard euro** vastgelegd. Deze middelen zitten verspreid over vier programma's: Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie.

Binnen het programma economie werd in 2025 voor **786 miljoen euro** aan engagementen vastgelegd. Deze middelen werden voornamelijk besteed binnen volgende Inhoudelijke Structuurelementen:

- Financiering ondernemingen: 24 miljoen euro;
- Groei- en ondersteuning KMO's en groeibedrijven: 757 miljoen euro (FIO).

Voor het programma wetenschappelijk onderzoek werd in totaliteit **854 miljoen euro** vastgelegd. De grootste posten binnen dit programma waren:

- Algemeen fundamenteel onderzoek: 781 miljoen euro, onder meer:
 - o 275 miljoen euro voor BOF-Bijzondere onderzoeksfonden;
 - o 473 miljoen euro voor FWO – fonds wetenschappelijk onderzoek;
- Domein specifiek fundamenteel wetenschappelijk onderzoek: 35 miljoen euro, waaronder:
 - o 12 miljoen euro voor het Vlaams Instituut voor de Zee;
 - o 16 miljoen euro voor het Agentschap Plantentuin Meise;
- Onderzoeksinfrastructuur: 37 miljoen euro.

Voor het programma innovatie werd in totaliteit **486 miljoen euro** aan middelen toegekend. Dit werd onder meer ingezet voor:

- Brugfunctie fundamenteel en toegepast onderzoek: 415 miljoen euro, waaronder:
 - o 160 miljoen euro voor SOC IMEC
 - o 96 miljoen euro voor SOC VIB
 - o 86 miljoen euro voor SOC VITO
 - o 60 miljoen euro voor SOC Flanders Make
- Valorisatie onderzoeksresultaten : 70 miljoen euro voor IOF – Industriële onderzoeksfondsen en interfacediensten.

In 2025 werd **11,7 miljoen euro** toegekend aan middelen binnen het programma wetenschapscommunicatie.

De 50 miljoen euro VAK/VEK O&O opstapmiddelen voor innovatie en ontwikkeling werden op de O&O Provisie (TB0-1TBA2AH-PR) geplaatst. De toewijzing van deze middelen wordt verder toegelicht bij het betreffende begrotingsartikel.

TOTAAL – ECONOMIE, WETENSCHAP EN INNOVATIE, excl. DAB's, excl. apparaatsuitgaven en programma B

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	116.431	0	0	2.289.013	2.086.750
BA-JR 2025	116.431	0	0	2.362.142	2.168.645
BU 2025	606.458	1.000	0	2.138.024	2.155.765

PROGRAMMA TC – ECONOMIE

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	116.322	0	0	999.738	761.931
BA-JR 2025	116.322	0	0	1.008.501	814.543
BU 2025	606.131	1.000	0	785.968	803.275

Economie (Programma TC) heeft onder meer betrekking op de middelen van het Fonds Innoveren & Ondernemen (FIO). Dit fonds wordt beheerd door het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en wordt ingezet voor maatregelen gericht op:

- het stimuleren van ondernemerschap (bespreking onder strategische doelstelling: Meer en sterkere ondernemers);
- het verhogen van het groeipotentieel en het innoverend vermogen van de Vlaamse ondernemingen (bespreking onder strategische doelstellingen: Veerkrachtige sectoren en bedrijven en Impactvol innoveren in bedrijven en clusters en optimale kennisverspreiding in het beleidsveld Innovatie);
- het creëren van stimulerende omgevingsfactoren voor het ondernemen (bespreking onder strategische doelstelling: Duurzame en innovatieve ruimte om te ondernemen).

PROGRAMMA TE – WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	817.679	841.631
BA-JR 2025	0	0	0	855.041	848.625
BU 2025	0	0	0	854.102	847.687

Met de middelen rond wetenschappelijk onderzoek (Programma TE) wordt er geïnvesteerd in grensverleggend fundamenteel onderzoek gedreven door de nieuwsgierige onderzoeker. Het doel is te investeren in de kennisbasis van onderzoekers en ondernemingen om voorop te kunnen lopen in de economie van morgen, en in excellent onderzoek van onderzoekscentra en universiteiten.

PROGRAMMA TF – INNOVATIE

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	109	0	0	459.277	470.777
BA-JR 2025	109	0	0	486.281	493.066
BU 2025	327	0	0	486.228	492.971

Met innovatie (Programma TF) wordt er een brug geslagen tussen het wetenschappelijk onderzoek en de praktische toepassing ervan. Hierbij worden subsidies en toelagen gegeven aan strategische onderzoekscentra met het oog op innovatieve economische en maatschappelijke valorisatie van excellent onderzoek op gebied van micro- & nano-elektronica, biotechnologie, duurzame ontwikkeling, digitalisering en maakindustrie.

PROGRAMMA TL – WETENSCHAPSCOMMUNICATIE

(duizend euro)					
	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	0	0	0	12.319	12.411
BA-JR 2025	0	0	0	12.319	12.411
BU 2025	0	0	0	11.726	11.832

Het programma Wetenschapscommunicatie (Programma TL) heeft betrekking op de middelen die het departement WEWIS aanwendt om het brede publiek en jongeren te informeren over en te sensibiliseren voor het belang van wetenschap en technologische innovatie, en zo het maatschappelijk draagvlak voor deze domeinen te versterken. Acties rond STEM, creativiteit en ondernemerschap worden (ook) ontwikkeld binnen het programma TC door VLAIO.

IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

1. Overkoepelende strategische doelstellingen

Ons beleid funderen we op vier overkoepelende strategische doelstellingen:

1. OSD1 De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
2. OSD2 Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
3. OSD3 Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
4. OSD4 Extra investeren in O&O&I en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie

OSD1 zet het structurele en strategische kader uit voor het economisch beleid. Vanuit de Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda wordt bepaald welke hefboomen essentieel zijn om de concurrentiekracht van de Vlaamse economie duurzaam te versterken. Industriebeleid, innovatie, digitalisering, energie en Europese positionering worden hier bewust geïntegreerd benaderd. OSD1 creëert zo het macro-economische raamwerk waarbinnen Vlaamse keuzes worden gemaakt en gepositioneerd, zowel intern als in de Europese context.

OSD2 bouwt hierop verder door deze algemene economische ambities te vertalen naar gerichte keuzes voor strategische sectoren, technologieën en waardeketens. De focus ligt op strategische autonomie, weerbaarheid en economische en kennisveiligheid, in een context van toenemende geopolitieke spanning.

OSD3 vormt de operationele schakel tussen deze strategische keuzes en hun concrete doorwerking bij ondernemers en kmo's. Een sterke productiviteits- en industriestrategie veronderstelt een overheid die ondernemingsvriendelijk, toegankelijk en digitaal performant is. OSD3 bundelt alles wat te maken heeft met administratieve vereenvoudiging, dienstverlening, digitale toegang en ondersteuning van ondernemingen bij hun digitale transitie.

OSD4 ten slotte verankert het geheel via een sterke en coherente kennis- en innovatiebasis. Door te investeren in O&O&I, het versterken van het systeem en het expliciet verbinden van kenniscreatie met valorisatie en kennisdiffusie, ondersteunt OSD4 alle andere doelstellingen. De focus op systeemkwaliteit, infrastructuur, evaluatie en Europese verankering zorgt ervoor dat de Vlaamse innovatiekracht niet alleen hoog blijft, maar ook maximaal bijdraagt aan economische en maatschappelijke impact.

OSD1. De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken

Naar een Vlaamse productiviteitsagenda

Begin 2025 kwam de regeringsbrede Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda 'Vlaamse Versnelling' tot stand. Deze agenda heeft als doel de structurele productiviteit te verhogen en de concurrentiekracht van de Vlaamse industrie duurzaam te verankeren.

Binnen drie strategische werven werden tien productiviteitshefbomen geïdentificeerd die richting geven aan het beleid. Op basis daarvan werd een reeks concrete acties opgestart in 2025, waarvan een aantal inmiddels werd afgerond en andere nog in uitvoering zijn.

Binnen werf 1 (geïntegreerde benadering rond economie, wetenschap, innovatie, industrie, buitenlandse (handels)zaken en digitalisering) werden in 2025 onder meer het Geïntegreerd Actieplan voor de Vlaamse Industrie, het Vlaams

Defensieplan en de Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie goedgekeurd. Ook de clusterwerking werd hervormd.

Tegelijk lopen verschillende trajecten verder, waaronder administratieve vereenvoudiging (Regelrecht), de uitbouw van een systeemaanpak voor onderzoek en innovatie en initiatieven rond strategische technologieën zoals waterstof en de Einsteintelecoop. Ook wordt ingezet op AI- en cybersecuritybeleid.

Een nieuwe agenda voor industriebeleid in Vlaanderen

Een geïntegreerd Vlaams industriebeleid

Begin 2025 werd, samen met de partners van het Industrieforum, een geïntegreerd actieplan voor de Vlaamse industrie uitgewerkt. Dit plan biedt een strategisch kader om de industrie te ondersteunen in een context van hoge energieprijzen, toenemende internationale concurrentie, geopolitieke onzekerheid en afhankelijkheid van kritieke grondstoffen. Het doel is om de concurrentiekracht, weerbaarheid en duurzame transitie van de Vlaamse industrie te versterken.

In 2025 werd vooruitgang geboekt binnen verschillende prioritaire actiedomeinen. Zo werd het speerpuntclusterbeleid hervormd, het innovatie-instrumentarium beter afgestemd op de noden van bedrijven en VLAIO als 'centraal aanspreekpunt' verder versterkt.

Ook op het vlak van klimaat en energie werden belangrijke stappen gezet, onder meer via de nieuwe programmanota voor Klimatsprong voor de Industrie en het onderzoeken van de mogelijkheden rond kleine, modulaire reactoren (SMR) in Vlaanderen alsook de oprichting van een SMR-alliantie.

Europees industriebeleid

Het departement WEWIS volgt het Europese beleid niet alleen nauwgezet op, maar zet ook actief in op afstemming én beïnvloeding ervan. Door gericht deel te nemen aan Europese besluitvorming en beleidsprocessen worden de belangen van de Vlaamse industrie en andere belanghebbenden structureel ingebracht, met als doel de concurrentiekracht en strategische positie van Vlaanderen te versterken binnen de Europese context.

In dat kader werden verschillende belangrijke Europese dossiers van nabij opgevolgd. Het gaat onder meer om initiatieven zoals het Europees Competitiviteitsfonds en de Clean Industrial Deal, die richting geven aan het Europese industrie- en innovatiebeleid. Binnen dit kader werd voor de Industrial Accelerator Act (IAA), een belangrijk dossier binnen de Clean Industrial Deal, ook een Vlaams standpunt aangenomen door de Vlaamse Regering. Daarnaast werd actief ingespeeld op sectorale actieplannen en wetgeving voor onder meer de chemische sector, staal en metalen en kritieke geneesmiddelen, die van groot belang zijn voor de Vlaamse industriële waardeketens.

Deze belangen werden bovendien actief verdedigd via bilaterale contacten en diplomatieke inspanningen, onder meer in ontmoetingen tussen de minister-president en Eurocommissarissen (en hun kabinet), hoge ambtenaren van de Europese Commissie en in overleg met andere Europese industrieministers.

Door deze proactieve aanpak kan Vlaanderen tijdig inspelen op nieuwe Europese beleidskaders, opportuniteiten benutten en tegelijk waken over een gelijk speelveld en een gunstig investeringsklimaat voor Vlaamse ondernemingen.

Staatssteun

In 2025 keurde de Europese Commissie het CISAF staatssteun kader goed (Clean Industrial Deal State Aid Framework). Dit is een nieuw, soepeler staatssteunkader, dat de vroegere Tijdelijke kaderregeling (TCTF) vervangt met grotendeels analoge

bepalingen. Het standpunt van de Vlaamse Regering, vervat in het Standpunt van de Vlaamse Regering over Europees Staatssteunbeleid van 14 februari 2025, is dat in een beperkt aantal situaties een soepelere toepassing van de staatssteunregels gerechtvaardigd kan zijn, maar nog steeds binnen een strikt afgelijnd kader met duidelijke spelregels en met voldoende controle op het behoud van een intern gelijk speelveld. Marktfalen is een vereiste (of hoge prioriteit) en de steun moet altijd proportioneel, evenredig, noodzakelijk én gebaseerd op gegevens zijn. Vlaanderen benadrukt het belang van maximaal gebruik van bestaande Europese financieringsinstrumenten, zoals het Innovatiefonds en de Connecting Europe Facility, aangevuld met een versterkte rol voor de Europese Investeringsbank. Ook Important Projects of Common European Interest (IPCEI's) bieden in dit opzicht een duidelijke meerwaarde.

Daarnaast heeft de Europese Commissie de publieke consultaties opgestart voor de herziening van bestaande staatssteunkaders, zoals de algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV), die de rechtsgrond vormt van het overgrote deel van de Vlaamse steunregimes.

IPCEI

Important Projects of Common European Interest (IPCEIs) bieden een Europees beleidskader voor nationale en regionale ondersteuning van O&O-projecten met de mogelijkheid tot het ondersteunen van een First Industrial Deployment (FID). Via zo'n projecten kunnen aanzienlijk marktfalen of grote maatschappelijke uitdagingen aangepakt worden waar er anders geen oplossing zou komen. Hiermee stimuleert de EU de lidstaten om middelen te bundelen in grote geïntegreerde projecten die bijdragen aan de concurrentiekracht van de Unie.

In 2025 werd geen steun vastgelegd, maar werden voorbereidende stappen genomen om een aantal nieuwe IPCEIs in de steigers te zetten, in nauwe samenwerking met andere EU-lidstaten op Europees niveau en met de Waalse collega's en de FOD Economie op Belgisch niveau.

IPCEI	Status
AI (Artificiële Intelligentie)	Oproep tot blijken van interesse gelanceerd in oktober 2025.
AST (Advanced Semiconductor Technologies)	Oproep tot blijken van interesse gelanceerd in november 2025.
CAM (Circular Advanced Materials)	Oproep tot blijken van interesse voorzien in 2026.
Nuclear	Studiefase opgestart in april 2025. Oproep tot blijken van interesse voorzien in 2026 (opgestart in februari).
Bio-economie	Studiefase opgestart in november 2025.
CCAV (Clean Connected Autonomous Vehicles)	Vorbereidingen gestart. Studiefase voorzien in 2026.
CRM (Critical Raw Materials)	Vorbereidingen gestart. Studiefase voorzien in 2026.

Een duurzame groei realiseren

Klimaatsprong

Op 17 oktober 2025 hechtte de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring aan het programma 'Klimaatsprong voor de industrie: het transitieprogramma voor een koolstofarme en competitieve energie-intensieve industrie tegen 2050'. De doelgroep is de Vlaamse basisindustrie, en meer in het bijzonder de chemie-,

raffinage- en staalsector, die een sleutelrol speelt in de industriële klimaattransitie. De nieuwe nota bouwt voort op het bestaande beleidskader en bundelt zowel lopende als nieuwe opdrachten. Ze bevat vijf operationele doelstellingen: het industrieel transitieprogramma versterken als coördinerend strategisch en tactisch actieprogramma; het omzetten van de (collectieve) infrastructuurbehoeften in een werkbaar plan voor de toekomst; het blijven garanderen van competitieve en voldoende energie; het opbouwen van de economie rond alternatieve grondstoffen, brandstoffen en circulariteit, afgestemd op de industriële transitie; en het versnellen van de klimaatinnovatie in en voor de Vlaamse basisindustrie (chemie, raffinage en staal).

In het najaar werd de planning opgemaakt voor het actiejaar 2026, wat resulteerde in het omschrijven van 11 concrete acties die bijdragen aan de 5 doelstellingen. De twee havens (Port of Antwerp-Bruges en North Sea Port) en de OVAM traden toe tot het permanent overlegorgaan.

Contracts for difference

In het voorjaar van 2025 werd een eerste pilootoproep gelanceerd voor investeringen in bepaalde types warmtepompen en grootschalige e-boilers ten behoeve van de decarbonisatie van de industrie.

De steun werd toegewezen op basis van het ingediende aanvraagbedrag voor de veiling, de biedprijs om 1 ton CO₂-uitstoot te vermijden. De laagste biedprijs 'won'. De toewijzing van de middelen is gebaseerd op het concept van tweezijdige 'contracts for difference' (CfD's). In dit systeem wordt de steun over meerdere jaren gegeven en gekoppeld aan de evolutie van bepaalde economische parameters.

Voor 15 projectvoorstellen werd een finale aanvraag en bod uitgebracht. Op 17 oktober 2025 kende de Vlaamse regering steun toe aan de beste 9 biedingen.

De steun voor de verschillende projecten wordt jaarlijks uitbetaald over een periode van 10 jaar, te tellen vanaf de ingebruikname van de installaties. Deze installaties worden uiterlijk in het najaar van 2029 in gebruik genomen, waardoor de steunperiode tot 2039 kan lopen.

Aangezien de jaarlijkse steunbedragen niet op voorhand bepaald kunnen worden, worden ze vastgelegd (VAK) op het Fonds voor Innoveren en Ondernemen in het jaar waarin deze worden vereffend (VEK). Hiertoe wordt in de uitgavendecreten 2026 t.e.m. 2039 een machtiging opgenomen om de Vlaamse Regering toe te laten tot een bedrag van 70 miljoen euro overeenkomsten af te sluiten.

Compensatieregeling van de indirecte emissiekosten (CIE)

In 2025 werd er voor de aanvragen van emissiejaar 2024 in totaal ruim 259.244 keuro vastgelegd en uitbetaald aan 37 ondernemingen. Deze uitgaven pasten binnen het voorziene VAK van 261.588 keuro.

Tegelijk moest een deel van de meersteunbedragen onder het uitzonderingsmechanisme voor emissiejaren 2022 en 2023 nog vastgelegd worden. Die meersteunbedragen konden na verdere afstemming met de Europese Commissie toegekend worden. Voor emissiejaar 2022 ging het over 6 ondernemingen. Voor emissiejaar 2023 betrof het 14 ondernemingen.

Voor die meersteunbedragen werd eerder een bestelaanvraag genomen die uiteindelijk ontoereikend bleek. Van de iets meer dan 45 miljoen euro totale meersteun werd zo in 2025 ook nog 4.571 keuro vastgelegd. Om het bijkomende bedrag van 4.571 volledig te kunnen vastleggen werd het VAK voor deze maatregel via herverdeling opgetrokken naar 263.815 keuro.

Zie ook OD3-3.

Energiebeleidsovereenkomsten

In de loop van 2025 werden de Energiebeleidsovereenkomsten (EBO) 2023-2026 geëvalueerd. Deze evaluatie werd gezamenlijk opgezet en gecoördineerd door het Departement WEWIS en VEKA.

De evaluatie beveelt aan om de Energiebeleidsovereenkomsten verder te zetten in de vorm van een vernieuwd EBO-instrument (EBO 2.0), waarbij het huidige vrijwillige maar niet-vrijblijvende mechanisme behouden blijft en de focus, aanvullend op energie-efficiëntie, wordt verbreed naar CO₂-reductie en industriële klimaattransitie. Daarbij wordt een modulaire opzet voorgesteld, met een verplichte energiebesparingsmodule en een optioneel klimaatluik, zodat het instrument voldoende flexibel inspeelt op uiteenlopende sectorale noden. Om investeringen met een langere terugverdientijd mogelijk te maken, wordt aanbevolen de looptijd te verlengen tot acht jaar, met een tussentijdse actualisatie na vier jaar. De evaluatie benadrukt het belang van meer voorspelbaarheid en continuïteit in de engagementen en tegenprestaties, evenals van een betere afstemming en harmonisering van rapportering met Vlaamse en Europese verplichtingen (o.m. EED, ETS en milieuwetgeving), conform het principe van eenmalige rapportering. Daarnaast wordt aanbevolen de governance te versterken, met behoud van de Commissie EBO als overlegplatform en een structurele, prominente rol voor het Verificatiebureau Benchmarking Vlaanderen in verificatie, monitoring en beleidsanalyse. Tot slot wordt gepleit voor meer transparantie over kosten en tegenprestaties, een snellere opvolging bij niet-naleving en verdere digitalisering en standaardisering van processen om de administratieve lasten voor ondernemingen te beperken.

De resultaten zullen aangewend worden bij de beleidsontwikkeling voor de periode vanaf 2027 op het vlak van onder meer energie-efficiëntie bij Vlaamse bedrijven.

Waterstofstrategie

De actualisatie van de Vlaamse waterstofstrategie werd aangevat in 2025, rekening houdend met de Europese doelstellingen voor de industrie inzake hernieuwbare brandstof van niet-biologische oorsprong (RFNBO). Overleg werd georganiseerd met Vlaamse belanghebbenden zoals de Vlaamse havens, essencia en verschillende bedrijven/organisaties vertegenwoordigd in de industriële Belgian Hydrogen Council. De voorziene oplevering (Q3 2025) liep evenwel vertraging op en het proces is nog lopende.

Verder werden de Europese discussies en beleidsontwikkelingen inzake waterstof nauw opgevolgd en werd actief meegewerkt aan standpuntbepalingen, non-papers, ook in samenwerking met andere lidstaten, met het oog op een bijstelling van zowel de RED III industriële RFNBO-doelstelling als de gedelegeerde verordening inzake de productie van RFNBO.

Kernenergie

De spanningen in het Midden-Oosten en de volatiliteit op de internationale energiemarkten onderstrepen opnieuw het belang van een betrouwbare en strategisch autonome energievoorziening in Europa. Het Vlaams Regeerakkoord stelt dan ook terecht dat kernenergie een belangrijke rol zal blijven spelen bij de realisatie van onze ambitie voor koolstofvrije en betaalbare stroom en dat we de mogelijkheden rond kleine, modulaire reactoren in Vlaanderen zullen bestuderen.

Samen met WEWIS heeft VLAIO in oktober een aanbesteding in de markt gezet voor een studie naar de "Ontwikkeling van een Vlaams Stappenplan m.b.t. de mogelijke invoering van Small Modular Reactors in Vlaanderen". Verder treedt

VLAIO op als contactpartij voor organisaties die zich m.b.t. SMR's tot de Vlaamse overheid wenden.

Ook nog in oktober 2025 werd de Vlaamse SMR Alliantie opgericht. Deze alliantie brengt, bedrijven, kennisinstellingen en administraties samen met het oog op het realiseren van SMR's in Vlaanderen. Voorts werd in 2025 gefocust op de mogelijke deelname aan het steunprogramma IPCEI Nuclear (cf. supra).

Ecologiesteun/GREEN

VLAIO ondersteunt de duurzame transitie van bedrijven in Vlaanderen via de zogeheten ecologiesteun die drie steuninstrumenten omvat: Ecologiepremie+, GREEN en strategische ecologiesteun.

In 2025 werd binnen de Ecologiepremie+ 33.356 keuro steun toegekend aan 286 projecten; binnen GREEN werd 8.977 keuro toegekend aan 42 projecten; en binnen de strategische ecologiesteun werd 12.962 keuro toegekend aan 10 projecten. Deze uitgaven overstijgen het beschikbaar VAK 2025 van 33,7 miljoen euro. Eind 2024 werd het resterend budget van 2024 via een bestelaanvraag overgedragen naar 2025 waardoor extra middelen beschikbaar waren.

Eind 2025 werd beslist om de oproep GREEN nog minstens één jaar te verlengen, tegelijk werden wel een aantal steunbare technologieën van de Limitatieve Technologieënlijst van Ecologiepremie+ geschrapt met ingangsdatum 1 januari 2026.

In 2025 werd verder ingezet op het systematisch in kaart brengen van de CO2-reductie per gesteund project in het kader van de monitoring van de bijdrage aan de klimaatdoelstellingen. Tot slot werd ingezet op een structureel periodiek overleg met VEKA met het oog op een betere samenwerking en afstemming, zowel met betrekking tot beleid als concrete steunmaatregelen.

Zie ook OD3-3.

Haalbaarheid van de EU-klimaatdoelstellingen voor de industrie

In een context van sterke internationale concurrentie en hoge energie- en productiekosten waakt Vlaanderen erover dat Europees klimaatbeleid de competitiviteit van onze ondernemingen en industriële verankering bevordert. Vlaanderen pleit daarom voor stabiele en voorspelbare doelstellingen, een gefaseerd transitiepad dat investeringszekerheid biedt en voldoende flankerende maatregelen om koolstoflekkage en delokalisatie te voorkomen. Daarbij vraagt Vlaanderen bijzondere aandacht voor energie-intensieve sectoren en het behoud van een gelijk speelveld zolang vergelijkbare klimaatverplichtingen buiten de Europese Unie ontbreken. Vlaanderen brengt dit standpunt ook regelmatig onder de aandacht op Europees niveau en vraagt aanpassingen aan het Europese instrumentarium, onder meer binnen het emissiehandelssysteem, evenals een aangepast staatssteunkader. Tegelijk hanteert Vlaanderen gerichte ondersteuningsmechanismen, zoals contracts for difference, om bedrijven effectief te stimuleren te investeren in koolstofarme en innovatieve technologieën. Vlaanderen benadrukt tot slot dat ambitieuze klimaatdoelstellingen hand in hand moeten gaan met een sterk industrieel beleid, zodat de klimaattransitie bijdraagt aan economische veerkracht, concurrentievermogen en strategische autonomie van Europa.

OSD2. Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen

Tegen een achtergrond van stijgende geopolitieke spanningen, is het noodzakelijk om onze strategische autonomie te vrijwaren voor belangrijke technologieën zoals halfgeleiders, biotech, cleantech, AI en quantum, en om een gediversifieerde en

stabiele toegang te verzekeren tot kritieke grondstoffen en materialen. Deze zijn in toenemende mate nodig voor de digitale en groene transitie van onze samenleving.

Kritieke grondstoffen

In 2025 werd gestart met de voorbereiding van de Vlaamse strategie voor kritieke en strategische grondstoffen. De bedoeling is om die in 2026 aan te nemen.

Ook werd deelgenomen aan de diverse bijeenkomsten van de Europese CRMA-Board (Critical Raw Materials Act) en de werkgroepen, gericht op de uitvoering van de CRMA. Deelnemende bedrijven aan de Europese oproep voor strategische projecten werden begeleid.

Halfgeleiders

Halfgeleiders en nanotechnologie zijn spits technologie die de strategische autonomie en concurrentiekracht van Europa moet waarborgen. Een meer strategische Vlaamse aanpak is nodig, rekening houdend met het feit dat Vlaanderen op deze domeinen vanuit O&O-perspectief boven zijn gewicht bokst in internationaal perspectief, maar het nog ontbreekt aan doorbraken in de bredere industrie. Op basis van gesprekken met stakeholders werden in 2025 doelstellingen scherp gesteld met het oog op een gericht beleid. In 2026 wordt deze strategie verder uitgewerkt.

In 2025 werden tevens de nodige voorbereidingen getroffen voor de evaluatie van imec in het voorjaar van 2026, wat eind 2026 moet uitmonden in een vernieuwing van het convenant.

2025 was ten slotte ook het jaar waarin de Nano-IC Pilootlijn formeel aan imec werd toegekend door de Europese Commissie en de voorbereidingen van het project in een stroomversnelling kwamen. De Nano-IC Pilootlijn werd officieel geopend op 9 februari 2026.

Zie ook OD10-1, imec.

Circulaire economie

In 2025 lanceerde VLAIO een nieuwe oproep Living Labs Circulaire Economie. Zeven nieuwe circulaire projecten die bijdragen tot een systeemdoorbraak in de sectoren maakindustrie, bouw, en de huur-, deel- en herstelsector werden gesteund voor een totaal van 1.800 keuro. De geselecteerde partnerschappen ontvangen maximaal 500 keuro. De samenvattingen van deze projecten kan men vinden in de projectendatabank.¹ (Zie ook OD12-4.)

Daarnaast leverde Vlaanderen Circulair in 2025 een strategische beleidsbijdrage via de oplevering van de Roadmap Kunststofrecyclage. Deze roadmap brengt knelpunten en hefboomen in kaart om Vlaanderen te positioneren als een sterke recyclagehub en ondersteunt zowel industriële competitiviteit als de vermindering van de afhankelijkheid van primaire grondstoffen.

Ook op het vlak van capaciteitsopbouw en kennisverspreiding werden stappen gezet. Via een internationale editie van het Circular Ambassador Program en de ontwikkeling van een overdraagbaar opleidingsdraaiboek werd expertise rond circulaire economie versterkt en internationaal gedeeld. De Ecodesign Awards 2025 verhoogden bovendien de zichtbaarheid van concrete circulaire oplossingen en businessmodellen bij bedrijven en ontwerpers.

Het Steunpunt Circulaire Economie ondersteunde in 2025 het beleid via de verdere verfijning van de monitoring van de circulaire economie, scenario-analyse en

¹ <https://www.vlaio.be/nl/projecten/circulaire-economie>

socio-economische duiding. Deze kennisbasis werd ingezet ter ondersteuning van beleidsvoorbereiding en -bijsturing. Hiervoor werd 233 keuro voorzien op TB0-1TBA2AG-WT.

In 2025 werd gestart met de evaluaties van het steunpunt Circulaire Economie en Vlaanderen Circulair, om het toekomstige circulaire economiebeleid onderbouwd vorm te kunnen geven.

Voorts werd in 2025 het VITO-boosterproject rond transregionale circulaire hubs opgestart, waarbij de koppeling werd gemaakt met de trilaterale werking die er al bestond rond circulaire economie in het kader van de MoU rond circulaire economie tussen Vlaanderen, Noordrijn-Westfalen en Nederland. Hiervoor werd 1.050 keuro herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

Samen met de andere Belgische actoren werd tot slot proactief aan standpunten gewerkt met als doel de Vlaamse belangen zoveel mogelijk vertaald te zien in nieuwe Europese wetgeving die in 2026 wordt verwacht, zoals de Circular Economy Act.

Defensie

Veiligheid en defensie staan prioritair op de Vlaamse beleidsagenda. Om in te spelen op de verschillende opportuniteiten en noden die zich rond dit thema stellen, werd op 4 april 2025 het Vlaams Defensieplan goedgekeurd.

In december 2025 keurde de Vlaamse Regering de Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie (VISD) goed, als onderdeel van het Vlaams Defensieplan. VISD vormt een langetermijnstrategie die beoogt de Vlaamse defensiegerelateerde technologische en industriële basis structureel te versterken en beter te positioneren binnen federale, Europese en NAVO-initiatieven. De strategie focust op het stimuleren van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, het ondersteunen van industriële opschaling en het begeleiden van bedrijven – met bijzondere aandacht voor kmo's en dualuse technologieën – zodat Vlaamse actoren beter kunnen inspelen op toenemende veiligheids- en defensienoden.

De voorbereiding van VISD vond plaats in 2025 en resulteerde in een geïntegreerde aanpak via strategische oriëntatieroadmaps in domeinen waar Vlaanderen sterke competenties heeft, zoals maritieme technologie, luchtvaart en drones, ruimtevaart, artificiële intelligentie, cyberveiligheid en autonome systemen. Voor de uitvoering van VISD worden jaarlijks middelen voorzien, met een oplopend indicatief budgettair groeipad van circa 5 miljoen euro bij de start tot maximaal 50 miljoen euro per jaar tegen 2029. De investering gebeurt via herverdeling vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR). Deze middelen worden ingezet via het bestaande Vlaamse innovatie-instrumentarium en specifieke nieuwe hefbomen, waaronder het Vlaams Defensiefonds, VISD-flagships en steun voor defensiegerelateerd basisonderzoek. Daarmee levert Vlaanderen, binnen zijn bevoegdheden, een gerichte economische en technologische bijdrage aan veiligheid en defensie, met tegelijk oog voor groei, werkgelegenheid en strategische autonomie. Naast een jaarlijkse voortgangscontrole, is er een tussentijdse evaluatie van de governance-structuur met programmamanagers in 2027 en een grondige eindevaluatie van de VISD in 2029 voorzien. Het budget voor governance van VISD in 2028 en 2029 zal mee deel uitmaken van het onderzoek naar welke governance-structuur opgezet kan worden voor het vervolgtraject vanaf 2028.

Daarnaast werd er ook voortgebouwd op verschillende federale, Europese en NAVO-initiatieven, inclusief de jaarlijkse Vlaamse cofinanciering van NAVO DIANA en het NAVO-Innovatiefonds. In dit kader werd er ook beleidsmatig bijgedragen

aan de werkzaamheden van de Raad Buitenlandse Zaken (luik defensie, inclusief defensie-industrie).

Zie ook OD1-1, OD12-5.

Bio-economie

Voor de Vlaamse beleidsacties werd in 2025 de werking van de werkagenda bio-economie onder Vlaanderen Circulair verdergezet. Op basis van de werkagenda werden evenementen georganiseerd en gesteund rond biobased bouwen, CO₂-opslag, en verwerking van organische afvalstromen uit de landbouw. Er is ook een studie opgeleverd over de toekomstige beschikbaarheid van biomassa in Vlaanderen, die werd voorgesteld op een aparte studiedag. Het Vlaams Platform voor Carbon Removal en Carbon Farming werd opgestart midden juni. Verder werd uitvoerig gecommuniceerd over concrete cases, beleidsontwikkelingen en relevante acties van partners.

Op het Europese niveau stond 2025 in het teken van de nieuwe Europese bio-economie strategie die eind november werd gepubliceerd. Tijdens het voorjaar werd een gezamenlijke positie van de Vlaamse administratie opgebouwd. Deze werd onder meer gebruikt voor bilaterale contacten met de Europese Commissie ter voorbereiding van de Europese strategie.

Verder werden de relevante Europese initiatieven, partnerschappen en infrastructuurprojecten opgevolgd.

Ruimtevaart

In 2025 werden de voorbereidingen getroffen om een nieuw hoofdstuk aan het Impulsprogramma te breien onder de werktitel "Impulsprogramma Ruimtevaarteconomie 2.0". De middelen voor de governance structuur Flanders Space ten belope van 125 keuro werden voor het jaar 2025 met een ministerieel besluit geregeld in afwachting van het nieuwe programma.

Binnen de Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie (VISD) is ruimtevaart expliciet voorzien als één van de strategische focusdomeinen, met een duidelijke brugfunctie tussen civiele ruimtevaart en defensietoepassingen (dual use). Zie ook OD12-4.

Agrovoedingsindustrie

In 2023 werd door de minister bevoegd voor innovatie en wetenschapsbeleid beslist om in uitvoering van de Vlaamse Voedselstrategie jaarlijks 5 miljoen euro extra te voorzien voor de Landbouwtrajecten (LA-trajecten) binnen VLAIO en 5 miljoen euro voor een thematische FWO-oproep rond voedsel- en landbouwonderzoek. (Zie ook OD7-1.)

De LA-trajecten bij VLAIO werden geëvalueerd in de loop van 2025. De resultaten zullen begin 2026 worden bekendgemaakt. (Zie ook OD12-4.)

Er werd vanuit WEWIS ook actief meegewerkt aan het Belgisch standpunt rond New Genomic Techniques (planten). In 2025 werd bovendien een bijkomende financiering voorzien voor de Agro-incubator bij VIB van 1,2 miljoen euro voor de periode in 2026. (Zie ook OD10-1).

WEWIS was actief in het opvolgen van de Europese ontwikkelingen, onder meer op het gebied van biotech. Binnen WEWIS werd een interne werkgroep opgezet om flexibel te kunnen reageren op alle Europese beleidsontwikkelingen inzake biotech in navolging van de mededeling van de Europese Commissie rond Biotechnologie en Biomanufacturing en ter voorbereiding van de Biotech Act. Vanuit WEWIS werd, na consultatie van stakeholders, input ingediend in de

Europese openbare raadplegingen voor de Biotech Act I en de EU Life Sciences Strategy. De Biotech Act I werd in december 2025 gepubliceerd.

Voorts werd actief meegewerkt aan de organisatie van de NAVO Biotech conferentie eind 2025.

Geneesmiddelenindustrie

WEWIS heeft actief bijgedragen aan de onderhandelingen over het Europese farmaceutische pakket en de Critical Medicines Act. Beide wetgevende initiatieven beogen de concurrentiekracht, innovatiecapaciteit en strategische autonomie van de Europese geneesmiddelenindustrie verder te versterken. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan een robuuste en veerkrachtige productie- en toeleveringsketen voor geneesmiddelen binnen de Europese Unie. Voor Vlaanderen, dat beschikt over een sterke en internationaal verankerde farmaceutische en biotechsector, bieden deze initiatieven belangrijke opportuniteiten. Ze creëren een gunstiger kader voor onderzoek en ontwikkeling, investeringen en productieactiviteiten, en dragen zo bij aan de verdere uitbouw van Vlaanderen als toonaangevende regio binnen de Europese life sciences-industrie.

Verder neemt WEWIS een actieve rol op in het kader van de implementatie van de EHDS-verordening (Europese Health Data Space). In samenwerking met Departement Zorg en Digitaal Vlaanderen werd in 2025 een rapport besteld met een impactanalyse en een haalbaarheidsstudie over de EHDS. Dit onderzoek bracht enerzijds in kaart wat de EHDS zou kunnen betekenen voor Vlaanderen en identificeerde anderzijds een aantal te nemen beslissingen voor Vlaanderen.

Uit de studie blijkt dat de implementatie van de EHDS-verordening voor het secundair gebruik (voor O&I) van gezondheidsgegevens in Vlaanderen strategische keuzes vergt inzake governance, infrastructuur, interbestuurlijke afstemming en financiering.

Om de EHDS-implementatie verder voor te bereiden heeft WEWIS eind 2025 een EHDS O&I-Taskforce opgericht gefocust op secundair gebruik van gezondheidsdata in Vlaanderen. Binnen deze taskforce wordt, in nauwe samenwerking met Vlaamse O&I-actoren en Digitaal Vlaanderen, gewerkt aan de uitbouw van een strategisch kader dat de basis moet vormen voor een coherente en toekomstgerichte implementatie van EHDS.

Chemie

De inspanningen om de chemiesector te ondersteunen in haar transitie werden onder OSD1 belicht.

Voorts trok WEWIS in 2025 het jaarlijks roterend voorzitterschap van de Trilaterale Chemie Regio (TCR). Deze trilaterale regio omvat Vlaanderen, Nederland en Noordrijn-Westfalen. Voorheen ging dit samenwerkingsverband door het leven als de trilaterale chemiestrategie. De stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de industrie en overheid van de 3 regio's en de trekkers van de 3 werkgroepen, kwam 4 keer samen, waarvan 2 keer fysiek in Brussel. In het najaar werden diverse bilaterale meetings opgezet tussen de TCR en de Europese Commissie.

In 2025 werd Vlaanderen lid van de European Critical Chemicals Alliance. Op vraag van de Europese Commissie werd Vlaanderen (WEWIS), namens de TCR, aangeduid als trekker van de werkgroep modernisering en investeringen, 1 van de 4 werkgroepen die binnen de alliantie werden opgericht.

Voorts bleven we actief binnen het Europees regionaal chemie netwerk (European Chemical Regions Network, ECRN). Het lidgeld voor ECRN wordt voorzien vanop de lijn internationalisering (TB0-1TBA2AB-WT).

Kennis- en economische veiligheid

Economische veiligheid

Buitenlandse investeringen zijn in toenemende mate ingegeven door strategische of (geo)politieke doelstellingen en hebben een impact op de strategische belangen van een overheid, de nationale veiligheid en/of openbare orde. Sinds 1 juli 2023 is er daarom een interfederaal screeningsmechanisme operationeel dat het de deelstaten en federale overheid mogelijk maakt om buitenlandse investeringen te screenen. In 2025 was Vlaanderen betrokken bij meer dan 100 screeningsdossiers.

In 2025 werd het beoordelingskader voor de screeningsdossiers inhoudelijk aangepast. Eind 2025 werden wijzigingen aan het beoordelingskader voor bijsturende maatregelen voorbereid.

Een Vlaams standpunt over hernieuwing van de Screeningsverordening (2019/152) werd uitgewerkt en aangewend voor de besprekingen van het Commissievoorstel tot hernieuwing van de Screeningsverordening. Dit EU-dossier is op het eind van het jaar door de Raad van de EU goedgekeurd. Verder werden de EU-initiatieven in het kader van economische veiligheid opgevolgd, waaronder de Economische Veiligheidsdoctrine en het European Security Network.

Tot slot werd in het najaar van 2025 een eerste voorstel uitgewerkt voor een Vlaamse Economisch Veiligheidsstrategie met het oog op adoptie door de Vlaamse Regering in de loop van 2026.

Kennisveiligheid

Wat betreft kennisveiligheid, gaven we een eerste uitvoering aan het in begin april 2025 goedgekeurde Vlaams Defensieplan waarbij we bekeken of we de huidige FWO-aanpak voor de risicobeoordeling van projectaanvragen voor internationale samenwerking ook buiten het FWO kunnen gaan toepassen. Het uitgangspunt hierbij is zoveel als mogelijk de autonomie van de kennisinstellingen te respecteren gezien daar de kennis en expertise aanwezig is m.b.t. het begeleiden van de onderzoekers. In de schoot van de VLIR werden door de vijf universiteiten, de 4 SOC's en het ITG nieuwe praktische richtlijnen opgemaakt voor onderzoekers over kennisveiligheid, dual use en misbruik van onderzoek.

Parallel liepen de gesprekken met de andere overheden (federaal en andere deelstaten) met het oog op een nog betere beleidsafstemming.

Vlaams-Nederlandse High-Tech samenwerking

De wispelturige geopolitieke context maakt immers alsmaar duidelijker dat een sterke wetenschappelijke en technologische basis in Europa essentieel is om de Europese concurrentiekracht te kunnen behouden en versterken. Vlaanderen en Nederland moeten hier (ook) gezamenlijk in optrekken. In het kader van de zevende Vlaams-Nederlandse top op 1 april 2025 in Gent, hebben we samen met Nederland een duidelijke koers uitgezet voor de versterking van onze bilaterale High Tech samenwerking.

Uitgaande van de actuele Vlaamse, Nederlandse en Europese beleidskaders werden 7 thema's geïdentificeerd om de hernieuwde samenwerkingsagenda in te vullen: Artificiële Intelligentie, Biotechnologie, Energie-innovatie, Fotonica, Quantum, Semicon en Waterstof, met Defensie als prioritair dwarsdoorsnijdend samenwerkingsthema. De onderliggende thema's van de agenda worden inhoudelijk ingevuld door de betrokken belanghebbenden in het veld. Het beleid kijkt waar, hoe en met welke (Vlaamse, Nederlandse en ook Europese) instrumenten het de samenwerking kan ondersteunen en faciliteren.

OSD3. Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren

Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid

Werking VLAIO

VLAIO is hét aanspreekpunt van de Vlaamse overheid voor alle ondernemers en ondernemingen in Vlaanderen. In 2025 beantwoordde het contactcenter van VLAIO bijna 35.000 vragen van ondernemers en kandidaat-ondernemers in Vlaanderen. De belangrijkste thema's waarover vragen gesteld werden waren steunmaatregelen, het starten van een eigen zaak en financiering van ondernemingen.

Administratieve vereenvoudiging / kmo-test

Met het project Regelrecht wil de Vlaamse regering administratieve processen eenvoudiger maken en de regeldruk verlagen. In maart 2025 startten de eerste werkgroepen waaronder een werkgroep specifiek gericht op administratieve vereenvoudiging voor bedrijven. Over de voortgang van regelrecht werd in 2025 2 keer gerapporteerd aan de Vlaamse regering (14 juli 2025 en 12 december 2025).

e-Loket voor ondernemers

In 2025 kende het e-loket voor ondernemers 465.000 aangemelde gebruikers en bood het platform 1.233 verschillende producten aan. Daarnaast zijn er nieuwe functionaliteiten toegevoegd, waaronder een overzicht van toegekende Vlaamse subsidies, erkenningen en vergunningen.

Om de administratieve lasten voor ondernemers verder te verminderen, heeft de Vlaamse Regering op 12 december 2025 beslist dat alle producten en diensten van Vlaamse entiteiten voor ondernemers, behoudens gegronde redenen, uiterlijk midden 2027 toegankelijk zullen zijn via het e-loket voor ondernemers. Daarbij kan de gebruiker zonder opnieuw te moeten aanmelden vlot en correct doorgaan naar de gewenste dienst. Hiermee wordt de verdere ontwikkeling richting een betrouwbare centrale toegangspoort of one-stop-shop voor ondernemers mogelijk gemaakt. De betrokken entiteiten zullen hiervoor de vooropgestelde basisbouwstenen integreren in hun applicaties en loketten zodat de gebruiker een vlotte en heldere digitale dienstverlening ervaart.

In de interbestuurlijke samenwerking rond de Single Digital Gateway (SDG) zal het e-loket voor ondernemers de centrale plek worden waar erkenningen en vergunningen die nodig zijn om een onderneming in Vlaanderen te starten, te beheren of stop te zetten, digitaal kunnen worden aangevraagd en opgevolgd.

Zie ook SD2 en bijhorend begrotingsartikel TCH-ATCA5CA-WT.

Lokale besturen

Omdat lokale besturen een belangrijk partner zijn in het ecosysteem rond de ondernemer, heeft VLAIO in 2025 verder acties ondernomen naar steden en gemeenten. Met een persoonlijk aanspreekpunt voor lokale besturen, een nieuwsbrief op maat, een specifiek luik op de VLAIO website, en ontmoetingen met de centrumsteden wordt ingezet op een goede wisselwerking en kennisdeling over bestuursniveaus heen.

In 2025 werd aan VVSG ook een subsidie van 1,2 miljoen euro toegekend om gedurende een periode van 4 jaar een dienstverleningsaanbod op te zetten om steden en gemeenten te ondersteunen bij het voeren van een ondernemingsvriendelijk beleid. De activiteiten opgezet in het kader van het

project bieden VLAIO ook de gelegenheid om het netwerk en de contacten met steden en gemeenten te versterken.

Zie ook OD2-5 en OD4-3.

De digitale transitie versnellen

Artificiële intelligentie

Op 22 maart 2024 werd de tweede cyclus van zowel het Vlaams Beleidsplan AI als het Vlaams Beleidsplan Cyberveiligheid goedgekeurd, waarmee een duidelijke koers werd uitgezet voor de periode 2024–2028.

In totaal bedraagt het jaarlijkse budget voor het Vlaams Beleidsplan AI meer dan 34 miljoen euro dat gespendeerd wordt via drie luiken (onderzoek, implementatie in bedrijven en een flankerend beleid). Het jaarlijks budget voor het onderzoeksluik (VAIOP) bedraagt 14,185 miljoen euro (zie ook OD8-5).

Binnen het VAIOP wordt sinds 2024 sterker ingezet op de voorbereiding van kennisoverdracht naar het bedrijfsleven via zogenaamde verrijgingsprojecten. Deze in omvang beperkte projecten dienen om VAIOP-technologiedemonstratoren in het lab te valideren aan de hand van realistische data aangeleverd door ten minste twee bedrijven (of technisch uitgedrukt: de VAIOP-resultaten worden van TRL3 (technology readiness level) naar TRL4 of TRL5 doorontwikkeld). De bedoeling is om op deze manier VAIOP-resultaten relevanter te maken voor bedrijven om meer toegepaste vervolgpiloten aan te vatten. In 2024 werden 10 verrijgingsprojecten goedgekeurd met een totaalbudget van 605 keuro.

Het implementatieluik van de AI-beleidsagenda is gericht op het ondersteunen van de AI-adoptie bij Vlaamse ondernemingen. De voorziene middelen (9,5 miljoen euro) worden enerzijds gebruikt om de onderzoeksresultaten uit het AI-onderzoeksprogramma via de VLAIO-instrumenten (ICON, COOCK+, TETRA) te laten doorstromen richting de Vlaamse ondernemingen. Van de voorziene 5 miljoen euro gereserveerde middelen werden in 2025 2,4 miljoen euro benut. Anderzijds worden de resterende middelen aangewend via het regulier O&O-instrumentarium om AI-projecten en AI-ondernemerschap te ondersteunen. (Zie ook SD2 en OD12-4.)

Binnen het flankerend beleid van het Vlaams Beleidsplan AI werden in 2025 middelen ingezet voor drie kerninstrumenten: de Vlaamse AI Academie (VAIA) (1.100 keuro), het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) (750 keuro) en het burgerwetenschapsprogramma amai! (500 keuro). (Zie ook OD8-5.)

In 2025 werden deze instrumenten systematisch geëvalueerd met het oog op versterking van hun impact en beleidsmatige inbedding. De evaluaties van amai! en het KDM werden afgerond in het voorjaar van 2025, gevolgd door de evaluatie van VAIA in het najaar van 2025.

Voor het Kenniscentrum Data & Maatschappij werd, aansluitend op de positieve evaluatie en de blijvende beleidsrelevantie in het kader van onder meer de implementatie van de AI Act, een nieuwe convenant onderhandeld voor de periode 2026–2030. Deze convenant werd ondertekend in het eerste kwartaal van 2026 en verankert de rol van het KDM als centraal aanspreekpunt voor ethische, maatschappelijke en juridische aspecten van artificiële intelligentie in Vlaanderen.

Ook het amai!-programma werd hertekend op basis van de evaluatie. Waar voorheen volledige innovatieprojecten met een burgerwetenschapscomponent werden ondersteund, wordt voortaan ingezet op het versterken van burgerparticipatie binnen bestaande Vlaamse AI-innovatieprojecten alsook een

integratie binnen FTI-festivals. Deze verschuiving moet leiden tot een efficiënter gebruik van middelen en een grotere doorwerking van citizen science binnen het bredere AI-ecosysteem. De inhoudelijke voorbereiding van dit vernieuwde instrument voor 2026 werd afgerond in het vierde kwartaal van 2025.

Zie ook verder het Europees digitaliseringsbeleid voor aansluiting op Europese AI-initiatieven.

Cybersecurity

Op 22 maart 2024 werd de tweede cyclus van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity goedgekeurd, waarmee een duidelijke koers werd uitgezet voor de periode 2024–2028. Het beleidsplan is opgebouwd rond drie pijlers: (i) onderzoek, (ii) implementatie in bedrijven en (iii) flankerend beleid.

Het Cybersecurity Research Program Flanders (CRPF) vormt het centrale instrument voor het onderzoeksluik en wordt aangestuurd via een meerjarig werkplan, met jaarlijkse opvolging en bijsturing op basis van technologische evoluties en aanbevelingen van de International Scientific Advisory Board (ISAB).

De eerste pijler is een strategisch basisonderzoeksprogramma (zie ook OD8-5) en omvat onderzoek en validatie naar cybersecurity technieken alsook mankementen in huidige systemen. Het programma is georganiseerd in vier onderzoekstracks: (i) Application & Software Security, (ii) Security Services & Secure Platforms, (iii) System & Infrastructure Security en (iv) Building Blocks for Cybersecurity.

De activiteiten in 2025 verliepen volgens het meerjarig werkplan 2024–2028. De evaluatie door de ISAB bevestigt dat het programma zich in een sterke fase bevindt, met uitstekende wetenschappelijke output, internationale zichtbaarheid en groeiende impact op industrie en beleid.

In 2025 werd onder meer ingezet op:

- publicaties in toonaangevende internationale conferenties en meerdere wetenschappelijke onderscheidingen;
- verdere ontwikkeling en adoptie van cybersecuritytools (zoals LINDDUN en VeriFast);
- versterkte samenwerking met industrie en toepassingen in domeinen zoals cloud, AI en kritieke infrastructuur;
- valorisatie via spin-offs en technologieoverdracht, en een groeiende interactie met cybersecurity-dienstverleners.

Daarnaast werd in 2025 bijkomend ingezet op cross-track samenwerking (o.a. rond AI-security en vertrouwelijke computing), alsook op beleidsrelevante thema's zoals NIS2 en cybersecurity in kritieke sectoren, waaronder de gezondheidszorg.

Via het implementatieluik (Pijler 2, zie ook OD12-4) van de CS-beleidsagenda wordt het VLAIO-instrumentarium ingezet op de doorstroom van resultaten uit CS-onderzoeksprogramma richting de Vlaamse ondernemingen. In 2025 werden de gereserveerde middelen (4 miljoen euro) aangewend voor de steun aan 5 projecten (COOCK+, TETRA, ICON).

Deze projecten richten zich onder meer op:

- de veilige ontwikkeling en integratie van nieuwe technologieën zoals AI en LLM's in softwareproducten;
- cybersecurity in embedded en industriële toepassingen;
- het versterken van de cyberweerbaarheid van bedrijven via concrete toepassingen en demonstratoren.

Hierbij is er ook sprake van spillovers van kennis en talent vanuit het onderzoeksprogramma naar bedrijven en cybersecurity-dienstverleners.

De derde pijler betreft het flankerend beleid waarbij in 2025 werd ingezet op het versterken van het cybersecurity-ecosysteem via bewustmaking, opleiding, kennisdeling en ondersteuning van ondernemingen.

De focus lag op het verhogen van de cybersecurity-maturiteit van Vlaamse ondernemingen, zowel op vlak van preventie als incidentrespons, onder meer via sensibiliseringsinitiatieven (zoals Cybersecurity Bites), opleiding en talentontwikkeling, en begeleiding via instrumenten zoals de cybersecurity-verbetertrajecten van VLAIO.

Digitalisering bij kmo's en innovatievolgers

Met de toenemende digitalisering, mede door toedoen van de AI-revolutie, zijn ook de digitaliseringsnoden van ondernemingen verder toegenomen. Dit geldt in het bijzonder voor kmo's en innovatievolgers die traditioneel zelf onvoldoende kennis hebben om op eigen kracht de digitale transformatie uit te rollen. VLAIO hanteert hierbij een aanpak inzet op zowel het informeren, sensibiliseren, coachen en opleiden van deze ondernemingen als het individueel ondersteunen van ondernemingen. VLAIO doet voor deze acties beroep op middelen (12 miljoen euro) die in het verleden werden toegekend in het kader van de beleidsagenda's AI en CS, die ruimer kunnen worden ingezet dan voor AI en CS.

In dit verband werden in 2025 ook 118 projecten gesteund via de oproepen digitalisering binnen de kmo-groei subsidie voor een bedrag van 4,2 miljoen euro, waarvan 2,5 miljoen euro van de AI-begrotingslijn.

Er werd hierbij ook specifiek ingezet op het thema cyberveiligheid. Deze acties zijn gericht op het sensibiliseren en activeren van Vlaamse ondernemingen om werk te maken van een sterk cyberveiligheidsbeleid. VLAIO werkt hiervoor samen met de partners uit perceel 4 van het contract ondernemerschap en innovatieversnelling. Daarnaast werden in het kader van de CS-verbetertrajecten 10 nieuwe dienstverleners aangesteld wat het totaal vanaf 1 januari 2026 op 19 actieve dienstverleners brengt. Voor de uitvoering van deze trajecten door de nieuwe en oude dienstverleners werd in 2025 in het totaal 2,9 miljoen euro vastgelegd.

Zie ook SD2 en OD12-4.

Europees digitaliseringsbeleid

De rol van Europa inzake digitaliseringsbeleid is de laatste jaren enorm toegenomen. Het beleid gaat verder dan O&I en bestrijkt nu ook domeinen zoals digitale infrastructuur, implementatie, innovatiesteun en capaciteitsopbouw; van oudsher thema's die zich vooral op lidstatelijk en regionaal niveau bevonden. Dit maakt het mogelijk om een grotere schaalgrote te behalen en kan een meerwaarde betekenen voor het Vlaamse digitaliseringsbeleid.

Het departement WEWIS volgt deze ontwikkelingen nauwgezet op via 5 thematische assen:

As	Opvolging op EU-niveau
Algemeen digitaliseringsbeleid	Programmacomité Digital Europe Programma
Artificiële Intelligentie	AI Board subgroepen
Cybersecurity	Opvolging NCC-BE en ECCC
Halfgeleiders / Nanotech	Chips JU
Supercomputing / Quantum	EuroHPC JU

Bij de opvolging van de Europese ontwikkelingen gaat belangrijke aandacht naar mogelijkheden om Vlaamse middelen te hefbomen met Europese middelen en samenwerkingen om zo toegang te krijgen tot systemen die de draagkracht van Vlaanderen overstijgen. Zo werd eind 2025 beslist om te investeren in zogenaamde Tier-0 rekentijd en in rekentijd voor AI-toepassingen. Vlaamse spelers hebben vandaag reeds toegang tot Tier-0 rekentijd via de Vlaamse deelname aan het LUMI-consortium, een Europees samenwerkingsverband dat een "pre-exascale" supercomputer huisvest in Kajaani (Finland). Deze machine is zeker tot eind 2027 operationeel. De nieuwe investering in Tier-0 rekentijd verzekert de toegang tot een nog sterkere machine na 2027. Voorts werden middelen voorzien om rekentijd voor AI-toepassingen te reserveren op de AI Factories in Finland en Duitsland (Jupiter). De AI-rekentijd zal aan Vlaamse spelers ter beschikking worden gesteld via de Vlaamse poot van de Belgische AI-Factory Antenna, die ook in de nodige begeleiding zal voorzien en gecoördineerd wordt door IMEC, vanuit haar trekkende rol bij VAIOP. Begeleiding voor gebruikers van de Tier-0 rekentijd gebeurt onder meer via het competentiecentrum EuroCC3, dat mede door de EuroHPC JU wordt gefinancierd en waaraan het Vlaams Supercomputer Centrum (takken UHasselt, UAntwerpen en VUB) aan deelneemt. In totaal gaat het om een investering van ruim 20 miljoen euro die het O&O- en AI-ecosysteem in Vlaanderen verder moet versterken. Deze investering gebeurde met middelen herverdeeld vanuit van de O&O&I-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

Daarnaast wordt vanuit het Departement WEWIS in het kader van de uitvoering van Europe's Digital Decade ook de opzet van European Digital Infrastructure Consortia (EDIC) opgevolgd, die de duurzaamheid van digitale projecten en een aangehouden betrokkenheid vanuit de lidstaten regio's moet verzekeren. Het Departement WEWIS neemt zo deel aan de ALT-EDIC (voor taaltechnologie) en overziet andere deelnames vanuit Vlaanderen.

Voorts werd in het kader van de herselectie van de European Digital Innovation Hubs (EDIH's) een Vlaams voorstel ingediend. Dit voorstel werd in de eerste ronde niet geselecteerd. Met het oog op een herindiening in een tweede ronde werd de begeleiding en ondersteuning van Vlaamse partners versterkt, met een meer proactieve rol voor VLAIO en het Departement WEWIS, teneinde de slaagkansen en strategische positionering te verhogen.

Verder werd een bedrag van 800 keuro voorzien als cofinanciering van de kwantumpilootlijn aan de Universiteit Hasselt. Deze investering wordt aangerekend op de O&O&I-provisie (TB0-1TBA2AH-PR) en draagt bij aan de opbouw van capaciteit voor de versnelde ontwikkeling van kwantumchips.

Ten slotte is er ook een toegenomen belang van het Europese regelgevende kader inzake digitale technologieën, gaande van digitale veiligheid tot de omkadering van AI-ontwikkeling. Gezien de impact op Vlaanderen en Vlaamse stakeholders wordt hiervoor iemand van het Departement WEWIS gedetacheerd naar de diplomatieke vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU om deze ontwikkelingen van nabij op te volgen en waar mogelijk, relevant en nuttig inhoudelijk te wegen op de discussies. Vanuit die positie wordt ook met bijzondere aandacht gekeken naar de digitale activiteiten binnen het European Competitiveness Fund (ECF) dat vanaf 2028 een vervolg zal zijn op programma's zoals het Digitale Europe Programme, CEF2-Digital en Creative Europe.

Regionale specialisatie ondersteunen

LRM

Zie OD1-1.

Uitrol EFRO-programma

In de prioriteit "Slim Vlaanderen" werden in 2025 48 projecten goedgekeurd voor een bedrag van 37 miljoen euro. Er werd voor deze projecten ook 8 miljoen euro cofinanciering voorzien vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen. In de prioriteit "Duurzaam Vlaanderen" werden in 2025 50 projecten goedgekeurd voor een bedrag van 28 miljoen euro. Er werd voor deze projecten ook 1 miljoen euro cofinanciering voorzien vanuit het Fonds Innoveren en Ondernemen.

De Interreg-programma's ("Europese Territoriale Samenwerking"), waarvan Vlaanderen financieel bijdraagt in 3 grensoverschrijdende en 2 transnationale programma's, zijn het internationale luik van EFRO en ondersteunen internationale samenwerking met het oog op de transformatie van onze regionale economie in lijn met de Europese doelstellingen. Een overzicht van de goedgekeurde Interreg-projecten in de verschillende programma's waarin Vlaanderen betrokken is kan men terugvinden in het activiteitenverslag 2025 van de afdeling Europese Programma's.

Bij BA2025 was 18.945 keuro VAK voorzien en er werd voor 12.679 keuro vastgelegd op het Fonds Innoveren en Ondernemen (ATC341 van TCH-ATCA5DC-WT en op de Interne Stroomartikels) voor cofinanciering van economische en innovatieve projecten binnen de programma's EFRO Vlaanderen en EFRO Interreg.

OSD4. Extra investeren in onderzoek & ontwikkeling & innovatie en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie

O&O-intensiteit

Volgens de meest recente internationaal vergelijkbare cijfers – voor het jaar 2023 – staat Vlaanderen op 3,52% van het regionaal bbp, België op 3,27% van het Belgisch bbp en Europa (EU-27) op 2,13% van het Europees bbp. Met een O&O-intensiteit van 3,52% bbp positioneert Vlaanderen zich als nummer 2 in Europa, na Zweden (met 3,64%). Dat is ruim boven de 3%-norm die op Europees niveau naar voren wordt geschoven.

Voor publieke O&O-financiering bepaalt het regeerakkoord dat deze legislatuur verdere stappen worden gezet richting de 1% voor de overheid. In 2023 bedraagt de publiek gefinancierde O&O-intensiteit 0,81%. Voor 2025 wordt de publieke O&O-intensiteit geschat op 0,87%.

O&O-landschap

In het kader van de Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda zijn in 2025 in samenwerking met de belanghebbenden vijf strategische trajecten opgezet om het systeem van Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (O&O&I) in Vlaanderen te versterken:

1. Naar een grotere valorisatie van O&O&I-investeringen in Vlaanderen;
2. Rationalisatie van en toegang tot de verschillende O&O&I-financieringskanalen, waaronder FWO-financiering;
3. Strategische investeringen in state-of-the art onderzoeksinfrastructuur in en buiten Vlaanderen;
4. Compliance én verminderen regeldruk en administratieve lasten voor onderzoekers;
5. Versterking van O&O&I binnen de hogescholen.

Deze trajecten vloeien voort uit de "Systeemanalyse Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie en uitgaventoetsing van het 'Vlaams beleid in het kader van productiviteit'" die aan het begin van de legislatuur werd uitgevoerd. Elk traject focust op een specifieke hefboom binnen het O&O&I-landschap, met als doel de kenniscreatie, valorisatie en implementatie te optimaliseren ten behoeve van een veerkrachtige samenleving en economie.

Traject 1 spitste zich in 2025 toe op de uitwerking van een geharmoniseerd KPI-kader. Het resultaat is een Piramidemodel "Doelstellingenkader voor het Vlaams O&O&I-systeem & Key Performance Area's" dat voortaan als overkoepelend kader zal gehanteerd worden om het Vlaamse O&O&I-beleid systemisch op te volgen. Deze nieuwe aanpak wordt sinds eind 2025, in een eerste pilootfase, toegepast bij de opmaak van nieuwe convenanten/overeenkomsten van ITG, AMS en Vlerick en de beleidsplan Open Science en beleidsplan Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie VISD. Met voortschrijdend inzicht kan het kader nog bijgestuurd worden.

Binnen traject 2 "Rationalisatie van en toegang tot de verschillende O&O&I-financieringskanalen" (zie hierboven) is er via een intensief proces met de verschillende stakeholders gekomen tot verschillende voorstellen voor aanpassingen in de regelgeving m.b.t. FWO. FWO als hét huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen is hierbij het uitgangspunt, rekening houdend met de beheersbaarheid van de aanvraagmassa voor FWO en de impact op het gehele ecosysteem. De maatregelen werden aangekondigd in de Mededeling aan de Vlaamse Regering van 3 oktober 2025 betreffende FWO als huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen. Hierbij werd toegespitst op de programma's Fundamenteel Onderzoek gezien de financieringsinstrumenten die verbonden zijn aan Strategisch basisonderzoek het voorwerp uitmaken van een uitgaventoetsing die zal lopen tot juni 2026. De FWO-programma's m.b.t. infrastructuur worden dan weer opgenomen in traject 3. (Zie ook OD5-1.)

Binnen traject 3 "Strategische investeringen in state-of-the art onderzoeksinfrastructuur in en buiten Vlaanderen", werden verschillende aspecten m.b.t. onderzoeksinfrastructuren besproken. Onderzoeksinfrastructuren zijn divers, zowel in thematische toepassing als in grootte. Een belangrijk aandachtspunt in het beleid is ervoor te zorgen dat onderzoekers beschikken over adequate infrastructuur ten einde competitief te zijn op heel hoog niveau (wereldniveau). Ze moeten voldoende voorhanden zijn, en de heel dure toestellen moeten ter beschikking staan van alle onderzoekers die er nood aan hebben. Toegang tot internationale infrastructuren vergt een apart beleid dat complementair is. De werkzaamheden van het traject zijn nog volop aan de gang, waarbij de focus ligt op een goeie ontsluiting van de infrastructuur en het verhogen van de valorisatie en financiële duurzaamheid van onderzoeksinfrastructuur door middel van sterke exploitatieplannen. Via een mededeling aan de Vlaamse Regering van 12 december 2025 werd een tussentijdse stand van zaken van de werkzaamheden gegeven. (Zie ook SD8 en de daarbij horende OD's.)

Binnen traject 4 met focus op de vermindering van administratieve lasten voor onderzoekers, werden de noden qua vermindering geïnventariseerd en het proces in kaart gebracht om effectief te vereenvoudigen. Zo werden een 70-tal vereenvoudigingsvoorstellen uit het veld verzameld waarmee aan de slag wordt gegaan binnen het kader van Regelrecht. Daarnaast werd geïnvesteerd in een eerste pilootversie van de beslissingsboom om onderzoekers te ondersteunen en te ontlasten bij het naleven van geldende regels. Op basis van verzamelde gebruikersfeedback zal deze tool in 2026 verder worden uitgebouwd.

Via traject 5 wil de Vlaamse Regering de rol van de hogescholen in het Vlaamse O&O&I-ecosysteem structureel versterken. Het traject brengt de 13 hogescholen, VLHORA, VLAIO, WEWIS en vertegenwoordigers van het werkveld samen rond een gedeelde visie op de positie van hogescholen binnen het O&O&I-landschap. Alle hogescholen dienden een versterkingsvoorstel in en startten met de uitwerking van een toekomstgericht O&O&I-organisatiemodel, met onder meer aandacht voor duidelijke rolverdelingen, strategische expertisedomeinen, roadmaps voor infrastructuur en onderzoek, een professionelere valorisatie-aanpak en sterkere aansluiting bij het VLAIO-netwerk. Daartoe voorzag de Vlaamse Regering op 19

december 2025 in een financiering van 3,9 miljoen euro, ofwel 300 keuro per hogeschool. Deze investering vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van langetermijnafspraken en convenanten met de hogescholen, gericht op het wegwerken van versnippering en het verhogen van hun maatschappelijke en economische impact.

Einsteintelecoop

In 2025 versterkte Vlaanderen zijn beleidsmatige en financiële inzet rond de Einsteintelecoop (ET). Binnen het internationale selectieproces bleef de Euregio Maas-Rijn (EMR), met Vlaanderen, Nederland, Wallonië en Noordrijn-Westfalen, één van de drie officiële kandidaatregio's, naast Saksen (Duitsland) en Sardinië (Italië). Vlaanderen bleef zich in dit kader actief engageren binnen de grensoverschrijdende kandidatuur. De samenwerking tussen de betrokken regio's en landen werd in 2025 verder geconsolideerd via structureel overleg op politiek en ambtelijk niveau en door gezamenlijke initiatieven ter ondersteuning van de kandidatuur in internationaal verband.

Daarnaast verhoogde Vlaanderen in 2025 zijn financiële engagement ten aanzien van de Einsteintelecoop. Bovenop de eerder voorziene 200 miljoen euro besliste de Vlaamse Regering om 300 miljoen euro extra te reserveren, waardoor de totale Vlaamse bijdrage oploopt tot 500 miljoen euro in het geval de telescoop naar het drielandenpunt komt. Deze beslissing had evenwel geen invloed op de uitvoering van de begroting 2025.

Voorts werd in 2025 verder gewerkt aan de inhoudelijke en organisatorische voorbereiding van het bidbook voor de kandidatuur van de EMR. In de loop van 2025 werd hiertoe een bidbookteam opgezet binnen het tri-nationale ET-EMR Project Office. De inhoudelijke uitwerking van het bidbook gebeurt in nauwe samenhang met de lopende technische, geologische en omgevingsrechtelijke haalbaarheidsstudies in de EMR.

Binnen Vlaanderen werd het Vlaamse projectteam Einsteintelecoop in 2025 omgevormd tot ET-Vlaanderen. ET-Vlaanderen blijft ingebed binnen het FWO, maar wordt expliciet aangewezen als aanspreekpunt voor Einsteintelecoop in Vlaanderen. ET-Vlaanderen wordt gestructureerd rond de pijlers internationalisering en valorisatie, met flankerende inzet op STEM en outreach, en onderzoek. ET-Vlaanderen kreeg een werkingsbudget van 2,5 miljoen euro toegewezen, in te zetten in 2026 en 2027.

Tot slot nam de Vlaamse Regering in 2025 kennis van een Vlaamse valorisatiestrategie voor de Einsteintelecoop, waarin de mogelijke economische en technologische effecten voor Vlaanderen systematisch in kaart werden gebracht. Op basis hiervan wordt binnen 7 technologiedomeinen actief samengewerkt met bedrijven en onderzoeksinstellingen. Op 18 juni 2025 vond hiertoe een lanceringsevent voor bedrijven plaats. Deze valorisatiestrategie bouwt voort op de socio-economische impactanalyse door Econopolis, waarin de potentiële langetermijneffecten van een Vlaamse investering in de Einsteintelecoop werden onderzocht. Volgens de studie kan de Einsteintelecoop op lange termijn leiden tot een structurele productiviteitsgroei in Vlaanderen tot 0,22%, wat overeenkomt met ongeveer 1,5 miljard euro aan toegevoegde waarde. Daarnaast verwacht de studie enkele duizenden jobjaren over de bouw en operationele fase, met bijkomende werkgelegenheid via toeleveringsketens en spin-offs. De studie wijst ook op sterke ecosysteemeffecten, zoals de ontwikkeling van hoogtechnologische clusters, spin-offs en startups rond deep-tech en maakindustrie. Verder wordt een aantrekkingskracht op talent en STEM-profielen verwacht, onder meer via een toename van doctorandi en patenten. Ten slotte benadrukt de studie dat dergelijke grote onderzoeksinfrastructuur kan fungeren

als langetermijnhefboom voor innovatie en economische valorisatie, vergelijkbaar met ervaringen rond andere Europese Big Science projecten.

Kennisdiffusie

De Vlaamse hogescholen spelen een cruciale rol binnen het innovatielandschap dankzij hun regionale aanwezigheid en nauwe verbinding met de praktijk, met name in het toepassen van kennis binnen kmo's en social profit organisaties. Voor kennisdiffusie maken de hogescholen gebruik van de VLAIO-instrumenten TETRA, Blikopener en beperkt +/- 2% van de IOF-middelen en service van de interfaceactiviteiten.

Binnen het dienstverleningsaanbod fungeert Blikopener als een krachtig instrument voor kennis- en technologietransfer op maat van kmo's en maatschappelijke actoren. Via deze toegankelijke dienstverlening hadden de Vlaamse hogescholen jaarlijks meer dan 4.000 contactmomenten met ondernemers. De werking rond kennisdiffusie binnen de hogescholen reikt verder dan enkel het Blikopener-initiatief. In 2025 werd verder ingezet op de ondersteuning van de internationalisering van de hogescholen, door de uitbouw van een internationaal Europees netwerk, gericht op het aangaan van nieuwe partnerschappen en het ontwikkelen van internationale projecten. In totaal werd hiervoor een budget van 8.380 keuro toegekend (inclusief de 3,9 miljoen die onder O&O&I-traject 5 werd vermeld).

Zie ook OD11- 1.

Flanders Technology & Innovation (FTI)

Op 28 maart 2025 besliste de Vlaamse Regering over de voortzetting van Flanders Technology & Innovation. Om het belevingsfestival inzake technologie en innovatie in Vlaanderen op te zetten wordt een projectteam gevormd binnen VLAIO onder leiding van een festivaldirecteur. Het team ging in het voorjaar 2025 van start om een drieluik te organiseren: 1) een internationaal technologiefestival in het voorjaar van 2026; 2) regionale technologiefestivals in elk van de provincies in het najaar 2026 en 3) een centraal technologiefestival in Mechelen in het najaar van 2026.

In 2025 werden voor elk van deze drie luiken overheidsopdrachten gelanceerd om de gepaste uitvoerder aan te duiden. Daarnaast werden uitvoerders aangeduid voor de media- en persaanpak. Begin 2026 waren alle overheidsopdrachten afgerond en werd op elk van de luiken een gepaste uitvoerder aangeduid. In 2026 zal de organisatie voortgezet worden zodat Flanders Technology & Innovation in 2026 terug volop de schijnwerpers kan zetten op de verdere uitbouw en verwezenlijkingen van de Vlaamse kenniseconomie.

Zie ook TC0-1TCA2CA-WT.

De overheid als innovator

Met het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) stimuleert VLAIO Vlaamse publieke sectororganisaties om hun enorme koopkracht (15% bnp) meer strategisch in te zetten voor de aankoop van innovatieve oplossingen op maat van hun publieke behoeften. Het PIO is een vraaggedreven innovatie-instrument. Het biedt bedrijven concrete klantervaringen om nieuwe oplossingen te ontwikkelen en te valideren (in reële omgevingen) in nauwe samenwerking met, en op vraag van Vlaamse publieke organisaties. Bij succes kunnen de bedrijven de oplossingen verder commercialiseren.

De twee oproepen in 2025 leverden 24 projectaanvragen op, waarvan PIO er 15 geselecteerd heeft. Daarnaast kon PIO vooruitgang boeken in de al lopende

projecten. In 2025 organiseerde PIO 10 (open) marktconsultaties, met in totaal 171 inschrijvingen en lanceerde PIO 6 innovatieve overheidsopdrachten die op een bovengemiddeld aantal inschrijvingen konden rekenen. Tot slot werden diverse PIO-trajecten succesvol opgeleverd.

Het PIO fungeert ook als kenniscentrum voor 'Innovatieve Overheidsopdrachten' en is zeer actief in het sensibiliseren, verspreiden en delen van ervaringen en bewezen methodologieën, in binnen- en buitenland. PIO heeft hier in 2025 versterkt op ingezet. Tegelijkertijd heeft het PIO in 2025 resoluut de Europese kaart getrokken. PIO breidde haar internationale netwerk via TAFTIE verder uit, nam zelf deel aan twee Europese 'calls' en is erin geslaagd om de eerste Vlaamse publieke organisaties effectief toe te leiden naar de Europese subsidie-instrumenten en -netwerken.

In uitvoering van PIO werd een kleine 6,5 miljoen euro vastgelegd en 1,5 miljoen euro vereffend.

Zie ook OD2-5.

Europees O&O-beleid

Medewerkers van het departement WEWIS hebben ook in 2025 intensief geïnvesteerd in de diverse Europese en internationale overlegorganen en governance structuren met het oog op het behartigen van de belangen van de Vlaamse stakeholders. Deze impliceren allemaal ook een voorbereiding op Vlaams (met raadpleging van Vlaamse belanghebbenden en andere departementen) en Belgisch niveau (op administratief niveau tussen de verschillende Belgische entiteiten).

Wat betreft beleidsvoorbereiding en -vorming, worden de werkzaamheden politieke discussies en adoptie van Raadsconclusies of Raadsaanbevelingen tijdens binnen de Raden Concurrentievermogen (met configuraties voor Onderzoek en Industrie/Interne Markt) en Telecom van nabij opgevolgd. Meer concreet zijn vanaf juli 2025 de onderhandelingen gestart voor het volgende Europees meerjarig financieel kader. Concreet voor WEWIS betekent dit dat de door de Commissie voorgelegde teksten voor het volgende Kaderprogramma voor Onderzoek en Innovatie (KP10) en het Europees Competitiviteitsfonds (ECF) in de betreffende Raadswerkgroepen onderhandeld worden. De WEWIS-attachés worden in deze ondersteund door hun inhoudelijke WEWIS-collega's. Dit alles staat gelijk aan een behoorlijke tijdsinvestering.

Daarnaast nemen experts binnen WEWIS ook deel aan de uitvoering van het Europese O&I-beleid. Dit betreft in het bijzonder, maar niet uitsluitend, Horizon Europe (HEU), Digital Europe (DEP), Connecting Europe Facility (CEF), het Single Market Programme (SMP) en de diverse ERA-acties in het kader van de ERA-beleidsagenda. Ook de stuurgroepen, management boards, member states representatives groups enz. van Europese samenwerkingsverbanden zoals de HEU partnerschappen en missies, onderzoeksinfrastructuren (ESFRI ERICs), DEP meerlandenprojecten (EDICs)... werden opgevolgd met het oog op het maximaliseren van de Vlaamse invloed in de EU.

Evaluatiebeleid en -cultuur

Voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie is de voorbije jaren een hoogstaand evaluatiebeleid ontwikkeld, in het bijzonder binnen evaluatiecel van het (voormalige) Departement EWI die sinds in 2007 actief is. Zoals aangegeven in de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029 zullen de evaluatiepraktijk en het evaluatiebeleid in het beleidsdomein WEWILS wat betreft deze beleidsvelden

verder worden versterkt op basis van de bestaande praktijken en het bestaande beleid van de entiteiten binnen het beleidsdomein.

In 2025 werd binnen het Departement WEWIS en voor wat betreft de hoger vermelde beleidsvelden, in eerste instantie werk gemaakt van het afstemmen van het eigen evaluatiebeleid en -praktijk op de bepalingen inzake beleidsevaluatie opgenomen in de VCO en op de elementen opgenomen in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 25 april 2025 betreffende de rol van de Inspectie van Financiën inzake evaluatiecultuur. In dat verband werd vanuit en voor wat betreft het departement een evaluatiekalender voor de periode 2025-2029 overgemaakt aan de Inspectie van Financiën.

De kosten voor evaluaties door WEWIS worden aangerekend op TB0-1TBA2AC-WT.

V. BELEIDSVELD ECONOMIE

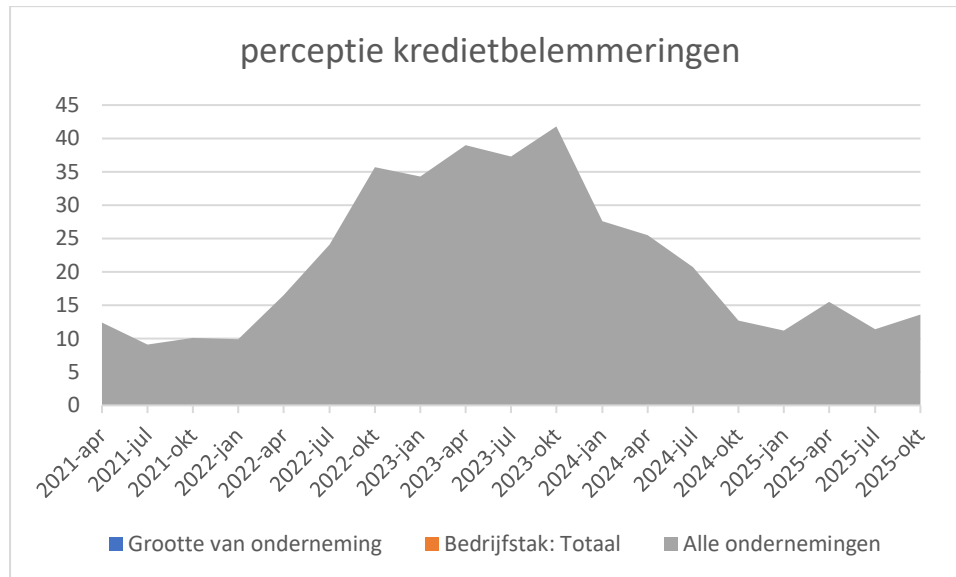
1. Inhoudelijk structurelement "Toegang tot financiering voor ondernemingen"

Dit ISE omvat het beleid dat gericht is op het verbeteren van de toegang tot financiering en risicokapitaal voor ondernemingen. Het gaat zowel om klassieke financiering als om instrumenten via publieke investeringsmaatschappijen zoals PMV en LRM. De overheid grijpt in waar de markt tekortschiet of projecten onvoldoende financiering krijgen. Daarbij wordt het financieringsinstrumentarium afgestemd op de concrete noden van ondernemingen. Het ISE wil een duurzaam investeringsbeleid voeren dat het economisch weefsel versterkt. Uiteindelijk wordt nagestreefd dat ondernemingen gemakkelijker kunnen starten, groeien en investeren.

1.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Perceptie kredietbelemmeringen
Definitie	Het percentage ongunstige interpretaties van de huidige kredietvoorwaarden door de ondernemingen
Laatste gekende waarde	13.5% (2025M1-2026M1)
Streefwaarde	21.1% (gemiddelde laatste 5 jaar)
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator fungeert als vroegtijdige graadmeter voor de mate waarin ondernemingen kredietvoorwaarden als knellend ervaren, met rechtstreekse implicaties voor investeringscapaciteit en dus voor de doelstelling "vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal". Als perceptie-indicator reageert hij snel op wijzigingen in rente, zekerheidsstelling, kosten en niet-prijsvoorwaarden en signaleert hij kredietkrapte dan wel versoepeling. De uitkomst wordt echter sterk beïnvloed door exogene factoren (ECB-rente, macrocyclus, bankregelgeving), waardoor de attribueerbaarheid aan Vlaams beleid beperkt is. Vlaanderen kan flankerend bijsturen via waarborgen, achtergestelde leningen en het versterken van alternatieve financieringskanalen en Europese cofinanciering. De indicator wordt signaalgestuurd gebruikt en geïnterpreteerd in samenhang met instrument-nabije metrics (bv. PMV-portfoliovolumes).
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De indicator "perceptie kredietbelemmeringen" heeft een signaalfunctie voor de budgettaire massa van dit ISE. Een stijging van het aandeel ondernemingen dat kredietvoorwaarden als ongunstig ervaart, kan aanleiding geven tot een verhoogde vraag naar Vlaamse financieringsinstrumenten zoals waarborgen, achtergestelde leningen en participaties via PMV. Hierdoor kan het noodzakelijk zijn om de budgettaire enveloppes voor deze instrumenten aan te passen of uit te breiden. De indicator dekt echter niet de volledige budgettaire massa van het ISE, omdat hij enkel het sentiment rond toegang tot bankfinanciering meet en

	geen rechtstreeks verband heeft met de uitgaven voor alle financieringsinstrumenten (zoals equity, cofinanciering, Europese middelen). De indicator is vooral relevant voor het deel van het ISE dat betrekking heeft op de waarborg- en kredietinstrumenten, en minder voor de bredere investerings- en participatiekanalen.
--	---

Figuur 1 Evolutie kredietbelemmering (januari 2021-januari 2026)

De kredietbelemmeringsindicator meet het aandeel ondernemingen dat de huidige kredietvoorwaarden als ongunstig ervaart, gewogen naar hun uitstaande bankschulden. Een stijging van de indicator duidt op een toegenomen perceptie van kredietschaarste, terwijl een daling wijst op een versoepeling van de ervaren kredietvoorwaarden.

Vlaanderen beschikt zelf niet over rentesturing (ECB), maar kan wel flankerend optreden door het versterken van waarborg- en achterstellingsmechanismen via PMV/z, het stimuleren van alternatieve financieringskanalen zoals durfkapitaal en crowdfunding en het gericht ondersteunen van sectoren of kmo's die disproportioneel geraakt worden. Op die manier kan Vlaanderen de toegang tot krediet voor ondernemingen enigszins vergemakkelijken en de negatieve impact van verstrakkende bankvoorwaarden op investeringen en groei temperen.

Dit is een perceptie-indicator die naast de verwachte elementen (renteniveau, gevraagde waarborgen, kredietkosten) ook door exogene factoren beïnvloed kan worden. Gezien het bovenstaande en de beperkte invloed van het Vlaamse beleid op het renteniveau en het ECB beleid is het moeilijk om een streefwaarde te kiezen, waarop het beleid zich kan focussen. Een verslechtering van de indicator noopt wel tot het overwegen van aanpassingen of versterking van het ondersteuningsbeleid.

Evolutie

De indicator ongunstige interpretaties van de huidige kredietvoorwaarden door de ondernemingen kende in januari 2026 een waarde van 13,5% en bleef relatief stabiel in vergelijking met de vorige waarde en ligt nog steeds significant onder het 5 jarig lopende gemiddelde.

Benaming	Projecten in portfolio bij PMV
Definitie	aantal projecten in portfolio het voorbije jaar (dus huidig jaar -1)
Laatste gekende waarde	1914 (2024)
Streefwaarde	Er wordt geen kwantitatieve streefwaarde vooropgesteld. Het is nuttig om de evolutie van de projecten te monitoren maar zowel een daling als stijging kunnen positief zijn. Een daling doordat er minder nood is aan bijkomende financiering, een stijging doordat veel interessante projecten financiering krijgen.
Beleidsmatige relevantie	De indicator "projecten in portfolio bij PMV" meet het aantal projecten dat in het voorbije jaar via PMV werd gefinancierd of verzekerd (leningen, waarborgen, participaties). Dit levert concrete, instrument-nabije informatie over de effectieve toegang van Vlaamse ondernemingen—met nadruk op kmo's en groeiers—tot publieke financieringshefbomen. Daardoor is hij beleidsmatig relevant als monitor voor bereik en inzet van het Vlaams instrumentarium en als signaal om de kalibratie (ticketgrootte, voorwaarden, doelgroep) bij te sturen. Tegelijk is de indicator contextgevoelig: schommelingen kunnen voortkomen uit projectgrootte, portfoliomix of conjunctuur, en zowel een stijging als een daling kan beleidsmatig gunstig geïnterpreteerd worden (minder marktfalen of net meer crowd-in in transitie-/groeiprojecten).
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De indicator heeft een rechtstreekse en instrument-specifieke budgettaire vertaling. Meer projecten impliceren doorgaans hogere toewijzingen/kapitaal en waarborgcapaciteit aan PMV, potentiële risicokosten (provisies/trekkingen) en beheerkosten, gecompenseerd door terugbetalingen, exits en Europese hefboom. Omgekeerd kan een daling het budgettaire beslag verlichten. Budgetopvolging gebeurt daarom signaalgestuurd.

Het aantal bedrijven in portfolio is in 2024 toegenomen tot 1.914 ten opzichte van 1.831 in 2023. In de kwartaalrapportering van PMV (Q4 2025) is het aantal bedrijven in portefeuille terug afgenomen naar 1.880.

1.2. Strategische doelstellingen

SD1: Met de acties onder dit ISE streven we naar een vlotte toegang tot financiering en risicokapitaal voor ondernemingen en ondernemers

In een dynamische en snel veranderende economie is het essentieel dat ondernemingen en ondernemers gemakkelijk toegang hebben tot financiering en risicokapitaal. Dit vormt de ruggengraat van innovatie, groei en concurrentievermogen. Door het vergemakkelijken van de toegang tot financiële middelen, kunnen bedrijven niet alleen hun activiteiten uitbreiden, maar ook investeren in nieuwe technologieën, markten betreden en werkgelegenheid creëren.

We werken hierbij complementair aan de markt; we streven ernaar om de bestaande financiële infrastructuur te versterken (bv. via risicodeling) en vullen het aan waar nodig. Dit doen we meer specifiek door het aanbieden van verschillende financieringsformules en investeringsmogelijkheden via de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) en de Limburgse Reconversiemaatschappij (LRM). Daarnaast werken we ook op de toegang van de Europese financieringsinstrumenten. Zo is PMV erkend als InvestEU implementing partner, wat de toegang tot Europese financiële instrumenten (inclusief InvestEU-investeringsprogramma 2021-2027) voor Vlaamse bedrijven en projecten bevordert.

Daarnaast helpen we ondernemers ook doorheen moeilijke periodes, zoals bv. het geval was tijdens de coronacrisis of ten gevolge van de oorlog in Oekraïne.

1.3. Operationele doelstellingen

OD1-1: Met het economische overheidsinstrumentarium van PMV en LRM voeren we een duurzaam investeringsbeleid dat zorgt voor welvaart en welzijn in Vlaanderen en dat het Vlaamse economische weefsel versterkt

In de mededeling aan de Vlaamse Regering van 4 april 2025 werd gevraagd aan PMV en LRM om hun bestaande instrumentarium meer op defensiebedrijven te richten. Beide organisaties hebben daartoe hun instrumentarium en diensten sterker gepositioneerd richting defensie-investeringen. Bedrijven die producten ontwikkelen voor puur militaire toepassingen kunnen ook bij PMV en LRM terecht, nadat er advies ingewonnen is bij een Ethisch en Strategisch Comité dat zich zal vergewissen van het naleven van internationale verdragen en regels op het gebied van handel en export van wapens.

PMV voerde in 2025 vele gesprekken met verschillende stakeholders in de Vlaamse en Belgische defensie-industrie voor de oprichting van een Defensiefonds, zoals vermeld in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 4 april 2025. Tevens werd op regelmatige basis ook afgestemd met de federale collega's van SFPIM die eveneens een opdracht gekregen hebben om een defensiefonds op te zetten. Op vraag van de potentiële private investeerders in het Vlaamse Defensiefonds worden die zaken onderling goed afgestemd. PMV is gestart met het aftoetsen met potentiële investeerders. Het is de bedoeling dat PMV een Defensiefonds opricht dat buiten de Belgische ESR consolidatiekring blijft en dat derhalve een privaat fonds is met een meerderheid aan private investeerders. Dit moet leiden naar een defensiefonds dat hoofdzakelijk gefinancierd zal worden door private institutionele investeerders.

OD1-2: We stroomlijnen de Vlaamse financieringsondersteuning en stemmen deze af op de concrete noden van ondernemingen en projecten, die (nog) niet gelenigd worden door de markt of die niet volledig gefinancierd geraken

VLAIO en PMV stemden in 2025 af over de verdere uitbouw van het financieringsaanbod ten bate van ondernemingen in het algemeen en jonge, technologische groei-bedrijven in het bijzonder. Doelstelling is een sterke samenwerking en afstemming van de financiering die gegeven wordt vanuit VLAIO in de vorm van subsidies en de vervolgfianciering die gegeven wordt vanuit onder andere PMV. In 2025 is de beslissing genomen om in de begrotingsopmaak 2026 middelen te voorzien voor een aanzienlijke kapitaalsverhoging van het Flanders Future Tech Fund en de samenwerking tussen VLAIO, FIT, PMV en ook de SOC's om deze middelen bij de juiste ondernemingen te laten terechtkomen, met nadruk op ondernemingen die voortkomen uit de incubatiewerking van de SOC's.

1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

FINANCIERING ONDERNEMINGEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BA	BA-JR	BA	BA-JR
ESR-uitgaven WT, LO, PR	23.087	24.095	18.851	23.087	24.095	18.851
Toe-lagen IS	3.430	3.430	2.984	3.430	3.430	2.984
Overige LE, PA, andere	1.500	2.100	2.106	1.500	2.100	2.106
Totaal	28.017	29.625	23.941	28.017	29.625	23.941

Inhoudelijke toelichting:

De budgetten in 2025 werden over het algemeen volgens de ramingen aangewend en grotendeels volledig benut. Eventuele afwijkingen zijn voornamelijk toe te schrijven aan technische elementen, zoals herverdelingen (o.a. vanuit de indexprovisie), administratieve verwerking van creditnota's en de impact van uitgestelde intresten. Daarnaast bleven bepaalde uitgaven, zoals de beheersvergoedingen en verliesfinanciering, in lijn met de verwachtingen.

1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

TB0-9TCAAZZ-OP – ONTVANGSTEN PARTICIPATIES

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel kwam de dividenduitkering van VPM. VPM wordt vereffend. Dit begrotingsartikel staat in principe binnen dit beleidsveld als enige artikel onder de "ISE zonder ISE", maar wordt hier geplaatst omwille van coherentie en leesbaarheid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
BA-JR 2025	0	0	0
BU 2025	490.000	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De winst van het boekjaar 01/01/2024-31/12/2024 van VPM bedroeg 133.869 keuro. De totaal te bestemmen winst bedroeg 523.906 keuro, mede door de verkoop van de participatie in Gimv NV voor 377,6 miljoen euro. De algemene vergadering van VPM van 18 maart 2025 heeft beslist om een dividend uit te keren van 490.000 keuro. 33.906 keuro werd overgedragen naar het volgende boekjaar.

TB0-9TCATBA-OW – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel landt de winstuitkering van LRM.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
BA-JR 2025	0	0	0
BU 2025	0	1.000	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2025 werd een dividenduitkering van 1.000 keuro ontvangen. De LRM-dividenden worden aangewend voor een subsidie aan de Stichting Limburg Sterk Merk (LSM) (begrotingsartikel TB0-1TCA4BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM) voor activiteiten die de economische, maatschappelijke en culturele ontwikkeling van de provincie Limburg bevorderen.

TC0-9TCAABA-OW – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit is een nieuw begrotingsartikel voor de verwerking van de verliesfinanciering van de waarborgregeling van PMV. Voortaan wordt aan ontvangstenzijde enkel rekening gehouden met de premie-incasso en niet met recuperaties.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	6.507	0	0
BA-JR 2025	6.507	0	0
BU 2025	8.014	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De premies waren hoger dan verwacht. De premieopbrengsten zijn namelijk afhankelijk van zowel het waarborgbedrag als de looptijd van de waarborgen (bedrag premie = initieel waarborgbedrag x looptijd van de waarborg). De gemiddelde looptijd van de waarborgen in 2025 lag iets hoger dan het verwachte gemiddelde en zeker voor de hogere waarborgbedragen. Dit resulteert in een hoger ontvangen premie bedrag.

TC0-9TCAABC-OP – CORONA 2020 – HANDELSHUURLENING EN HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de kapitaalsterugbetalingen van de van de heropstartleningen en van de overbruggingsleningen t.g.v. de coronacrisis.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	108.871	0	0
BA-JR 2025	108.871	0	0
BU 2025	101.194	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De kapitaalsterugbetalingen voor de heropstartleningen (15.695 keuro) en de huurwaarborgleningen (85.465 keuro) lagen in 2025 lager dan verwacht, aangezien de begroting gebaseerd was op de actieve aflossingsplannen. Door toegestaan uitstel van betaling, vertragingen bij terugbetalingen en faillissementen vielen de reële kapitaalaflossingen lager uit.

TC0-9TCAABC-OW – CORONA- 2020 – HANDELSHUURLENING EN HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de intreststerugbetalingen van de handelshuurleningen en van de heropstartleningen t.g.v. de coronacrisis.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO

BA 2025	792	0	0
BA-JR 2025	792	0	0
BU 2025	6.296	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De terugbetalingen voor de heropstartleningen (6.289 keuro) en de handelshuurleningen (7 Keuro) waren in 2025 hoger dan verwacht.

TC0-9TCAABX-OI – FONDS VOOR INNOVEREN EN ONDERNEMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het begrotingsartikel waarmee FIO gerecupereerde coronasteun (die conform de begrotingsinstructies door FIO naar de algemene middelen worden doorgestort) en ontvangsten van verkopen van onroerende goederen terugstort. Conform het Regeerakkoord krijgt de betrokken entiteit, om verdere efficiëntieverhogingen aan te moedigen, een deel van de verworven opbrengst die ze kan herinvesteren.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	52	0	0
BA-JR 2025	52	0	0
BU 2025	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Dit betreft een afromingsoefening opgenomen in BA 2025 voor teruggevorderde relancesteun.

Uitgaven

TB0-1TCA2BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel bevat de middelen voor de dienstverlening door PMV in het kader van Europese financiële instrumenten (samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). Met deze middelen is PMV in staat zich in te zetten om investeringen van Europese financiële instrumenten aan te trekken. (OD1-1)

Daarnaast bevat dit artikel de vergoedingen aan PMV voor het fiduciair beheer van het Flanders Future Tech Fund (FFTF), zoals opgericht door de Vlaamse Regering op 29 maart 2019 en geherpositioneerd door de Vlaamse Regering op 12 november 2021). (OD1-1)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	443	451	451	443	451	451

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd op dit begrotingsartikel een decretaal budget voorzien van 443 keuro VAK/VEK. Vanuit de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR) werd tijdens het begrotingsjaar bijkomend 8 keuro toegekend via herverdeling. Het VAK en VEK budget werden volledig aangewend.

Volgens de samenwerkingsovereenkomst betreffende de dienstverlening door PMV in het kader van Europese financiële instrumenten worden de PMV-kosten berekend op basis van het werkelijk aantal gepresteerde dagen.

De toelage wordt voor de volgende kosten gebruikt:

- kosten met betrekking tot het aantrekken en het implementeren van EU-steun voor financiële instrumenten voor de PMV-groep of Gigarant;
- kosten met betrekking tot de vertegenwoordiging in de governance organen van EU-financieringsinstrumenten, Europese instellingen, of investeringsinitiatieven opgezet door dergelijke instellingen (zoals bv. ETCI), overleg met overige andere publieke investeringsagentschappen binnen de EU;
- kosten met betrekking tot de bekendmaking en de werking van het InvestEU programma;
- adviesverlening aan publieke en private partijen die interesse hebben in het aantrekken van financiering met steun van Europese financiële instrumenten;
- het fiduciair beheer van het Flanders Future Tech Fund (FFTF), waarmee PMV belast is.

TB0-1TCA2BY-IS – FLANDERS FUTURE TECH FUND**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel worden de vergoeding voor PMV voor het operationeel beheer van FFTF en de vergoeding voor kosten van derden verschuldigd door FFTF aangerekend. (OD1-1)

In de overeenkomst van 14 oktober 2022 betreffende het operationeel beheer van Flanders Future Techfund wordt de modaliteiten van het FFTF nader bepaald evenals werden concrete afspraken gemaakt over de operationalisering en het fiduciair beheer van FFTF.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.029	1.029	583	1.029	1.029	583

Inhoudelijke toelichting:

Op dit begrotingsartikel werd een krediet van 1.029 keuro VAK/VEK ter beschikking gesteld. De toelage werd in 2025 volledig aangewend.

De 583 keuro VAK en VEK zijn het gevolg van het feit dat in 2024 452 keuro werd vastgelegd en geordonnanceerd door de dienst Financiële Operaties, verantwoordelijk voor het Centraal kasbeheer van de Vlaamse rechtspersonen, maar slechts 6 keuro werd uitbetaald. Deze lage aanwending was het gevolg van uitzonderlijke intrestenopbrengst in 2024, die door PMV werd aangewend om de kosten voor FFTF te dekken. Daarom werd een creditnota van 446 keuro ingevoerd.

In principe wordt een creditnota gekoppeld aan het inkooporder en wordt er enkel VEK vrijgemaakt. Door de fusie van WSE en EWI op 1 januari 2025 werd eind 2024 het inkooporder 2024 afgesloten. Zodoende werd niet enkel 446 keuro VEK, maar ook VAK vrijgemaakt in 2025. Sinds de oprichting werden er 10 investeringen gerealiseerd (Swave, Astrivax, Effex, Flindr, Amphistar, Robovision, Clouds of Care, Magics Technologies, Spica Therapeutics en EDGX). In 2025 werd ook bijkomend geïnvesteerd in Clouds of Care. Tot op heden is het aantal door PMV geanalyseerde dossiers 141 (2019 (3), 2020 (3), 2021 (4), 2022 (17), 2023 (23), 2024 (19), 2025 (64), 2026 YTD (8)).

Het geïnvesteerd kapitaal bedraagt op heden: 27,8 miljoen euro. Het gemiddeld investeringsbedrag per dossier bedraagt 2,78 miljoen euro.

TB0-1TCA4BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit is de uitgavenzijde van het Fonds Winstuitkering LRM. Het dividend ontvangen van LRM wordt doorgestort aan LSM. (OD1-1)

Deze doorstorting is conform het protocol dat tussen het Vlaams Gewest en de provincie Limburg met betrekking tot de hertekening van de LRM-groep werd afgesloten. Daarin wordt bepaald dat voor zover de bevoegde organen van de LRM beslissen over te gaan tot een winstuitkering, dat het bedrag daarvan dat toekomt aan het Vlaamse Gewest overgedragen wordt aan de provincie Limburg. De looptijd van het protocol werd door de Vlaamse Regering op 24 mei 2024 verlengd tot 30 juni 2029 en zo in overeenstemming gebracht met de looptijd van het (nieuwe) samenwerkingsakkoord met LRM.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	0	1.000	1.000	0	1.000	1.000

Inhoudelijke toelichting:

Het dividend ten belope van 1.000 keuro ontvangen van LRM (zie begrotingsartikel TB0-9TCATBA-OW) werd doorgestort aan LSM.

TC0-1TCA2BA-WT – ECONOMISCH OVERHEIDSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de netto verliesfinanciering van de NV PMV-Standaardwaarborgen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	17.663	17.663	17.400	17.663	17.663	17.400

Inhoudelijke toelichting:

De nettoverliesfinanciering lag in 2025 in lijn met de verwachtingen. Gezien de groei van de waarborgportefeuille in de voorgaande jaren, het stijgende aantal faillissementen en het wegvallen van de tijdelijke coronamaatregelen voor ondernemingen, bleef het aandeel van de uitbetalingen zoals verwacht stabiel.

TC0-1TCA2BC-PA – HANDELSHUURLENING en HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor het toestaan van handelshuurleningen, van de heropstartleningen en van de overbruggingsleningen t.g.v. de coronacrisis en de Oekraïne crisis.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.500	2.100	2.106	1.500	2.100	2.106

Inhoudelijke toelichting:

In BO 2025 werd, net als in 2024, geen budget voorzien voor de uitgestelde intresten (gekapitaliseerde interesten, terug betaalbaar op de eindvervaldag). In 2024 werden hiervoor anomalieën aangemaakt, die via herverdelingen werden

weggewerkt. Om dit in 2025 te vermijden, werd bij BA 2025 een voorzichtige raming gemaakt en 1.500 keuro ingeschreven.

Dit bedrag werd echter overschreden door een aantal kredieten waarvoor bijkomend uitstel van enkele maanden werd verleend. Hierdoor bleef de berekening van de uitgestelde intresten langer doorlopen alvorens ze opeisbaar werden. De overschrijding werd vervolgens via herverdelingen opgevangen.

TC0-1TCA2BC-WT – HANDELSHUURLENING EN HEROPSTARTLENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het begrotingsartikel voor de verliezen op de handelshuurleningen, uitgegeven en voor de verliezen van de heropstartleningen en overbruggingsleningen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	4.981	4.981	0	4.981	4.981	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden voorlopig geen verliezen geboekt op dit artikel.

TC0-1TCA2BV-IS – PMV - STANDAARDWAARBORGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het artikel voor de beheervergoeding Waarborgregeling.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	2.401	2.401	2.401	2.401	2.401	2.401

Inhoudelijke toelichting:

De betaalde beheersvergoeding kwam overeen met de geraamde beheersvergoeding in 2025.

1.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

LRM

Omschrijving

De Limburgse Reconversie Maatschappij (LRM-groep) ondersteunt de economische ontwikkeling en reconversie van de provincie Limburg via investeringen in ondernemingen, infrastructuur en gebiedsontwikkeling. De groep treedt op als risicokapitaalverstrekker en biedt naast financiering ook 'smart money' en actieve begeleiding aan startups, kmo's en groeibedrijven. Daarnaast ontwikkelt en beheert de LRM-groep bedrijventerreinen, bedrijfscampussen, incubatoren en voormalige mijnsites met het oog op duurzame economische activiteit. Via strategische investeringen draagt de LRM-groep bij aan economische groei, werkgelegenheid en maatschappelijke meerwaarde in Limburg. De groep draagt hiermee bij aan alle OD's onder deze ISE.

De begroting omvat de verschillende vennootschappen van de LRM-groep.

De vennootschappen van de LRM groep die onder ESR rapporteren zijn LRM, Mijnen, Het Waterschei Project (HWP), LRM Beheer, Mijnschade en Bemaling Limburgs Mijngebied (MBLM), Greenville, be-dive en Immo Schurhoven.

Het totale ESR vorderingensaldo voor al deze vennootschappen bedraagt 4.030 keuro ten opzichte van een ESR-begroting van 1.720 keuro, hetgeen aldus 2.310 keuro gunstiger is.

De belangrijkste afwijkingen van het ESR-vorderingensaldo situeren zich in de vennootschappen LRM (773 keuro), Mijnen (1.391 keuro), HWP nv (-351 keuro) en MBLM (517 keuro).

In de onderstaande tabel worden kort de belangrijkste afwijkingen opgesomd.

Afwijking	Impact (in keuro)
Hogere dividendinkomsten bij LRM nv	+1.426
Hogere werkingskosten bij LRM nv	-385
Hogere intrestinkomsten bij LRM nv	+803
Hoger uitbetaald dividend bij LRM nv	-1000
Hogere intrestinkomsten bij Mijnen nv	+466
Hogere inkomsten dankzij groepsbijdrage bij Mijnen nv	+319
Lagere opvraging restauratie Heusden Zolder bij Mijnen nv	+560
Lagere verkoop gronden bij HWP nv	-446
Lagere geraamde belastingen bij HWP nv	+49
Lagere investeringen aan pompinstallaties bij MBLM nv	+ 670
Hoger saldo te betalen BTW bij MBLM nv	-156

PMV

Omschrijving

Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) bouwt als investeringsmaatschappij aan een duurzame Vlaamse economie, de motor van welvaart en welzijn. PMV is de partner van ambitieuze ondernemingen en projecten die inzetten op maatschappelijke impact en financieel rendement. Via een breed instrumentarium van leningen, waarborgen en participaties ondersteunt PMV ondernemingen en strategische projecten in verschillende fasen van hun ontwikkeling. Zo draagt PMV bij aan economische groei, innovatie en de realisatie van Vlaamse beleidsdoelstellingen. PMV-groep draagt hiermee bij aan alle OD's onder deze ISE.

Eind 2025 werd een participatie genomen in Luchthaven Zaventem door overname van bestaande aandelen. Om die overname te financieren werd op niveau van PMV een kapitaalverhoging doorgevoerd. PMV heeft op haar beurt die kapitaalverhoging gebruikt om Roadrunner Invest te financieren. Die laatste vennootschap is een 100% dochter van PMV langs dewelke geïnvesteerd werd in Luchthaven Zaventem. Deel van de transactie betrof de overname van een aandeelhouderslening. De

financiering van de overname van de aandeelhouderslening werd rechtstreeks door het Vlaams Gewest verleend aan Roadrunner Invest. Zodoende is de uitvoering van de kapitaalverhoging op niveau van PMV lager dan wat voorzien was bij begrotingsaanpassing (2,55 miljard euro in plaats van 2,78 miljard euro). Aan Roadrunner Invest werd door middel van een obligatielening een bedrag van 216,4 miljoen euro toegekend. De globale uitgave voor de investering in Luchthaven Zaventem bedroeg 2,76 miljard euro.

In de loop van 2025 werd vanuit de PMV-groep voor meer dan 200 miljoen euro aan investeringen uitgevoerd wanneer geen rekening gehouden wordt met Luchthaven Zaventem. Operationele werkingskosten liggen lager dan voorzien en opbrengsten liggen hoger dan voorzien. Die hogere opbrengsten komen voort uit hogere vergoedingen voor diensten aan niet ESR-entiteiten alsook uit hogere interesten en dividenden dan initieel voorzien.

Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM)

Omschrijving

De Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) is een extern verzelfstandigd agentschap van de Vlaamse overheid dat belast was met het beheer van strategische participaties, in het bijzonder de participatie van het Vlaams Gewest in Gimv. Het droeg hiermee bij aan OD1-1 onder dit ISE. Na de verkoop van deze participatie bevindt VPM zich in vereffening en beperkt haar opdracht zich tot het afwikkelen van resterende verplichtingen en het afronden van het aandeelhouderschap.

VPM heeft oorspronkelijk een engagement genomen voor een deelname van 250 miljoen euro in Gimv-XL Partners Comm. V. dat samen met Gimv NV het Gimv XL Fonds vormt. Op het moment van de vereffening van Gimv-XL Partners waren er nog 2 voormalige portfolio ondernemingen met een bestaand (hoofdzakelijk theoretisch) exitrisico voortvloeiende uit nog lopende contractuele termijnen onder de verklaringen en waarborgen (reps & warranties), meer bepaald tot medio 2026. Dit exitrisico wordt voor de resterende periode bij Gimv-XL NV gelegd in diens hoedanigheid van beherende vennoot (general partner) van Gimv-XL Partners. Indien Gimv-XL NV tijdens de resterende periode hierover wordt aangesproken, kan ze dit op de investeerders verhalen voor een bedrag tot maximum 15 miljoen euro. Het aandeel van VPM in deze resterende liability commitments (die de vorm aannemen van een buitenbalansverplichting) bedraagt maximaal 7.794 keuro.

VPM heeft in maart 2014 een engagement aangegaan van 50 miljoen euro in Gimv Health & Care Partners Comm. V. dat samen met Gimv NV het Gimv Health & Care Co-Investment Program vormt. Dit co-investeringsprogramma richt zich voornamelijk op investeringen in de groei en internationalisering van innovatieve zorgconcepten. Per 1 april 2018 werd de investeringsperiode van het Gimv Health & Care Co-Investment Program afgesloten. Bijgevolg kunnen sindsdien enkel nog opvragingen gebeuren voor de financiering van opvolgingsinvesteringen en kosten. Momenteel is er 89,8% van het engagement uitbetaald. Er is nog een doorlopende kredietfaciliteit voor een bedrag van 5.099 keuro vanwege VPM voor Gimv H&C tot 1 april 2029 (voorwaarden in de Revolving Credit Facility Agreement van 31 maart 2013).

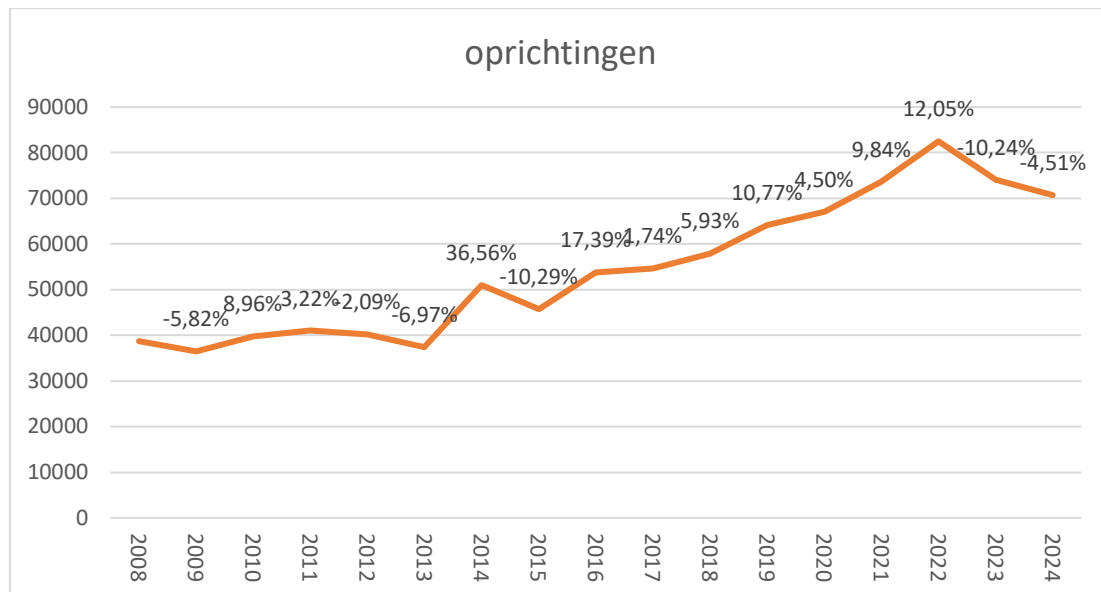
In 2024 heeft de Vlaamse Regering de ontbinding van de vennootschap in gang gezet. De nodige regelgeving is in voorbereiding.

2. Inhoudelijk structurelement “Ondernemerschap”

Dit ISE focust op het stimuleren en versterken van ondernemerschap in Vlaanderen. Het beleid richt zich zowel op het creëren van nieuwe ondernemers als op het ondersteunen van bestaande ondernemingen in alle fasen van hun levenscyclus. Er wordt ingezet op positieve beeldvorming, begeleiding, opleiding en ondersteuning, met bijzondere aandacht voor jongeren en snelgroeiende bedrijven. Ook levenslang leren en innovatie spelen een belangrijke rol. Daarnaast wordt samengewerkt met lokale besturen om een sterk ondernemingsklimaat te creëren. Het uiteindelijke doel is een dynamisch ecosysteem met meer en sterkere ondernemers.

2.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal oprichtingen
Definitie	De indicator oprichtingen (btw-plichtigen) drukt het percentage uit van entiteiten die op 31 december van het geobserveerde jaar de hoedanigheid van btw-plichtige hebben, maar niet op 31 december van het voorafgaande jaar, ten opzichte van het totaal aantal btw-plichtigen. Het weergegeven cijfer is gebaseerd op het vijfjarig voortschrijdend gemiddelde.
Laatste gekende waarde	-4,51% (2024) (<i>update 2025 voorzien op 20 oktober 2026</i>)
Streefwaarde	Wijzigend; 5-jarig lopend gemiddeld groeipercentage: 5,5% (2020-2024)
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is een kernmaat voor ondernemerschapsdynamiek: hij toont in welke mate burgers en teams effectief de stap naar oprichting zetten, en weerspiegelt zo het ondernemingsklimaat en de ondernemerschapscultuur. Als effectindicator wordt hij mede gestuurd door conjunctuur en regelgeving, maar hij is beleidsmatig relevant omdat hij de breedte van de instroom in het ondernemersbestand aangeeft en zo aangeeft of maatregelen rond beeldvorming, VLAIO-netwerk en drempelverlaging voldoende doorstroom richting oprichting genereren.
Koppeling SDG / LSA	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	Budgettair vertaalt deze indicator zich vooral indirect: een stijging in het aantal oprichtingen kan leiden tot een grotere vraag naar begeleidingstrajecten, campagnes en monitoring, waardoor de capaciteitsnoden bij het VLAIO-netwerk en partners toenemen. Daarnaast kunnen inhoudelijke accenten, zoals doelgroepgerichte acties of methodieken voor kansengroepen, en de nood aan monitoring en evaluatie, een impact hebben op de benodigde middelen. Omdat het volume conjunctuurgevoelig is, wordt in de BBT-cyclus gewerkt met een gemiddelde als streefwaarde. De indicator dekt dus niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor de operationele middelen die ingezet worden voor begeleiding, campagnes en monitoring.

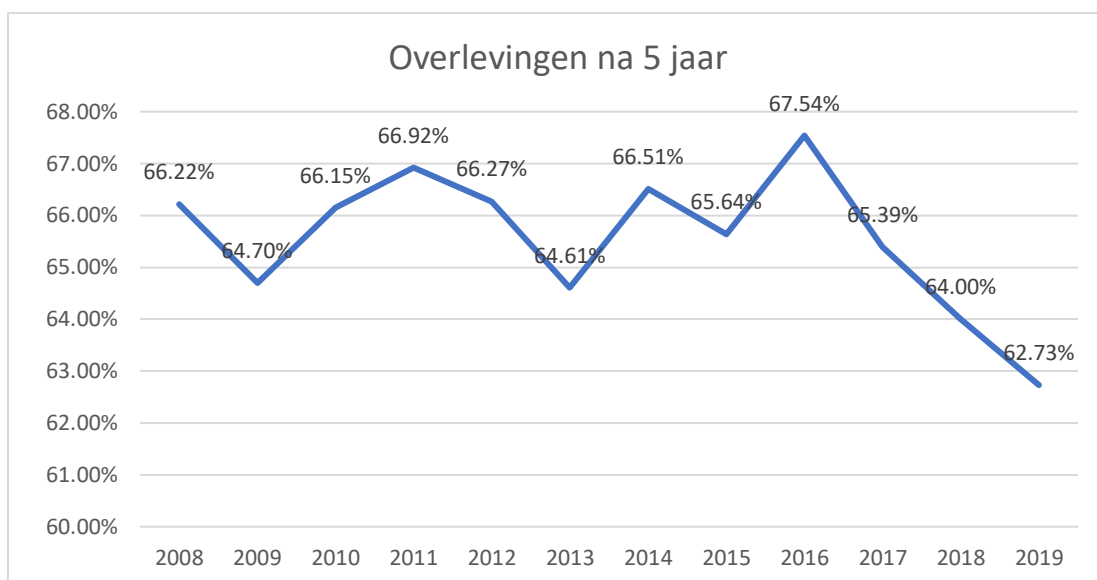

Figuur 2 Evolutie van het aantal oprichtingen (2008-2023)

In 2024 werden er in totaal 70.712 ondernemingen opgericht in het Vlaamse Gewest. Dat zijn er 4,5% minder dan in 2023 wat op zich een daling van 10% was in vergelijking met 2022. Sinds 2009 steeg het aantal opgerichte ondernemingen (open definitie) nagenoeg elk jaar; ondanks de terugval in het aantal oprichtingen in 2023 en 2024 waren er in Vlaanderen in 2024 een recordaantal van 747.395 btw-plichtige ondernemingen; een stijging van 1,65% ten opzichte van 2023 en een stijging van ongeveer 46% ten opzichte van 2014. We slagen hiermee in grote lijnen in ons opzet om meer ondernemers in Vlaanderen te kweken.

Benaming	Overlevingsgraad na 5 jaar
Definitie	De indicator "overlevingsgraad van starters na 5 jaar" geeft het percentage starters weer dat vijf jaar na oprichting nog economisch actief is. Concreet betreft het het aandeel van ondernemingen dat vijf jaar na het opstartjaar nog als actieve (btw-plichtige) entiteit is geregistreerd, ten opzichte van het totaal aantal starters in het startjaar.
Laatste gekende waarde	62,73% (2024, startjaar 2019)
Streefwaarde	Hoewel de overlevingsgraad sterk afhankelijk is van land, sector en aard van onderneming, wordt internationaal een overlevingsgraad na 5 jaar van rond de 50% als goed beschouwd. Vlaanderen scoort historisch hoger, dus als streefwaarde zouden we 60% naar voor schuiven.
Beleidsmatige relevantie	De overlevingsgraad na 5 jaar is een kwaliteitsmaat voor ondernemerschap: ze geeft weer in welke mate starters duurzaam doorgroeien tot levensvatbare ondernemingen. Als effectindicator is ze sterk contextgebonden (sectormix, conjunctuur), maar beleidsmatig essentieel omdat ze aantoonst of ondersteuning in vroege fases (coaching, basisvaardigheden, toegang tot netwerken en financiering) ook leidt tot bestendiging van activiteiten.
Koppeling SDG / LSA	SDG 8. Waardig werk en economische groei

Budgettaire relevantie	Instrumenten zoals coaching, ondernemingsplanbegeleiding, opleidings- en adviessteun kunnen de overlevingskansen van starters positief beïnvloeden, maar het macro-economisch klimaat blijft een bepalende factor. De budgettaire impact van deze indicator is dus vooral zichtbaar in de middelen die worden ingezet voor begeleiding en opleiding van starters. Er is geen rechtstreeks verband tussen de hoogte van het budget en de overlevingsgraad, maar een verhoogde inzet op begeleiding en ondersteuning kan wel bijdragen aan een hogere duurzaamheid van ondernemingen. De indicator dekt niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor het deel van het budget dat gericht is op het versterken van de levensvatbaarheid van nieuwe ondernemingen.
------------------------	---

Figuur 3 Evolutie van de overlevingsgraad

De horizontale as in bovenstaande grafiek geeft het opstartjaar weer. In 2024 lag de overlevingsgraad (open definitie) van ondernemingen na 5 jaar in het Vlaamse Gewest op 62,73%. Dat betekent dat iets meer dan 62 van de 100 ondernemingen die 5 jaar eerder werden opgericht in 2024 nog actief waren.

De overlevingsgraad bleef min of meer stabiel in de hele periode 2013-2021 met 65% als minimum (in 2014 en 2018) en 68% (in 2021) als maximum. In 2022 daalde de overlevingsgraad opnieuw naar een van haar laagste niveaus om in 2023 (start 2018) en 2024 (start 2019) haar laagste niveau in de voorbije 10 jaar te bereiken. Ondanks deze daling, blijft de indicator boven de vooropgestelde streefwaarde.

Benaming	Bereik dienstverleners ondernemerschap	contract
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel deelnemers bereikt werden met de dienstverlening van de partners van het VLAIO-netwerk die aangesteld werden via de overheidsopdracht ondernemerschap en innovatieversnelling.	

Laatste gekende waarde	11.025 (jaargang 1 – periode juni 2024 – juni 2025)
Streefwaarde	Geen streefwaarde
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator toont in welke mate het VLAIO-netwerk via de overheidsopdracht ondernemers (in spe) effectief bereikt met begeleiding en dienstverlening. Als output-nabije graadmeter geeft hij aan of toeleiding en toegankelijkheid van ondersteuning werken en of drempels (info, skills, netwerk) daadwerkelijk worden verlaagd—cruciaal voor de doelstelling “meer en sterkere ondernemers”.
Koppeling SDG / LSA	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	De indicator “bereik dienstverleners contract ondernemerschap” heeft een rechtstreekse budgettaire relevantie. Een groter bereik betekent doorgaans dat er meer capaciteit nodig is, bijvoorbeeld in de vorm van extra uren begeleiding, meer trajecten of bijkomende events, wat leidt tot hogere operationele uitgaven binnen de contracten met netwerkpartners. Omgekeerd zal een daling in het bereik het beslag op het budget verminderen. Deze indicator dekt het deel van het ISE dat betrekking heeft op de operationele uitgaven voor dienstverlening en begeleiding van (startende) ondernemers. De budgettaire planning gebeurt hier signaalgestuurd: een stijging in het bereik kan aanleiding geven tot een verhoging van de middelen, terwijl een daling het budgettair beslag kan verlichten. De indicator heeft een rechtstreekse budgettaire link: meer bereik impliceert doorgaans meer capaciteit (uren begeleiding, trajecten, events) en dus hogere operationele aanwending binnen de contracten met netwerkpartners; omgekeerd vermindert een daling het beslag.

Deze indicator geeft aan hoeveel deelnemers bereikt werden met de dienstverlening van de partners van het VLAIO-netwerk. Het aantal deelnemers dat in de periode juni 2024 – juni 2025 bereikt werd ligt in lijn met voorgaande jaren.

2.2. Strategische doelstellingen

SD2: Met de acties onder dit ISE streven we naar meer en sterkere ondernemers in Vlaanderen

Het stimuleren van ondernemerschap is van cruciaal belang voor de economische groei en welvaart van Vlaanderen. Elke dag maken 200 Vlamingen hun droom waar door een eigen zaak te starten. Onze kleine en middelgrote ondernemingen vormen de ruggengraat van onze samenleving. Nergens is de toegevoegde waarde die door zelfstandige ondernemers gecreëerd wordt, zo groot. Ze zorgen voor geloof in de toekomst. Het is dan ook cruciaal dat we als Vlaamse overheid blijven inzetten op zowel het stimuleren van nieuw ondernemerschap als het ondersteunen van bestaande ondernemingen bij het verstevigen van hun productiviteit en concurrentiepositie, hun groei en op kantelpunten in hun levenscyclus.

De strategische doelstelling "meer en sterkere ondernemers in Vlaanderen" richt zich op het creëren van een dynamisch en veerkrachtig ondernemersklimaat. Om deze doelstelling te bereiken, zetten we in op vijf belangrijke pijlers:

- Positieve beeldvorming
- Ondersteuning van ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming
- Ondersteuning voor snelgroeiende ondernemingen
- Vorming van ondernemers en levenslang leren met specifieke focus op STEM
- Stimuleren van innovatie bij steden en gemeenten

2.3. Operationele doelstellingen

OD2-1: We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren

VLAIO werking Ondernemende Jongeren versterkt de ontwikkeling van initiatief en ondernemerschap in Vlaanderen door ondernemend denken en handelen te stimuleren bij een zo breed mogelijke groep jongeren binnen en buiten het onderwijs en draagt zo actief bij aan een sterke ondernemerschapscultuur in Vlaanderen. Leeromgevingen worden gecreëerd waar jongeren hun eerste positieve ondernemerservaring kunnen opdoen. Zo bouwen ze niet alleen de benodigde competenties op, maar ontwikkelen ze ook een positieve en realistische blik op ondernemerschap. Daarnaast tonen we dat ondernemen ook een reële loopbaankeuze kan zijn. Wie die ambitie heeft, kan rekenen op ondersteuning door het professionele aanbod van het VLAIO-netwerk.

VLAIO werkt hieraan via de subsidiëring en ondersteuning van structurele partners Vlajo vzw (1.440 keuro), Unizo Ondernemen & Onderwijs (440 keuro), My Machine vzw (146 keuro), en de 9 ecosystemen voor student-ondernemerschap in de Vlaamse studentensteden (2.000 keuro): Pitch Please (Hasselt-Genk), Manestarters (Mechelen), Le(J)on (Leuven), StartUp 2440 (Geel), TakeOffAntwerp (Antwerpen), Broeikas (Aalst), Gentrepreneur (Gent), Start@K (Kortrijk) en Turbo (Brugge). In schooljaar 2024-2025 namen ruim 89.000 leerlingen en studenten (56.000 leerlingen basis en secundair onderwijs en 33.000 studenten hoger onderwijs) deel aan een activiteit of traject van één van de partners Ondernemend Onderwijs of een ecosysteem voor student-ondernemerschap.

In toepassing van artikel 76/1 en 76/2 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën werd een opdracht ter evaluatie van het VLAIO-subsidiekader 'Jongeren en Ondernemerschapseducatie' in het najaar aan een externe dienstverlener gegund. De oplevering van het rapport is voorzien eind maart 2026. De conclusies zullen worden doorvertaald in het subsidiekader voor de partners vanaf 2026-2027.

OD2-2: We bieden ondersteuning aan ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming

Ondernemers en ondernemingen krijgen over de levensfasen heen te maken met kantelpunten: van prestart, over groei tot en met stopzetting, opvolging en overname. We bieden via de partners in het VLAIO Netwerk dienstverlening aan om op een juiste manier om te gaan met deze uitdagingen. In de prestartfase zetten we extra in op stimuleren van ondernemerschap bij werkzoekenden. Daarvoor hebben we een samenwerking met de VDAB. Naast de levensfase gerichte dienstverlening, zetten we ook in op de verhoging van de productiviteit via de adoptie van nieuwe technologieën door innovatievolgers. In 2025 bereikten we met sensibiliserende acties en collectieve begeleidingen telkens meer dan 8000 ondernemingen. Met individuele begeleidingen hielpen we bijna 2500 ondernemingen.

Naast deze generieke dienstverlening die wordt georganiseerd via een overheidsopdracht, subsidiëren we de werking van organisaties die bijdragen aan een bijzondere maatschappelijke uitdaging: de organisatie van een netwerk voor business angels, het stimuleren van impact ondernemerschap, begeleiding van ondernemers in moeilijkheden, het stimuleren van vrouwelijk ondernemerschap en voorzien in micro-financiering voor doelgroepen die moeilijk toegang hebben tot reguliere financieringskanalen. We subsidiëren ook een experiment over blended-finance.

OD2-3: We bieden ondersteuning en begeleiding aan voor snelgroeïende ondernemingen

VLAIO biedt geïntegreerde ondersteuning aan voor ambitieuze snelgroeïende ondernemingen met een mix van dienstverlening door partners uit het VLAIO Netwerk, subsidies en financiering. In het kader van deze begeleiding helpen we deze ondernemingen niet alleen in hun vroege fase, maar ook bij het overwinnen van de obstakels die zich voordoen bij internationale expansie en schaalvergroting, met specifiek aandacht voor de voorbereiding van een onderneming om investeerders aan te trekken, talent en de aansluiting tussen product en marktbehoefte. Daarnaast subsidiëren we de business incubator- en acceleratorwerking van enkele strategische onderzoekscentra.

VLAIO heeft in 2025 een scaleup monitoring rapport om het aantal en de groei van start-ups naar scale-ups in kaart te brengen. De komende jaren zal VLAIO dit verder monitoren en ook dieper inzoomen op de evolutie van het aantal innovatieve start-ups (incl. spin-offs), de start-up to scale-up ratio, het aantal scale-ups en consistente scale-ups in Vlaanderen.

OD2-4: We zetten in op vorming van ondernemers en levenslang leren met een specifieke focus op STEM

STEM voor levenslang leren

De vijfjarenstrategie van de SYNTRA wordt jaarlijks geoperationaliseerd via een kwalitatief - en een kwantitatief jaarplan en de jaarlijkse productontwikkelingsagenda. De Syntra leggen bij de vernieuwing en herwerking van hun aanbod een grote nadruk op innovatie, STEM en ook knelpuntberoepen. Ruim 24.000 cursisten worden op deze wijze opgeleid waarvan 15.000 een STEM-module volgden. Daarnaast heeft Syntra ook een verkennende project opgestart waarbij bekeken wordt hoe ondernemingen in het bijzonder kmo's en micro-ondernemingen ondersteund kunnen worden die er op eigen kracht niet in slagen strategisch te investeren in de competenties van hun medewerkers. In totaal werd 49.151 keuro toegekend aan de werking van de Syntra.

Via de open oproep ondernemersvorming geeft VLAIO daarnaast impulsen om op de thema's duurzaamheid en digitalisering vernieuwende opleidingen te laten ontstaan. Het is belangrijk een aanbod te voorzien dat inspeelt op de nood aan competenties voor digitalisering, duurzaamheid en circulariteit. In 2025 focuste deze oproep zich op het thema digitalisering in het bijzonder Gen AI en e-commerce. Hiervoor werd in totaal 637 keuro toegekend.

Stimuleren van STEM-studiekeuze en -loopbanen

STEM-agenda 2030

De STEM-agenda 2030 wil verder inzetten op een hogere instroom in STEM-opleidingen en -loopbanen, op STEM-specialisten maar ook op het algemeen versterken van STEM-competenties in de ruime maatschappij, de "STEM-

geletterdheid". Dit is noodzakelijk om de transformaties die onze samenleving doormaakt duurzaam te ondersteunen en blijvend te faciliteren. In uitvoering van de STEM-agenda blijft VLAIO zich actief inzetten op het verbinden van de stakeholders en de diverse beleidsinitiatieven uit de andere beleidsdomeinen zoals Onderwijs, Werk en Jeugd. VLAIO zet daarbij de transitieprioriteiten als uitdaging voorop en zoekt actief naar kansen om activiteiten/initiatieven te verbinden en zo krachtiger te maken.

STEM in de vrije tijd

Het ecosysteem STEM in de vrije tijd zorgt voor een uitgebreid en divers aanbod buitenschoolse STEM-activiteiten zodat kinderen en jongeren hun talenten en interesse in STEM kunnen ontdekken en verdiepen. Het verbinden van actoren in het STEM-veld, het stimuleren van innovatie en het versterken van het STEM-aanbod vormen de kern van de werking. Binnen het ecosysteem worden 3 rollen financieel ondersteund: gangmakers, ontwikkelaars en uitrollers. In 2025 ging er 1.030 keuro naar 8 gangmakers, 1.746 keuro naar 20 goedgekeurde projecten door ontwikkelaars en 675 keuro naar 169 STEM-aanbieders. Minstens 239 gemeenten hebben een STEM-aanbod, met minimaal 20.000 jongeren.

STEMhub

Door de werking van de STEMhub heeft VLAIO sinds eind 2024 een toegankelijke dienstverlening voor ondernemers gelanceerd die ondersteuning zoeken bij STEM-initiatieven. De STEMhub inspireert en informeert via haar website, die al 37.000 bezoeken ontving, en organiseert zowel online als offline events waarmee ze 270 deelnemers samenbracht. Daarnaast zijn er 14 ondernemersverhalen gepubliceerd en werden er 95 adviesgesprekken gevoerd. Al deze activiteiten zijn weergegeven in een infographic.

OD2-5: We stimuleren innovatie bij steden en gemeenten

We organiseerden de oproep City of Things 2025 als onderdeel van de Vlaamse Smart Region-werking, met als doel steden en gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen en opschalen van datagedreven oplossingen voor complexe maatschappelijke uitdagingen. De oproep werd gelanceerd in het voorjaar en startte met een verplicht co-creatietraject, bestaande uit infosessies, thematische inspiratiemomenten en netwerk- en matchmakingactiviteiten, waarbij lokale besturen en andere actoren ondersteund werden bij het uitwerken van gedeelde projectideeën. In deze fase werd ook gerichte inhoudelijke begeleiding voorzien door een externe dienstverlener (KPMG, aangesteld via mini-competitie), met aandacht voor scopebepaling, partnerschappen, werkpakketten en impact. Op basis van de vooraanmeldingen selecteerde een jury bij VLAIO een shortlist van projectideeën die in een tweede fase verder konden worden uitgewerkt tot volwaardige projectaanvragen. De aanpak in 2025 legde expliciet de nadruk op focus, schaalbaarheid, samenwerking tussen lokale besturen en voorbereiding op effectieve implementatie en gezamenlijke aankopen, met het oog op hergebruik en opschaling in een brede groep Vlaamse steden en gemeenten. Finaal werden 9 projectaanvragen ingediend waarvoor de jury in december 2025 samenkwam om 4 projecten een positief advies te geven binnen het oproepbudget van 5 miljoen euro.

Samen met PIO en Agoria werd voor de eerste keer een zeer succesvol publiek-privaat matchmaking event ('meet-the-buyer') georganiseerd rond 'data in lokale besturen'. Hier pitchten lokale besturen aankomende uitdagingen en konden bedrijven hierop inspelen. Het City of Things- en PIO-team stemden deze perioden ook steeds nauw af om voldoende uitwisseling tussen de programma's te voorzien en lokale besturen warm te maken om meer met innovatieve oplossingen aan de slag te gaan.

2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ONDERNEMERSCHAP, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	11.314	11.314	4.529	5.990	5.990	201
Toe-lagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	11.314	11.314	4.529	5.990	5.990	201

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 herlanceerde de Vlaamse Regering het merk Flanders Technology & Innovation (FTI) als een overkoepelend initiatief rond technologie en innovatie, met als doel een positieve maatschappelijke mindset te stimuleren en innovatie duurzaam te versterken. De middelen op dit begrotingsartikel worden centraal beheerd en flexibel ingezet. Voor de organisatie van de tweede editie van FTI werd bij BA 2025 het budget (enveloppe van 12 miljoen euro, gespreid over twee jaar) overgedragen van DKBZA naar VLAIO. Via een decreetsbepaling werd de begrotingsruiter voorzien. Er waren in 2025 enkel loonuitgaven.

2.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

Geen uitgavenartikelen

TC0-1TCA2CA-WT – BEVORDEREN VAN ONDERNEMERSCHAP

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel bevat de compensatie naar VLAIO voor tweede editie FTI

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	11.314	11.314	4.529	5.990	5.990	201

Inhoudelijke toelichting:

Dit artikel omvat het budget voor Flanders Technology & Innovation (FTI). Hierop is een begrotingsruiter van toepassing. In 2025 werd hiervoor 4.529 keuro vastgelegd en 201 keuro vereffend.

2.4.2. Overige entiteiten onder gezag

Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)

Omschrijving

Het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) bundelt middelen voor de ondersteuning van ondernemerschap, innovatie en economisch beleid. Het fonds financiert onder meer steunmaatregelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, valorisatie, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en specifieke beleidsprioriteiten. Het fonds draagt bij aan alle OD's onder deze ISE.

Uitgaven**TCH-ATCA5CA-WT – Bevorderen van ondernemerschap**

De budgetten worden goedgekeurd op het niveau van het begrotingsartikel. Binnen een begrotingsartikel worden de middelen geheralloceerd, rekening houdend met de indiening van projecten binnen oproepen en bij steuninstrumenten met doorlopende indiening. Dit kan leiden tot een over- of onderbenutting van VAK en VEK op het niveau van de basisallocatie.

STEMATC3AB

Hier worden de acties rond STEM aangerekend. De STEM-partnerschappen en STEM-trajecten werden verlengd. In totaal was er 3.000 keuro VAK voorzien, waarvan 1.659 keuro werd vastgelegd op ATC3AB. Het betreft de normale werking van STEM academies, de betrokkenheid van VLAIO bij de Cansat-wedstrijd en STEM ontwikkelaars. Er waren geen uitzonderlijke activiteiten. De onder- of overbenutting van VAK of VEK werd gecompenseerd binnen het globale artikel. Daarnaast werd 2.009 keuro vastgelegd voor STEM op het begrotingsartikel TCH-ATCA5CW-IS Hoger Onderwijs - ATC3AN. Er was 2.773 keuro VEK voorzien waarvan 3.847 keuro werd vereffend. Het betreft de STEM gangmakers. Er waren geen uitzonderlijke activiteiten. De onder- of overbenutting van VAK of VEK werd gecompenseerd binnen het globale artikel.

Onderzoeken ter ondersteuning van het beleid inzake toegang tot financiering en/of ondernemersbevorderingATC306

Op deze rubriek worden de diverse evaluaties, studies en onderzoeken vastgelegd die worden uitgevoerd in het raamcontract voor monitoring inzake

ondernemerschap. Er was 500 keuro aan VAK voorzien, waarvan 880 keuro werd vastgelegd en 500 keuro VEK voorzien, waarvan 1.343 Keuro werd vereffend.

Het betreft de evaluaties die in het kader van de VCO opgemaakt moeten worden, voor telkens aspecten van het ondernemerschapsbevorderende beleid (BAN-Vlaanderen, structureel gesubsidieerde partners als hefboom, microstart, Dyzo, de cybersecurity verbetertrajecten, de werking van de Syntra, etc.). De raming aan het begin van het jaar is telkens indicatief, er wordt geëvalueerd volgens de door VLAIO opgemaakt evaluatiekalender. Er waren geen uitzonderlijke activiteiten. De onder- of overbenutting van VAK of VEK werd gecompenseerd binnen het globale artikel.

Naast de evaluaties betreft het soms de organisatiekost van workshops of lerende netwerken om het VLAIO Netwerk te verbinden en te laten samenwerken.

Initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap

ATC313

Op deze rubriek worden de oude oproepen uitbetaald. Daarnaast worden alle vastleggingen en betalingen aan de structurele partners hierop gegroepeerd en worden ook eventuele andere projecten ad hoc hierop vastgelegd en uitbetaald. Er werd 10.442 keuro vastgelegd (4.346 keuro was voorzien) en 7.309 keuro vereffend (9.000 keuro was voorzien).

Het betreft de gesubsidieerde partners ondernemerschap volgens de jaarlijkse kalender. In 2025 werd er uitzonderlijk ook middelen toegekend aan de roadmapmanagers Defensie en aan Flanders Stage Tech, telkens na beslissing Vlaamse Regering en nadat via kredietherschikking middelen ter beschikking gesteld werden.

Initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap

ATC361

Op deze rubriek worden de vastleggingen en uitbetalingen gedaan voor de aangeduide dienstverleners binnen het bestek ondernemerschap. Daarnaast worden ook een aantal andere projecten op deze rubriek vastgelegd en uitbetaald; het betreft telkens overheidsopdrachten.

Het betreft het contract ondernemerschap.

Bij BA2025 werd 26.954 keuro aan VAK en 21.903 keuro aan VEK voorzien waarvan 28.118 keuro werd vastgelegd en 6.105 keuro vereffend. Daarnaast werd op begrotingsartikel TCH-ATCA5CW-IS Hoger onderwijs ATC3BH 900 keuro aan VAK en 2.942 keuro aan VEK voorzien en werd er 5.093 keuro vastgelegd en 1.716 keuro vereffend.

Kennisdiffusie Hogescholen

ATC387

Hier worden de acties in het kader van de werking rond kennisdiffusie aangerekend. De middelen worden ingezet voor de opbouw van een digitaal platform, kennisinstrumenten en een oproep naar hogescholen.

De VAK-behoefte werd geraamd op 8.380 keuro, en dit bedrag werd effectief volledig vastgelegd op begrotingsartikel TCH-ATCA5CX-IS (INTERNE STROMEN VLHORA KENNISDIFFUSIE) ATC3AO. Er was eveneens 8.380 keuro aan VEK gebudgetteerd; in uitvoering werd 8.385 keuro uitgegeven.

AI/CS

ATC3AU

Op deze rubriek worden de projecten in kader van de beleidsplannen AI (Artificial Intelligence) en CS (Cybersecurity) aangerekend.

Binnen ISE Ondernemerschap werd voor de vastleggingskredieten (VAK) een budget van 2.650 keuro voorzien, waarvan 1.198 keuro effectief werd vastgelegd. Voor de vereffeningskredieten (VEK) was 2.042 keuro voorzien, waarvan 1.398 keuro werd vereffend. Van dit vereffende bedrag werd 122 keuro aangerekend op het begrotingsartikel TCH-ATCA5CS-IS – INTERNE STROMEN GO! - AI/CS ATC3CJ.

E-loket

ATC373

Dit betreft het budget voor e-loket. VLAIO staat in voor de exploitatie en de verdere doorontwikkeling van e-loketondernemers. Zo wordt er in 2025 verder gewerkt aan trajecten over een verbeterd mandatenbeheer, Single Digital Gateway en aansluitingen op nieuwe bouwstenen die bijdragen aan de noden van ondernemers.

Er was 2.242 keuro VAK en 3.046 keuro VEK voorzien voor E-loket, waarbij 2.764 keuro werd vastgelegd en 1.643 keuro werd vereffend (VEK budget 2025, meer op overdrachten vereffend).

Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO)

ATC384

In 2025 werd 2.780 keuro aan VAK en 3.221 keuro aan VEK voorzien. De uiteindelijke vastleggingen waren 6.482 keuro en de vereffeningen waren 1.528 keuro.

Vzw Team Bedrijfstrajecten

ATC396

Team Bedrijfstrajecten heeft als kerntaak invulling te geven aan de frontofficewerking van het Agentschap Innoveren & Ondernemen.

Er was 6.282 keuro aan VAK en VEK voorzien, zoals opgenomen in het nieuwe convenant. Voor 2025 werd 6.422 keuro vastgelegd op het budget en op de bestelaanvraag 2025. Er werd 6.409 keuro vereffend.

Beheersvergoedingen aan derden voor verschillende maatregelen

ATC339

Het betreft de beheersvergoedingen aan PMV. Er was 3.906 keuro VAK en VEK voorzien en er werd 3.110 keuro vastgelegd en 4.422 keuro vereffend.

Fiscale minderinkomsten federale overheid in het kader van de win winlening (art 132 decreet)

ATC314

Dit is de rubriek voor de fiscale minderinkomsten in het kader van de win winlening. Er was 13.781 keuro VAK en VEK begroot en er werd 13.781 keuro aan VAK en VEK uitgegeven.

SYNTRA steuninstrumenten

ATC3BA - ATC3BB

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de toegewezen SYNTRA-trajecten en de ondernemerschapstrajecten van SYNTRA.

Jaarlijks ontvangt SYNTRA een indexatie voor het loonaandeel, dat wordt geraamd op 75% van de aan SYNTRA toegekende subsidies, overeenkomstig de GZI van 7 mei 2024.

In totaal was 50.757 keuro aan VAK voorzien en 50.782 keuro aan VEK. Uiteindelijk werd 49.788 keuro vastgelegd en 36.569 keuro aangerekend.

Interne stroomartikels

TCH-ATCA5CW-IS

Infrastructuur Hogescholen

ATC000

Er werd in 2023 een recurrent steuninstrument voor Infrastructuur Hogescholen opgestart. Het VAK budget werd in 2024 aan de Tetra lijn toegevoegd. Er was in 2025 een VEK van 2.000 Keuro voorzien en er werd voor 2.039 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5CY-IS

FLANDERS DISTRICT OF CREATIVITY

IS ATC3AC

Op deze rubriek worden de vastlegging en de uitbetaling van de jaarlijkse werkingssubsidie in het kader van het convenant tussen VLAIO en Flanders DC geboekt.

Er was 2.230 keuro VAK en VEK begroot en er werd effectief 2.230 keuro vastgelegd en vereffend.

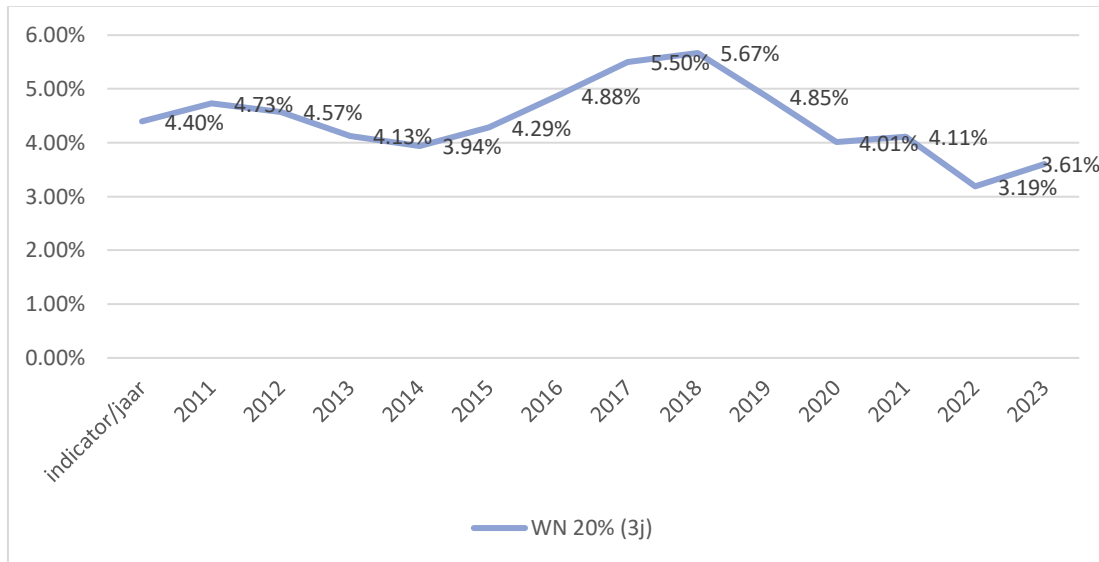
3. Inhoudelijk structurelement “Groeiondersteuning voor kmo’s en groei-bedrijven”

Dit ISE omvat maatregelen die bedrijven helpen om te groeien en zich aan te passen aan een veranderende economische context. De focus ligt op het versterken van de veerkracht en het groeipotentieel van ondernemingen en sectoren. Dit gebeurt via steun voor opleidingen, advies, innovatie en strategische investeringen. Er zijn ook gerichte instrumenten voor specifieke sectoren en thema’s. Het beleid wil bedrijven stimuleren om te transformeren en hun internationale concurrentiepositie te verbeteren. Uiteindelijk wordt nagestreefd dat meer bedrijven succesvol doorgroeien en bijdragen aan economische groei.

3.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal extreme groeiers
Definitie	Aantal ondernemingen met minstens tien werknemers bij de start van de meting en met een groei gedurende drie jaar van gemiddeld 20% of meer in tewerkstelling.
Laatste gekende waarde	3,61% (2024)
Streefwaarde	Het vijfjarig gemiddelde zouden we naar voor kunnen schuiven als streefwaarde, dit ligt op 3,95%
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse ondernemingsklimaat en het ondersteuningsbeleid erin slagen om bedrijven te laten doorgroeien tot zogenaamde “gazellen”. Een stijgend aandeel extreme groeiers wijst erop dat het beleid de juiste randvoorwaarden creëert voor doorgroei, zoals toegang tot groeifinanciering, talent, markten en innovatie-instrumenten. De indicator fungeert als signaal voor het detecteren van groeibarrières:

	wanneer het aandeel extreme groeiers daalt, kan dit aanleiding geven tot beleidsbijsturing, bijvoorbeeld door het versterken van risicokapitaal, het verminderen van administratieve lasten of het gericht ondersteunen van groeisectoren. De indicator ondersteunt zo de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van de groeicapaciteit en veerkracht van Vlaamse bedrijven.
Koppeling SDG / LSA	Landenspecifieke aanbeveling 3 – richt O&O-ondersteuning op bedrijven met het hoogste groeipotentieel.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is indirect. Het aandeel extreme groeiers wordt in belangrijke mate bepaald door het macro-economisch klimaat en structurele factoren, maar het beleid kan via gerichte investeringen in groeiondersteuning, innovatie en talentontwikkeling de randvoorwaarden voor groei verbeteren. Een stijging van het aantal extreme groeiers kan leiden tot een hogere vraag naar groeiondersteunende instrumenten (zoals groeisubsidies, coaching, innovatiepremies), wat een impact kan hebben op de benodigde budgetten. De budgettaire planning gebeurt signaalgestuurd: bij een toename van het aantal groeiers kan het nodig zijn om de beschikbare enveloppes te verhogen of te herverdelen.

Figuur 4 Evolutie van extreme groeiers

Extreme groeiers dragen disproportioneel bij aan de (nieuwe) Vlaamse werkgelegenheid. De indicator fungeert als graadmeter voor het ondernemersklimaat en de dynamiek van de economie.

Uit de cijfers blijkt dat het aantal snelle groeiers onder onze ambities ligt. Vandaar zetten we met het VLAIO-instrumentarium verder in op ondersteuning gericht op deze specifieke groep van ondernemingen.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel ondernemingen steun toegekend werd met de instrumenten van VLAIO die gericht zijn op de ondersteuning van groeibedrijven (kmo-groeisubsidie, schaalklaar)
Laatste gekende waarde	391 (2025)
Streefwaarde	Geen streefwaarde
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij een outputnabije maat is voor het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om kmo's en groeibedrijven effectief te activeren en te ondersteunen bij hun groeitraject. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het versterken van de groei en veerkracht van Vlaamse ondernemingen.
Koppeling SDG / LSA	Landenspecifieke aanbeveling 3 – richt O&O-ondersteuning op bedrijven met het hoogste groeipotentieel.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: er is een rechtstreeks verband tussen het aantal gesteunde ondernemingen en de beschikbare budgetten voor deze instrumenten. Meer aanvragen of een hogere instroom betekent een groter beslag op de begroting. De budgettaire planning gebeurt signaalgestuurd: bij stijgende vraag kan het nodig zijn om de budgetten te verhogen of te herverdelen; bij dalende vraag kan het budgettair beslag afnemen. De effectiviteit van de ingezette middelen wordt geëvalueerd aan de hand van het bereik, de additionele investeringen en de gerealiseerde groei bij de gesteunde bedrijven. Deze indicator dekt het operationele deel van het ISE dat betrekking heeft op de uitgaven voor groeiondersteuning.

3.2. Strategische doelstellingen

SD3: Met de acties onder dit ISE beogen we bedrijven en sectoren in Vlaanderen veerkrachtig te maken

In een snel veranderende wereld is het van cruciaal belang dat bedrijven en sectoren veerkrachtig zijn om te kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen en kansen. We ondersteunen onze bedrijven hierin via:

- het ondersteunen van zelfstandigen en kmo's voor opleidingen en het verwerven van advies en kennis
- het ondersteunen van ondernemingen via strategische investerings- en opleidingssteun
- gerichte initiatieven voor een beperkt aantal thema's en sectoren.

- Stimuleren van bedrijven om te investeren in vergroening

3.3. Operationele doelstellingen

OD3-1: We stimuleren ondernemingen in het Vlaamse Gewest om te investeren in levenslang leren en kennis te verwerven via het aankopen van advies

De kmo-portefeuille en de kmo-groeisubsidie zijn twee instrumenten die gericht zijn op het verhogen van de professionaliteit en de competitiviteit van kmo's gelegen in het Vlaamse Gewest.

Met de kmo-portefeuille werden in 2025 54.066 bedrijven ondersteund via 129.166 projecten en 43.772 keuro subsidie.

Met de kmo-groeisubsidie werden in 2025 377 bedrijven ondersteund met in totaal 12.815 keuro subsidie.

In 2025 werden de besparingen zoals beslist naar aanleiding van de septemberverklaring juridisch en technisch voorbereid. Voor de kmo-portefeuille wil dit zeggen dat de adviespijler voortaan beperkt wordt tot advies in het kader van cyberveiligheid. De kmo-groeisubsidie werd stopgezet.

Daarnaast werd ook de uitbreiding van de doelgroep van de kmo-portefeuille met erkende maatwerkbedrijven juridisch en technisch voorbereid om in te gaan vanaf begin 2026.

OD3-2: Met opleidings- en investeringssteun ondersteunen we ondernemingen die zich door innovatie transformeren om hun internationale concurrentiële positie te versterken

Strategische transformatiesteun blijft het instrument bij uitstek om ondernemingen te ondersteunen die via innovatie een fundamentele transformatie doormaken om hun internationale concurrentiepositie te versterken, verder ondersteund door verduurzaming.

De steun wordt gericht en selectief ingezet voor investeringen en opleidingen die strategisch belangrijk zijn voor de Vlaamse economie, zoals projecten die bijdragen aan de versterking van waardeketens, de uitbouw van toekomstgerichte technologieën of de verankering van cruciale en strategische activiteiten in Vlaanderen.

In 2025 werden 11 transformatieprojecten gesteund voor een totaal bedrag van bijna 17 miljoen euro.

OD3-3: Voor een beperkt aantal sectoren en thema's voorzien we specifieke instrumenten gericht op bepaalde doelgroepen van bedrijven of thema's

Screen Flanders

Screen Flanders is een instrument voor de economische ondersteuning van de audiovisuele sector in Vlaanderen. Er worden terugbetaalbare voorschotten verstrekt aan Belgische producenten voor zover ze uitgaven doen in het Vlaamse Gewest. VLAIO werkt hiervoor samen met het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF). De maatregel loopt in 2025 het dertiende jaar.

In 2025 werden twee oproepen georganiseerd. Daarbij konden 22 projecten gesteund worden met een totale steun van 4,9 miljoen euro. Deze projecten zullen voor iets meer dan 40,5 miljoen euro structurerende uitgaven realiseren, wat gelijk staat aan een hefboom van 8,3.

In de loop van 2025 werd ook een bijsturing voorbereid met het oog op optimalisering van de economische valorisatie en administratieve lastenverlaging.

Hinderpremie Openbare Werken

Met het steuninstrument Hinderpremie openbare werken kent VLAIO steun toe aan kleine ondernemingen die hinder wegens openbare werken ondervinden. De maatregel bestond in 2025 nog uit het toekennen van de forfaitaire hinderpremie van 2 keuro en sluitingspremies. Dat gebeurt op een geautomatiseerde wijze met gebruik van data voor de hindergegevens uit het GIPOD (Generiek Informatieplatform Openbaar Domein) en ondernemingsgegevens uit de VKBO (Verrijkte Kruispuntbank van Ondernemingen).

In 2025 werd aan een 3.938 ondernemingen een forfaitaire hinderpremie toegekend voor in totaal 7.876 keuro. Daarnaast genoten 469 ondernemingen van een sluitingspremie voor in totaal 941 keuro. Het totaal besteed budget in 2025 bedroeg bijgevolg 8.817 keuro.

3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

GROEI-ONDERSTEUNING KMO'S EN GROEIBEDRIJVEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uit-gaven WT, LO, PR	11.957	11.957	12.222	11.957	11.957	12.162
Toelagen IS	948.450	955.605	745.276	715.967	766.971	766.970
Overige LE, PA, Andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	960.407	967.562	757.498	727.924	778.928	779.133

Inhoudelijke toelichting:

Er is in 2025 een verschil tussen de VAK BA-JR-cijfers en de effectieve VAK-uitvoeringscijfers. Tot en met eind 2023 kon Orafin technisch geen correct onderscheid maken tussen VAK- en VEK-kredieten, waardoor beide bedragen gelijk werden geregistreerd en er afwijkingen ontstonden ten opzichte van het door het Vlaams Parlement goedgekeurde VAK-budget.

Deze historische vertekening werd in de rekening 2024 rechtgezet. In 2025 werd het VAK-budget niet volledig vastgelegd. Het verschil is evenwel niet zo groot als weergegeven in de tabel. Door een materiële fout werd bij het VAK BU2025 immers het cijfer opgenomen voor het VEK zoals dat voor 2024 gangbaar was. Deze fout heeft geen repercussies op de vastleggingen op de onderliggende begrotingsartikels binnen FIO. De vastleggingen in 2025 bedroegen 954.997 keuro van het 955.605 keuro beschikbaar VAK.

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

TC0-9TCAADC-OW – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het begrotingsartikel voor de ESR-neutrale verwerking van met BAR ontvangsten gefinancierde uitgaven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	100	0	0
BA-JR 2025	100	0	0
BU 2025	627	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De ESR-neutraliteit wordt gerealiseerd door de Europese ontvangsten te vergelijken met de uitgaven die door deze ontvangsten worden gedekt. In het kader van de technische bijstand BAR was er een meerontvangst van 527 keuro.

Uitgaven

TC0-1TCA2DA-WT – BELEIDSVOORBEREIDING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de beleidsgerelateerde werkingsuitgaven van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	11.857	11.857	11.730	11.857	11.857	11.670

Inhoudelijke toelichting:

Op dit artikel worden de beleidsgerelateerde werkingskosten voor IT, communicatie, personeel, VLAIO-netwerk en interregionale samenwerking geboekt. Zowel de VAK- als de VEK-kredieten werden nagenoeg volledig benut.

TC0-1TCA2DC-LO – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft de uitgaven voor wedden van medewerkers die voor het Europese BAR programma werken in 2025.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	75	75	-8	75	75	-8

Inhoudelijke toelichting:

Het laatste personeelslid op BAR werd in 2025 ingezet op EFRO. De middelen op dit artikel werden aldus overgeboekt naar het betreffende artikel. Bij de correctie werd de reële loonkost als basis genomen, wat hoger was dan het beschikbare budget op dit artikel.

TC0-1TCA2DC-WT – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft het begrotingsartikel voor de werkingsuitgaven in het kader van de technische bijstand BAR.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	25	25	500	25	25	500

Inhoudelijke toelichting:

De werkingsuitgaven voor BAR lagen hoger dan bij BA2025 voorzien. Om de foutenmarge onder de 2% te houden, werd een anomalie geboekt op de technische bijstand voor het Brexit Adjustment Reserve.

TC0-1TCA5DY-IS – FONDS VOOR INNOVEREN EN ONDERNEMEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit betreft de kredieten van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)		
	VAK	VEK

	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	948.450	955.605	745.276	715.967	766.971	766.970

Inhoudelijke toelichting:

Er is in 2025 een verschil tussen de VAK BA-JR-cijfers en de effectieve VAK-uitvoeringscijfers. Tot en met eind 2023 kon Orafin technisch geen correct onderscheid maken tussen VAK- en VEK-kredieten, waardoor beide bedragen gelijk werden geregistreerd en er afwijkingen ontstonden ten opzichte van het door het Vlaams Parlement goedgekeurde VAK-budget.

Deze historische vertekening werd in de rekening 2024 rechtgezet. In 2025 werd het VAK-budget niet volledig vastgelegd. Het verschil is evenwel niet zo groot als weergegeven in de tabel. Door een materiële fout werd bij het VAK BU2025 immers het cijfer opgenomen voor het VEK zoals dat voor 2024 gangbaar was. Deze fout heeft geen repercussies op de vastleggingen op de onderliggende begrotingsartikels binnen FIO. De vastleggingen in 2025 bedroegen 954.997 keuro van het 955.605 keuro beschikbaar VAK.

3.4.1. Overige entiteiten onder gezag

Fonds voor Innoveren en Ondernemen (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)

Omschrijving

Het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) bundelt middelen voor de ondersteuning van ondernemerschap, innovatie en economisch beleid. Het fonds financiert onder meer steunmaatregelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, valorisatie, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en specifieke beleidsprioriteiten. Het fonds draagt hiermee bij aan alle OD's onder deze ISE.

Ontvangsten

TCH-9TCAAZZ-OI

DOTATIE TC0-1TCA5DY-IS

BTC301

Dit betreft de toelage aan het Fonds voor Innoveren en Ondernemen. De dotatie voor het Fonds voor Innoveren en Ondernemen bedroeg 766.971 keuro in 2025.

DOTATIE QE0-1QHB2IY-IS

BTC323

De dotatie uit het Klimaatfonds bedroeg 231.629 keuro in 2025. Deze dotatie wordt integraal aangewend voor de compensatie voor indirect carbon leakage (ICL).

TCH-9TCAAZZ-OW

Terugbetalingen door de ondernemingen en stortingen uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen

BTC305

De gerealiseerde terugvorderingen bedragen 17.798 keuro, tegenover een gebudgetteerd bedrag van 2.000 keuro.

Dit aanzienlijke verschil is voornamelijk toe te schrijven aan diverse kleinere terugvorderingen van economische steun. Het grootste bedrag vloeit evenwel voort uit een uitgesproken rechtszaak en een terugvordering in het kader van een gewonnen procedure.

Daarnaast betreft het terugvorderingen van STS-dossiers ten gevolge van falen en het niet langer actief zijn van de investering.

Inkomsten researchpark Zellik

BTC314

Er werd voor 14.426 keuro aan terugvorderingen gerealiseerd, terwijl initieel slechts 530 keuro was gebudgetteerd.

Dit significante verschil is toe te schrijven aan de verkoop van RP Zellik.

TERUGVORDERINGEN CORONA MAATREGELEN

BTC317

De gerealiseerde terugvorderingen bedragen 14.643 keuro, terwijl hiervoor geen middelen meer waren gebudgetteerd.

Deze ontvangsten vloeien uitsluitend voort uit terugvorderingen in het kader van de coronamaatregelen.

Terugbetaling terugvorderbaar voorschot evenementen

BTC318

Het betreft de ontvangsten uit terugvorderbare voorschotten voor de evenementensector in het kader van de coronacrisis.

Er werd 500 keuro gebudgetteerd, terwijl de gerealiseerde terugvorderingen 23 keuro bedragen.

Daarnaast werd voor 97 keuro aan waardeverminderingen geboekt.

Inkomsten e-loket

BTC320

Er werden voor 73 keuro terugvorderingen gerealiseerd vanuit het e-loket, terwijl er 1.000 Keuro was gebudgetteerd.

Uitgaven

De budgetten worden goedgekeurd op niveau begrotingsartikel. Binnen een begrotingsartikel worden de middelen geheralloceerd, rekening houdend met de indiening van projecten bij oproepen en bij steuninstrumenten met doorlopende indiening. Dit kan leiden tot over- of onderbenutting van VAK en VEK op niveau basisallocatie.

TCH-ATCA2DC-WT - STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

INVESTERINGSSTEUN AAN ONDERNEMINGEN IN TOEP VAN HET DECREET BETREFFEND HET ECONOMISCH ONDERSTEUNINGSBELEID (ECOLOGIESTEUN)

ATC370

Deze basisallocatie dient voor uitgaven op basis van eigen ontvangsten en betreft kredieten van aard 2. Initieel werd 2.000 keuro VAK voorzien voor ecologiesteunprojecten.

Het VAK werd verhoogd tot 13.641 keuro. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan een bedrag van 11.641 keuro dat voortvloeit uit een uitgesproken rechtszaak en de ontvangst van de terugvordering in het kader van de gewonnen procedure.

Gevolg gevend aan artikel 27, §2 van het VCO dienen Vlaamse rechtspersonen tijdens het begrotingsjaar hun ontvangsten en hun vastleggings- en vereffeningskredieten aan te passen wanneer de oorspronkelijke of aangepaste raming van hun eigen ontvangsten niet langer accuraat is.

Op basis van de kasmatige ontvangsten in 2025 werd, via een aanpassing van de begroting, de raming van de verwachte ontvangsten op basisallocatie BTC305

verhoogd. Aan uitgavenzijde werden eveneens de kredieten op begrotingsartikel TCH-ATCA2DC-WT binnen basisallocatie ATC370 verhoogd van 2.000 keuro tot 13.641 keuro aan VAK-zijde.

Er werd 7.731 keuro vastgelegd en 381 keuro vereffend.

STS (STRATEGISCHE TRANSFORMATIESTEUN)

ATC020

Deze basisallocatie dient voor uitgaven op basis van eigen ontvangsten en betreft kredieten van aard 2 voor STS. Er werd 5.910 keuro VAK vastgelegd.

TCH-ATCA5DC-WT – GROEI-ONDERSTEUNING VAN KMO'S EN GROEI BEDRIJVEN – STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

Professionalisering kmo's

KMO-portefeuille

ATC316

Met de kmo-portefeuille kunnen kleine en middelgrote ondernemingen en beoefenaars van vrije beroepen met steun van de Vlaamse overheid opleidingen en adviezen aankopen.

In 2025 werd 44.000 keuro vastgelegd, zijnde 4.000 keuro meer dan initieel voorzien, en 42.889 keuro vereffend.

Stimuleren van investeringen

KMO-Groeisubsidie

ATC317

Er was 12.500 keuro VAK voorzien, hiervan werd 10.329 keuro effectief vastgelegd en 6.944 keuro vereffend.

STS Investeringssteun aan ondernemingen in toepassing van het decreet betreffend het economisch ondersteuningsbeleid (STS)

ATC327

De middelen voor STS blijven constant maar werden in 2024 toegevoegd aan basisallocatie ATC320. Deze basisallocatie heette voordien 'Ecologiesteun', maar werd vanaf 2024 benoemd als 'Transitie en Transformatie'. De budgetten voor STS en ecologiesteun worden hier gegroepeerd.

Hinderpremie

ATC380

Deze maatregel biedt financiële ondersteuning aan ondernemingen die lijden onder de hinder van openbare werken.

Er was 10.000 keuro VAK en VEK voorzien en er werd 8.358 keuro vastgelegd en vereffend.

Screen Flanders

ATC328

De steunmaatregel Screen Flanders is een economische maatregel voor de audiovisuele sector. Er wordt steun gegeven aan Belgische producenten voor zover ze uitgaven doen in het Vlaamse Gewest. Er werden 22 audiovisuele producties gesteund.

Er was 3.500 keuro VAK voorzien en er werd 4.950 keuro effectief vastgelegd en 4.447 Keuro vereffend.

Optimaal gebruik maken van de Europese structuurfondsen (EFRO & Interreg)

Vlaamse cofinanciering voor EFRO-projecten

ATC341

Dit betreft de cofinanciering van economische en innovatieve projecten binnen de programma's EFRO Vlaanderen en Interreg. Bij BA2025 was 18.945 keuro VAK voorzien en er werd voor 12.679 keuro vastgelegd op ATC341 en op de interne stroomartikels.

Provisies

Provisie voor investeringen in O&O en het bedrijfsleven

ATC372

Op de investeringsprovisies werd 6.462 keuro VAK voorzien. Uiteindelijk werd 7.417 keuro vastgelegd en 10.141 keuro vereffend.

Overige programma's

Werkingsuitgaven, gedeeltelijk ter cofinanciering van Europese projecten en ter dekking van beheersvergoedingen aan derden

ATC338

In deze begrotingspost worden allerlei werkingsuitgaven voorzien ter ondersteuning van het economisch ondersteuningsbeleid.

Er was 2.254 keuro VAK voorzien en er werd 2.945 keuro vastgelegd en 3.723 vereffend. Een groot deel van de meeruitgaven heeft te maken met advocatenkosten.

Ecologische programma's

Transitie en Transformatie (Strategische transformatiesteun en ecologiesteun)

ATC320

Voorheen betrof deze basisallocatie de investeringssteun in toepassing van het decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid (ecologiesteun, aard 5).

Vanaf 2024 worden binnen deze basisallocatie de budgetten voor Strategische Transformatiesteun (STS) en ecologiesteun gegroepeerd. Voor ecologiesteun (aard 5) werd opnieuw 33.259 keuro VAK voorzien. Met deze middelen wordt onder meer het GREEN-programma verdergezet.

Op basis van de budgettaire beslissingen in het Regeerakkoord werd een besparing van 20 miljoen euro doorgevoerd op de strategische investeringssteun aan bedrijven. Deze besparing werd toegepast op basisallocatie ATC320, wat resulteerde in een daling van het totale VAK van 53.759 keuro naar 33.759 keuro. Uiteindelijk werd 26.085 keuro vastgelegd en 37.592 keuro vereffend.

CCS/CCU PROJECTEN & CCS (CARBON CAPTURE & STORAGE) BACKBONE

ATC3CE - ATC3BQ

De Vlaamse Regering besliste in maart 2019 om vanuit het Klimaatfonds middelen toe te wijzen aan het toenmalige Hermesfonds voor maatregelen in het kader van CCS-hefboomfinanciering. Voor 2025 werd geen VAK voorzien. Op het voorziene VEK van 5.500 keuro vonden in 2025 geen vereffeningen plaats.

Compensatie Indirecte Emissiekosten

ATC369

Voor aanvragen in 2025 (emissiejaar 2024) werden volgende parameters gehanteerd:

In 2024 werd voor 225.075 keuro aangevraagd. Herrekend naar de parameters van 2025 (emissiejaar 2024), met name 89,30 euro/ton CO2 als emissierechtenprijs (in plaats van 83,59 euro/ton CO2) en 77,41 als gemiddelde benchmark (in plaats van 78,27), betekent dat 237.807 keuro voor 2025. Daar wordt nog een provisie van 10% aan toegevoegd wat het volledige budget op 261.589 keuro brengt.

Het VEK volgt het VAK, aangezien de steun in één keer wordt uitbetaald en er dus geen encours is. Voor 2025 werd 263.815 keuro vastgelegd en vereffend.

Interne stroomartikels

TCH-ATCG5DH-IS

Vergoeding aan VAF voor taken i.h.k.v. Screen Flanders

ATC356

Er werd een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen VAF en VLAIO voor Screen Flanders getekend.

Voor de taken van het VAF voor de maatregel Screen Flanders werd 287 keuro Aangerekend.

TCH-ATCA5DQ-IS

Overdrachten aan VITO – strategische ecologieprojecten

ATC363

VITO ontvangt van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen middelen voor het beoordelen van de investeringen opgenomen in de strategische ecologieprojecten. In totaal werd 101 keuro vastgelegd en 375 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DQ-IS

Interne Stromen LRM

ATC3CQ

Het betreft het begrotingsartikel voor Interne Stromen ten gunste van LRM.

TCH-ATCA5DP-IS

INTERNE STROMEN ILVO - EFRO PROJECTEN

ATC3AF

Het betreft het begrotingsartikel voor Interne Stromen ten gunste van ILVO. Het betreft hier middelen voor ILVO vanuit EFRO-projecten. In totaal werd 81 keuro vastgelegd en 215 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DR-IS

Interne stromen HOGER ONDERWIJS

ATC390 - ATC392

Het betreft de interne stromen t.g.v. universiteiten en hogescholen. Er diende VEK te worden voorzien voor lopende EFRO-projecten, evenals voor projecten van de investeringsprovisie.

In totaal werd 2.009 keuro vastgelegd en 4.163 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DF-IS

STORTING AAN FIT TER UITVOERING VAN EFRO-PROJECT

ATC359

In 2025 werden er geen vastleggingen of aanrekeningen uitgevoerd op deze IS-stroom.

TCH-ATCA5DQ-IS

INTERNE STROMEN VITO - EFRO

ATC3AA

Op deze IS-stroom werd in totaal 254 keuro vastgelegd en 88 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5ZZ-IS

INTERNE STROMEN - VLAIO - COFINANCIERING EFRO

ATC3CM

Op deze IS-stroom werd in totaal 156 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DP-IS

INTERNE STROMEN ILVO – INVESTERINGSPROVISIE

ATC023

Op deze IS-stroom werd in totaal 500 keuro vastgelegd.

TCH-ATCA5DU-IS

VLIZ

ATC382

Op deze IS-stroom werd in totaal 84 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DS-IS

INTERNE STROMEN PMV- PROVISIE VOOR INVESTERINGEN IN O&O EN HET BEDRIJFSLEVEN

ATC3BG

Het betreft de beheersvergoedingen voor standaardleningen.

Op deze IS-stroom werd in totaal 198 keuro vastgelegd en aangerekend.

TCH-ATCA5DT-IS

FWO

ATC381

Het betreft de interne stromen t.g.v. het FWO voor diverse projecten. Op deze IS-stroom werd in totaal 3.405 keuro aangerekend.

TCH-ATCA5DO-IS

Interne Stromen FTI

ATC3AG

Het betreft het begrotingsartikel voor Interne Stromen ten gunste van FTI Technopolis (opwaardering Technopolis site te Mechelen).

In 2019 werd hiervoor 10.000 keuro vastgelegd, waarvan 1.000 keuro werd vereffend in 2025.

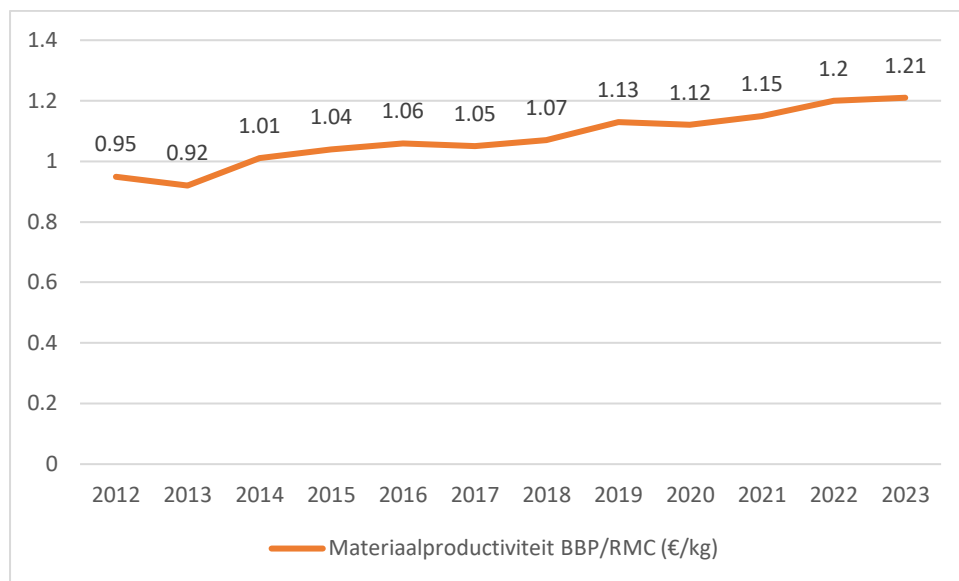
4. Inhoudelijk structurelement "Vergroening/klimaat"

Dit ISE richt zich op het verduurzamen van de economie en het ondersteunen van de klimaattransitie binnen bedrijven en industrie. Het beleid stimuleert ondernemingen om te investeren in milieuvriendelijke technologieën en om hun CO₂-uitstoot te verminderen. Indicatoren zoals materialenvoetafdruk en emissiereductie tonen de impact van het beleid. De overheid ondersteunt bedrijven via gerichte instrumenten en subsidies. Het doel is om economische groei te combineren met ecologische duurzaamheid. Zo wordt gewerkt aan een klimaatvriendelijke en toekomstbestendige economie.

Het beleid rond vergroening en klimaat zit verweven in de andere ISEs, zoals het ISE "groei-ondersteuning voor kmo's en groeibedrijven", het ISE "domeinspecifiek fundamenteel onderzoek", het ISE "versterken van innovatiekracht van ondernemingen", of ook nog het ISE "brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek".

4.1. Prestatie-indicatoren

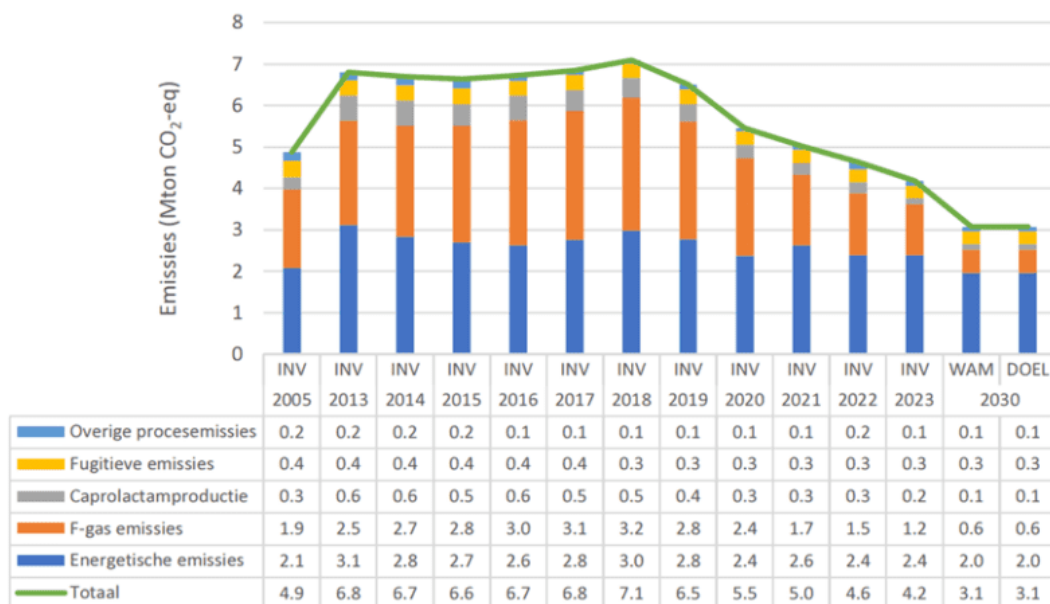
Benaming	Materialenvoetafdruk
Definitie	De materiaalproductiviteit is de verhouding tussen het bruto binnenlands product en het materiaalverbruik en drukt de efficiëntie van dit verbruik uit als de toegevoegde waarde die de economie genereert per eenheid materiaal.
Laatste gekende waarde	In 2023 op 1,21 euro per kilogram
Streefwaarde	In een circulaire economie is een lager verbruik van materialen het streefdoel. Evenwel is een groot deel van de import van materialen in Vlaanderen bedoeld voor de productie van halffabricaten en afgewerkte producten die opnieuw worden uitgevoerd naar het buitenland. De federale overheid hanteert een doelstelling inzake materiaalproductiviteit: de verhouding tussen het Bruto Binnenlands Product en de Direct Material Consumption moet tussen 2014 en 2030 met 30% stijgen.
Beleidsmatige relevantie	De beleidsmatige relevantie van deze indicator ligt in het feit dat hij inzicht geeft in de mate waarin het beleid bijdraagt aan de overgang naar een circulaire economie. Een stijgende materiaalproductiviteit wijst erop dat economische groei minder afhankelijk wordt van primaire grondstoffen, wat essentieel is voor het realiseren van de klimaat- en milieudoelstellingen. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of beleidsmaatregelen rond ecodesign, recyclage, circulaire businessmodellen en innovatie daadwerkelijk leiden tot een duurzamer gebruik van materialen. Hij ondersteunt zo de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid effectief bijdraagt aan het verminderen van de ecologische voetafdruk van de Vlaamse economie.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

Figuur 5 Evolutie materiaalproductiviteit BBP/RMC (euro/kg)

Een toename in de materiaalproductiviteit duidt erop dat aan dezelfde consumptie kan worden voldaan met minder primair materiaalverbruik (inclusief de indirecte consumptie van materialen) en dus op een verbeterde milieuprestatie van de productieketens. Het is echter een traag proces. De federale overheid streeft om de verhouding van 2014 (1,01%) met 30% te verhogen. In 2023 behaalt Vlaanderen een materialenproductiviteit van 1,21%. Volgende update is beschikbaar juni 2026.

Benaming	CO ₂ -reductie industrie
Definitie	Deze indicator geeft de broeikasgasemissies van de industriële sectoren in Vlaanderen weer (ETS en ESR)
Laatste gekende waarde	4,2 Mton CO ₂ -eq
Streefwaarde	De sectorale emissiedoelstelling voor de ESR-industrie werd vastgelegd op een uitstoot van 3,1 Mton CO ₂ -eq in 2030.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij rechtstreeks de voortgang meet van de klimaattransitie in de industrie, een van de grootste uitstoters van broeikasgassen. De indicator maakt het mogelijk om te beoordelen of het beleid – via instrumenten zoals ecologiesteun, strategische investeringssteun, innovatieprogramma's en regelgeving – effectief bijdraagt aan het realiseren van de Vlaamse en Europese klimaatdoelstellingen. Hij ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate de industrie haar uitstoot reduceert en waar bijkomende beleidsinspanningen of bijsturing nodig zijn.
Koppeling SDG / LSA	Landenspecifieke aanbeveling 4 – industrie stimuleren om te decarboniseren.
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

Figuur 6 Evolutie van de uitstoot van broeikasgassen ESR-industrie (bron: [ESR-industrie | Vlaanderen.be](https://www.esr-industrie.be))

De indicator broeikasgasemissies is belangrijk omdat hij rechtstreeks de voortgang in de klimaattransitie weergeeft. Hij toont in welke mate verschillende sectoren hun uitstoot reduceren en maakt duidelijk of Vlaanderen op koers zit om zijn Europese en internationale klimaatdoelstellingen te halen. Daarnaast biedt de uitsplitsing per sector inzicht in waar bijkomend beleid nodig is, en vormt de indicator zo een essentiële graadmeter voor duurzaamheid, energiebeleid en economische transitie. De data voor deze indicator worden verzameld en gepubliceerd door de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM).

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Deze indicator geeft aan hoeveel ondernemingen steun toegekend werd met de instrumenten van VLAIO die gericht zijn op de vergroening.
Laatste gekende waarde	310 (2025)
Streefwaarde	Het is onmogelijk hiervoor een streefwaarde voorop te stellen omdat de nood afhankelijk is van verschillende factoren en zowel een daling als een stijging kan positief zijn.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid rond vergroening. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om bedrijven effectief te activeren en te ondersteunen bij hun vergroeningstraject. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator

	ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de vergroening van het Vlaamse bedrijfsleven.
Koppeling SDG / LSA	Landenspecifieke aanbeveling 4 – industrie stimuleren om te decarboniseren.
Budgettaire relevantie	Dit ISE heeft geen eigen budget.

Het aantal uniek gesteunde ondernemingen is in 2025 gedaald t.o.v. 2024. In 2024 werden 468 unieke ondernemingen gesteund met de instrumenten GREEN, Ecologiepremie Plus en Strategische ecologiesteun, in 2023 365 unieke ondernemingen.

4.2. Strategische doelstellingen

Niet van Toepassing

4.3. Operationele doelstellingen

Niet van toepassing

4.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

Niet van toepassing

5. Inhoudelijk structurelement "Ruimtelijke Economie"

Dit ISE behandelt het creëren van een geschikte fysieke omgeving voor ondernemingen. Het beleid focust op de ontwikkeling en het beheer van bedrijventerreinen en het efficiënt gebruik van economische ruimte. Er wordt ingezet op het herontwikkelen van brownfields en het versterken van handelskernen. Daarnaast wordt het ruimtegebruik systematisch gemonitord. Een goed vestigingsklimaat moet bedrijven aantrekken en ondersteunen in hun activiteiten. Het doel is een optimale ruimtelijke organisatie die economische ontwikkeling faciliteert.

5.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Ruimtegebruik op bedrijventerreinen
Definitie	Verhouding van de oppervlakte in gebruik voor economische functies (bebouwd en onbebouwd) én infrastructuur op de totale oppervlakte van de bedrijventerreinen
Laatste gekende waarde	81,3% (2025)
Streefwaarde	80%
Beleidsmatige relevantie	De indicator "ruimtegebruik op bedrijventerreinen" meet de verhouding van de oppervlakte die effectief in gebruik is voor economische functies (bebouwd en onbebouwd) en infrastructuur, ten opzichte van de totale oppervlakte van de bedrijventerreinen. Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin bedrijventerreinen efficiënt worden benut. Een hoge score wijst op een optimale invulling van de beschikbare ruimte, wat aansluit bij de doelstelling om schaarse ruimte maximaal in te zetten voor economische activiteiten. Een lagere score kan wijzen op onderbenutting, leegstand of oneigenlijk gebruik, en vormt een signaal voor het beleid om gericht in te grijpen via herontwikkeling, activering van reservezones of het aanpakken van leegstand. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het creëren van een gezond aanbod van beschikbare en kwalitatieve bedrijfsruimte, afgestemd op de noden van ondernemingen en sectoren.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn voor de ontwikkeling, herontwikkeling en optimalisatie van bedrijventerreinen. Beleidsmaatregelen zoals subsidies voor heraanleg, ondersteuning van gebiedsgerichte partnerschappen en investeringen in infrastructuur zijn gericht op het verhogen van de benuttingsgraad en het verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfszones. De mate waarin deze middelen bijdragen aan een hogere score op de indicator hangt samen met de effectiviteit van de gekozen beleidsinstrumenten en de

	samenwerking met lokale actoren. Door in te zetten op een doordachte en vraaggestuurde aanwending van middelen, kan het beleid flexibel inspelen op evoluties in ruimtegebruik en de veranderende behoeften van het ondernemingslandschap. De indicator dekt dus vooral het deel van het ISE dat betrekking heeft op investeringen in en ondersteuning van bedrijventerreinen en ruimtelijk-economische projecten.
--	--

5.2. Strategische doelstellingen

SD4: Een geschikt vestigingsmilieu voor elke onderneming

In een dichtbevolkte regio zoals Vlaanderen is het waarborgen van voldoende ruimte om te ondernemen van cruciaal belang voor de economische groei en het welzijn van de bevolking. Ondernemers hebben ruimte nodig om hun activiteiten uit te breiden, nieuwe ideeën te ontwikkelen en innovatieve projecten te realiseren. Ons beleid is er op gericht om de economische ruimte optimaal te gebruiken om zo steeds in een gezond aanbod van beschikbare bedrijventerreinen te voorzien. We doe dit aan de hand van:

- Ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields
- Monitoren van ruimtegebruik
- Aantrekkelijke handelskernen

VLAIO zet een werking op zodat elke onderneming in Vlaanderen over een geschikt vestigingsmilieu beschikt. Prioritaire aandacht gaat hierbij naar:

- Aantrekkelijke Handelskernen;
- Verweefbare activiteiten in de kernen;
- Kmo-zones en grootschalige bedrijventerreinen voor niet-verweefbare activiteiten door (her)inrichting van bedrijventerreinen en brownfields;
- Incubatoren en acceleratoren;

5.3. Operationele doelstellingen

OD4-1: We zetten in op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields

De herontwikkeling van brownfields draagt er via ruimtelijke transformaties binnen het bestaande ruimtebeslag toe bij om tot een toekomstbestendig en kwaliteitsvol ingericht Vlaanderen te komen. Via brownfieldconvenanten faciliteert de Vlaamse Regering deze herontwikkeling; VLAIO coördineert deze beleidsdomeinoverschrijdende werking, zowel op bestuurlijk als operationeel niveau. Ook in 2025 lanceerde de minister voor Economie een jaarlijkse oproep: van de projecten wordt verwacht dat maximaal wordt ingezet op het voorzien van bedrijfshuisvestingsmogelijkheden, in het bijzonder voor sites met een economische bestemming of voormalige economische functie.

Het voorbije jaar werden voor 32 dossiers (waarvan 7 nieuwe) onderhandelingen gevoerd tot het sluiten van een brownfieldconvenant. In totaal waren er 106 projecten in uitvoering (2 nieuw gesloten brownfieldconvenanten), en 5 projecten konden succesvol worden afgerond - goed voor een oppervlakte van 37,86ha.

In het najaar 2025 werd een evaluatie-opdracht opgestart. Een eerste deelopdracht omvat een evaluatie van de inzet van middelen en het toekennen van voordelen t.o.v. de (meer)opbrengsten en dit zowel kwalitatief als kwantitatief op vlak van het project en op vlak van het proces. Een tweede deelopdracht omvat een analyse van de positionering en het toepassingsgebied van het BFC als beleidsinstrument: hoe verhoudt het BFC zich tov andere instrumenten (bestaand

en in ontwikkeling), welke doelgroep en sites worden beoogd, op welke manier wordt ingezet op platformwerking en visievorming, welke aanbevelingen zijn er naar de toekomst toe? De oplevering wordt verwacht in juni 2026.

In 2025 werd bijna 29 miljoen euro subsidies toegekend voor de (her)aanleg van bedrijventerreinen. 9 projecten hebben betrekking op het uitvoeren van voortrajecten ter voorbereiding van de heraanleg van het bedrijventerrein. 24,2 miljoen euro subsidie werd toegekend voor de heraanleg van verouderde bedrijventerreinen. Voor de heraanleg van brownfields werd 3,5 miljoen euro toegekend.

OD4-2: We monitoren het economisch ruimtegebruik op bedrijventerreinen

In 2025 is voor een eerste maal een rapport over het economisch ruimtegebruik gepubliceerd. Dat rapport wil het werkveld data en tools aanleveren om het aanbod aan bedrijventerreinen beter te kunnen monitoren. Tegelijk bracht het rapport enkele pijnpunten onder de aandacht, onder meer het slinkend beschikbaar aanbod van grotere percelen dat ook op Vlaams niveau initiatieven veronderstelde. Er is bijgevolg samen met de collega minister bevoegd voor Omgeving een actieplan Ruimte voor Bedrijvigheid uitgewerkt. Maar de monitoring van het economisch ruimtegebruik is niet enkel een kwantitatief verhaal. VLAIO ondersteunt ook lokale besturen die met meerdere samen een bovenlokale visie willen uitwerken over hoe ze de bedrijventerreinen beter kunnen benutten, via uitgifteplannen voor beheerde terreinen of transitieplannen om ook het ruimtegebruik op niet-beheerde bedrijventerreinen te kunnen optimaliseren. Gebiedsregisseurs moeten de extra taken die daaruit voortkomen helpen uitvoeren. Dat betreft onder meer een beter vestigingsadviesbeleid om het juiste bedrijf naar de juiste locatie toe te leiden.

OD4-3: We zorgen voor aantrekkelijke handelskernen

VLAIO hanteert sinds enkele jaren een bredere focus waarin kernversterking meer is dan louter een aantrekkelijke handelskern. We streven naar bedrijvige kernen waar er naast wonen, recreatie en gemeenschapsvoorzieningen ook ruimte is voor bedrijvigheid en ondernemen, zoals winkels en werklocaties. De verhouding tussen de verschillende functies kan wisselen maar om van een bedrijvige kern te spreken is de aanwezigheid van verschillende vormen van ondernemerschap een vereiste. VLAIO doet nu de inspanning om via een lerend netwerk rond verweven werklocaties dit beleid beter in te bedden in het lokaal economisch beleid.

Het voornaamste instrument, het Decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid (DIHB), is voorwerp van een evaluatietraject dat begin vorig jaar werd opgestart in kader van het Regelrecht-project. Dit evaluatietraject zal in de loop van 2026 afgerond worden.

Naar aanleiding van de wijzigingen aan het DIHB in 2023-2024 heeft VLAIO een nieuwe handleiding IHB uitgebracht. De handleiding licht net zoals de vorige leidraad zowel visieontwikkeling, planopmaak en de vergunningspraktijk toe, maar de doelstellingen en categorieën werden concreter beschreven en de gebruikte terminologie is nu aangepast aan het omgevings- en mobiliteitsbeleid. Er zijn ook diverse verwijzingen naar de jurisprudentie rond visie, planning en vergunningen opgenomen.

Eind vorig jaar gunde VLAIO een opdracht voor de evaluatie van het handelshuurdecreet aan KPMG. In kader van deze evaluatie consulteert KPMG verschillende belanghebbenden via een met VLAIO afgetoetste interviewleidraad. Later volgen nog een juridische analyse en een internationale benchmark. De oplevering wordt verwacht tegen de zomer van 2026.

VLAIO heeft in de periode 2021-2023 verschillende subsidieoproepen en overheidsopdrachten rond kernversterking gelanceerd naar steden en gemeenten. Dit resulteerde in een groot aantal projecten. In 2024 en 2025 werden er dan ook geen nieuwe oproepen meer gelanceerd.

VLAIO ondersteunt de VVSG, onder meer door middelen te voorzien voor kennisdeling zoals de regionale en thematische overlegtafels rond bedrijvige kernen, centrummanagement, detailhandel, ambulante handel, horeca, enzovoort.

5.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

5.4.1. Overige entiteiten onder gezag

Fonds voor Innoveren en Ondernemen (Fonds voor Innoveren en Ondernemen)

Omschrijving

Het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) bundelt middelen voor de ondersteuning van ondernemerschap, innovatie en economisch beleid. Het fonds financiert onder meer steunmaatregelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, valorisatie, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en specifieke beleidsprioriteiten. Het fonds draagt bij aan alle OD's onder deze ISE.

Uitgaven

De budgetten worden goedgekeurd op niveau begrotingsartikel. Binnen een begrotingsartikel worden de middelen geheralloceerd, rekening houdend met de indiening van projecten bij oproepen en bij steuninstrumenten met doorlopende indiening. Dit kan leiden tot over- of onderbenutting van VAK en VEK op niveau basisallocatie.

TCH-ATCA2FA-WT Ruimtelijke economie – Stimuleren van optimale omgevingsfactoren

Beheer Researchpark Zellik ATC374

Hier worden de uitgaven (ondersteuning beheer- en uitgiftecomité, parkmanagement, onroerende voorheffing, kosten zolang de gronden niet zijn overgedragen) in het kader van het beheer van Researchpark Zellik verwerkt. Er was 23 keuro VAK en 23 keuro VEK gebudgetteerd. Er werd 53 keuro vastgelegd en 27 keuro vereffend.

UITGAVEN VOOR DE AANLEG VAN BEDRIJVENTERREINEN EN VOOR DE HERINGEBRUIKNAME VAN INDUSTRIELE SITES ATC379

Het gebudgetteerde VAK van 4.659 keuro werd vastgelegd.

TCH-ATCA5FA-WT Ruimtelijke economie – Stimuleren van optimale omgevingsfactoren

Uitgaven voor de aanleg van bedrijventerreinen ATC353

Er was 20.050 keuro VAK en 20.000 keuro VEK voorzien voor de aanleg van bedrijventerreinen. Uiteindelijk werd in totaal voor 21.702 keuro vastgelegd en 23.330 keuro vereffend voor bedrijventerreinen.

Overheidsopdrachten in functie van continuering beleidsgericht onderzoek inclusief opdrachten en samenwerkingsovereenkomsten met de POM's

ATC347

Deze middelen dienen voor studies op vlak van ruimtelijke economie en het handelsvestigingsbeleid en voor het inhuren van expertise, waarvoor VLAIO niet de competenties in huis heeft (zoals MER-disciplines enz.).

Er was 500 keuro VAK en 600 keuro VEK voorzien en er werd uiteindelijk voor 1.157 keuro vastgelegd en 1.045 keuro vereffend.

Toplocaties voor ondernemen en innoveren

Projecten in het kader van gebiedsgerichte partnerschappen en/of het Vlaams ruimtelijk-economisch beleid

ATC351

Er was 2.000 keuro VAK en 1600 keuro VEK voorzien voor ruimtelijk-economische projecten en of gebiedsgerichte partnerschappen rond beheer en verduurzaming van projectzones of het verwevingsbeleid.

Finaal werd 1.502 keuro VAK en 1.035 keuro VEK besteed.

Andere programma's

Project Ondernemingsvriendelijke Gemeente

ATC340

Hier worden de overlegtafels VVSG uitbetaald. Er was geen VAK meer voorzien in 2025 en er werd ook niets vastgelegd. Er was nog 250 keuro VEK voorzien en er werd uiteindelijk 464 keuro vereffend.

Handelskernversterking

ATC352

Er was geen VAK en 3.000 keuro VEK voorzien voor handelskernversterking gemeenten. Uiteindelijk werd 622 keuro vereffend.

Interne stroomartikels

TCH-ATCA5FT-IS

Hoger onderwijs bedrijventerreinen

ATC3AE - ATC3AR

Er was 29 keuro VEK voorzien en via 8 herverdelingen werd 259 keuro VAK toegekend. Voor bedrijventerreinen binnen Hoger Onderwijs werd 257 keuro vastgelegd en 689 keuro vereffend.

TCH-ATCA2FX-IS

STEUN AAN DE SCHEEPVAART IN KADER VAN SANERING EN HERONTWIKKELING FORD-SITE – aard 2 - De Vlaamse Waterweg

ATC378

Voor de herontwikkeling van de Ford-site in Genk was er geen VEK & VAK voorzien en via herverdelingen MB_RPG_4 & 63 werd 1.373 keuro VAK en 415 Keuro VEK toegekend. Finaal werd er voor 1.373 keuro vastgelegd en voor 415 keuro vereffend.

TCH-ATCA5FX-IS

STEUN AAN DE SCHEEPVAART IN KADER VAN SANERING EN HERONTWIKKELING FORD-SITE – aard 5 - De Vlaamse Waterweg

ATC365

Voor de herontwikkeling van de Ford-site in Genk was er geen VEK & VAK voorzien en via herverdelingen MB_RPG_36 & 63 werd 867 keuro VAK en 1.133 Keuro VEK toegekend. Finaal werd er voor 867 keuro vastgelegd en voor 1.133 keuro vereffend.

5.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

Site-ontwikkeling Vlaanderen (SOV)

Omschrijving

Site-Ontwikkeling Vlaanderen (SOV) staat in voor de herontwikkeling van de terreinen van het vroegere bedrijf Balmatt Industries in Mol. SOV draagt hiermee bij aan OD4-1.

Op de gesaneerde gronden heeft VITO een pilootproject opgezet voor een diepe-geothermiecentrale met 3 boorputten.

Vanaf 2021 maakt de centrale integraal deel uit van een testprogramma om geïnduceerde seismiciteit te onderzoeken, met het oog op een veilige aardwarmtewinning in de toekomst. Hierbij was het aanvankelijk de bedoeling een antwoord te vinden op de vraag of het mogelijk is om aardwarmte te winnen uit kalkstenen diep onder Mol en Dessel zonder trillingen te veroorzaken die schade kunnen aanrichten aan de oppervlakte.

Het oriënterend bodemonderzoek is in kwartaal 4 van 2024 afgerond. De bodemattesten zijn eind 2024 ontvangen.

Gedurende boekjaar 2025 hebben zich geen andere operationele activiteiten afgespeeld binnen SOV buiten het aanhouden van het terrein op de Balmatt-site waarop VITO het geothermie-onderzoek heeft verricht.

De belangrijkste financiële bewegingen betreffen kapitaalaflossingen in het kader van een langdurige lening die afgelost wordt op twintig jaar.

In uitvoering 2025 werden volgende specifieke ontvangsten en uitgaven verwezenlijkt:

- Binnen de rubriek van de eigen ontvangsten werden intresten ontvangen op termijndeposito die SOV geplaatst had. Deze ontvangen intresten en daaraan gerecupereerde Roerende Voorheffing bedragen voor 2025 respectievelijk 56 keuro en 26 keuro.
- Binnen de uitgaven zijn er géén specifieke, niet reguliere uitgaven te melden. Diverse uitgaven (-19 keuro), onroerende Voorheffing op gronden in eigendom (30 keuro), te betalen bankintresten op de lopende lening (-76 keuro) en tot slot de terugbetaling van de uitstaande lening (-492 keuro). Voor het begrotingsjaar 2025 resulteert dit in een begrotingssaldo (intering) van 553 keuro en een over te dragen saldo van 4.263 keuro.

VI. BELEIDSVELD WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

1. Inhoudelijk structuurelement "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"

Dit ISE omvat de ondersteuning van nieuwsgierigheidsgedreven fundamenteel onderzoek. Het richt zich op excellent onderzoek zonder directe economische toepassing, maar met potentieel voor toekomstige doorbraken. Via onder meer het FWO worden onderzoeksprojecten en mandaten gefinancierd. De nadruk ligt op wetenschappelijke kwaliteit en internationale excellentie. Tegelijk wordt de onderzoeksloopbaan aantrekkelijk gehouden. Het uiteindelijke doel is een sterke kennisbasis die innovatie op lange termijn mogelijk maakt.

1.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Top 10 meest geciteerde wetenschappelijke artikels t.o.v. EU (RIS-indicator)
Definitie	Het aantal wetenschappelijke publicaties in de top-10% meest geciteerde publicaties wereldwijd t.o.v. het totaal aantal publicaties. Deze indicator is gestandaardiseerd t.o.v. het EU-gemiddelde.
Laatste gekende waarde	RIS 2025: 139,7
Streefwaarde	Score conform innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse onderzoek internationaal tot de absolute top behoort. Een hoge score wijst op wetenschappelijke excellentie, sterke onderzoeksnetwerken en een gunstig onderzoeks- en financieringsklimaat. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om onderzoekers en instellingen te ondersteunen bij het realiseren van toonaangevende wetenschappelijke output, wat op termijn bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Vlaanderen voor talent en investeringen, en aan de basis ligt van toekomstige innovatie.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn om excellent fundamenteel onderzoek mogelijk te maken. De effecten van deze investeringen worden doorgaans pas na verloop van tijd zichtbaar, omdat het traject van financiering tot publicatie en citatie meerdere jaren kan beslaan. Het beleid richt zich daarom op het duurzaam ondersteunen van onderzoeksinstellingen, het bieden van competitieve financieringskanalen en het creëren van een stimulerende omgeving voor wetenschappelijke doorbraken. De indicator dekt niet de volledige budgettaire massa van het ISE, maar is vooral relevant voor het deel van het budget dat wordt ingezet op het stimuleren van wetenschappelijke excellentie en internationale zichtbaarheid.

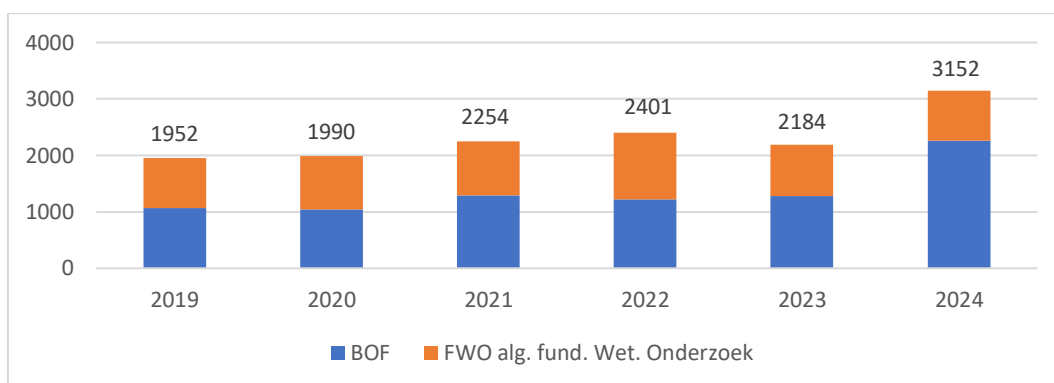
De wetenschappelijke publicaties in de top-10 meest geciteerd bedraagt in 2025 139,7 ten opzichte van de EU27, ten opzichte van België bedraagt dit 109,8. Vlaanderen behaalt hiermee de 38ste plaats binnen de EU en blijft bij de EU-top. Echter de (relatieve) prestatie van Vlaanderen (t.o.v. EU) daalde sinds 2018 met 35,7, waarvan 7,1 punten tijdens 2023-2025. Het aandeel Vlaamse publicaties in de top 10% meest geciteerde artikelen is van 2018 tot 2022 licht afgenomen, van 13,37% tot 12,66%. Het opvolgen publicaties en citaties is echter een vertraagde meting van het beleid, het duurt geruime tijd voor onderzoek wordt gepubliceerd. Recente inspanningen voor fundamenteel onderzoek kunnen dus nog niet gemonitord worden met deze indicator.

Benaming	GOVERD en HERD t.o.v. EU (RIS-indicator)
Definitie	De O&O-uitgaven in publieke sector t.o.v. BBPR (regionaal BBP). Deze indicator is gestandaardiseerd t.o.v. het EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	RIS 2025: 130,1
Streefwaarde	Score conform innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin Vlaanderen investeert in de publieke kennisbasis. Een hoge score wijst op een sterke inzet van publieke middelen voor onderzoek, wat essentieel is voor het waarborgen van toekomstige wetenschappelijke en economische competitiviteit. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid voldoende middelen vrijmaakt om een robuust en toekomstgericht onderzoekslandschap te garanderen.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: de hoogte van de publieke O&O-uitgaven wordt rechtstreeks bepaald door beleidsbeslissingen en de toewijzing van middelen aan onderzoeksinstituten en -programma's. Door te investeren in fundamenteel onderzoek, creëert het beleid de voorwaarden voor wetenschappelijke vooruitgang en toekomstige valorisatie. De indicator dekt het grootste deel van de budgettaire massa van het ISE, omdat hij rechtstreeks samenhangt met de omvang van de publieke investeringen in onderzoek.

De Vlaamse O&O-uitgaven in de publieke sector bedragen 130,1 ten opzichte van de EU-27, die van België 115,9. Hiermee staat Vlaanderen op plaats 40 en behoort tot de Europese top zoals nagestreefd wordt. De scores zijn sinds 2018 sterk toegenomen met 27,8 punten (ten opzichte van de EU).

Benaming	Aantal projecten met BOF- en FWO-financiering
Definitie	Som van het aantal projecten en mandaten via BOF- en FWO-financiering gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar

Laatste gekende waarde	2024: 3152
Streefwaarde	Het is niet wenselijk om een streefwaarde te bepalen vermits de grootte van de projecten het aantal kan beïnvloeden
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers in staat stelt om fundamenteel onderzoek uit te voeren. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin talent de kans krijgt om vernieuwende ideeën te ontwikkelen en bij te dragen aan de kennisbasis van Vlaanderen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van wetenschappelijke creativiteit en excellentie.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor BOF en FWO. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen, wat op termijn bijdraagt aan de wetenschappelijke en maatschappelijke impact van het Vlaamse onderzoek. De indicator dekt het operationele deel van het ISE dat betrekking heeft op de uitgaven voor project- en mandaatfinanciering.

Figuur 7 Evolutie aantal project BOF en FWO-algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek

De laatste jaren bleef het aantal projecten relatief constant. Het aantal onderzoeksprojecten hangt nauw samen met de hoeveelheid budget die beschikbaar is voor de projecten. In 2024 was er een stijging. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

1.2. Strategische doelstellingen

SD5: We ondersteunen het excelleren door nieuwsgierigheid gedreven fundamenteel wetenschappelijk onderzoek als basis voor toekomstige technologische doorbraken.

Excellent fundamenteel wetenschappelijk onderzoek vormt de ruggengraat van technologische vooruitgang. Hoewel het vaak als abstract of theoretisch wordt ervaren, is het juist deze vorm van onderzoek die de bouwstenen levert voor toekomstige innovaties.

Door te investeren in fundamenteel onderzoek bouwen samenlevingen aan een kennisreserve die kan worden aangesproken bij onverwachte uitdagingen, zoals pandemieën, klimaatverandering en de energietransitie. De snelle ontwikkeling van mRNA-vaccins was bijvoorbeeld niet mogelijk geweest zonder decennia aan fundamenteel biologisch en medisch onderzoek.

Kortom, fundamenteel onderzoek is onmisbaar indien we de toekomstige welvaart van Vlaanderen willen verzekeren. We stimuleren het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen via het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) en de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF). Daarnaast voorzien we in flankerende maatregelen om de loopbaan van onderzoekers aantrekkelijk te houden.

1.3. Operationele doelstellingen

OD5-1: We maken van FWO het huis van elke excellente onderzoeker

Het FWO is hét centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen. Het FWO stimuleert excellent onderzoek met impact, zowel binnen Vlaanderen als internationaal, en draagt bij aan kennisverruiming en sociaaleconomische waardecreatie.

De Vlaamse overheid voorziet jaarlijks substantiële middelen voor het FWO, verdeeld over fundamenteel onderzoek, strategisch basisonderzoek, klinisch wetenschappelijk onderzoek, onderzoeksinfrastructuur en werkingsmiddelen. In 2025 werd er ongeveer 472 miljoen VAK en 488 miljoen euro VEK ter beschikking gesteld aan het FWO voor de uitvoering van hun recurrente taken.

Het FWO opereert binnen het Vlaamse wetenschaps- en innovatiebeleid als een onafhankelijk agentschap dat via internationale peerreview de beste onderzoeksvoorstellen selecteert. Deze selectie gebeurt op basis van excellentie, met aandacht voor gelijkheid, diversiteit en inclusie. Het FWO is ook betrokken bij strategische beleidsdoelstellingen zoals Open Science en kennisveiligheid.

Het FWO ondersteunde in 2025 opnieuw onderzoekers via:

- Mandaten en beurzen voor aspiranten, postdocs en professoren.
- Projectfinanciering voor fundamenteel en strategisch onderzoek.
- Onderzoeksinfrastructuur via open oproepen en gerichte investeringen.
- Internationale samenwerking, o.a. via mobiliteitsbeurzen en deelname aan Europese programma's zoals EOSC.
- Coaching en publicatieondersteuning voor popularisering van onderzoek.

Het FWO en dan specifiek de instrumenten met betrekking tot fundamenteel onderzoek stond in 2025 centraal in traject 2 van de O&O&I-trajecten die tot doel hebben het Vlaamse O&O&I-systeem te versterken.

Hier werd een hervorming van het FWO besproken zoals uiteengezet in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 10 maart 2025. De hervorming bestaat uit 4 componenten die elk een aantal concrete maatregelen bevatten:

- structurele samenwerking tussen universiteiten en (V)WI's;

- verbreding van de toegang tot het FWO;
- snellere doorlooptijd naar de arbeidsmarkt;
- inkanteling van twee thematische oproepen.

OD5-2: We optimaliseren de huidige onderzoeksfinanciering voor onze Vlaamse universiteiten

In het kader van de bovenstaande oefening die vooral focuste op de programma's m.b.t. het fundamenteel onderzoek bij het FWO is er in 2025 ook door de Vlaamse universiteiten gekeken in welke mate hun eigen instrumenten (specifiek m.b.t. de BOF-middelen) aansluiten en/of overlappen bij de FWO-programma's.

Deze oefening wordt in 2026 verdergezet.

OD5-3: We leveren inspanningen om de onderzoekersloopbaan aantrekkelijk te houden voor alle onderzoekers

Omkadering Jonge Onderzoekers

We ondersteunen onze universiteiten bij de omkadering van jonge onderzoekers via de OJO-middelen. Gezien het merendeel van deze jonge onderzoekers actief wordt buiten de academische arbeidsmarkt is niet enkel het behalen van de graad van doctor met het verdedigen van een doctoraatsproefschrift belangrijk maar ook het doorlopen van een doctoraatsopleiding waarbij andere transversale vaardigheden verworven worden.

In 2025 kregen de Vlaamse universiteiten via de OJO-middelen een subsidie van 6.281 keuro ter beschikking die besteed werd aan de creatie van een kader voor en de ontwikkeling, uitvoering en versterking van activiteiten met betrekking tot volgende doelstellingen:

- training van jonge onderzoekers;
- loopbaanontwikkeling en bevordering van loopbaanperspectieven van jonge onderzoekers;
- versterken van de internationale oriëntatie in de loopbaan van jonge onderzoekers.

Daarbij moet elke universiteit minstens 35% van de ontvangen OJO-subsidie aanwenden voor samenwerking met een andere kennisinstelling in Vlaanderen.

Planlasten onderzoekers

Cf. supra, OSD 4, O&O-landschap, traject 4.

Wetenschappelijke Integriteit

De Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI) heeft een adviserende rol op het gebied van wetenschappelijke integriteit in Vlaanderen. Het geeft een tweede advies bij klachten over wetenschappelijke integriteit. Daarnaast heeft het VCWI ook een algemene adviesfunctie. In 2025 werd de VCWI middels een addendum aan het convenant met de VLIR bij de VLIR ondergebracht.

Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB) / De Jonge Academie

In 2025 werd besloten om tijdens de hervormingen van de KVAB met een ministerieel besluit te werken. De toelage voor het jaar 2025 werd dan ook geregeld met een MB. De plichten en KPI's voor de KVAB en de Jonge Academie werden als bijlage bij dit MB toegevoegd.

In september werd een nieuw vast secretaris ad interim aangesteld via detachering vanuit departement WEWIS, om de KVAB te begeleiden in haar veranderingstraject.

Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF)

Ook in 2025 kregen de Vlaamse universiteiten BOF-middelen ter beschikking om hun eigen onderzoeksbeleid vorm te geven. Concreet ging het over een budget van 268.357 keuro in 2025 dat verdeeld werd onder de 5 universiteiten o.b.v. de BOF-verdeelsleutel.

Deze BOF-middelen bestonden ook in 2025 uit drie onderdelen:

- Basistoelage voor de financiering van mandaten en projecten (88%): Het belangrijkste uitgangspunt is dat de middelen gebruikt worden om fundamenteel, grensverleggend onderzoek te stimuleren.
- Middelen die bestemd zijn voor de financiering van tenure track-mandaten (4%): deze mandaten bieden onderzoekers zicht op een vast benoeming, voor zover de mandaathouder voldoet aan duidelijke, vooraf bepaalde benoemingscriteria.
- Middelen bestemd voor Methusalem-financiering (8%): dit betreft structurele financiering van ervaren Vlaamse toponderzoekers. Deze toponderzoekers hebben tijdens hun loopbaan reeds aangetoond dat ze een onderzoeksgroep kunnen leiden waardoor ze een langlopende vorm van persoonsgebonden financiering krijgen die hen minder afhankelijk maakt van externe, projectmatige financiering en meer stabiliteit geeft aan de onderzoeksgroep. Het gaat over een aanzienlijke projectfinanciering voor 7 jaar die mits positieve evaluatie (al dan niet in vergelijkend perspectief) verlengd kan worden.

De VLIR speelt een flankerende rol bij BOF via de administratieve ondersteuning van het Gezaghebbende Panel van Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand Sociale en Humane Wetenschappen (VABB-SHW). Het werk van dit panel is essentieel voor het berekenen van verschillende BOF-parameters die voortkomen uit VABB-SHW (bv. aantal publicaties in sociale en humane wetenschappen) en beschreven staan in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit).

1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ALGEMEEN FUNDAMENTEEL WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uit-gaven WT, LO, PR	0	0	0	0	0	0

Toe- lagen IS	753.613	781.055	781.055	769.414	773.646	773.554
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	753.613	781.055	781.055	769.414	773.646	773.554

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Algemeen Fundamenteel Wetenschappelijk Onderzoek worden toelagen gegeven aan diverse instellingen zoals het FWO, de KVAB en ITG. De kredieten onder dit ISE zijn opgesplitst over 6 begrotingsartikelen. Bij BA 2025 werd een decretaal budget voorzien van in totaal 753.613 keuro VAK en 769.414 keuro VEK. In de loop van het begrotingsjaar nam dit krediet via diverse herverdelingen toe met 27.442 keuro VAK (3.500 keuro voor ITG en 23.942 keuro voor FWO) en 4.232 keuro VEK (3.500 keuro voor ITG en 732 keuro voor FWO).

De uitvoering binnen dit ISE was in 2025 zo goed als volledig.

- 1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen ontvangstenartikels.

Uitgaven

TB0-1TEA2GM-IS – VLIR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VLIR 2023-2027 (23 december 2022) met bijhorend addendum sinds 2025 (2 mei 2025). Het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit) vormt hiervoor de wettelijke basis. (OD5-3)

De laatste beleidsevaluatie van het convenant met VLIR vond plaats in 2022 en in 2027 zal er opnieuw een beleidsevaluatie van dit convenant uitgevoerd worden.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	122	253	253	122	253	253

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal beschikbare budget bij BA 2025 bedroeg 122 keuro VAK/VEK. Dit bedrag werd voorzien op basis van het lopende convenant (zie hoger). Echter werd op 2 mei 2025 door de Vlaamse Regering een bijkomende taak, met name het administratief hosten van de VCWI, via een addendum aan dit convenant toegevoegd. Hiervoor werd een verhoging van de toelage aan de VLIR voorzien (VR 2025 0205 DOC.0322). In het kader van dit addendum werd buiten begrotingsronde 131 keuro herverdeeld naar dit begrotingsartikel vanuit het begrotingsartikel voor KVAB (TB0-1TEA2GR-IS). Dit bracht het totaal beschikbare krediet voor 2025 op 253 keuro. Dit bedrag werd volledig vastgelegd en vereffend.

TB0-1TEA2GR-IS – KVAB

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aan de Koninklijk Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB) aangerekend.

Tussen het Vlaamse Gewest en de KVAB werd een convenant afgesloten voor de periode 2018-2023. In 2023 werd de KVAB geëvalueerd met het oog op het afsluiten van een convenant voor de periode 2024-2028. Het lopend convenant werd echter omwille van praktische redenen verlengd met een jaar tot een looptijd van 7 jaar. In 2025 werd besloten om tijdens de hervormingen van de KVAB met een ministerieel besluit te werken.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.191	1.060	1.060	1.191	1.060	1.060

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd een decretaal budget voorzien van 1.191 keuro VAK/VEK. In het kader van een verhoging van de toelage aan de VLIR werd gedurende het jaar 131 keuro herverdeeld naar dit respectievelijke begrotingsartikel (TB0-1TEA2GM-IS; zie hoger). Het resterende krediet voor 2025 bedroeg bijgevolg 1.060 keuro VAK/VEK en werd volledig aangewend voor de toelage aan KVAB.

TB0-1TEA2GS-IS – HOGER ONDERWIJS - OJO, BOF METHUSALEM EN TENURE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de volgende subsidies aangerekend:

- subsidies aan universiteiten voor de bevordering hun fundamenteel wetenschappelijk onderzoek: Bijzondere Onderzoeksfondsen Algemeen (BOF-algemeen), BOF in het kader van het Methusalemprogramma en BOF voor de financiering van een Tenure Track-stelsel; (OD5-3)
- en subsidies aan universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap die partner zijn bij een associatie in het kader van het programma "Omkadering van Jonge Onderzoekers" (OJO) op basis van de huidige regelgeving. (OD5-3)

De overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen wordt wettelijk geregeld in het W&I-decreet (art. 63/1) en meer concreet uitgewerkt in het Besluit

van de Vlaamse Regering betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 2012 (BOF-besluit).

De OJO-middelen worden wettelijk geregeld in het W&I-decreet (art. 63/4) en meer concreet uitgewerkt in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de omkadering van jonge onderzoekers van 28 juni 2023 (het OJO-besluit).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	274.638	274.638	274.638	274.638	274.638	274.638

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet op dit begrotingsartikel voor 2025 bedroeg 274.638 keuro VAK/VEK.

6.281 keuro van dit budget werd ingezet voor de subsidies aan de vijf Vlaamse universiteiten in het kader van OJO. De overige 268.357 keuro werd gebruikt voor de subsidies aan deze universiteiten in het kader van de Bijzonder Onderzoeksfondsen.

TB0-1TEA2GT-IS – FWO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage voor de werkingskosten (apparaat) van het FWO aangerekend. Hiermee wordt de samenwerkingsovereenkomst 2024-2028 uitgevoerd zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024. (OD5-1)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	23.107	23.107	23.107	23.107	23.107	23.107

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd een bedrag (VAK/VEK) van 23.107 keuro voorzien op dit begrotingsartikel. Dit bedrag werd volledig als werkingstoelage aan FWO toegekend.

De belangrijkste kostenposten bij FWO waren de bezoldigingen van (eigen) personeel voor een totaal budget van 11.855 keuro, de bestuurs- en adviesorganen 3.401 keuro, de ondersteuning wetenschappelijke werking met een totaal besteed budget van 2.232 keuro en informatica met een totaalbudget van 3.406 keuro.

TB0-1TEA2GU-IS – ITG

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Regering en het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen (ITG). Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstelling SD6 en operationele doelstelling OD6-1.

In 2024 werd de evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek bij ITG, dat door WEWIS wordt gesubsidieerd, afgerond. In 2025 werd door de Vlaamse Regering een addendum bij het convenant 2020-2024 goedgekeurd (VR 2025 1306 DOC.0472). Vanaf 2026 loopt een nieuw convenant met ITG voor de periode 2026-2030.

Het ITG focust op wetenschappelijke vooruitgang in tropische geneeskunde en volksgezondheid en wil hiermee de vooruitgang van de wetenschap en gezondheid voor iedereen, verzekeren, door middel van innovatief onderzoek, geavanceerd onderwijs, professionele dienstverlening en capaciteitsopbouw van partnerinstellingen in het Zuiden. Het Instituut combineert wetenschappelijke excellentie met maatschappelijke relevantie. In 2024 werd de evaluatie van het wetenschappelijk onderzoek bij ITG, dat door het Departement WEWIS wordt gesubsidieerd, afgerond.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	5.733	9.233	9.233	5.733	9.233	9.233

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd op dit begrotingsartikel een decretaal krediet voorzien van 5.733 keuro VAK/VEK. In het kader van het addendum dat in 2025 door de VR werd goedgekeurd (zie hoger), werd een bijkomende herverdeling doorgevoerd vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) ten belope van 3.500 keuro als opstap van de toelage aan ITG. Dit bracht het beschikbare krediet voor 2025 op 9.233 keuro. Dat bedrag werd volledig benut in het kader van de voorgemelde toelage.

TB0-1TEA5GT-IS – FWO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden het vastleggingskrediet en de hieruit voortvloeiende vereffeningen aangerekend voor de onderzoeksprojecten en -mandaten van het FWO. De basis hiervoor is de samenwerkingsovereenkomst 2024-2028 uitgevoerd zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024. (OD5-1)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	448.822	472.764	472.764	464.623	465.355	465.263

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd een budget van 448.822 keuro VAK en 464.623 keuro VEK voorzien voor de investeringstoelage aan het FWO. Dit krediet werd verhoogd gedurende het begrotingsjaar door middel van een aantal herverdelingen:

- 2.500 keuro VAK werd herverdeeld vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) voor de werking van het Vlaams projectteam Einsteintelecoop (1 januari 2026 tot en met 31 december 2027; VR 2025 1411 DOC.1026);
- 21.442 keuro VAK werd herverdeeld vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) ter cofinanciering van EuropHPC-projecten (VR 2025 1212 DOC.1186);
- 732 keuro VEK werd herverdeeld (443 keuro per herverdeling in mei en 289 keuro per herverdeling in november) voor de relance-oproepen rond bio-economie.

Deze kredietbewegingen brachten het beschikbare budget op dit begrotingsartikel op 472.764 keuro VAK en 465.355 keuro VEK. Het beperkte verschil in VEK-benutting van 92 keuro (minder dan 0,01% van het beschikbare krediet), is gelinkt aan de relance-kredieten op dit begrotingsartikel. De inhoudelijke bestemming van de middelen die vanuit dit begrotingsartikel worden toegekend aan het FWO, worden besproken onder de verschillende ISE's waaronder FWO actief is (ISE's 1, 2, 3 en 5).

1.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

*Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)***Omschrijving**

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) is het centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen en stimuleert excellent, nieuwsgierigheid-gedreven onderzoek. Via onderzoeksmandaten, projectfinanciering en investeringen in onderzoeksinfrastructuur ondersteunt het FWO onderzoekers op basis van internationale peerreview en versterkt het zo het Vlaamse kennis- en innovatiesysteem. Het draagt hiermee bij aan OD5-1 en OD5-2 onder dit ISE.

Het luik fundamenteel onderzoek is de grootste pijler binnen het FWO en omvat fundamentele mandaten (zowel pre-als postdoctoraal) en (grotendeels) meerjarige onderzoeksprojecten. Het vastleggingskrediet 2025 bedraagt 380.489 keuro (excl. begrotingsruiter), hoger dan het bedrag van vorig jaar (358.907 keuro). Dit heeft te maken met het feit dat niet alle oproepen jaarlijks georganiseerd worden wat leidt tot fluctuerende vastleggingskredieten. Een stijging in het vastleggingskrediet in het ene jaar wil niet zeggen dat er extra middelen werden toegekend vanuit de Vlaamse overheid, net zomin dat een daling moet geïnterpreteerd worden als een besparing. Het beschikbaar vereffeningskrediet bedraagt 359.243 keuro.

Noteer dat bovenstaande begrippen en bedragen uitsluitend rekening houden met de gelden die het FWO van de Vlaamse overheid ontvangt. Naast deze Vlaamse middelen heeft het FWO ook federale en Europese inkomsten, jaarlijks samen goed voor ca. 46 miljoen euro. De federale toelagen betreffen voornamelijk fiscale en parafiscale inkomsten waarmee het FWO bijkomende onderzoekers financiert.

Voor wat betreft het VAK (vastleggingskrediet) is er 118.416 keuro beschikbaar voor de mandaten en 251.336 keuro (excl. begrotingsruiter) voor onderzoeksprojecten.

Uiteindelijk werd er in 2025 voor 205.767 keuro steun (incl. begrotingsruiter) toegekend aan onderzoeksprojecten. Het grootste deel hiervan gaat naar de fundamentele onderzoeksprojecten, namelijk 173.379 keuro (incl. Weave-projecten).

Voor uitgaven rond internationale mobiliteit van onderzoekers werd 5.034 keuro aangewend. Een andere grotere kostenpost binnen dit ISE betreffen de Europese partnerships in het kader van ERANET waarvoor er in 2025 9.641 keuro toegekend werd.

Langs VEK-zijde (vereffeningskrediet) bedragen de effectieve kosten voor mandaten 145.586 keuro (na aftrek van de federale middelen) ten opzichte van een begroting van 149.644 keuro (incl. benchfee). Dit overschot (4.058 keuro) is bijna uitsluitend toe te schrijven aan een lager dan voorziene kost voor de postdoctorale mandaten. De laatste jaren lijkt er een stijging te zijn van onderzoekers die een ander onderzoeksmandaat opnemen en nadien niet meer terug in dienst komen. Dit zorgt voor een terugval op de begroting. Voor wat betreft de fundamentele projecten is er een overschot van 2.500 keuro (186.492 VEK begroting t.o.v. 183.992 VEK uitvoering).

Humanitaire acties kregen 1.925 keuro toegewezen.

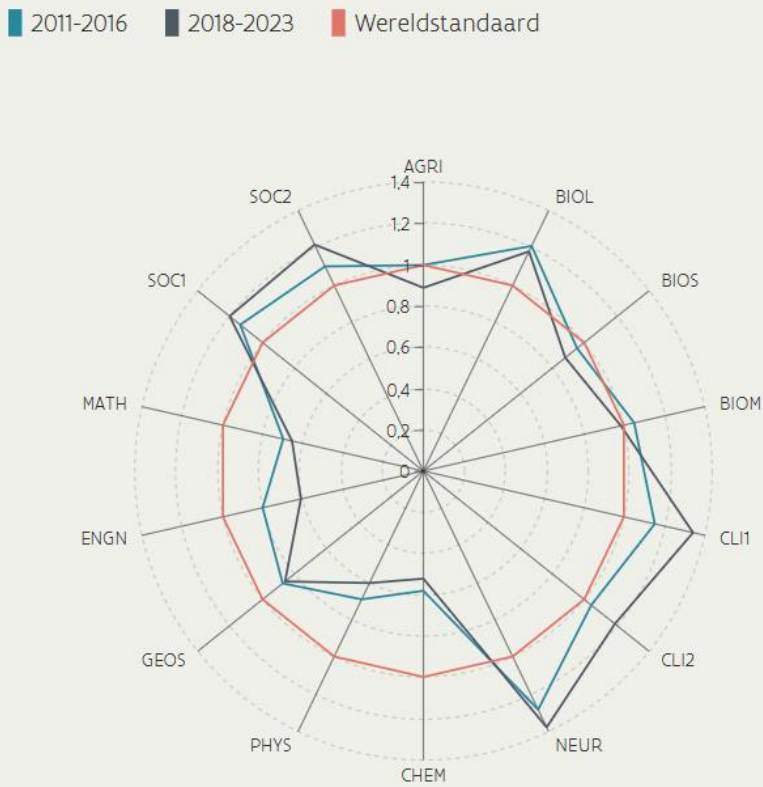
In 2025 waren er geen toekenningen voor de (internationale) bilaterale onderzoeksprojecten, wetenschappelijke onderzoeksgemeenschappen en EOS.

Binnen fundamenteel onderzoek werden er zo in 2025 bijna 287 nieuwe onderzoeksprojecten goedgekeurd. Daarnaast werden er 313 predoctorale beurzen toegekend en 290 postdoctorale mandaten. Sinds 2025 worden er jaarlijks structureel 7 bijkomende postdoctorale mandaten (vijf junior en twee senior) met de vrijgekomen middelen van mandaathouders die eerder verzaakten.

2. Inhoudelijk structurelement "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"

Dit ISE focust op fundamenteel onderzoek binnen specifieke wetenschappelijke domeinen. Het beleid wil dat Vlaanderen internationaal uitblinkt in strategische onderzoeksgebieden. Wetenschappelijke instellingen worden versterkt zodat zij kunnen meespelen op internationaal niveau. Daarnaast wordt hun rol binnen het bredere innovatiebeleid benadrukt. Het ISE zorgt voor focus en specialisatie binnen onderzoek. Het doel is internationale topposities verwerven in geselecteerde domeinen.

2.1. Prestatie-indicatoren

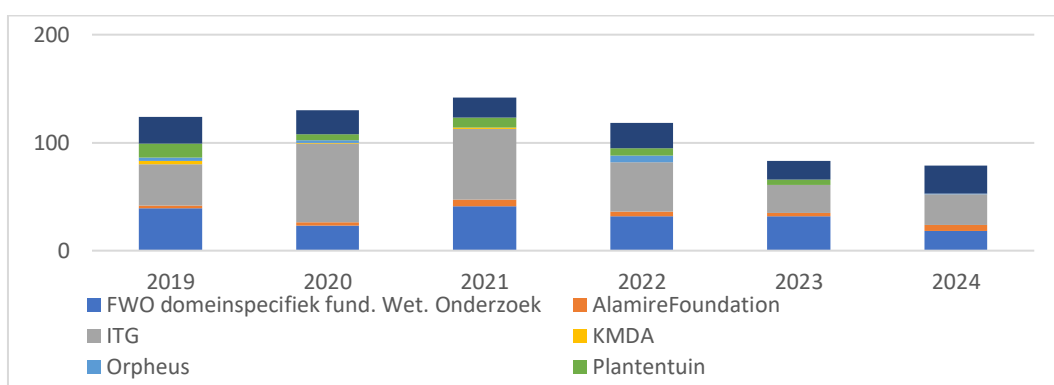
Benaming	Publicatieprofiel van de Vlaamse onderzoeker
Definitie	Het profiel van Vlaanderen over de verschillende vakgebieden afgezet ten opzichte van profiel van de EU in zijn geheel
Laatste gekende waarde	 <p>■ 2011-2016 ■ 2018-2023 ■ Wereldstandaard</p>
Streefwaarde	<p>De cijfers in deze grafiek zijn gebalanceerd wat betekent dat een stijging in een bepaald domein moet gecompenseerd worden door een daling in een ander. Een verandering in de grafiek kan dus veroorzaakt worden door drie onderliggende evoluties.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eenzijdige stijging van output in 1 domein: stijging van 1 domein en daling van alle andere • Eenzijdige daling van output in 1 domein: daling in dit ene domein en stijging in alle andere • Verschuiving van activiteiten van 1 domein naar een ander: stijging in 1 domein en daling in het andere. De overige domeinen blijven dan constant

Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de sterktes, specialisaties en evoluties binnen het Vlaamse onderzoekslandschap. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om strategische keuzes en investeringen in bepaalde domeinen te vertalen naar een internationaal zichtbaar en onderscheidend onderzoeksprofiel. Zo ondersteunt deze indicator de strategische doelstelling door te tonen of Vlaanderen zijn positie in prioritaire wetenschapsdomeinen kan versterken en uitbouwen.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de mate waarin middelen worden ingezet om onderzoek in specifieke domeinen te stimuleren en te ondersteunen. Door gerichte financiering kunnen beleidsaccenten worden gelegd, bijvoorbeeld via programma's, convenanten of infrastructuur, waardoor het publicatieprofiel kan verschuiven in lijn met strategische prioriteiten. Deze indicator dekt het volledige ISE.

Vlaanderen wordt gezien als het westers model met bio- en medische wetenschappen als overheersende gebieden. Wel is het profiel van de tweede periode enigszins veranderd en wel door een stijging in de sociale wetenschappen (SOC1 & SOC2) en de neurowetenschappen (NEUR). Maar het 'paradigmatische' basistype van het Vlaams profiel is onveranderd gebleven.

Benaming	Aantal projecten gefinancierd onder deze ISE
Definitie	Som van het aantal projecten en mandaten gefinancierd door FWO-fundamenteel klinische mandaten, FWO-toegepast biomedisch onderzoek of uitgevoerd aan het Orpheus Instituut, KMDA, de Alamire Foundation, VLIZ, Plantentuin Meise, gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 79
Streefwaarde	Een streefwaarde is arbitrair vermits het aantal kan afhangen van de grootte van de projecten. We verwachten een 30-tal projecten per jaar
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers en instellingen in staat stelt om diepgaand en vernieuwend onderzoek te doen binnen strategisch gekozen domeinen. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin thematische expertise wordt opgebouwd en versterkt. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het uitbouwen van Vlaamse sterktes in prioritaire wetenschapsdomeinen.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor domeinspecifiek onderzoek. Door voldoende budget te

	voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen in de gekozen domeinen, wat op termijn bijdraagt aan de wetenschappelijke, maatschappelijke en economische impact van het Vlaamse onderzoek. De indicator dekt het volledige ISE.
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van FRIS-databank
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks

Figuur 8 Evolutie projecten domeinspecifiek onderzoek volgens startjaar (berekening FRIS)

Het aantal projecten blijft relatief constant over de jaren. De cijfers van de laatste jaren liggen meestal wat lager omdat de projecten niet altijd al naar FRIS zijn doorgestroomd op het moment van de meting. De daling van het FWO-onderdeel in 2024 is een schijnbare daling door begrotingstechnische redenen. De tijdslijn voor TBM-projecten is gewijzigd waardoor projecten niet meer starten in het jaar van toekenning maar op 1 januari het volgende jaar. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

2.2. Strategische doelstellingen

SD6: We excelleren internationaal in thematische wetenschapsdomeinen.

Vlaanderen huisvest een indrukwekkende rijkdom aan wetenschappelijke expertise. Via financieringskanalen zoals het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) ondersteunen we onze universiteiten bij deze excellentie en stimuleren we grensverleggend onderzoek dat Vlaanderen op de wereldkaart plaatst.

Naast de universiteiten die internationaal erkend zijn en de thuisbasis vormen van toponderzoekers in uiteenlopende domeinen kent Vlaanderen ook een ecosysteem van thematisch gespecialiseerde kennisinstellingen die een cruciale rol spelen in het verdiepen en verbreden van onze wetenschappelijke sterktes. Deze instellingen richten zich op specifieke maatschappelijke en wetenschappelijke uitdagingen en dragen bij aan de ontwikkeling van kennis die direct relevant is voor het beleid en de samenleving.

Binnen deze groep van instellingen, bevinden zich ook de zes Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen (VWI's). Ze doen zowel fundamenteel onderzoek

als wetenschappelijke onderbouwing van beleidsbeslissingen door toegepast onderzoek. De VWI's spelen een cruciale rol in de beleidsvoorbereiding en -evaluatie voor landbouw, natuurbescherming, watergebonden infrastructuur, kunst en onroerend erfgoed.

Vanuit mijn beleid ondersteunen we het excellent onderzoek in Vlaanderen binnen diverse thematische wetenschappelijke instellingen en meerdere VWI's. Onderzoeksresultaten van hoge kwaliteit dragen bij tot het vergroten van onze kennis en bieden mogelijkheden tot latere economische en maatschappelijke valorisatie.

2.3. Operationele doelstellingen

OD6-1: We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen

Alamire

In 2025 zette de Alamire Foundation haar onderzoeks- en valorisatieactiviteiten verder rond muziek en muziekcultuur in de Lage Landen, met bijzondere aandacht voor middeleeuwse en renaissancemuziek. Het wetenschappelijk onderzoek werd ondersteund door de verdere digitale ontsluiting van muziekhandschriften en onderzoeksdata via bestaande databanken en digitale infrastructuur. In dat kader verscheen een nieuw nummer van het *Journal of the Alamire Foundation* en werden onderzoeksresultaten gedeeld via internationale academische activiteiten, lezingen en concert-lezingen. Daarnaast werd ingezet op publieksgerichte wetenschapscommunicatie en valorisatie, onder meer via concerten en festivals met een expliciete onderzoekscomponent, zoals het openingsconcert in het kader van 600 jaar KU Leuven en het festival *Passie van de Stemmen*, waarmee het muzikaal erfgoed van de Lage Landen toegankelijk werd gemaakt voor een breder publiek.

Alamire ontving hiervoor een subsidie van 1.064 keuro.

Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)

In het werkjaar 2025 verliepen de onderzoeksactiviteiten van het KMDA, uitgevoerd door het "Centre for Research and Conservation" (afgekort KMDA-CRC), volgens de modaliteiten van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en het KMDA-CRC.

In 2025 zette het Centre for Research and Conservation (CRC) van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen zijn wetenschappelijke werking verder, met activiteiten op het vlak van toegepast en fundamenteel onderzoek, natuurbehoud en kennisdeling. Zo organiseerde het CRC op 14 november 2025 de 18de editie van het jaarlijkse ZOO Research Symposium in ZOO Antwerpen, dat fungeerde als ontmoetings- en uitwisselingsplatform voor onderzoekers en professionals uit het domein van zoölogie en conservatiebiologie. Daarnaast werd het onderzoekswerk in en rond ZOO Antwerpen en ZOO Planckendaal voortgezet, met aandacht voor onder meer dierenwelzijn, populatiebeheer en conservatiewetenschap, evenals de wetenschappelijke ondersteuning van Europese en internationale soortbehoudsprogramma's. Verder werden de onderzoeksactiviteiten naar habitat-herstel en natuurbehoud in het natuurreserveaat De Zegge, het laatste laagveengebied in Vlaanderen, verdergezet. Ook bleven in 2025 internationale onderzoeks- en natuurbehoudsprojecten lopen in samenwerking met buitenlandse partners, onder meer in Afrika en Zuid-Amerika. Via het platform ZOO Science werden onderzoeksactiviteiten en wetenschappelijke inzichten verder ontsloten naar een breder publiek.

KMDA-CRC ontving hiervoor een subsidie van 1.206 keuro.

In 2025 werden de nodige voorbereidingen getroffen voor de 5-jaarlijkse evaluatie van het convenant in 2026.

Orpheus

In 2025 zette het Orpheus Instituut zijn werking voort op het vlak van artistiek onderzoek en postacademisch onderwijs in muziek. Het instituut bleef instaan voor de organisatie en ondersteuning van doctoraatsopleidingen, uitvoering van onderzoeksprojecten en postacademische vorming voor musici en onderzoekers, en dit in samenwerking met Vlaamse en internationale partners. In dat kader vond ook in 2025 de jaarlijkse Orpheus Doctoral Conference plaats als platform voor onderzoeksuitwisseling binnen het domein van artistiek onderzoek in muziek. Daarnaast ontving het instituut ook heel wat onderzoekers uit kennisinstellingen uit de gehele wereld voor een kort verblijf om in samenwerking met het Orpheus aan hun onderzoek te werken. Uit het geleverde onderzoek van 2025 en ervoor stroomden ook in 2025 meerdere wetenschappelijke publicaties en andere vormen van wetenschappelijke output. Daarnaast werd ook ingezet op disseminatie van de onderzoeksoutput naar het bredere publiek.

De wetenschappelijke excellentie van de onderzoeksactiviteiten van het Orpheus Instituut werd in 2025 opnieuw internationaal bevestigd door de toekenning van een prestigieuze European Research Council (ERC) Advanced Grant voor het project Posthuman Music. Hiermee gaat een bedrag van 2,5 miljoen euro gepaard voor het werk van de onderzoeksgroep van Paulo de Assis, onderzoeker aan het Orpheus Instituut.

Orpheus ontving voor deze activiteiten een subsidie van 789 keuro.

In 2025 werden tevens de nodige voorbereidingen getroffen voor de 5-jaarlijkse evaluatie van het **convenant in 2026**.

Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

In 2025 voerde het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) zijn opdrachten uit als ondersteunende onderzoeksinstelling voor mariene wetenschap, data-infrastructuur en beleidsvoorbereiding. De werking werd gekenmerkt door een hoge output in open data, exploitatie van onderzoeksinfrastructuur, internationale samenwerking en kennisvalorisatie richting beleid en Blauwe Economie.

Op het vlak van mariene data en open science realiseerde het VLIZ de convenantsdoelstellingen ruimschoots. Over de periode 2023-2025 werden gemiddeld 215 datasets per jaar nieuw of geactualiseerd gepubliceerd in open access via onder meer WoRMS, Marine Regions, EMODnet Biology en ScheldeMonitor. In 2025 werden 10,4 miljoen data-downloads geregistreerd. Het aandeel open access publicaties bedroeg 87%. Daarnaast verschenen in 2025 75 wetenschappelijke, maatschappelijke of beleidsondersteunende publicaties die gebruik maakten van door het VLIZ gegenereerde tijdsreeksen en waarnemingen.

De onderzoeksinfrastructuur werd intensief ingezet. In totaal werden 277 vaardagen uitgevoerd met het onderzoeksschip *Simon Stevin*, de werkboot *Abbé Mann* en andere vaartuigen. Het Marine Robotics Centre voerde 23 missies uit met autonome en onbemande systemen. Deze activiteiten ondersteunden zowel wetenschappelijk onderzoek als de verdere uitbouw van het regelgevend kader voor onbemande vaartuigen.

Het VLIZ leverde ook een substantiële bijdrage aan internationaal klimaat- en oceanonderzoek via ICOS-meetstations en Europese onderzoeksprojecten. Data

en analyses van het VLIZ werden gebruikt in internationale syntheses, waaronder de Global Carbon Budget.

Binnen internationale mariene governance en data-infrastructuren nam het VLIZ een structurele rol op door de ondersteuning van onder meer de European Marine Board, het UNESCO-IOC Project Office for IODE en JPI Oceans. In 2025 verzorgde de Ocean Teacher Global Academy 57 opleidingen voor meer dan 5.000 deelnemers uit 142 landen.

De inzet op de Blauwe Economie werd verder opgeschaald. Het VLIZ nam in 2025 deel aan 216 lopende of geïnitieerde onderzoeks- en innovatie-initiatieven, waarvan 85 relevant voor de Blauwe Economie en 55 met betrokkenheid van Vlaamse bedrijven. Deze samenwerkingen gebeurden met aandacht voor markteffecten en staatssteunkaders.

Voor zijn activiteiten voorzag de Vlaamse Regering 9.879 keuro. Deze middelen werden in 2025 vermeerderd met 2.000 keuro investeringsmiddelen voor infrastructuur en 225 keuro werkingsmiddelen voor de uitbating van de *Simon Stevin*. De bijkomende middelen werden herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

Agentschap Plantentuin Meise (APM)

In 2025 realiseerde Agentschap Plantentuin Meise een brede wetenschappelijke werking met 136 publicaties met impactfactor, 32 publicaties zonder impactfactor en 10 boeken of boekhoofdstukken, aangevuld met 54 bijdragen aan wetenschappelijke congressen. De wetenschappelijke collecties werden verder ingezet voor onderzoek en dienstverlening, waarbij het gebruik van de collecties toenam, voornamelijk door een stijgend aantal digitale consultaties van herbariumspecimens via het eigen collectieportaal en internationale databanken. Ook de bibliotheek-, archief- en levende collecties bleven beschikbaar voor raadpleging, staalname en uitleen. Daarnaast werd de valorisatie van expertise versterkt, met een toename van samenwerkingsprojecten met andere kennisinstellingen, een stijgend aantal consultancyopdrachten en een recordaantal stages, zoals opgenomen in de bedrijfsindicator valorisatie van expertises. Het Agentschap ontving voor deze activiteiten 16.308 keuro.

Voor het eerst coördineerde WEWIS een evaluatie (van de onderzoeksopdracht) van Agentschap Plantentuin Meise (APM), inclusief een extern panel van internationale experts. Het rapport werd op 17 juli 2025 opgeleverd. De voornaamste aanbevelingen hadden betrekking op het verder versterken van de wetenschappelijke focus en excellentie van APM, onder meer door duidelijke keuzes in onderzoekslijnen, het concentreren op domeinen waarin internationaal kan worden uitgeblonden en het waarborgen van voldoende kritische massa in onderzoeksgroepen, onder meer via thematisch en departementsoverschrijdend werken. Daarnaast werd het belang benadrukt van het bestendigen van de taxonomische expertise als kerncompetentie, het versterken van de ondersteuning van onderzoekers en het aantrekken van externe onderzoeksfinanciering, alsook van een gerichtere valorisatie en zichtbaarheid van de wetenschappelijke expertise. Deze aanbevelingen werden meegenomen in de onderhandelingen over het nieuwe convenant voor de onderzoeksopdracht, dat in 2026 werd afgesloten.

Voor het Masterplan gebouwen en infrastructuur werd 6.297 keuro overgemaakt aan de Plantentuin. 3 miljoen euro van deze middelen waren bijkomend en werden herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR). Binnen de masterplanprojecten werd Restaurant Pachthof geopend zoals gepland. De werken aan het nieuwe technisch gebouw werden voortgezet, maar kenden een vertraging van enkele maanden, waardoor de oplevering werd verschoven naar 2026 en in 2025 een onderbenutting van investeringskredieten optrad. In het kader van het

energetisch masterplan werden bijkomende duurzaamheidsmaatregelen gerealiseerd, waaronder de plaatsing van zonnepanelen op de fietsenstalling van de parking. Om de voortgang van de lopende masterplanwerven te vrijwaren in een context van sterk gestegen bouwkosten, investeerde de Plantentuin in 2025 1,354 miljoen euro aan eigen middelen in de uitvoering van het masterplan.

Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)

Het Convenant 2020-2024 met ITG werd verlengd tot eind 2025. De evaluatie van ITG met betrekking tot het Convenant 2020-2024 was, zoals in de vorige evaluaties, zeer positief. De evaluatie, uitgevoerd in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs, ging in op zowel de onderwijs- als de onderzoeksopdracht van het ITG. De aanbevelingen met betrekking tot het wetenschappelijk onderzoek hadden vooral betrekking op het versterken van de focus en de organisatie van het onderzoek, het maken van duidelijke strategische keuzes in onderzoekslijnen en het verhogen van de ambitie en kwaliteitsniveaus in verhouding tot de beschikbare middelen. Daarnaast werd gewezen op het belang van een goede ondersteuning van onderzoekers, gerichte aanwervingen, het aantrekken van externe onderzoeksfinanciering, samenwerking en kennisvalorisatie.

Gebaseerd op de conclusies en aanbevelingen uit het eindrapport werd voorgesteld om de in 2025 eenmalig toekende verhoging van financiering voor O&O&I structureel te maken vanaf 2026 en bijkomende middelen toe te kennen voor valorisatie. In 2025 werd er onderhandeld over een nieuwe geïntegreerde beheersovereenkomst 2026-2030 met ITG, in samenwerking met AHOVOKS. De onderzoeksthema's om de missie 2026-2030 te verwezenlijken zijn een verderzetting van de onderzoeksprioriteiten die uitgewerkt werden in het beleidsplan 2020-2024 en in lijn met de noden van vandaag.

De prioriteitsdomeinen voor onderzoek zijn:

- Duurzame en rechtvaardige gezondheidszorg en gezondheidssystemen;
- Ziektepreventie;
- Bestrijding en Eliminatie (zoals malaria en tuberculose); en
- Opkomende infecties en uitbraken (zoals mpox).

Antimicrobiële resistentie (AMR) blijft behouden als een belangrijk transversaal thema.

De middelen in 2025 gingen naar:

- Verdere financiering van het wetenschappelijk onderzoek, co-financiering en deelname aan de Europese onderzoeksruimte, versterking van de onderzoekseenheden, ...;
- onderzoeksprofessoren in het kader van "pandemic preparedness";
- onderzoeksplatforms, waaronder de datahub, de Clinical Trials Unit;
- het Outbreak Research Team (ORT);
- beperkte investering in valorisatie en innovatie (Health Innovations for All, HI4A); en
- onderzoekscoördinatie en -communicatie.

De middelen staan onder ISE 1 "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek" (TB0-1TEA2GT-IS).

OD6-2: We versterken de identiteit van onze zes Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen door hun onderzoeksbeleid en -output op te volgen en te integreren in het brede Vlaamse wetenschap- en innovatiebeleid

Cf. supra, OSD4, O&O-landschap, traject 2.

2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

DOMEINSPECIFIEK FUNDAMENTEEL WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	3.059	3.059	3.059	3.059	3.059	3.059
Toe-lagen IS	25.702	31.822	31.464	31.947	34.709	34.709
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	28.761	34.881	34.523	35.006	37.768	37.768

Inhoudelijke toelichting:

Onder dit ISE huizen verschillende subsidies en toelagen aan entiteiten die zich bezighouden met domeinspecifiek fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Meer specifiek behelst dit ISE subsidies aan Alamire Foundation, KMDA en Orpheus onderzoekscentrum, en toelagen aan het VLIZ en APM.

Het krediet dat bij BA 2025 werd voorzien voor de verschillende begrotingsartikelen onder dit ISE bedroeg 28.761 keuro VAK en 35.006 keuro VEK. Dit krediet nam in de loop van het begrotingsjaar toe via herverdelingen naar het begrotingsartikel voor de toelagen aan VLIZ (2.225 keuro VAK/VEK) en het begrotingsartikel voor de toelagen aan APM (895 keuro VAK en 537 keuro VEK).

De uitvoering op de begrotingsartikelen onder dit ISE bedroeg in 2025 in totaal 35.523 keuro VAK (99,0%) en 37.768 keuro VEK (100,0%).

2.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TEA2HA-WT – ALAMIRE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant 2024-2029 tussen de Vlaamse Regering en de Alamire Foundation (VR van 7 juni 2024). (OD6-1)

De Alamire Foundation is een onderzoeksinstituut die (interdisciplinair) musicologisch onderzoek voert en coördineert naar het muzikale leven in de lage landen tijdens het Ancien Regime, inclusief de valorisatie ervan. Gedurende de lopende convenantperiode zal men inzetten op de verdere verbreding en consolidering van de werking, resultaten d.m.v. multi- en interdisciplinair onderzoek te linken, het bereik van haar onderzoek te vergroten en door in te zetten op de verdere internationalisering van haar activiteiten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 1.064 keuro voorzien voor de werkingssubsidie aan Alamire Foundation voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TEA2HB-WT – KMDA-CRC

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant 2022-2026 tussen de Vlaamse Regering en de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

Het wetenschappelijk onderzoek bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA) wordt uitgevoerd door het "Centre for Research and Conservation" (afgekort KMDA-CRC). Het KMDA-CRC heeft tot doel wetenschappelijk onderzoek uit te voeren ter ondersteuning van het dagelijkse werk van de Zoo en ter bescherming van dieren in de natuur en hun leefomgeving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.206	1.206	1.206	1.206	1.206	1.206

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 1.206 keuro voorzien voor de werkingssubsidie aan de KMDA voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TEA2HC-WT – ORPHEUS**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Orpheus Instituut 2022-2026 (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

De missie van Orpheus is het produceren en bevorderen van het hoogste kwaliteit onderzoek naar muziek, de processen van het maken van muziek en het begrijpen van deze processen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	789	789	789	789	789	789

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 789 keuro voorzien voor de werkingssubsidie aan het Orpheus Research Centre voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TEA2HQ-IS – VLIZ**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft de middelen ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Regering het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ). De toelage aan het VLIZ dient tot uitvoering van het convenant 2022-2026 (VR van 17 december 2021). (OD6-1)

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) is een kennis- en onderzoekscentrum dat de mariene wetenschappen in Vlaanderen ondersteunt en internationale samenwerking rond zeeonderzoek stimuleert.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	9.879	12.104	12.104	9.879	12.104	12.104

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd voor het VLIZ een krediet voorzien van 9.879 keuro VAK/VEK. Dit bedrag werd gedurende het begrotingsjaar verhoogd door middel van twee herverdelingen, beiden afkomstig vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR). Een eerste herverdeling ten belope van 2.000 keuro werd in juni doorgevoerd voor de investeringsuitgaven door het VLIZ. Daarnaast werd 225

keuro herverdeeld in december voor de bijdrage aan de uitbating van de Simon Stevin (werkingstoelage).

Finaal brachten deze herverdelingen het beschikbare krediet op 12.104 keuro VAK/VEK. Dit bedrag werd volledig aangerekend. De verdeling tussen de werkings- en investeringstoelages aan VLIZ waren finaal als volgt:

- werkingstoelage (9.194 keuro);
- investeringstoelage (2.910 keuro).

TBO-1TEA2HU-IS – APM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de middelen voor de werking van het Agentschap Plantentuin Meise. Het Agentschap Plantentuin Meise is een internationale wetenschappelijke onderzoeksinstelling en een botanische tuin met unieke plantencollecties. (OD6-1)

Het budget op dit begrotingsartikel wordt gebruikt voor het uitvoeren van de kerntaken van APM zoals vastgelegd in het oprichtingsdecreet van 6 december 2013 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde Agentschap Plantentuin Meise. Dit oprichtingsdecreet, formeel van kracht sinds 1 januari 2014, biedt een formeel kader voor de missie, wetenschappelijke doelstellingen en verantwoordelijkheden van Plantentuin Meise.

Het Agentschap streeft ernaar een toonaangevende, inclusieve en duurzame organisatie te zijn die via excellent onderzoek, samenwerking en educatie de wereldwijde planten-, schimmel- en algendiversiteit verkent, beschermt, valoriseert en toegankelijk maakt voor wetenschap, natuurbehoud, landbouw, voedselzekerheid en samenleving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	15.771	16.666	16.308	15.771	16.308	16.308

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd een krediet van 15.771 keuro VAK/VEK voorzien. Dit bedrag werd buiten begrotingsronde verhoogd met enkele herverdelingen:

- 4 keuro VAK/VEK éénmalige netto-meerkosten uit 'Expeditie Talent'
- 533 keuro VAK/VEK vanuit de provisie voor het actieplan 'Energie-Efficiëntie'
- 358 keuro VAK vanuit de provisie bij Financiën & Begroting voor de implementatie van energie-efficiëntiemaatregelen voor de eigen gebouwen en technische installaties Dit betreft een uitgestelde herverdeling van begrotingsjaar 2024 en werd bijgevolg niet aangerekend.

Bijgevolg werd er 16.308 keuro VAK/VEK via een toelagebesluit aangerekend.

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de middelen voor het Agentschap Plantentuin Meise aangerekend voor de uitvoering van het masterplan voor de renovatie van de gebouwen in de Plantentuin (2014). De uitvoering van het masterplan moet toelaten om tegen 2030 de CO₂-uitstoot met 55% te laten dalen. Parallel wordt ook een energetisch masterplan uitgevoerd met als doelstelling klimaatneutraal te zijn in 2045. (OD6-1)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	52	3.052	3.052	6.297	6.297	6.297

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd een krediet van 52 keuro VAK en 6.297 keuro VEK voorzien. Dit bedrag werd buiten begrotingsronde verhoogd met 1 herverdeling. Er werd 3.000 keuro vastleggingskrediet herverdeeld voor de verdere uitvoering van het masterplan (2de fase van de parking en 3de fase renovatie van het Plantenpaleis).

De kredieten werden 100% aangewend via een toelagebesluit aan het agentschap Plantentuin Meise. Dit wil zeggen dat 3.052 keuro VAK en 6.297 keuro VEK werden toegekend.

2.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

*Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)***Omschrijving**

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) is het centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen en stimuleert excellent, nieuwsgierigheid-gedreven onderzoek. Via onderzoeksmandaten, projectfinanciering en investeringen in onderzoeksinfrastructuur ondersteunt het FWO onderzoekers op basis van internationale peerreview en versterkt het zo het Vlaamse kennis- en innovatiesysteem. Het draagt hiermee bij aan beide OD's onder dit ISE, in het bijzonder wat betreft het medische onderzoeksdomein.

Het voorziene vastleggingskrediet (VAK) van 20.793 keuro bestaat uit fundamentele klinische mandaten (FKM) voor 6.170 keuro en TBM-onderzoeksprojecten (toegepast biomedisch onderzoek) voor 14.623 keuro. Voor TBM werd in totaal 14.916 keuro vastgelegd, waarmee 14 nieuwe projecten werden ondersteund. Dit betekent een intering van 293 keuro op de begrotingsruiter, waardoor deze daalt tot 543 keuro (overdracht naar 2026).

Voor de FKM werd 5.655 keuro vastgelegd in 2025. Dit is goed voor de financiering van 8 nieuwe en 12 hernieuwde fundamentele klinische, samen met de al lopende klinische mandaten (+/- 95).

Aan VEK-zijde (vereffeningskredieten) werd binnen dit ISE globaal een overschot gerealiseerd van 1.319 keuro.

Agentschap Plantentuin Meise

Omschrijving

Het Agentschap Plantentuin Meise is een internationale wetenschappelijke onderzoeksinstituut en botanische tuin met unieke plantencollecties, die inzet op onderzoek in de plantkunde en het behoud van biodiversiteit. Via wetenschappelijk onderzoek, collectiebeheer en publieksootsluiting draagt het Agentschap bij aan kennisopbouw, natuurbehoud en biodiversiteitsdoelstellingen. Het draagt hiermee bij aan OD6-1 onder dit ISE.

Ontvangsten

De totale ontvangsten van Agentschap Plantentuin Meise bestaan enerzijds uit de dotatie en anderzijds uit de eigen ontvangsten.

	(duizend euro)	
	BA-JR 2025	BU 2025
Eigen ontvangsten	7.906	8.877
Betoelaging – TB0-1TEA2HU-IS	16.308	16.308
Betoelaging – TB0-1TEA5HU-IS	8.954	8.106
Overgedragen resultaat	4.741	4.741

De dotatie-ontvangsten bestaan enerzijds uit de basisdotatie (15.775 keuro), aangevuld met de herverdelingen in het kader van het Actieplan Energie-Efficiëntie van het VEB (533 keuro). Anderzijds zijn er de 'FFEU-middelen' voor de uitvoering van het masterplan; dit bedrag was in 2025 opgebouwd uit 6.297 keuro dotatie en 1.809 keuro aan kapitaalsubsidies.

De eigen ontvangsten vertonen een stijgende lijn. Deze omvatten inkomsten uit de toeristische exploitatie van de Plantentuin (tickets, tuinwinkel, horeca en parking) (3.732 keuro), middelen uit Vlaamse, Belgische, Europese en internationale onderzoeksprojecten en wetenschappelijke dienstverlening (4.296 keuro), en de vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers (849 keuro). Vooral de inkomsten uit de toeristische exploitatie en de Europese projecten kenden een sterke groei in 2025.

Uitgaven

Handelsgoederen

In 2025 werden er voor de Tuinwinkel en Restaurant voor een bedrag van 493k euro uitgaven gedaan, dit is hoger dan in 2024 (97 keuro) ten gevolge van stijgende inkomsten.

Diensten en diverse goederen

Hier worden enkel de belangrijkste posten en/of wijzigingen besproken. De energie-uitgaven (gas, elektriciteit, stookolie, brandstof voor vervoersmiddelen) zijn een belangrijke uitgavenpost voor Agentschap Plantentuin Meise (608 keuro).

Dit is gelijk aan de uitgaven in 2024, ondanks een daling van het verbruik. Uitgaven voor ICT bleven eveneens op hetzelfde niveau (299 keuro). Uitgaven voor 'vergoedingen en aanverwante kosten voor afvalophaling en schoonmaak gebouwen' daalden met 138 keuro omwille van de insourcing van de schoonmaak. De uitgaven voor 'onderhoud en herstelling' daalden met 230 keuro naar 430 keuro. Vooral het onderhoud en de herstellingen aan gebouwen en terreinen zijn gedaald. In 2025 werd sterk ingezet op de cofinanciering van het masterplan uit eigen middelen, waardoor er minder middelen beschikbaar bleven voor onderhoud en herstelling.

Investeringsen

De investeringen in het kader van het masterplan bedroegen 8.670 keuro. Dit is vergelijkbaar met 2024 (8.761 keuro). Er werden voor 4.212 keuro minder investeringen gedaan dan ingeschat bij de begrotingsaanpassing. De voornaamste oorzaak hiervan is de vertraging van de bouwwerkzaamheden van het masterplan. De investeringen voor een nieuwe warmtepomp werden uitgesteld omdat er meer studiewerk nodig was. De renovatie van het Energiehuis en de bouw van het nieuwe logistieke gebouw liepen vertraging op. De middelen zullen in 2026 nodig zijn om de projecten te kunnen afronden.

Personeelskosten

Lonen en sociale lasten vormen de belangrijkste uitgaven voor Agentschap Plantentuin Meise (15.939 keuro). De algemene loonkost is in 2025 met 10% gestegen. De stijging wordt verklaard door de sterk gestegen endogene groei ten gevolge van het nieuwe beloningsbeleid van de Vlaamse overheid, de automatische indexering van de lonen en de stijging van het aantal personeelsleden omwille van de insourcing van schoonmaak en catering. Deze insourcing heeft globaal wel een positief effect op het nettoresultaat van de Plantentuin.

Financiële kosten

De financiële kosten (21 keuro) zijn in 2025 een stuk lager dan in 2024 (-242 keuro) en liggen in lijn met 2023. Dit komt doordat er in 2024 een dading diende betaald te worden aan een bouwbedrijf in de kader van de realisatie van het masterplan.

3. Inhoudelijk structurelement "Strategisch basisonderzoek"

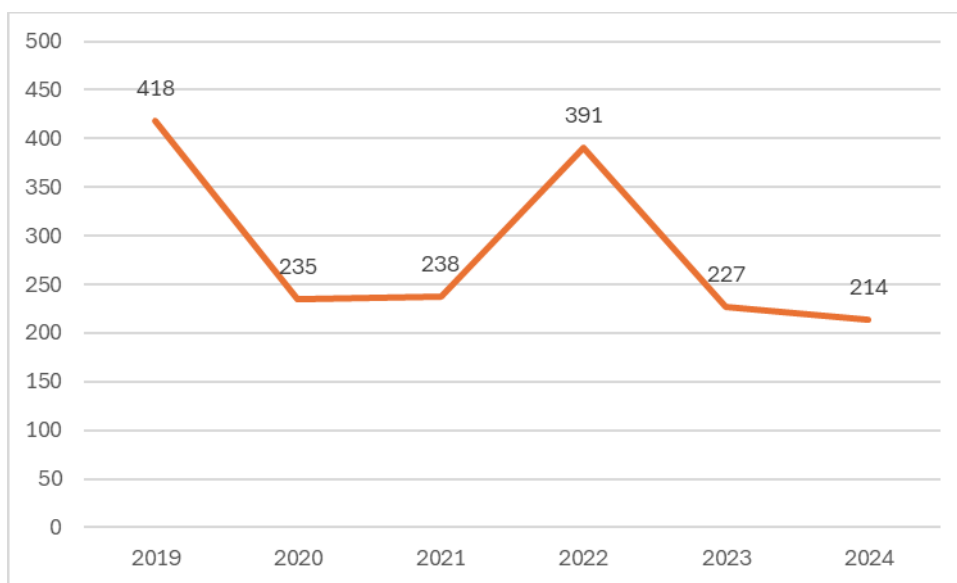
Dit ISE situeert zich tussen fundamenteel en toegepast onderzoek en richt zich op onderzoek met mogelijke economische of maatschappelijke toepassingen. Het combineert wetenschappelijke excellentie met relevantie voor concrete uitdagingen. Projecten vertrekken vaak vanuit een maatschappelijke nood en kunnen leiden tot nieuwe producten, processen of diensten. Het vormt een belangrijke schakel in de kenniseconomie. De overheid financiert onder meer doctoraatsbeurzen en onderzoeksprojecten. Het doel is kennisontwikkeling die op termijn innovatie en oplossingen genereert.

3.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Privaat-publieke copublicaties t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Het aantal privaat-publieke co-publicaties t.o.v. het totaal aantal publicaties. Deze wordt gestandaardiseerd tov EU-gemiddelde.
Laatste gekende waarde	2025: 139,6
Streefwaarde	Conform score innovatieleider
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het Vlaamse onderzoekslandschap erin slaagt om bruggen te slaan tussen kennisinstellingen en bedrijven. Een hoge score wijst op een vruchtbare wisselwerking tussen wetenschap en industrie, wat essentieel is voor het versnellen van innovatie, het valoriseren van onderzoeksresultaten en het versterken van de economische en maatschappelijke impact van onderzoek. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van samenwerking en kennisoverdracht tussen publieke en private partners.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet om samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven te stimuleren, bijvoorbeeld via strategische onderzoeksprogramma's, cofinanciering, valorisatie-instrumenten en gezamenlijke projecten. Door gerichte investeringen kan het beleid de interactie tussen publieke en private actoren versterken en zo bijdragen aan een hogere score op deze indicator. De indicator is relevant voor het volledige budget onder dit ISE.

Vlaanderen scoort in de RIS 2025 139,6 voor publiek-private co-publicaties t.o.v. EU-27, België scoort 108,5. Vlaanderen scoort t.o.v. 2018 17,9 meer. Vlaanderen behaalt hiermee de 72 plaats in de EU en behoort daarmee tot de topscoorders in de EU.

Benaming	Aantal projecten door de kanalen voor strategisch basisonderzoek
Definitie	Som van het aantal projecten gefinancierd door kanalen voor strategisch basisonderzoek gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 214
Streefwaarde	Er worden zo'n 220 projecten per jaar verwacht
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid onderzoekers en consortia in staat stelt om vernieuwend, toepassingsgericht onderzoek te doen dat aansluit bij maatschappelijke en economische uitdagingen. Een voldoende groot aantal gefinancierde projecten wijst op een breed en toegankelijk onderzoekslandschap, waarin excellentie en relevantie hand in hand gaan. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het realiseren van een sterke pijplijn van kennis die kan uitmonden in valorisatie en impact.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is direct: het aantal gefinancierde projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor strategisch basisonderzoek. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer onderzoekers en projecten ondersteunen, wat op termijn bijdraagt aan de innovatiekracht en het concurrentievermogen van Vlaanderen. De indicator is relevant voor het volledige budget onder dit ISE.

Figuur 9 Evolutie van de projecten gefinancierd door FWO-strategisch basisonderzoek

Er wordt verwacht jaarlijks zo'n 220 projecten te financieren. De cijfers fluctueren hier rond. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

3.2. Strategische doelstellingen

SD7: We willen internationaal uitmunten in excellent, strategisch basisonderzoek, zijnde vernieuwend onderzoek dat, in geval van wetenschappelijk succes, een vooruitzicht biedt op latere economische of maatschappelijke toepassingen (onder de vorm van een nieuwe generatie van producten, processen of diensten).

Strategisch basisonderzoek richt zich op vernieuwend wetenschappelijk onderzoek dat vertrekt vanuit een concrete maatschappelijke of economische nood. Het doel is om op termijn oplossingen te bieden via nieuwe producten, processen of diensten. Strategisch basisonderzoek is hiermee de motor van een kenniseconomie zoals Vlaanderen. Het combineert wetenschappelijke excellentie met maatschappelijke relevantie en vormt een onmisbare schakel tussen fundamenteel onderzoek en toegepast onderzoek.

Voor het FWO betreft dit vernieuwend onderzoek dat in geval van wetenschappelijk succes een vooruitzicht biedt voor latere economische of maatschappelijke toepassingen. Dit grensverleggend onderzoek kan aan de basis liggen van een oplossing voor de grote maatschappelijke uitdagingen (milieu, mobiliteit, gezondheid, ...) van vandaag.

Onder dit ISE vallen onder andere:

- Doctoraatsbeurzen voor onderzoek met een economisch of economisch-maatschappelijk toegepast karakter;
- Onderzoeksprojecten binnen het programma Strategisch Basisonderzoek (SBO);
- Onderzoeksprojecten binnen de thematische oproep: 'Innovatie in de landbouw en voedingssector';
- Onderzoeksprojecten binnen de thematische oproep: 'Circulaire economie';
- Onderzoeksprojecten gefinancierd met subsidie van de Industriële Onderzoeksfonds (IOF) (zie verder ISE 2. "Valorisatie onderzoeksresultaten").

3.3. Operationele doelstellingen

OD7-1: We streven naar een degelijk aanbod van FWO-mandaten strategisch basisonderzoek

Ook in 2025 werden er opnieuw heel wat aspirantenmandaten voor strategisch basisonderzoek toegekend. Er werden maar liefst 709 aanvragen ingediend waarvan er 6 onontvankelijk bleken. Na indiening waren er 11 terugtrekkingen.

Uiteindelijk verzorgde het FWO voor de evaluatie van 499 aanvragen binnen Strategisch Basisonderzoek met economische finaliteit (SB-E) en 202 aanvragen binnen Strategisch Basisonderzoek met maatschappelijke finaliteit (SB-M). Uit deze evaluatie volgde een toekenning van 135 SB-E en 45 SB-M aspirantenmandaten.

In 2025 werden er dus 180 nieuwe FWO-mandaten strategisch basisonderzoek toegekend, boven op de lopende mandaten.

Binnen het SBO-programma werden in totaal 17 projecten goedgekeurd uit de 116 aanvragen.

Voor de thematische oproepen 'circulaire economie' en 'landbouw- en voedselinnovatie' is het zo dat er in 2025 oproepen opgesteld werden. Binnen de oproep circulaire economie werden 38 projecten ingediend (een stijging met 13 projecten t.o.v. de voorgaande oproep. Ook binnen de thematische oproep Innovatie in de landbouw- en voedingssector werden er 20 projecten ingediend. De effectieve toekenningen voor deze twee thematische oproepen zullen in 2026 gebeuren.

3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

3.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen begrotingsartikelen

Uitgaven

Geen begrotingsartikelen

3.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)

Omschrijving

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) is het centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen en stimuleert excellent, nieuwsgierigheid-gedreven onderzoek. Via onderzoeksmandaten, projectfinanciering en investeringen in onderzoeksinfrastructuur ondersteunt het FWO onderzoekers op basis van internationale peerreview en versterkt het zo het Vlaamse kennis- en innovatiesysteem. Het draagt hiermee bij aan de SD onder dit ISE.

Dit inhoudelijk structuurelement (ISE) omvat de aspiranten strategisch basisonderzoek (SB) en de SBO onderzoeksprojecten. Binnen SBO wordt onderscheid gemaakt tussen projecten met maatschappelijke en economische finaliteit, evenals SBO-projecten in het kader van ERANET. Daarnaast vallen ook de relancemiddelen voor de oproepen rond bio-economie en de thematische oproepen 'circulaire economie' en 'innovatie in de landbouw- en voedingssector' onder dit ISE. Voor de aspiranten SB bedraagt het bestede vastleggingskrediet (VAK) 41.821 keuro, in lijn met het begrote bedrag. In november 2025 startten 180 nieuwe aspiranten, boven op de lopende mandaten. Gemiddeld worden jaarlijks ongeveer 800 aspiranten ondersteund. Binnen het SBO-programma (inclusief SBO-ERANET) was oorspronkelijk 43.211 keuro aan VAK voorzien (incl. ruiter). In totaal werden 17 projecten goedgekeurd voor 41.185 keuro. Hierdoor wordt 2.026 keuro overgedragen naar de volgende SBO-oproep.

Voor de thematische oproepen geldt dat toekenningen tweejaarlijks plaatsvinden, terwijl de kredieten jaarlijks worden voorzien. Daardoor wordt in de 'oneven' jaren budget overgedragen naar de 'even' jaren. In 2025 werden dan ook geen subsidies toegekend voor de oproepen 'circulaire economie' en 'landbouw- en voedselinnovatie'.

Aan VEK-zijde (vereffeningskredieten) is er een beperkte intering van 542 keuro. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere uitbetalingen aan universiteiten en EV ILVO.

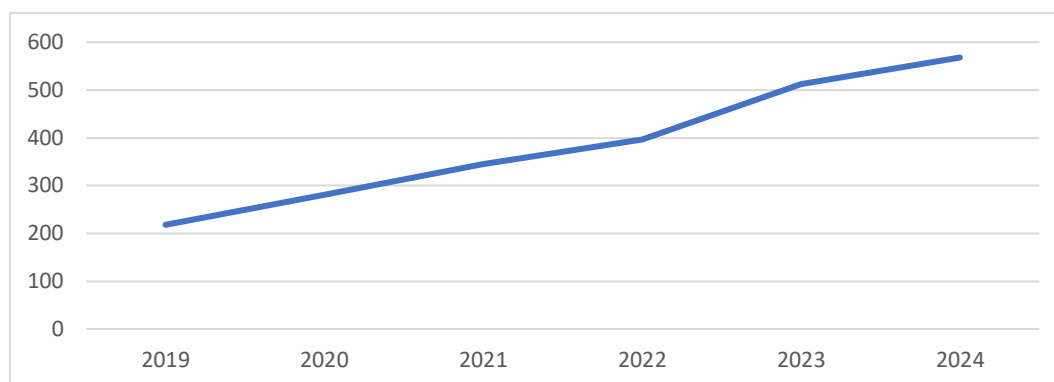
4. Inhoudelijk structurelement "Onderzoeksinfrastructuur"

Dit ISE omvat investeringen in infrastructuur die nodig is om hoogstaand onderzoek mogelijk te maken. Het gaat om laboratoria, apparatuur en onderzoeksfaciliteiten. Deze infrastructuur ondersteunt zowel fundamenteel als toegepast onderzoek. Ze verhoogt de kwaliteit en efficiëntie van onderzoek en bevordert samenwerking. Ook internationale positionering speelt een rol. Het doel is onderzoekers optimale middelen bieden om excellent onderzoek uit te voeren.

4.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Het aantal actieve infrastructuren
Definitie	Som van het aantal infrastructuren (ontdubbeld) beschikbaar in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	568 (meting van 2025 over 2024)
Streefwaarde	Er werd geen streefwaarde voorop gesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om een breed en toegankelijk aanbod van onderzoeksfaciliteiten te realiseren. Een voldoende groot en gevarieerd infrastructuurlandschap is essentieel om onderzoekers in staat te stellen grensverleggend werk te verrichten, samenwerkingen aan te gaan en in te spelen op nieuwe wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de onderzoeksbasis en het verhogen van de internationale aantrekkingskracht van het Vlaamse onderzoeks- en innovatiesysteem. Het is daarbij belangrijk te benadrukken dat deze indicator vooral een kwantitatief beeld geeft; de kwaliteit, benuttingsgraad en strategische positionering van de infrastructuren zijn aanvullende aandachtspunten in de beleidsopvolging.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de investeringen die nodig zijn voor de bouw, vernieuwing, uitrusting en het onderhoud van onderzoeksinfrastructuren. Beleidsmaatregelen zoals gerichte oproepen, cofinanciering en deelname aan internationale infrastructuren vergen substantiële en vaak meerjarige middelen. De effecten van deze investeringen worden doorgaans over een langere termijn zichtbaar, omdat de realisatie en operationalisering van infrastructuren tijd vergt. Door voldoende en strategisch budget te voorzien, kan het beleid inspelen op de noden van de onderzoeksgemeenschap, nieuwe wetenschappelijke kansen benutten en de concurrentiepositie van Vlaanderen als

kennisregio versterken. De indicator is relevant voor het hele budget onder dit ISE.
--

Figuur 10 Evolutie van het aantal actieve infrastructuur op FRIS (ontdubbeld)

Het aantal infrastructuur (zoals beschikbaar in FRIS) stijgt. Er werden geen streefwaarden vooropgesteld. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

4.2. Strategische doelstellingen

SD8: We garanderen de toegang tot state-of-the-art onderzoeksinfrastructuur teneinde onze onderzoekers in staat te stellen om internationaal te excelleren

Om hoogstaand innovatief onderzoek te kunnen uitvoeren is er steeds meer en nieuwere onderzoeksinfrastructuur nodig op topniveau. Alleen zo zijn onze onderzoekers in staat om nieuwe kennis en technologieën te ontwikkelen. Die infrastructuur trekt ook op haar beurt internationale topwetenschappers aan om hier in Vlaanderen baanbrekend onderzoek te verrichten. Op het vlak van technologische ontwikkelingen gaat het vandaag razendsnel. Als gevolg van die snelle vooruitgang, wordt onderzoeksinfrastructuur ook steeds complexer en duurder. Daarom blijft de Vlaamse overheid investeren in moderne onderzoeksinfrastructuur. Waar nodig en nuttig doen we dat binnen internationale samenwerkingsverbanden. Alleen zo kunnen we een modern en onderzoeksvriendelijk ecosysteem uitbouwen en behouden.

4.3. Operationele doelstellingen

OD8-1: We stellen een roadmap op voor (internationale) onderzoeksinfrastructuur

In 2025 zijn vijf O&O&I-trajecten gestart om de bijdrage van het O&I-systeem aan de productiviteit en competitiviteit van Vlaanderen te versterken. Traject 3 focust op strategische investeringen in state-of-the-art O&O&I-onderzoeksinfrastructuur, zowel binnen als buiten Vlaanderen. In dit kader wordt in 2026 verder gewerkt aan een roadmap voor (internationale) onderzoeksinfrastructuur die, gekoppeld aan een meer strategische visie op financieringsnoden en deelname aan internationale infrastructuur, de duurzaamheid van onderzoeksinfrastructuur moet verhogen.

OD8-2: We voorzien in programma's voor internationale en voor zware en middelzware onderzoeksinfrastructuur

Internationale, zware en middelzware onderzoeksinfrastructuur

Het FWO beschikt over 3 financieringsprogramma's teneinde de Vlaamse onderzoekers onderzoeksinfrastructuur ter beschikking te kunnen stellen.

Het programma Middelzware onderzoeksinfrastructuur financiert infrastructuur tot 1.000 keuro. Het wordt gecoördineerd door het FWO, maar wordt op een gelijkaardige manier en tijdstip uitgevoerd door elk van de 5 Vlaamse universiteiten. De financiële verdeling over de universiteiten gebeurt op basis van een sleutel. De oproepen vinden tweejaarlijks plaats en vond plaats in 2025. De toekenning gebeurt in 2026.

Het programma Zware onderzoeksinfrastructuur financiert infrastructuur vanaf 1.000 keuro. Ze zijn eerder uniek voor Vlaanderen en zelfs internationaal. Het programma is toegankelijk voor de universiteiten en de onderzoeksinstellingen. Er is geen verdeelsleutel. De oproep vindt tweejaarlijks plaats en vond plaats in 2025. De toekenning gebeurt in 2026.

Het programma Internationale onderzoeksinfrastructuur financiert de deelname van Vlaamse onderzoekers aan internationale onderzoeksinfrastructuur. Het voorziet ook de mogelijkheid voor financiering om een internationale infrastructuur te hosten. Vlaamse onderzoekers nemen deel aan 28 internationale onderzoeksinfrastructuur waarvan 2 als host of kandidaat-host. De beslissing voor de eerste is genomen en gesteund door een 10-tal Europese landen (EMPHASIS). Een tweede paneuropese onderzoeksinfrastructuur is in de maak waarbij Vlaanderen-België co-host wenst te worden (Einsteintelescoop).

(Zie ook OSD4)

Supercomputer

In 2025 werd het Vlaams Supercomputer Centrum (VSC) op analoge wijze gefinancierd als in 2024. Hiermee worden de operationele kosten en uitbreidingen van alle supercomputersystemen op lokaal niveau (Tier-2) en op Vlaams niveau (Tier-1) ondersteund. De infrastructuur wordt in toenemende mate gebruikt door private spelers, naast de reeds ontwikkelde academische gebruikersbasis. In november 2025 werd een nieuw Tier-1 systeem, Sofia, ingehuldigd te Zellik.

OD8-3: We ontsluiten informatie over (internationale) onderzoeksinfrastructuur van voldoende grootte of die infrastructuur die kenbaar wensen gemaakt te worden naar een groter publiek opdat onderzoeksinfrastructuur sneller kan gevonden worden, gebruikt en innovatie versneld kan worden

Cf. supra, OSD4, O&O-landschap, Traject 3.

OD8-4: We zetten FRIS in voor economische valorisatie van onderzoeksresultaten

FRIS

In 2025 werd in het totaal 764 onderzoeksinfrastructuur in FRIS opgenomen. Deze informatie kwam van de 5 universiteiten, INBO, imec en het Agentschap Plantentuin Meise. Het doel is om deze informatie rond onderzoeksinfrastructuur beter bekend te maken bij bedrijven zodat prototypes sneller kunnen ontwikkeld worden, innovatieve testen sneller kunnen uitgevoerd worden en dus de innovatieketen kan verkort worden. Daarom werd FRIS betrokken bij het O&O&I-Traject 3 om te bekijken welke info beschikbaar is, welke eventuele additionele informatie nodig is en op welke manier deze informatie kan aangeboden en vindbaar kan gemaakt worden voor bedrijven. In 2026 zal dit traject verdergezet worden.

Vlaams beleidsplan Open Science

In 2025 werd de werking van het Vlaams beleidsplan 2019-2024 verdergezet. In 2024 werd het Vlaams Open Science beleid immers geëvalueerd. Deze evaluatie werd opgeleverd aan het einde van het jaar, en dient als basis voor het vervolgbeleid rond Open Science in Vlaanderen. Op 20 december 2024 keurde de Vlaamse Regering de verlenging van het Vlaams beleidsplan Open Science met één jaar goed.

Daarom werd in 2025, in samenspraak met de stakeholders, het nieuwe Vlaams beleidsplan Open Science 2026-2030 opgesteld, dat begin 2026 op de Vlaamse Regering werd geagendeerd. Tijdens dit proces werd overeengekomen dat dit beleidsplan erop zal gericht zijn Vlaanderen verder te positioneren als topregio voor wetenschappelijk onderzoek en innovatie, via Open Science. Centraal zal het bevorderen van kwaliteitsvolle, transparante kennisdeling, met een focus op FAIR data, en het structureel verankeren van Open Science in het volledige onderzoeksproces staan.

Het huidig Vlaams beleidsplan Open Science werd op 21 december 2019 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Sinds februari 2020 is de Flemish Open Science Board (FOSB) de stuurgroep van het beleidsplan. De governance van het Vlaams beleidsplan Open Science is sindsdien dynamisch geëvolueerd, gedocumenteerd via opeenvolgende mededelingen en nota's aan de Vlaamse Regering. Het Vlaams beleidsplan Open Science wordt geoperationaliseerd via het Flemish Research Data Network (FRDN) en op heden twee actieve werkgroepen - "RDM en Open Science" en "Architectuur". Onder deze werkgroepen worden ook projectgroepen opgericht voor gerichte vraagstukken.

Deze werkgroepen, alsook het FRDN, en de datastewards en IT-personeelsleden die via het Vlaams beleidsplan gesteund worden, hebben in 2025 verder gewerkt aan het integreren en uitrollen van Open Science in de verschillende onderzoekscentra in Vlaanderen.

OD8-5: We investeren verder in de onderzoeksprogramma's cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken

Onderzoeksprogramma Cybersecurity

Zie hoger, OSD 3, Cybersecurity.

Vlaams AI Onderzoeksprogramma (VAIOP)

De activiteiten voor het onderzoeksluik voor het Vlaamse Beleidsplan AI (VAIOP) verlopen volgens het vijfjarig werkplan dat samen werd opgesteld door de elf partners van het onderzoeksconsortium en waarbij de aanbevelingen van de externe evaluatie van 2023 en het advies van de internationale adviesraad werden meegenomen na goedkeuring door de AI-stuurgroep. Jaarlijks wordt het werkplan in beperkte mate bijgesteld, waarbij ook de internationale adviesraad haar bevindingen aan de AI-stuurgroep overmaakt.

Het VAIOP is een strategisch basisonderzoeksprogramma. Het omvat vraaggestuurd onderzoek en validatie in een labo-omgeving (gaande van TRL2 tot TRL4) met demonstratoren of proofs-of-concept uit de usecases (toepassingen) in vier domeinen: (i) gezondheid, (ii) industrie, (iii) planeet en energie, en (iv) maatschappij. De activiteiten in 2025, o.a. met 27 usecases, verliepen zoals gepland (alles samen 14 keuro). Naast de reguliere activiteiten volgens het vijfjarig werkplan werden ook 10 verrijgingsprojecten (samen 605 keuro) (zie elders) en 2 complementaire projecten goedgekeurd (samen 241 keuro).

Zie ook hoger, OSD 3, Artificiële Intelligentie.

Flankerend beleid AI

Binnen het flankerend beleid van het Vlaams Beleidsplan AI wordt ingezet op instrumenten die gericht zijn op AI-vaardigheden, maatschappelijke inbedding en sensibilisering.

Vlaamse AI Academie - VAIA

De Vlaamse AI Academie (VAIA) werd in 2025 gefinancierd voor een bedrag van 1.100 keuro en zette haar activiteiten verder in het kader van het versterken van AI-vaardigheden en het ontsluiten van opleidingsaanbod.

In het najaar van 2025 werd VAIA geëvalueerd onder begeleiding van de evaluatiecel van het Departement WEWIS. Deze evaluatie bevestigde enerzijds dat VAIA inhoudelijk waardevol werk levert en een relevante rol speelt in het AI-opleidingslandschap. Anderzijds werd vastgesteld dat de huidige organisatiestructuur en governance als inefficiënt worden ervaren, wat de effectiviteit en wendbaarheid van het instrument beperkt.

.

AI-burgerwetenschapsprogramma - amai!

Het amai!-programma werd in 2025 gefinancierd voor een bedrag van 500 keuro en fungeerde als een overgangsjaar gericht op vernieuwing en valorisatie. Samen met het Kenniscentrum Data & Maatschappij werd in 2025 een evaluatietraject doorlopen onder begeleiding van de evaluatiecel van het Departement WEWIS. De evaluatie gaf aan dat amai!, ondanks zijn inhoudelijke relevantie en sterke projectmethodiek, structurele zwaktes vertoont die de impact en duurzaamheid beperken: de versnipperde en laattijdige financiering en de onzekerheid rond projectoproepen ondermijnen de continuïteit, schaalbaarheid en langetermijnplanning. Daarnaast zorgen het beperkte team, de hoge werkdruk, de onduidelijke meerwaarde van projectbegeleiding, de lage selectiegraad van projecten en het beperkte bereik van sommige outreachactiviteiten voor efficiëntie- en effectiviteitsverlies, wat de nood aan scherpere keuzes, betere focus en sterkere beleidsverankering benadrukt.

In het najaar van 2025 werd een vernieuwd voorstel voor 2026 uitgewerkt en onderhandeld. Dit voorstel legt een sterkere nadruk op de doorlopende ondersteuning van burgerwetenschapsactiviteiten binnen bestaande Vlaamse AI-innovatieprojecten, in plaats van het financieren van afzonderlijke projecten. Daarnaast wordt ingezet op een herpositionering en rebranding van het programma, onder meer door aansluiting te zoeken bij bredere initiatieven zoals het Flanders Technology & Innovation (FTI)-festival.

Kenniscentrum Data & Maatschappij

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) bouwt in het kader van een meerjarig convenant (2021–2025) expertise op omtrent de ethische, juridische en maatschappelijke impact van artificiële intelligentie en datagedreven toepassingen. Deze expertise wordt vertaald naar praktische richtlijnen, adviezen, opleidingen, procesbegeleidingen en kennisdeling richting diverse belanghebbenden in Vlaanderen. Het KDM is een samenwerking tussen de VUB (imec-SMIT), KU Leuven (CiTiP) en UGent (imec-MICT) en maakt integraal deel uit van het flankerend beleid binnen het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie.

In 2025 werd het Kenniscentrum gefinancierd op basis van het lopende convenant 2021–2025 en werden de voorziene werkzaamheden verder uitgevoerd. Conform

de bepalingen opgenomen in het W&I-decreet en van dit convenant werd in de eerste helft van 2025 een evaluatie van de werking van het KDM uitgevoerd.

Uit deze evaluatie bleek dat de werking en dienstverlening van het Kenniscentrum in het algemeen positief worden beoordeeld, in het bijzonder wat betreft de kwaliteit van de opgebouwde expertise en de rol als brug tussen onderzoek, beleid en praktijk. Tegelijk werden een aantal belangrijke aandachtspunten geïdentificeerd. Zo werd gewezen op de nood aan een scherpere focus in de werking, een meer gerichte doelgroepenbenadering (met nadruk op bedrijven en overheden), en een versterking van de governance en opvolging via duidelijke KPI's en monitoringmechanismen. Daarnaast werd vastgesteld dat de snel evoluerende Europese regelgeving (zoals de AI Act en Data Act) vraagt om een sterkere focus op implementatie en praktische toepasbaarheid van kennis.

Op basis van deze evaluatie werd in de loop van 2025 een nieuw convenant onderhandeld tussen de Vlaamse overheid en het Kenniscentrum Data & Maatschappij voor de periode 2026–2030. Dit nieuwe convenant bouwt voort op de sterktes van de vorige periode, maar legt bijkomende accenten op valorisatie en praktische ondersteuning. Het KDM evolueert daarbij van een voornamelijk sensibiliserende en kennisopbouwende rol naar een praktijkgericht kennis- en adviescentrum dat bedrijven en overheden ondersteunt bij de implementatie en naleving van digitale en AI-regelgeving.

Het nieuwe convenant voorziet onder meer in de ontwikkeling van herbruikbare tools en richtlijnen, de uitbouw van lerende netwerken met sectororganisaties en overheden, en een versterkte rol in beleidsvoorbereiding en agendasetting. Daarnaast wordt sterker ingezet op meetbare impact via KPI-gestuurde opvolging en jaarlijkse rapportering.

Het nieuwe convenant 2026–2030 werd op 6 maart 2026 goedgekeurd door de Vlaamse Regering en vormt de basis voor de verdere werking en financiering van het Kenniscentrum.

Zie ook hoger, OSD 3, Artificiële Intelligentie.

OD8-6: We werken verder aan een Vlaams kennisveiligheidsbeleid

Cf. supra, OSD2, Kennis- en economisch veiligheidsbeleid

4.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	9.782	8.598	8.209	11.688	9.269	8.782

Toe- lagen IS	24.224	29.208	29.037	24.224	26.643	26.305
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	34.006	37.806	37.246	35.912	35.912	35.086

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Onderzoeksinfrastructuur vallen 9 actieve begrotingsartikels waarvoor bij begrotingsaanpassing 2025 een decretaal budget van 34.006 keuro VAK en 35.912 keuro VEK was voorzien. Tijdens het begrotingsjaar is dit VAK-budget toegenomen met 3.800 keuro door middel van herverdelingen vanop de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR). Deze kredieten werden in het kader van drie regeringsdossiers (kwantum pilootlijn, HIV IMPACT en Genoom Data Infrastructuur) toegevoegd aan het budget van begrotingsartikel TB0-1TEA2JY-IS (zie inhoudelijke toelichting bij dit begrotingsartikel).

De uitvoering binnen dit ISE bedroeg in 2025 37.246 keuro VAK en 35.086 keuro VEK (of respectievelijk 98,5% en 97,7% van het beschikbare budget). De uitvoering situeert zich voornamelijk bij diverse toelagen in het kader van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (TB0-1TEA2JE-IS; 9.723 keuro), het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity (TB0-1TEA2JD-IS; 9.008 keuro) en het Vlaams Beleidsplan Open Science (TB0-1TEA2JC-IS; 4.289 keuro).

- 4.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TEA2JA-WT – LISSABONSTRATEGIE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft middelen voor de verdere uitbouw van de FRIS-onderzoeksruijtte (OD8-3 en OD8-4) en voor ad-hoc projecten die complementair zijn aan het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan AI voor entiteiten buiten de consolidatiekring (OD8-5).

FRIS werd verankerd in het Decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet).

De basis voor de middelen voor projecten complementair aan het AI-plan is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	4.437	3.246	2.858	6.343	3.917	3.431

Inhoudelijke toelichting:

Op dit begrotingsartikel werd bij de begrotingsaanpassing 2025 een decretaal krediet voorzien van 4.437 keuro VAK en 6.343 keuro VEK. Tijdens het jaar werd via herverdeling 1.191 keuro VAK en 2.426 keuro VEK herverdeeld naar het begrotingsartikel TB0-1TEA2JY-IS. Dit 'zusterartikel' wordt gebruikt voor toelagen aan entiteiten binnen de Vlaamse consolidatiekring binnen het kader van de realisatie van het overheidsaandeel bij het bestendigen van de 3% O&I-intensiteit. Na deze herverdeling was nog een krediet van 3.246 keuro VAK en 6.343 keuro VEK beschikbaar.

De uitvoering op dit begrotingsartikel bedroeg in 2025 finaal 2.858 keuro VAK (88,0%) en 3.431 keuro VEK (87,6%). Deze bestedingen waren in grote mate te linken aan FRIS (2.110 keuro VAK en 1.309 keuro VEK). VEK-matig worden op dit begrotingsartikel nog een reeks engagementen vereffend die gelinkt zijn aan het Vlaams beleidsplan AI. De nieuwe engagementen binnen dit plan worden ondertussen aangerekend op afzonderlijke begrotingsartikels.

TB0-1TEA2JB-IS – KENNISCENTRUM DATA EN MAATSCHAPPIJ**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit begrotingsartikel omvat de financiering van voor de uitvoering van het programma van het Kenniscentrum Data & Maatschappij. (OD8-5)

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	758	758	758	758	758	758

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 758 keuro voorzien voor de werkingstoelage aan het Kenniscentrum Data & Maatschappij (VUB) voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TEA2JC-IS – FLEMISH OPEN SCIENCE BOARD FOSB**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit betreft de financiering van KU Leuven, UGent, VUB, UAntwerpen, UHasselt, VITO, VIB, ITG, VLIZ, INBO, APM, ILVO en de Vlaamse Hogescholenraad in het

kader van het Vlaams Beleidsplan Open Science, zoals laatst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024. (OD8-4)

Het Vlaams Beleidsplan Open Science omvat beleid rond Open Science voor 36 Vlaamse onderzoeksinstituten, gelinkt aan een jaarlijkse monitoring via KPI's. De instituten ontvangen hiervoor steun, rechtstreeks via financiering, of via samenwerking met andere onderzoeksinstituten. De middelen voor de instituten worden besteed aan personeel om onderzoekers en instituten te ondersteunen bij research data management, door het in dienst houden van data stewards, en IT-matige ondersteuning van de infrastructuur voor Open Science.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	4.289	4.289	4.289	4.289	4.289	4.289

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd 4.289 keuro VAK/VEK voorzien voor de Flemish Open Science Board. In 2025 werden deze middelen volledig benut.

TB0-1TEA2JC-WT – FLEMISH OPEN SCIENCE BOARD FOSB

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft de financiering van imec en Flanders Make in het kader van het Vlaams Beleidsplan Open Science zoals laatst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024. (OD8-4)

Het Vlaams Beleidsplan Open Science omvat beleid rond Open Science voor 36 Vlaamse onderzoeksinstituten, gelinkt aan een jaarlijkse monitoring via KPI's. De instituten ontvangen hiervoor steun, rechtstreeks via financiering, of via samenwerking met andere onderzoeksinstituten. De middelen voor de instituten worden besteed aan personeel om onderzoekers en instituten te ondersteunen bij research data management, door het in dienst houden van data stewards, en IT-matige ondersteuning van de infrastructuur voor Open Science.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	451	451	451	451	451	451

Inhoudelijke toelichting:

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd 451 keuro VAK/VEK voorzien voor de Flemish Open Science Board. In 2025 werden deze middelen volledig benut voor subsidies aan Flanders Make en IMEC.

TB0-1TEA2JD-IS – CYBERSECURITY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de subsidies voor KU Leuven, VUB en Universiteit Gent voor de uitvoering van het Onderzoeksprogramma Cybersecurity. (OD8-5) De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

Daarnaast worden in dit artikel ook middelen voorzien voor het flankerend beleid van Vlaamse beleidsplan Cybersecurity. Deze middelen worden beheerd door de KU Leuven.

De basis voor deze subsidie is het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity 2024-2028, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Overzicht bedragen, voor en na indexatie en verdeling binnen universiteiten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	9.015	9.008	9.008	9.015	9.008	9.008

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal voorziene krediet bij de begrotingsaanpassing 2025 bedroeg 9.015 keuro VAK/VEK. In april 2025 werd vanop dit begrotingsartikel echter 7 keuro VAK/VEK herverdeeld naar het begrotingsartikel TB0-1TEA2JD-WT in het kader van het Vlaams Onderzoeksprogramma Cybersecurity. Het resterende beschikbare krediet (9.008 keuro VAK/VEK) werd volledig benut voor toelagen aan de KU Leuven (7.589 keuro), UGent (451 keuro) en VUB (968 keuro).

TB0-1TEA2JD-WT – CYBERSECURITY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity. (OD8-5) Met name wordt via dit artikel Imec gefinancierd, als lid van het onderzoeksconsortium dat geen deel uitmaakt van de interne consolidatiekring. De middelen worden voornamelijk besteed aan personeelskosten: namelijk de verloning van onderzoekers.

De basis voor deze subsidie is het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity 2024-2028, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	593	600	599	593	600	599

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal voorziene krediet bij de begrotingsaanpassing 2025 bedroeg 593 keuro VAK/VEK. In april 2025 werd vanop het begrotingsartikel TB0-1TEA2JD-IS echter 7 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit begrotingsartikel in het kader van het Vlaams Onderzoeksprogramma Cybersecurity. Van de 600 keuro beschikbaar budget werd finaal 599 keuro vastgelegd en vereffend.

TB0-1TEA2JE-IS – ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik (VAIOP) van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). (OD8-5) Met name worden via dit artikel die leden van het onderzoeksconsortium gefinancierd die deel uitmaken van de Vlaamse interne consolidatiekring. Dit slaat op KU Leuven, UGent, VUB, UAntwerpen, UHasselt, VITO, VIB en ILVO.

De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	9.723	9.723	9.723	9.723	9.723	9.723

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal voorziene krediet bij de begrotingsaanpassing 2025 bedroeg 9.723 keuro VAK/VEK. Dit krediet werd volledig benut voor toelagen in het kader van het Vlaams Beleidsplan AI. De grootste ontvangers waren de KU Leuven (3.894 keuro), UGent (2.783 keuro), VUB (1.116 keuro) en UAntwerpen (1.115 keuro).

TB0-1TEA2JE-WT – ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit artikel voorziet in de gedeeltelijke financiering van de activiteiten van het onderzoeksluik (VAIOP) van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie (VBAI). (OD8-5) Met name worden via dit artikel die leden van het VAIOP-consortium gefinancierd die geen deel uitmaken van de Vlaamse interne consolidatiekring. Dit slaat op imec, Flanders Make, en Sirris.

De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	4.301	4.301	4.301	4.301	4.301	4.301

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal voorziene krediet bij de begrotingsaanpassing 2025 bedroeg 4.301 keuro VAK/VEK. Dit krediet werd volledig benut voor subsidies in het kader van het Vlaams Beleidsplan AI aan Imec (3.477 keuro), Flanders Make (618 keuro) en Sirris (206 keuro).

TB0-1TEA2JY-IS – LISSABONSTRATEGIE - TE CONSOLIDEREN TEGENPARTIJEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft middelen voor ad-hoc projecten die complementair zijn aan het onderzoeksluik van het Vlaams Beleidsplan AI voor entiteiten binnen de consolidatiekring (OD8-5). De basis voor deze middelen is het Vlaams Beleidsplan AI zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 maart 2024.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	439	5.430	5.259	439	2.865	2.527

Inhoudelijke toelichting:

Op dit begrotingsartikel werd bij de begrotingsaanpassing 2025 een decretaal budget voorzien van 439 keuro. Dit krediet nam tijdens het begrotingsjaar toe door middel van vier herverdelingen:

- 1.191 keuro VAK en 2.426 keuro VEK werd herverdeeld vanuit het begrotingsartikel TB0-1TEA2JA-WT dat de kredieten omvat richting entiteiten die buiten de Vlaamse consolidatiekring vallen;
- 800 keuro VAK werd herverdeeld vanop de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) voor een toelage aan de UHasselt in het kader van de diamant kwantumpilootlijn (VR 2025 0512 DOC.1119);
- 1.500 keuro VAK werd herverdeeld vanop de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) voor een toelage aan de UGent in het kader van het HIV IMPACT project (VR 2025 1212 DOC.1188);
- 1.500 keuro VAK werd herverdeeld vanop de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) voor een toelage aan het VIB voor de uitbouw van een Vlaams centrum voor Genome Data Infrastructuur (VR 2025 1212 DOC.1187).

Van het finaal beschikbare budget (5.430 keuro VAK en 2.865 keuro VEK) werd 5.259 keuro VAK (96,9%) en 2.527 keuro VEK benut (88,2%). De vastleggingen waren voornamelijk bedoeld voor de drie regeringsdossiers die hierboven zijn opgesomd (3.800 keuro) en de Vlaamse AI Academie (1.039 keuro).

4.4.2. Overige entiteiten onder toezicht

Fonds Voor wetenschappelijk onderzoek (FWO)

Omschrijving

Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) is het centrale financieringsagentschap voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in Vlaanderen en stimuleert excellent, nieuwsgierigheid-gedreven onderzoek. Via onderzoeksmandaten, projectfinanciering en investeringen in onderzoeksinfrastructuur ondersteunt het FWO onderzoekers op basis van internationale peerreview en versterkt het zo het Vlaamse kennis- en innovatiesysteem. Het draagt hiermee bij aan OD8-1 en OD8-2 onder dit ISE.

De Vlaamse onderzoekswereld uitrusten met state-of-the-artonderzoeksinfrastructuur is noodzakelijk wil Vlaanderen aan de top blijven en zijn positie versterken in excellent wetenschappelijk onderzoek. Zowel het ter beschikking stellen van middelzware als van zware onderzoeksinfrastructuur aan Vlaamse onderzoekers, evenals de Vlaamse deelname aan en/of hosting van top internationale onderzoeksinfrastructuren maken hier deel van uit. Binnen de pijler onderzoeksinfrastructuur tenslotte was er de vastlegging voor de supercomputer van 6,6 miljoen euro. In 2025 waren er geen IRI-toekenningen noch toekenningen voor middelzware/zware onderzoeksprojecten, de beschikbare (overgedragen) VAK hiervoor werd opnieuw via de begrotingsruiter overgedragen naar 2026.

Aan VEK-zijde (vereffeningskredieten) was 67.877 keuro voorzien, tegenover effectieve uitgaven van 62.765 keuro. Dit resulteert in een overschot van 5.112 keuro, vrij evenwichtig verdeeld over IRI, middelzware en zware infrastructuur, VSC en eenmalige initiatieven.

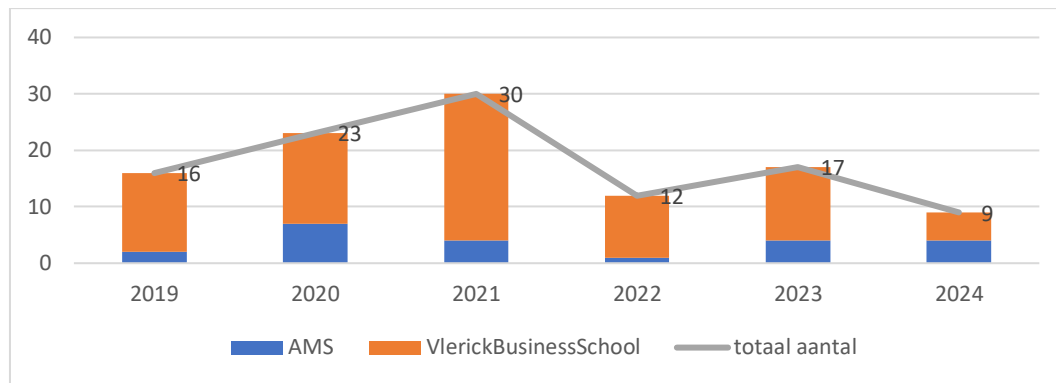
Binnen de interrelatie met het FIO werd 3.485 keuro ontvangen, wat 860 keuro hoger ligt dan begroot. Deze meerontvangst heeft voornamelijk betrekking op subsidies voor de Einsteintelecoop, waaronder personeelskosten en voorbereidende studies.

5. Inhoudelijk structurelement "Postinitieel onderwijs"

Dit ISE heeft betrekking op opleiding en vorming na het initiële onderwijs, vaak in functie van onderzoek en innovatie. Het ondersteunt verdere specialisatie van onderzoekers en professionals. Hierbij ligt de nadruk op levenslang leren en kennisverdieping. Het draagt bij aan een sterke human capital basis voor wetenschap en economie.

5.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Het aantal projecten in business schools
Definitie	Som van het aantal projecten gefinancierd door de business schools gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Laatste gekende waarde	2024: 9
Streefwaarde	Er werd geen streefwaarde voorop gesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om praktijkgericht en academisch onderzoek binnen de managementscholen te stimuleren. Een voldoende aantal projecten wijst op een dynamische onderzoeksomgeving, waarin actuele managementvraagstukken worden onderzocht en vertaald naar het onderwijs en de dienstverlening aan bedrijven. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan de versterking van de kennisbasis, de innovatiekracht en de internationale positionering van de Vlaamse managementscholen.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal onderzoeksprojecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor onderzoek aan managementscholen. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer projecten ondersteunen, wat bijdraagt aan de kwaliteit en de impact van het postinitieel onderwijs en de dienstverlening aan het bedrijfsleven. De inzet van middelen maakt het mogelijk om in te spelen op actuele trends en noden in het Vlaamse ondernemingslandschap, en om de aansluiting tussen academisch onderzoek en de praktijk te versterken. De indicator is relevant voor het hele budget onder dit ISE.

Figuur 11 Evolutie van het aantal mandaten en projecten gefinancierd door de business schools (FRIS)

Het aantal opgestarte projecten fluctueert. Er werden geen streefwaarden vooropgesteld. Het geeft een indicatie van de hoeveelheid onderzoek die er uitgevoerd wordt bij de management schools. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

5.2. Strategische doelstellingen

SD9: We stellen managementschools in staat post-initieel onderwijs te verstrekken en maatschappelijke dienstverlening aan ons industrieel weefsel aan te bieden, gefundeerd op excellent wetenschappelijk onderzoek

Managementscholen zoals AMS en Vlerick nemen een unieke positie in binnen het Vlaamse hoger onderwijs. Zij bieden postinitieel onderwijs voor professionals met een academische achtergrond en combineren wetenschappelijke kennis met praktijkgerichte inzichten. Hun onderzoek is sterk gericht op actuele en toegepaste thema's, vaak in directe samenwerking met het bedrijfsleven.

Dankzij een uitgebreid netwerk met bedrijven en alumni stimuleren ze valorisatie van kennis en dragen ze bij aan het industrieel weefsel van Vlaanderen. Hun rol is complementair aan die van de universiteiten, vooral waar snelle toepassing en benutting van kennis centraal staan. Gerichte ondersteuning is nodig om hun onderzoeksfunctie te versterken.

5.3. Operationele doelstellingen

OD9-1: We ondersteunen het onderzoek aan toonaangevende business schools in Vlaanderen

De overeenkomsten met beide instellingen liepen eind 2024 ten einde en er volgde een evaluatie in 2024. De onderhandelingen over nieuwe convenanten met de instellingen konden niet opgestart worden in 2024. Bijgevolg werden de bestaande convenanten met beide instellingen stilzwijgend verlengd in 2025. De middelen, te behalen doelstellingen en KPI's werden dan ook op het hetzelfde niveau voortgezet (met inbegrip van de indexering die conform de convenanten voorzien was). In 2025 werden de onderhandelingen over de nieuwe convenanten met de business schools opgestart. De nieuwe convenanten zullen lopen van 1 januari 2026 tot en met 31 december 2030 en werden in het voorjaar 2026 op de Vlaamse Regering gebracht.

Uit de evaluatie blijkt dat AMS Antwerp Management School zich positioneert als een impactgedreven kennisinstelling die wetenschappelijke kenniscreatie systematisch verbindt met valorisatie, ondernemerschap en maatschappelijke meerwaarde. Het onderzoeksmodel van AMS vertrekt expliciet vanuit een dubbele

legitimiteit: academische excellentie én aantoonbare impact op organisaties, beleid en ecosystemen.

Onderzoek aan AMS is ingebed in een kenniswaardeketen die loopt van kenniscreatie over kennisvalorisatie tot implementatie in bedrijven, publieke organisaties en ecosystemen in Vlaanderen en daarbuiten. AMS fungeert daarbij als schakel tussen fundamentele wetenschappelijke inzichten en hun toepassing in concrete organisatorische en maatschappelijke contexten, met bijzondere aandacht voor werk, loopbanen, ondernemerschap, leiderschap en transformatie. AMS geeft aan dat deze rol wordt versterkt door nauwe samenwerking met de Universiteit Antwerpen, met actoren uit het Antwerpse en Vlaamse ecosysteem en met een internationaal netwerk van academische instellingen en kennisorganisaties. Hiermee geven ze aan verder te willen werken aan enkele aanbevelingen die uit de evaluatie naar voren zijn gekomen, m.n. het verder uitbreiden van de verankering in het lokale ecosysteem en het intensiveren van de samenwerking met de Universiteit Antwerpen.

Ze geven ook aan zich expliciet aan te sluiten bij de systeemlogica van het Vlaamse O&O&I-beleid en stellen dat hun onderzoeks- en valorisatiebeleid expliciet is afgestemd op de verwachtingen en prioriteiten van de Vlaamse overheid, zoals vertaald in systeemdoelen, KPA's en KPI's, wat ook door de evaluatoren werd aanbevolen en verder wordt vertaald in de strategische doelstellingen.

Uit de evaluatie van VBS werden een aantal uitdagingen geïdentificeerd die VBS de komende jaren wil aanpakken. Ze hebben daarbij de nodige aandacht voor de zwaktes en opportuniteiten die tijdens de evaluatie aan bod kwamen. Zo wensen ze met de peteruniversiteiten samen te werken op vlak van o.a. open science en bij de ondersteuning voor professoren bij financieringsaanvragen. Ze zullen eveneens inzetten op de achterblijvende onderzoeksoutput, oplossingen uitwerken om de druk op de PhD-begeleiding aan te pakken en het potentieel van inkomende internationale professoren nog beter benutten en trachten structureel te verankeren. Om de financieringsmix van VBS, die in hoofdzaak bestaat uit bedrijfsinkomsten, te diversifiëren, zal meer ingezet worden op het aantrekken van competitieve financiering, onder meer op Europees niveau. Het versterken van de ondersteuning voor professoren bij financieringsaanvragen staat daarbij ook op de planning. Om de onderzoeksactiviteiten en prestaties verder te verbeteren, zal VBS de output en impact van de (executive) doctoraatstrajecten actiever opvolgen en monitoren en zullen ze gerichte acties ondernemen om het afstudeerpercentage in het executive PhD-programma te verhogen. Ze blijven ook waken over de organisatie van het onderzoek met bedrijven en zullen exit strategieën ontwikkelen voor onderzoekscentra met een beperkt groeipotentieel. Om de onderzoeksoutput, resultaten en impact verder te versterken, wil Vlerick: een bredere groep professoren activeren en ondersteunen om bij te dragen aan kwalitatieve academische output, case writing actief aanmoedigen en belonen, een eigen impactkader ontwikkelen om academische en maatschappelijke impact systematisch te verzamelen en te communiceren en een strategische onderzoekscommunicatieaanpak uitwerken. Hiermee komt VBS opnieuw tegemoet aan een aantal door de evaluatoren vastgestelde zwaktes en opportuniteiten.

5.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

POST INITIEEL ONDERWIJS, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	1.299	1.299	1.278	1.299	1.299	1.278
Toe-lagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	1.299	1.299	1.278	1.299	1.299	1.278

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Post Initieel Onderwijs valt slecht één begrotingsartikel, zijnde het artikel van waarop de werkingssubsidies aan Vlerick Business School en Antwerp Management School worden toegekend. Op dit begrotingsartikel werd 1.299 keuro VAK en VEK voorzien bij de begrotingsaanpassing 2025. Dit krediet werd gedurende het begrotingsjaar niet meer gewijzigd.

De uitvoering op dit begrotingsartikel bedroeg in 2025 1.278 keuro VAK/VEK (98,4%).

5.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Er zijn geen ontvangstenartikels.

Uitgaven

TB0-1TEA2KA-WT – VLERICK - AMS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de subsidies aangerekend aan Vlerick Business School en Antwerp Management School voor de uitvoering van hun opdracht met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek in overeenstemming met de bepalingen van Titel IV, Hoofdstuk III, van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid. (OD9-1)

De convenanten van AMS en VLERICK werden verlengd op 31 januari 2025.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.299	1.299	1.278	1.299	1.299	1.278

Inhoudelijke toelichting:

Op dit begrotingsartikel werd bij de begrotingsaanpassing 2025 een decretaal krediet ter beschikking gesteld van 1.299 keuro VAK/VEK. Dit budget werd gedurende het begrotingsjaar niet meer gewijzigd. De volledige 1.299 keuro werd aangerekend als werkingssubsidie aan Vlerick Business School (859 keuro) en Antwerp Management School (440 keuro) voor het werkingsjaar 2025.

In 2024 behaalde Vlerick Business School één van de vijf KPI's die waren voorlopiggesteld niet. Hierdoor werd finaal 21 keuro van de werkingssubsidie voor het jaar 2024 niet uitbetaald. Dit bedrag werd gecrediteerd. Ten gevolge de fusie tussen de voormalige departementen WSE en EWI, moest dit gebeuren door middel van een losse creditnota. Dit is een technische materie waardoor -21 keuro VAK en VEK werd aangerekend. De onderbenutting op dit begrotingsartikel heeft dus geen betrekking op de werkingssubsidies voor 2025.

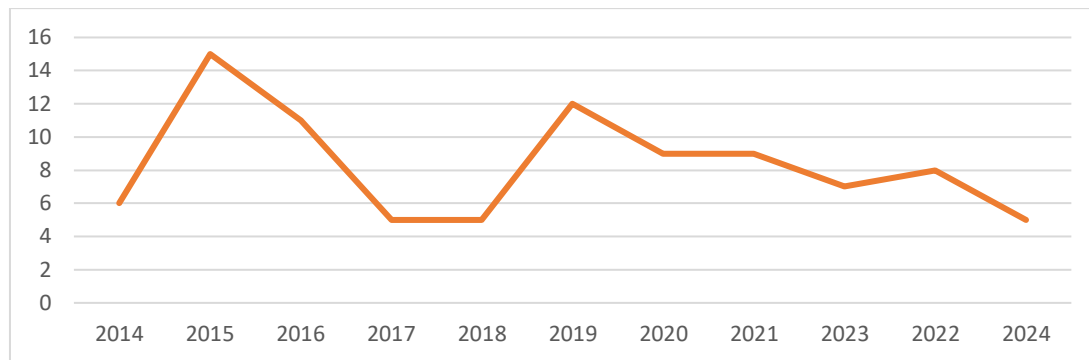
VII. BELEIDSVELD INNOVATIE

1. Inhoudelijk structurelement "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"

Dit ISE richt zich op het overbruggen van de kloof tussen academisch onderzoek en concrete toepassingen, met een focus op de ondersteuning van de strategische onderzoekscentra (imec, VITO, VIB en Flanders Make). Deze centra spelen een sleutelrol in het vertalen van fundamentele kennis naar bruikbare technologieën en innovaties, elk binnen hun specialisatie. Het beleid stimuleert samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven en bevordert kennisdiffusie naar de markt. Via deze brugfunctie worden onderzoeksresultaten sneller gevaloriseerd en economisch benut. Het ISE wil zo de impact van onderzoek vergroten en innovatie versnellen. Het uiteindelijke doel is een sterke doorstroming van kennis naar toepassingen met economische en maatschappelijke meerwaarde.

1.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal spin-offs van SOC's per jaar
Definitie	Som van het aantal spin-offs zoals gerapporteerd in de jaarverslagen van de SOC's
Laatste gekende waarde	2024: 5
Streefwaarde	9 (5-jarig gemiddelde)
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om fundamentele onderzoeksresultaten om te zetten in economische activiteit en ondernemerschap. Een voldoende aantal spin-offs wijst op een vruchtbare valorisatiecultuur, waarin kennis en technologie daadwerkelijk hun weg vinden naar de markt. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het stimuleren van ondernemerschap, het creëren van nieuwe economische activiteiten en het versterken van het Vlaamse innovatie-ecosysteem.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor valorisatie-instrumenten, incubatoren, begeleidingstrajecten en pre-seedfinanciering. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid onderzoekers en SOC's ondersteunen bij het identificeren, ontwikkelen en vermarkten van innovatieve ideeën, wat op termijn bijdraagt aan een hogere valorisatiegraad en economische impact. Het genereren van spin-offs is één van vele doelstellingen van de SOC's. Deze indicator dekt dus maar een deel van het budget onder dit ISE.

Figuur 12 Evolutie van het aantal spin-offs

Het aantal spin-offs fluctueert over de laatste 10 jaar en ligt momenteel onder onze streefwaarde. Het aantal spin-offs is een indicatie van de valorisatiewaarde van het gevoerde onderzoek. De opgerichte spin-offs in 2025 worden in de jaarverslagen 2025 gepubliceerd midden 2026.

Belangrijke toevoeging is dat ook de achterliggende **waarde** van de spin-offs van belang is. Deze waarde dient te worden geëvalueerd door een vast te leggen monitoring op de resultaten van de afzonderlijke spin-offs, of kan worden geëvalueerd door de waarde bij "spin-out" of "exit". Daarnaast dient ook het verloop als "consistente spin-offs" over de levenscyclus te worden gemonitord. Tijdens de trajecten O&O&I wordt onderzocht hoe dit verder verfijnd kan worden.

Benaming	Aantal octrooien van SOC's per jaar
Definitie	Som van het aantal ingediende octrooien zoals gerapporteerd in de jaarverslagen van de SOC's
Laatste gekende waarde	2024: 219
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld vermits deze doorheen de jaren schommelen.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om kennis en technologie te beschermen en te valoriseren. Een voldoende aantal octrooien wijst op een actieve strategie om intellectuele eigendom te beheren en te benutten, wat essentieel is voor het aantrekken van investeringen, het aangaan van samenwerkingen en het versterken van de concurrentiepositie van Vlaamse innovaties. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het beschermen en valoriseren van onderzoeksresultaten.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor octrooibeschermin, valorisatieondersteuning en begeleiding van onderzoekers bij het aanvragen en beheren van octrooien. Door gerichte investeringen kan het beleid de drempels voor octrooiering verlagen en de impact van Vlaamse innovaties op de markt vergroten. Aangezien octrooiering slechts één manier is om te

	valoriseren, dekt deze indicator maar een deel van het ISE.
--	---

In 2024 werden er 219 octrooien aangevraagd door de SOC's dit is gelijkaardig als in 2023, toen werden er 2016 aangevraagd. Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld. Deze indicator houdt een vinger aan de pols. Het geeft een indicatie van hoeveel SOC's inspelen op valorisatie. Het aantal aangevraagde octrooien voor 2025 wordt gepubliceerd midden 2026 in de jaarverslagen 2025.

Ook hier dient te worden toegevoegd dat de achterliggende waarde van de octrooien ook belangrijk is en benutting ervan. Aangezien tech transfer & valorisatie managers veel inspanning leveren in het aanvraag- & beheerproces van octrooiering, dient de achterliggende licentiewaarde of valorisatie ervan te worden gemonitord. Tijdens de trajecten O&O&I wordt onderzocht hoe dit verder verfijnd kan worden.

1.2. Strategische doelstellingen

SD10: We slaan de brug tussen wetenschap en economische en maatschappelijke toepassing in strategische wetenschapsdomeinen.

Om Vlaanderen te positioneren als een toonaangevende regio in onderzoek en innovatie, zetten we via onze strategische onderzoekscentra actief in op het versterken van de brug tussen wetenschappelijke kennis en haar economische en maatschappelijke toepassingen. Deze centra vormen de kern van onze thematische onderzoeksfinanciering en zijn cruciale schakels in het Vlaamse O&O&I-ecosysteem.

De strategische onderzoekscentra opereren binnen convenanten die hen structurele middelen bieden voor zowel onderzoek als onderzoeksinfrastructuur. Ze zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van strategisch basisonderzoek dat vertrekt vanuit concrete maatschappelijke of economische noden, met het oog op latere valorisatie in de vorm van nieuwe producten, processen of diensten.

Deze strategische doelstelling wordt concreet gerealiseerd via een geïntegreerde financieringsaanpak, waarbij de centra fungeren als katalysatoren voor kennisdiffusie, valorisatie en internationale samenwerking. Ze zijn niet enkel uitvoerders van excellent onderzoek, maar ook bruggenbouwers tussen wetenschap en samenleving.

1.3. Operationele doelstellingen

OD10-1: We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC's): imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo's.

Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (imec)

Imec is een internationaal toonaangevend strategisch onderzoekscentrum dat baanbrekend onderzoek verricht in nano-elektronica en digitale technologie. Met meer dan 6.500 medewerkers en samenwerkingen met meer dan 600 industriële partners wereldwijd vormt imec een cruciale schakel in de Europese en mondiale halfgeleiderwaardeketen. De activiteiten van imec ondersteunen rechtstreeks zowel het Vlaamse innovatiebeleid als Europese strategische doelstellingen inzake technologische soevereiniteit, digitale transformatie en industriële weerbaarheid. In een context van toenemende geopolitieke spanningen, versnelde AI-adoptie en ambitieuze Chips Acts op alle continenten, blijft imec een kernactor voor de

verankering van kennis, infrastructuur en economische meerwaarde in Vlaanderen.

De samenwerking tussen imec en de Vlaamse overheid is vastgelegd in een meerjarige convenant. In 2025 werd in dit kader door de Vlaamse Regering ruim 160 miljoen euro middelen toegekend, waarvan 145,3 miljoen werd aangewend. Daarvan ging 88,5 miljoen euro naar de algemene werking en 56,8 miljoen euro naar geormeerde initiatieven zoals vraaggedreven onderzoek (imec.icon), missiegedreven onderzoek (imec.prospect), incubatie en venturing (imec.istart, imec.invest(+)) en strategische onderzoeksprojecten. Deze publieke middelen blijven een hefboom voor bijkomende private en internationale financiering en ondersteunen de rol van imec als spil in het Vlaamse onderzoeks- en innovatie-ecosysteem.

Wetenschappelijke output en excellentie

In 2025 realiseerde imec een uitzonderlijk hoge wetenschappelijke output. Het onderzoekscentrum publiceerde 1.492 peer-reviewed wetenschappelijke publicaties, waarvan 83% in tijdschriften van het hoogste kwaliteitsniveau (Q1/Q2). Hiermee werd de KPI-doelstelling ruimschoots overschreden. Daarnaast waren imec-onderzoekers prominent aanwezig op toonaangevende internationale conferenties zoals IEDM, VLSI, ISSCC en Nature-tijdschriften, met bijdragen over onder meer logic-scaling, 3D-integratie, geheugenarchitecturen, kwantumtechnologie en geavanceerde fotonica.

Ook op het vlak van kennisontwikkeling via doctoraatstrajecten bleef imec sterk presteren. In 2025 waren 918 doctorandi actief binnen imec-programma's, in nauwe samenwerking met Vlaamse universiteiten via embedded groups en geassocieerde laboratoria. Hiermee positioneert imec zich blijvend als een belangrijke opleidings- en talentmotor voor hooggekwalificeerd onderzoeks- en technisch profiel in Vlaanderen.

Intellectuele eigendom en valorisatie

Imec bevestigde in 2025 zijn leidende positie op het vlak van intellectuele eigendom. Het onderzoekscentrum diende 182 verschillende eerste octrooiaanvragen in. Daarmee was imec voor het tweede jaar op rij de grootste Belgische octrooiaanvrager, en blijft het goed voor een substantieel aandeel van de publieke octrooiaanvragen in België. Deze octrooien vormen de basis voor latere technologie-overdracht, licenties en industriële toepassingen.

De valorisatie van onderzoek uitte zich verder in de oprichting en ondersteuning van nieuwe ondernemingen. In 2025 werden 2 nieuwe spin-offs opgericht, waarmee het cumulatieve aantal punten voor spin-offs sinds de start van de KPI-periode opliep tot 27, tegenover een vooraf vooropgestelde target van 16 in 2025 en 20 tegen het einde van het convenant. Via imec.istart werden in 2025 26 start-ups begeleid, waarvan 14 ondernemingen een waardering van meer dan 1 miljoen euro bereikten. Deze incubatiewerking vormt een belangrijke schakel tussen onderzoeksresultaten en economische impact in Vlaanderen en daarbuiten.

Samenwerking met ondernemingen en ecosysteem

De samenwerking met ondernemingen uit de regio bleef in 2025 verder toenemen. Imec realiseerde meer dan 23 miljoen euro inkomsten uit samenwerkingen met ondernemingen gevestigd in Vlaanderen, duidelijk boven de KPI-doelstelling van 13,6 miljoen euro. Daarnaast werkte imec samen met 576 unieke partnerorganisaties uit de regio, waarmee ook deze KPI substantieel werd overschreden. Deze samenwerkingen situeren zich zowel in langlopende strategische programma's als in vraaggedreven onderzoeksprojecten en technologie-overdracht via IC-Link.

Met IC-Link by imec hielp imec bedrijven, start-ups en kmo's om makkelijker gebruik te maken van geavanceerde chiptechnologie. In 2025 werden daarbij belangrijke stappen gezet, zoals het succesvol realiseren van een eerste testchip in een zeer geavanceerd chipproductieproces, de uitbouw van nieuwe oplossingen om chips efficiënter te verpakken en te combineren, en een verdere versterking van de dienstverlening voor kleinschalige productie. Deze activiteiten sloten nauw aan bij de uitbouw van de NanoIC-pilootlijn, die bedrijven ondersteunt bij het testen en ontwikkelen van nieuwe chiptechnologieën.

Europese hefboom

Imec realiseerde in 2025 substantieel Europese inkomsten via zijn deelname aan Europese programma's en initiatieven. De Europese middelen situeren zich onder meer binnen de EU Chips Act, waarbij imec een sleutelrol opneemt in verschillende pilootlijnen, waaronder de NanoIC-pilootlijn (cf. infra), ondersteund via Chips Joint Undertaking-instrumenten. Daarnaast was imec actief in talrijke Horizon Europe- en Digital Europe-projecten, en vervulde het coördinerende rollen in Europese infrastructuur- en ecosysteeminitiatieven zoals het EU Chips Design Platform en Europese AI-test- en experimenteerfaciliteiten. Op projectniveau ontving imec ook Europese onderzoeksfinanciering, waaronder ERC-beurzen (bv. een ERC Consolidator Grant van 2,86 miljoen euro toegekend in 2025). Deze Europese middelen versterken de Vlaamse basisfinanciering en dragen bij aan de internationale schaal en hefboomwerking van imecs onderzoeks- en infrastructuuractiviteiten.

Duurzaamheid en maatschappelijke impact

Duurzaamheid bleef in 2025 een structureel aandachtspunt in de werking van imec. Via het programma Sustainable Semiconductor Technologies & Systems (SSTS) werden meer dan 150 procesflows ontwikkeld en gevalideerd, in samenwerking met een brede waaier aan industriële partners. De imec.netzero-tool werd verder uitgebreid en wordt binnen het ecosysteem gebruikt als standaard om de milieu-impact van halfgeleiderprocessen te kwantificeren. Imec werd in 2025 door Voka erkend als UN SDG Champion, wat de integratie van ESG-principes in onderzoek, infrastructuur en operaties onderstreept.

Overzicht KPI-resultaten 2025

In 2025 haalde imec alle KPI's verbonden aan het convenant met de Vlaamse overheid, vaak significant boven de vooropgestelde streefwaarden. Er dient hierbij opgemerkt te worden dat verschillende indicatoren worden gewogen (hieronder in cursief weergegeven), waarbij de resultaten voor meer meetellen onder bepaalde voorwaarden. (m.n.. publicaties in hoogwaardige journals, octrooien ingediend met universiteiten, spin-offs en begeleide startups met een bepaald kapitalisatieniveau).

KPI	Doel 2025	Telling
<i>Publicaties</i>	2331	3.070
<i>Octrooiaanvragen</i>	148	224
Doctorandi	734	918
<i>Cumulatieve spin-offs</i>	16	27
<i>Begeleide start-ups via imec.istart</i>	20	40
Regionale samenwerkingsinkomsten (miljoen euro)	13,6	23,1
Regionale partners	450	576

Deze resultaten bevestigen dat imec in 2025 zijn rol als strategisch onderzoekscentrum met internationale uitstraling en sterke Vlaamse verankering verder heeft geconsolideerd.

Nano-IC Pilootlijn

De Nano-IC-pilootlijn bij imec vormt een kernonderdeel van de Europese uitvoering van de EU Chips Act en past binnen de strategische keuze van Vlaanderen om zijn leidende positie in nano- en micro-elektronica verder te verankeren. De pilootlijn, die door imec in Leuven wordt gehost, richt zich op de ontwikkeling en validatie van halfgeleidertechnologieën voorbij de 2 nanometer en bouwt voort op imec's bestaande 300 mm clean room infrastructuur. Vlaanderen positioneert zich via deze investering expliciet als een sleutellocatie voor geavanceerde halfgeleider-R&D in Europa, met een duidelijke focus op industriële valorisatie en Europese strategische autonomie.

De uitbouw van de Nano-IC-pilootlijn steunt op een grootschalige publiek-private financiering van ongeveer 2,5 miljard euro, waarvan 750 miljoen euro investeringen door de Vlaamse Regering en 700 miljoen euro door de Europese Commissie. De resterende middelen worden ingebracht door private partners.

In 2025 kreeg de opzet van de pilootlijn concreet vorm met de formele toekenning en ondertekening van het NanoIC-project onder de Chips Joint Undertaking. Daarmee werd imec officieel aangeduid als trekker van één van de meest ambitieuze Europese pilootlijnen onder de Chips Act. Voor Vlaanderen vormt dit een expliciete bevestiging van de jarenlange strategische investeringen in imec en van de rol van het Vlaamse innovatie-ecosysteem als ankerpunt voor Europese high-tech infrastructuur.

Operationeel stond 2025 in het teken van de effectieve opstart van de pilootlijn. In de loop van het jaar werden de eerste aanbestedingen voor geavanceerde halfgeleidertools gelanceerd en startte de installatie van bijkomende state-of-the-art apparatuur in de imec clean rooms. Deze uitbreidingen zijn essentieel om de onderzoekscapaciteit op te schalen en om industriële partners snellere leer- en ontwikkelingscycli te kunnen aanbieden, wat aansluit bij de Vlaamse beleidsdoelstelling om hoogwaardige industriële R&D en samenwerking met bedrijven maximaal te faciliteren.

Een belangrijke mijlpaal in 2025 was bovendien de ondertekening van een strategische samenwerkingsovereenkomst tussen imec en ASML. Deze overeenkomst voorziet de installatie van ASML's volledige productportfolio in Leuven, inclusief de High-NA EUV-scanner (EXE:5200), de meest geavanceerde lithografietool die momenteel beschikbaar is. De voorbereidingen voor de installatie van deze tool liepen in 2025 volop. Ook de strategische samenwerking met ZEISS werd in hetzelfde jaar verlengd en verdiept, met bijkomende investeringen in de pilootlijn. In totaal voorziet het NanoIC-project de installatie van bijna 100 extra halfgeleidertools, wat de imec-infrastructuur in Vlaanderen aanzienlijk versterkt.

Naast infrastructuurinvesteringen werden in 2025 ook inhoudelijke stappen gezet. In oktober van dat jaar werd een belangrijke update van imec's N2 pathfinding Process Design Kit (PDK) vrijgegeven in het kader van de Nano-IC-pilootlijn. Deze update bevatte onder meer geavanceerde SRAM-geheugenmacro's en bijkomende functionaliteiten, bedoeld om industriële partners, startups en academische actoren beter te ondersteunen bij het voorbereidend ontwerp en de validatie van toekomstige chipgeneraties.

De activiteiten in 2025 tonen aan hoe het Vlaamse beleid rond imec en de Nano-IC-pilootlijn zich vertaalt in concrete investeringen, capaciteitsexpansie en strategische industriële samenwerkingen. Via de gezamenlijke inzet van Vlaamse,

Europese en private middelen wordt in Vlaanderen een unieke onderzoeks- en pilootinfrastructuur uitgebouwd die een sleutelrol speelt in de verdere uitbouw van een competitieve en toekomstgerichte Europese halfgeleiderindustrie.

Evaluatie

Eind 2025 werd de evaluatie voorbereid van het huidige convenant. Deze evaluatie vindt plaats in de eerste jaarhelft van 2026 en zal de basis vormen voor de onderhandelingen van een nieuw convenant voor de periode vanaf 2027.

Vlaams Instituut voor de Biotechnologie (VIB)

VIB realiseerde in 2025 haar taken en KPI's zoals bepaald in het convenant 2022-2026 tussen VIB en de Vlaamse overheid. In 2025 werd de 5-jaarlijkse evaluatie opgestart van VIB. Het eindrapport is voorzien voor eind mei 2026.

Er werden daarnaast 2 miljoen euro investeringsmiddelen toegekend zoals in de voorgaande jaren en zoals voorzien in het huidige convenant. De middelen werden ingezet voor de verdere uitbouw van VIB.AI, het centrum voor artificiële intelligentie en computationele biologie. De middelen werden aangewend voor de versterking van de onderzoeksinfrastructuur, in het bijzonder door investeringen in gespecialiseerde hardware voor het trainen van geavanceerde AI-modellen, en voor de aanwerving van bijkomend (internationaal) onderzoekstalent. Hiermee werd de structurele verankering van AI-gedreven onderzoek binnen het VIB versterkt, met het oog op het ondersteunen van data-intensief biomedisch en biologisch onderzoek en het vergroten van de internationale onderzoekspositie van Vlaanderen.

In 2025 werd voorts een overbruggingskrediet goedgekeurd voor de Agro-Incubator (via WEWIS) en het Biotope programme (via het incubatoprogramma bij de SOC van VLAIO) in 2026. Voor de Agro-Incubator gaat het om 1.200 keuro. Voor Biotope om 990 keuro. Beide investeringen gebeurden met middelen herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

In 2025 werd vanuit Vlaanderen een hosting premie van 1.800 keuro goedgekeurd voor EMPHASIS, een grootschalige, gedistribueerde onderzoeksinfrastructuur die zich richt op plantfenotypering waarvan VIB de gastinstelling wordt. Het dossier, voorbereid sinds 2015, leidde in 2024 tot een aanvraag bij de Europese Commissie. Na analyse door de Commissie en aanpassingen aan de statuten keurde de Interim General Assembly eind 2025 de finale versie goed..

Eind 2025 werden ook het GDI-project (Genomic Data Infrastructure) en het Vlaams Cognitief Kompas project goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

- De GDI-subsidie is een ondersteuning voor de verdere uitbouw en operationalisering voor integratie volgens de EHDS-verordening (European Health Data Space). Het betreft een investering van in totaal 10.750 keuro, waarvan de eerste 1.500 keuro werd herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).
- De subsidie voor het Vlaams Cognitief Kompas is een subsidie, gespreid over 5 jaar, waarin in totaal 16,5 miljoen euro wordt toegekend voor een missie-gedreven interuniversitair onderzoeksproject om de ziekte van Alzheimer sneller te detecteren en te testen of een vroegere behandeling met de voorhanden zijnde innovatieve therapieën de ziekte kunnen onderdrukken of vertragen. Voor het werkingsjaar 2026 werd een startbedrag van 2.139 keuro herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

VIB speelde in 2025 tot slot ook een belangrijke rol in het uitwerken van een roadmap rond biotech in relatie tot defensie ter voorbereiding van het VISD.

Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

In 2025 bevestigde VITO zijn rol als strategisch onderzoekscentrum dat wetenschap vertaalt naar concrete oplossingen voor bedrijven, overheden en burgers. Met meer dan 1.400 medewerkers werkte VITO in Vlaanderen, Europa en daarbuiten aan toepassingen die bijdragen aan een circulaire industrie, een weerbare samenleving en een gezonde leefomgeving. Deze impact werd gerealiseerd via een combinatie van toegepast onderzoek, piloot- en demonstratieprojecten, beleidsondersteuning en gerichte valorisatieactiviteiten.

VITO zet sterk in op het versnellen van innovatie richting de markt, met aandacht voor risicobeperking voor bedrijven. Door nieuwe technologieën eerst te testen in piloot- en demonstratie-installaties, kunnen ondernemingen sneller en met meer zekerheid overstappen naar industriële toepassingen. In 2025 resulteerde dit onder meer in de verdere ontwikkeling van oplossingen voor energie-efficiëntie, groene waterstof, warmtenetten, circulaire materialen, batterijrecyclage en CO₂-afvang en -hergebruik.

De valorisatie van onderzoek krijgt ook vorm via spin-offs en startersbegeleiding. In 2025 telde VITO verschillende actieve deeptech-spin-offs, onder meer in slimme laadinfrastructuur, batterijrecyclage en netbeheer. Via het VITO4STARTERS-programma werden start-ups ondersteund met technologische expertise, toegang tot infrastructuur en financiering. Sinds mei 2025 werden 57 start-ups gescreend, waarvan vijf dossiers verder werden opgevolgd met het oog op investeringsbeslissingen vanaf 2026. Eerdere VITO4STARTERS-trajecten leidden in 2025 onder meer tot een kapitaalronde van 2 miljoen euro voor een Vlaamse scale-up actief in circulaire palletproductie.

Ook op het vlak van data en artificiële intelligentie was de impact in 2025 zichtbaar. VITO combineerde satellietgegevens, sensoren en AI-modellen om bedrijven en beleid te ondersteunen bij klimaatadaptatie, waterbeheer en ruimtelijke planning. Het Terrascope-platform, dat toegang geeft tot Copernicus-satellietdata en analysetools, telde in 2025 meer dan 30.000 actieve gebruikers. Daarnaast werd gewerkt aan digitale tweelingen en AI-toepassingen die beleidsmakers en bedrijven helpen om investeringskeuzes beter te onderbouwen, onder meer in het kader van energie- en klimaatbeleid.

De maatschappelijke impact vertaalt zich eveneens in beleidsrelevante kennis. In 2025 leverde VITO, onder meer via het PATHS2050-platform, data-gedreven scenario's voor een klimaatneutraal België tegen 2050. Deze scenario's werden ontwikkeld samen met een industrieel consortium dat in 2025 uitbreidde tot negen grote bedrijven. De analyses tonen aan dat elektrificatie, hernieuwbare energie, nieuwe nucleaire capaciteit op langere termijn en CO₂-afvang essentieel zijn om klimaatdoelstellingen te combineren met economische competitiviteit.

VITO speelt ook een belangrijke rol in de monitoring en bescherming van de leefomgeving. In 2025 werden 85 nieuwe projecten opgestart binnen het thema luchtkwaliteit, waarbij 27 bedrijven en 15 andere klanten werden ondersteund. Door metingen en modellering van onder meer PFAS, fijn stof en geurhinder helpt VITO bedrijven om milieunormen na te leven en gezondheidsrisico's te beperken. Ook in waterbeheer is deze rol duidelijk: projecten rond industriële waterhergebruiknetwerken en realtime watermonitoring dragen bij aan de economische weerbaarheid van waterintensieve sectoren.

Tot slot investeert VITO ook in zijn eigen voorbeeldrol als duurzame organisatie. In 2025 nam het nieuwe EARTH-gebouw in Mol zijn eerste gebruikers op. Deze volledig elektrisch aangedreven onderzoeksinfrastructuur draagt bij aan een vermindering van het gasverbruik en aan een verschuiving naar hernieuwbare energie. De totale broeikasgasuitstoot van VITO bedroeg in 2025 26.041 ton

CO₂-equivalent, waarbij 81% afkomstig was uit scope-3-emissies. De CO₂-intensiteit per medewerker daalde met 4% ten opzichte van 2024, wat wijst op een stijgende efficiëntie ondanks grote strategische investeringen.

In het kader van de convenantwerking en de referentietaken ontving VITO 75.668 keuro.

Op 13 juni 2025 keurde de Vlaamse Regering bijkomend de toekenning goed van 9 miljoen euro investeringssteun aan VITO voor technologieplatformen, concreet een bijkomende piloothal in het kader van het masterplan infrastructuur en pilootinfrastructuur voor het de-risken van technologie voor de (Vlaamse) industrie.

In navolging van de evaluatie aanbevelingen werd in het kader van de referentietaken van VITO een synergie-oefening opgestart, over referentietaken heen. Een eerste sessie met betrokken medewerkers van VITO en de relevante entiteiten van de Vlaamse overheid vond plaats op 29 september 2025, en wordt verder opgevolgd binnen de overkoepelende stuurgroep.

Op 19 december 2025 keurde de Vlaamse Regering het addendum 5 aan het convenant tussen het Vlaams Gewest en VITO 2024-2028 tot toekenning van een bijkomende opdracht met betrekking tot een booster ter versnelling en opschaling van het potentieel van Vlaanderen wat betreft circulaire havenregio's goed. Voor deze bijkomende opdracht wordt 1.050 keuro voorzien voor VITO, in drie schijven naarmate de werkjaren vorderen. De middelen werden herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

Nog op 19 december besliste de Vlaamse Regering tot een extra investering van 4,36 miljoen euro in de incubatiewerking van VITO (VITO4STARTERS) herverdeeld vanuit de O&O-provisie (TB0-1TBA2AH-PR).

Flanders Make

Flanders Make is het strategisch onderzoekscentrum dat de maakindustrie in Vlaanderen (zowel grote maakbedrijven als kmo's) ondersteunt met industriegedreven, precompetitief en excellent onderzoek in de toepassingsdomeinen "producten" (voertuigen en machines) en "productie" (assemblage). Met zijn onderzoek helpt Flanders Make de Vlaamse maakbedrijven bij het realiseren van product- en procesinnovaties zodat zij (verder) richting "Industrie 4.0" (integratie van intelligente digitale technologieën in producten en productieprocessen) en ook "Industrie 5.0" (digitalisering + ook verduurzaming en aandacht voor de menselijke kant) kunnen evolueren en hun internationale concurrentiepositie kunnen verbeteren en versterken.

Flanders Make werkt rond drie competentiedomeinen waarin modellering en virtualisatie telkens een belangrijke rol spelen: "end-to-end design-operation", "production" en "motion products". Volgens het convenant (en ter uitvoering van zijn strategisch plan) 2023-2027 heeft Flanders Make in 2025 zijn drie competentiedomeinen en de hieraan gekoppelde/hiervoor benodigde governance en organisatiestructuur, (onderzoeks)infrastructuur, en (onderzoeks)roadmaps en projectportfolio van onderzoeksprojecten verder uitgebouwd. Dat doet Flanders Make onder meer vanuit zijn "co-creatiecentra" (open innovatieomgevingen bestaande uit kantoorruimte en labo- en testruimte) in Lommel (voertuigontwikkeling), Leuven (machinebouw) en Kortrijk (Industrie 4.0-productie). Vanuit zijn co-creatiecentra en de aan Flanders Make verbonden Core Labo's van de vijf Vlaamse universiteiten stimuleert Flanders Make open innovatie via hoogkwalitatief onderzoek. Daarnaast kunnen bedrijven met Flanders Make samenwerken rond innovatie op maat. Tot slot biedt Flanders Make in zijn co-

creatiecentra ook een uitgebreid aanbod aan test- en validatie-infrastructuur waar bedrijven hun producten en productieprocessen kunnen testen en valideren.

Specifiek volgens artikel 13 §2 van het convenant 2023-2027 kon Flanders Make op basis van een gunstige midterm review in 2025 aanspraak maken op bijkomende (recurrente) subsidiëring vanaf 2026. De midterm review werd op 28 mei 2025 door Flanders Make opgeleverd en werd door de overheid (zowel de politiek als de administratie) positief onthaald en gunstig beoordeeld. Gekoppeld aan een (recurrente) budgettaire meervraag stelt Flanders Make in zijn midterm review een uitbreiding van zijn activiteiten vanaf 2026 voor, en dit langsheen een vernieuwde onderzoeks- en valorisatiestrategie, met als doel een (nog) grotere industriële en maatschappelijke impact te realiseren. Eind 2025 werd al (beperkt) ingegaan op de budgettaire meervraag met de toekenning van (eenmalige) subsidies voor de opstart van enkele specifieke onderdelen van de vernieuwde onderzoeks- en valorisatiestrategie van Flanders Make.

In 2025 realiseerde Flanders Make op alle geselecteerde indicatoren resultaten die de vooropgestelde doelstellingen overschreden. De doelstellingen werden in het bijzonder ruim gehaald op het vlak van het aantal samenwerkende ondernemingen, het bereik naar kmo's en de hefboominsat van middelen. Ook de wetenschappelijke output en de inkomsten uit internationale en industriële samenwerking lagen boven de vastgelegde streefwaarden.

KPI	Doel 2025	Telling
Gewogen peer-review publicaties	276	476
Omzet uit internationaal gefinancierde projecten (keuro)	14.700 keuro	21.500 keuro
Participerende ondernemingen	140	523
waarvan kmo's	56	253
Industriële inkomsten (keuro)	10.600 keuro	11.200 keuro
Bereikte ondernemingen	521	743
Hefboominzet van middelen (leverage income, keuro)	46.000 keuro	82.500 keuro

Flanders Make ontving in 2025 een 56.717 keuro voor zijn "reguliere" werking. Bijkomend werden bij beslissing van de Vlaamse Regering van 19 december 2025 bijkomend eenmalige investeringen toegekend ten belope van 3.900 keuro voor strategisch basisonderzoek rond autonome missies en de spin-out werking.

Regmed XB

Eind 2023 werd het werkprogramma en de operationele roadmap 2024-2028 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Deze goedkeuring van het werkprogramma is de basis voor beslissingen met betrekking tot verdere steunverlening. De beslissing over deze subsidies zal per werkingsjaar genomen worden door de Vlaamse Regering.

In 2025 ging het tweede jaar van de operationele roadmap 2024-2028 in werking. De osteoartritis-moonshot werd verder gezet, en de nieuwe oog-moonshot, gestart in 2024, behaalde de eerste resultaten. Net als de bestaande moonshots is de oog-moonshot ontstaan uit een verzoek van een grote patiëntenorganisatie – in dit geval het Nederlandse Oogfonds – voor een oplossing voor een belangrijke on vervulde medische behoefte: blindheid door een beschadigd of disfunctioneel hoornvlies.

Regmed XB ontving hiervoor een subsidie van 3.286 keuro.

EnergyVille

EnergyVille is de onderzoekssamenwerking tussen imec, VITO, KU Leuven en UHasselt in het domein van duurzame energie en intelligente energiesystemen. In het kader van de versterking van het Vlaams energieonderzoek werd in 2022 een meerjarig convenant 2022-2026 afgesloten met de Stichting EnergyVille. De jaarlijkse subsidie aan Stichting EnergyVille is gekoppeld aan het realiseren van Strategische Doelstellingen in volgende domeinen (1) Top energieonderzoek (2) Samenwerking met de industrie (3) Energietransitie gekoppeld aan digitale transformatie (4) Human capital (5) Outreach.

In 2025 werd de realisatie van de Strategische Doelstellingen en de hieraan gekoppelde KPI's opgevolgd, aan de hand van de jaarrapportering, en de jaarlijkse subsidie ten belope van 3.081 keuro toegekend. Daarnaast werden de twee addenda aan het EnergyVille-convenant inhoudelijk en financieel opgevolgd:

- Addendum 1: "Projectvoorstel innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten (14 miljoen euro). In 2025 werd de 3de subsidieschijf goedgekeurd.
- Addendum 2: Investeringsdossier Open Thor Living Lab (6,5 miljoen euro). In 2025 werd een aangepast investeringsdossier (5,8 miljoen euro) goedgekeurd.

In 2025 werd voor het eerste addendum 9.000 keuro uitgekeerd en voor het tweede addendum 1.500 keuro.

Eind 2025 werd de evaluatie van het EnergyVille-convenant opgestart, een consultant werd aangesteld en een eerste stuurgroepvergadering werd gehouden.

1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

BRUGFUNCTIE FUNDAMENTEEL EN TOEGEPAST ONDERZOEK, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uit-gaven WT, LO, PR	218.956	225.728	225.681	230.456	234.303	234.256
Toe-lagen IS	168.666	188.898	188.897	168.666	187.108	187.107
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	387.622	414.626	414.578	399.122	421.411	421.363

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Brugfunctie Fundamenteel en Toegepast onderzoek vallen 7 actieve begrotingsartikels waarvoor bij begrotingsaanpassing 2025 een decretaal budget van 387.622 keuro VAK en 399.122 keuro VEK was voorzien. Tijdens het begrotingsjaar is dit VAK-budget toegenomen met 27.004 keuro door middel van herverdelingen vanop de provisie Onder het ISE Brugfunctie Fundamenteel en Toegepast onderzoek vallen 7 actieve begrotingsartikels waarvoor bij begrotingsaanpassing 2025 een decretaal budget van 387.622 keuro VAK en 399.122 keuro VEK was voorzien. Tijdens het begrotingsjaar is dit VAK-budget toegenomen met 27.004 keuro door middel van herverdelingen vanop de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) en de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR). (zie inhoudelijke toelichting bij dit begrotingsartikel).

De uitvoering binnen dit ISE bedroeg in 2025 414.578 keuro VAK en 421.363 keuro VEK (of respectievelijk 99% en 99% van het beschikbare budget).

- 1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TFA2LA-WT – STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRUM IMEC

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de subsidies aan imec aangerekend, in uitvoering van het convenant 2017-2021 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021. (OD10-1)

Het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum VZW (imec) is een strategisch onderzoekscentrum met als doelstelling het verrichten van grensverleggend onderzoek inzake nanotechnologie en digitale technologie die ons leven verbeteren en bijdragen tot een geconnecteerde duurzame toekomst voor iedereen. Een tweede strategische doelstelling van imec bestaat erin om nieuwe ontwikkelingen via partnerships of startups naar de markt te brengen en bedrijven en universiteiten te helpen om toegang te krijgen tot de nieuwe technologieën.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	157.550	159.672	159.672	158.550	160.672	160.672

Inhoudelijke toelichting:

Vanuit de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR) werd er 2.122 keuro herverdeeld naar het begrotingsartikel van IMEC. Dit bracht het finaal beschikbare krediet op 159.672 keuro VAK en 160.672 keuro VEK.

Het geplande beleid en de subsidie werd uitgevoerd zoals voorzien en bepaald in het convenant.

TB0-1TFA2LB-WT – STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRUM FLANDERS MAKE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aan Flanders Make aangerekend, in uitvoering van het convenant 2023-2027 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 8 december 2023. (OD10-1)

Flanders Make is het strategisch onderzoekscentrum dat de maakindustrie in Vlaanderen (zowel grote maakbedrijven als kmo's) ondersteunt met industriegedreven, precompetitief en excellent onderzoek in de toepassingsdomeinen "producten" (voertuigen en machines) en "productie" (assemblage). Met zijn onderzoek helpt Flanders Make Vlaamse maakbedrijven bij het realiseren van product- en productie-innovaties zodat zij (verder) richting Industrie 4.0/5.0 kunnen evolueren en hun internationale concurrentiepositie kunnen verbeteren en versterken. Hierdoor kan de Vlaamse maakindustrie (verder) in Vlaanderen worden verankerd en kunnen ook buitenlandse maakbedrijven naar Vlaanderen worden gehaald. Naast de verdere digitale transformatie (= Industrie 4.0), die in de werkingsperiode 2018-2022 centraal stond, zet Flanders Make in de werkingsperiode 2023-2027, in lijn met de Twin Transition in Europa en wereldwijd, ook in op de duurzame transformatie van de Vlaamse maakindustrie waarin de mens centraal staat (werkbaar werk) (= Industrie 5.0).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	54.992	59.642	59.642	54.992	56.717	56.717

Inhoudelijke toelichting:

Op dit begrotingsartikel werd bij begrotingsaanpassing 2025 een krediet van 54.992 keuro VAK/VEK voorzien. Vanuit de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR) werd tijdens het begrotingsjaar 750 keuro VAK en VEK herverdeeld. Bijkomend werd vanuit het provisioneel krediet O&O (TB0-1TBA2AH-PR) 3.900 keuro VAK en 975 keuro VEK herverdeeld voor de opstart van een strategisch onderzoeksprogramma rond virtuele validatie van autonome missies en voor de opstart en uitbouw van van spin-out werking en incubatie- en acceleratiewerking. Dit bracht het totaalkrediet op 59.642 keuro VAK en 56.717 keuro VEK.

Naast de twee dossiers die werden gefinancierd vanuit de provisie O&O (zie hierboven), werd de werkingssubsidie voor het werkingsjaar 2025 aan Flanders Make aangerekend conform de bepalingen in het convenant 2023-2027. Het betrof hier een totaalsubsidie van 55.742 keuro.

TB0-1TFA2LC-WT – REGENERATIEVE GENEESKUNDE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het initiatief RegMed XB staat voor "regenerative medicine, cross-border". (OD10-1). De basis voor de subsidie is het werkprogramma voor de periode 2024-2028, zoals eind 2023 goedgekeurd door de Vlaamse Regering (VR PV 2023/54 – punt

0042). In het werkprogramma wordt het strategisch plan uitgewerkt voor de uitbreiding en verankering van onderzoek naar regeneratieve geneeskunde binnen Vlaanderen.

De regeneratieve geneeskunde is een tak van de geneeskunde met als doel om beschadigde organen of weefsels te vervangen door alternatieven die in het lab gebouwd worden uit gekweekte cellen en biomaterialen. Hiertoe worden technieken uit verschillende wetenschappelijke disciplines gecombineerd.

De beslissing over deze subsidies zal per werkingsjaar genomen worden door de Vlaamse Regering op basis van een evaluatie van het voorgaande werkingsjaar.

De doelstellingen en de KPI's uit het werkprogramma zullen als basis dienen voor de verdere opvolging.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	3.286	3.286	3.286	3.286	3.286	3.286

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 3.286 keuro voorzien voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

Eind 2023 werd het werkprogramma en de operationele roadmap 2024-2028 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Deze goedkeuring van het werkprogramma is de basis voor beslissingen met betrekking tot verdere steunverlening. De beslissing over deze subsidies zal per werkingsjaar genomen worden door de Vlaamse Regering.

In 2025 ging het tweede jaar van de operationele roadmap 2024-2028 in werking. De osteoartritis-moonshot werd verdergezet, en de nieuwe oog-moonshot, gestart in 2024, behaalde de eerste resultaten. Net als de bestaande moonshots is de oog-moonshot ontstaan uit een verzoek van een grote patiëntenorganisatie – in dit geval het Nederlandse Oogfonds – voor een oplossing voor een belangrijke onvervulde medische behoefte: blindheid door een beschadigd of disfunctioneel hoornvlies.

TB0-1TFA2LD-WT – ENERGYVILLE

Korte inhoud begrotingsartikel:

In 2022 werd door de Vlaamse Regering een eerste convenant tussen het Vlaamse Gewest en Stichting EnergyVille afgesloten voor de periode 2022-2026. Stichting EnergyVille coördineert de onderzoekssamenwerking, in het domein van duurzame energie en intelligente energiesystemen, tussen de onderzoeksinstituten (de Stichters) Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven), Interuniversitair Micro-Electronica Centrum (imec) en Universiteit Hasselt (UHasselt). (OD10-1)

Via dit nieuwe begrotingsartikel wordt een structurele financiering voorzien voor de uitvoering van de opdrachten zoals in het convenant vastgelegd. Hiervoor werd

in 2022 een decretale basis voorzien in het Decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (W&I-decreet).

In 2023 werden twee addenda toegevoegd aan de convenant:

- Een eerste addendum betreft de uitvoering van het Project “innovatieve oplossingen voor ondergrondse hoogspanningsleidingen en -netten” via een éénmalige toelage van 14.000 keuro (waarvan 9.000 keuro investeringen) over de periode 2023-2027. Deze subsidie werd gekoppeld aan het realiseren van leverbaarheden, mijlpalen en KPIs die jaarlijks gerapporteerd en opgevolgd worden door het departement en een stuurgroep.
- Een tweede addendum aan het EnergyVille-convenant betreft het investeringsdossier Open Thor Living Lab, gericht op het versterken van productontwikkeling bij bedrijven via testen en demonstratie van producten en diensten in een living lab omgeving. Hiervoor werd een éénmalige subsidie van 6.500 keuro toegekend, aangerekend op begrotingsartikel TCH-AECB5DC-WT, basisallocatie ATC372 op de provisie voor investeringen in O&O en het bedrijfsleven over de periode 2024-2026. In 2025 werd een interne wijzigingsnota met betrekking tot het Open Thor Living Lab dossier goedgekeurd waarbij het projectbudget werd aangepast naar 5.800 keuro en het project verlengd met 1 jaar (2024-2027). De betalingskalender werd aangepast. De subsidie is gekoppeld aan het realiseren van specifieke KPIs, te behalen gedurende de uitvoeringsperiode van het dossier. De praktische opvolging van de geplande en uitgevoerde investeringen gebeurt via de jaarlijkse rapportage (inhoudelijk en financieel) aan het Departement.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	3.128	3.128	3.081	13.628	13.628	13.581

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet voor Energyville bedroeg in 2025 3.128 keuro VAK en 13.628 keuro VEK.

In uitvoering van hun convenant 2022-2026 kreeg Energyville in 2025 een werkingssubsidie van 3.081 keuro uitgekeerd.

Daarnaast werd er 13.581 keuro VEK besteed. Hiervan werd 3.081 keuro vereffend voor de werkingssubsidie. Bijkomend werd, in uitvoering van het eerste addendum, 9.000 keuro VEK aangerekend voor infrastructuur en 1.500 keuro voor personeel.

TB0-1TFA2LW-IS – VIB

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage aan het strategische onderzoekscentrum Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) aangerekend, in uitvoering van het convenant 2022-2026 zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021. (OD10-1)

VIB is een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat baanbrekend strategisch basisonderzoek verricht naar de werking van het menselijk lichaam, planten en micro-organismen. Met behulp van gentechnologisch onderzoek in verschillende domeinen van de levenswetenschappen wordt vernieuwende basiskennis over de normale en abnormale of ziektegerelateerde processen in een cel, orgaan en organisme (mens, plant en micro-organisme) verworven.

De onderzoekers van VIB werken in universitaire onderzoeksdepartementen van 5 Vlaamse universiteiten: UGent, KU Leuven, Universiteit Antwerpen, Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Hasselt. De groepen werden geselecteerd op basis van hun uitmuntendheid. Door een hechte samenwerking met deze universitaire partners en een solide financieringsprogramma voor strategisch basisonderzoek, bundelt VIB de krachten van meer dan 1.900 onderzoekers en ondersteunend personeel uit meer dan 78 landen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	88.047	96.387	96.386	88.047	95.297	95.296

Inhoudelijke toelichting:

Bij BA werd een decretaal budget voorzien van 88.047 keuro VAK/VEK. Vanuit de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR) werd 1.201 keuro VAK en VEK herverdeeld. Dit totaalbedrag (89.248 keuro) werd als werkingstoelage voor het jaar 2025 toegekend aan VIB.

Vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) werden bijkomend de volgende kredieten herverdeeld voor specifieke dossiers:

- 1.800 keuro VAK i.k.v. Emphasis ERIC (beslissing VR 2025 2609 DOC.0861);
- 2.000 keuro VAK en 2.000 keuro VEK voor VIB AI (beslissing VR 2025 2609 DOC.0861);
- 1.200 keuro VAK en VEK voor Agro-incubator (beslissing VR 2025 1912 DOC.1272);
- 2.139 keuro VAK en VEK voor het Vlaams Cognitief kompas (beslissing VR 2025 1212 DOC.1190);
- 710 keuro VEK voor het opvangen van de VEK-behoefte.

TB0-1TFA2LX-IS – VITO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel wordt de toelage aan het strategische onderzoekscentrum VITO aangerekend. Het gaat om een jaarlijkse werkingssubsidie ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en het VITO voor de periode 2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023, alsook een jaarlijkse werkingssubsidie ter uitvoering van het beheersreglement VITO 2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 24 mei 2024. Ook investeringssteun aan VITO wordt via dit begrotingsartikel aangerekend. (OD10-1)

VITO is een strategisch onderzoekscentrum met focus op technologie voor een leefbare omgeving en duurzame ontwikkeling.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	74.826	85.718	85.718	74.826	85.018	85.018

Inhoudelijke toelichting:

Bij BA werd een decretaal budget voorzien van 74.826 keuro VAK/VEK. Vanuit de indexprovisie (CB0-1CBD2AB-PR) werd 842 keuro VAK en VEK herverdeeld. Dit totaalbedrag (75.668 keuro) werd als toelage toegekend aan VITO als (1) werkingstoelage voor het jaar 2025 en (2) toelage voor de referentietaken 2025.

Vanuit de provisie O&O (TB0-1TBA2AH-PR) werden bijkomend de volgende herverdeling gedaan voor specifieke dossiers:

- 9.000 keuro VAK en VEK voor investeringen in technologieplatformen (beslissing VR 1306 DOC.0471);
- 1.050 keuro VAK en 350 keuro VEK voor de Booster Circulariteitshub (beslissing VR 2025 1912 DOC.1273).

Het krediet werd volledig benut.

TB0-1TFX2LY-IS – EV ILVO

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Instituut voor Landbouw- Visserij-, en Voedingsonderzoek (ILVO) is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) met Eigen Vermogen (EV) binnen het Beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie. (OD10-1)

Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling beschikt het ILVO over een Eigen Vermogen (EV) gespijsd door project- en contractonderzoek en door eigen inkomsten. De sector kan gebruik maken van de wetenschappelijke kennis door projectmatige activiteiten en het uitvoeren van gerichte analyses of technologische proeven. Het eigen Vermogen ILVO werd tot 2024 vanuit de Vlaamse overheid ondersteund vanuit het Departement Landbouw en Visserij. In 2025 werden de middelen voor de ondersteuning van het EV door de Vlaamse overheid voorzien vanuit het Departement WEWIS (inhoudelijk beleidsveld Innovatie). Voor de ondersteuning dient ILVO de volgende taken uit te voeren:

- het onderzoek en de ontwikkeling naar meer duurzame landbouwsystemen;
- onderhoud en werken aan onroerende goederen;
- IHD (instandhoudingsdoelstellingen)/PAS (programmatorische aanpak stikstof): onderzoek naar de technisch-economische haalbaarheid van de emissiereducties van de veeteeltsector;
- onderzoek met het oog op het realiseren van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN wat landbouw en voeding betreft (Sustainable Development Goals).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	5.793	6.793	6.793	5.793	6.793	6.793

Inhoudelijke toelichting:

Bij BA 2025 werd een decretaal budget toegekend van 5.793 keuro VAK en VEK.

In het kader van het Actieplan Energie-efficiëntie werd 1.000 keuro VAK en VEK herverdeeld naar het begrotingsartikel van het EV ILVO.

Het krediet werd volledig benut.

1.4.2. Overige entiteiten onder gezag

EV ILVO

Omschrijving

Bij het decreet van 23 december 2005 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2006 (art. 35) werd bij het ILVO een Eigen Vermogen ingesteld waaraan rechtspersoonlijkheid is toegekend.

De missie van ILVO is duidelijk en bijzonder actueel: kennis opbouwen om op een maatschappelijk verantwoorde manier voldoende, gezond en gevarieerd voedsel te kunnen produceren voor de 10 miljard monden die de wereld in 2050 moet voeden, binnen de planetaire grenzen. ILVO wil dat zijn onderzoek een nuttige onderbouw is voor een wereld in verandering. Wereldwijd dienen zich uitdagingen aan die de planeet, onze gezondheid en de voedselvoorziening onder druk zetten, en ILVO spitst zijn onderzoek toe op deze verschuivingen.

Om deze missie te realiseren verricht ILVO multidisciplinair, baanbrekend en onafhankelijk onderzoek. Zo bouwt het instituut zowel fundamentele als toegepaste kennis op die nodig is voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en veiligheid van eindproducten en voor de versterking van beleidsinstrumenten als basis voor sectorontwikkeling en plattelandsbeleid. In zijn visiedocument toont ILVO zich daarbij uitdrukkelijk bekommerd om de essentiële behoeften en waarden van de samenleving. Hiermee draagt het EV ILVO bij aan de SD onder dit ISE.

De ontvangsten en uitgaven binnen het EV ILVO zijn heel moeilijk te ramen en dit is eigen aan de werking van het EV ILVO.

Ontvangsten: 110.573 keuro

1. ESR-code 16 Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten

De werkelijke ontvangsten bedragen 17.307 keuro tegenover 10.818 keuro begroot. De hogere realisatie is voornamelijk het gevolg van extra inkomsten vanuit de aankoopcentrale en bijkomende projectactiviteiten die niet in de oorspronkelijke begroting waren opgenomen.

2. ESR-code 38.10 Inkomstenoverdrachten van bedrijven

De ontvangsten liggen 89 keuro hoger dan geraamd door bijkomende samenwerkingen en projectmiddelen.

3. ESR O38.40 Inkomstenoverdrachten van vzw

De ontvangsten zijn 1.421 keuro meer dan begroot, eveneens te verklaren door extra projecten.

4. ESR-code 39.10 Inkomstenoverdracht van EU-Instellingen

De EU-ontvangsten liggen 4.320 keuro hoger dan geraamd. Voor EU-projecten tot en met 2021 werd de traditionele ESR-aanrekeningswijze gevolgd (ontvangsten in functie van uitgaven). Voor projecten vanaf 2022 wordt omzet erkend volgens de graad van uitvoering rekening houdend met de financieringsgraad en het percentage aan overheads, in lijn met de Vlaamse handleiding boekhoudregels. Dit zorgt voor een betere matching van kosten en opbrengsten en leidt tot boeking van schuld- en vorderingsposities via ESR-codes O88.17 en U84.17.

5. ESR-code 46.10 Inkomstenoverdrachten van de institutionele overheid

EV ILVO heeft een bedrag van 13.736 keuro kasmatig ontvangen terwijl er 11.538 keuro ESR-matig werd aangerekend. Het verschil houdt verband met een verschillend moment van aanrekening door EV ILVO en de tegenpartij.

6. ESR-code 46.40 Inkomstenoverdrachten van Fonds Innoveren en Ondernemen

Deze ontvangsten liggen 2.451 keuro hoger dan begroot. Dit is het gevolg van een aangepaste aanrekening van ontvangsten voor de onderzoeksprojecten die werden gestart vanaf 2022.

De handleiding boekhoudregels van de Vlaamse Overheid bepaalt dat subsidies zowel bedrijfseconomisch als begrotingsmatig als volgt worden aangerekend: "De ontvangst van de subsidie wordt geboekt als opbrengst in het jaar waarin de gesubsidieerde activiteiten plaatsvinden. Het recht op de subsidie wordt door de gesubsidieerde steeds aangerekend in het jaar dat ook de effectieve kosten worden aangerekend. Uitgangspunt is dat de toegekende subsidies steeds moeten matchen met de gesubsidieerde kosten."

Het EV ILVO heeft voor alle onderzoeksprojecten die gestart zijn vanaf 2022 de methodiek inzake in resultaat name van de kosten en de opbrengsten per project aan bovenstaande richtlijn aangepast. De omzet van de projecten wordt erkend conform de graad van uitvoering van het desbetreffende project. Voorgaande betekent dat er voor de nieuwe projecten een matching is tussen de omzet en de kosten.

De projecten die dateren van voor 2022 worden nog boekhoudkundig volgens de oude werkwijze verwerkt nl. de omzet van de projecten (VLAIO, FWO,...) wordt erkend in functie van het contractueel vastgestelde betalingsschema, zowel naar timing als bedrag toe. De kosten verbonden aan de projecten anderzijds worden in de resultatenrekening geregistreerd op het ogenblik dat de onderliggende prestaties/goederen geleverd worden. Deze werkwijze heeft de komende jaren steeds minder invloed op het resultaat daar de oude projecten maximaal een viertal jaar lopen. Deze werkwijze is een uitdoofscenario.

EV ILVO heeft een bedrag van 6.996 keuro kasmatig ontvangen terwijl er 7.740 keuro ESR-matig werd aangerekend. Het verschil met de tegenpartij is opnieuw timinggerelateerd.

7. ESR-code 46.70 Inkomstenoverdrachten van Fonds Wetenschappelijk Onderzoek

Deze ontvangsten liggen 504 keuro hoger dan begroot. Dit is onder meer het gevolg van een aangepaste aanrekening van ontvangsten voor de

onderzoeksprojecten die werden gestart vanaf 2022. Hiervoor wordt verwezen naar bovenvermeld punt 6.

De kasontvangsten bedragen 1.815 keuro terwijl de ESR-aanrekening 1.109 keuro is. Het verschil houdt verband met een verschillend moment van aanrekening door EV ILVO en de tegenpartij.

8. ESR-code 49.43 Inkomstenoverdrachten van de federale overheid

De ontvangsten zijn 1.324 keuro meer dan begroot.

De stijging is grotendeels gelinkt aan hogere personeelskosten, waardoor ook federale ontvangsten (bv. bedrijfsvoorheffing, RSZ-verminderingen voor onderzoek) toenamen.

De personeelskosten stijgen naar 41.185 keuro ten opzichte van 39.450 keuro in 2024. Het gemiddelde aantal vte's stijgt van 487,1 naar 491,4. De stijging volgt uit indexering, anciënniteit, bevorderingen en enkele verbrekingsvergoedingen.

9. ESR-code 66.41 Investeringsbijdragen van Financieringsinstrument voor de Vlaamse visserij- en aquacultuursector (FIVA)

Deze ontvangsten liggen 65 keuro hoger dan begroot. Dit is onder meer het gevolg van een aangepaste aanrekening van ontvangsten voor de onderzoeksprojecten die werden gestart vanaf 2022. Hiervoor wordt verwezen naar bovenvermeld punt 6.

EV ILVO heeft een bedrag van 1.093 keuro kasmatig ontvangen terwijl er 615 keuro ESR-matig werd aangerekend. Het verschil met de tegenpartij is opnieuw timinggerelateerd.

10. ESR-code 77.50 Verkopen van teeltgoederen

De verkopen van teeltgoederen liggen 128 keuro lager dan begroot, voornamelijk door een uitzonderlijk lage Vlaamse biggenprijs.

11. ESR-code 88.11 Kredietaflossingen door EU-instellingen/ESR-code 88.17

Terugbetaling van de EU in het kader van de geprefinancierde uitgaven door de entiteit /ESR-code 96.10 Opbrengsten van leningen
Zie hiervoor naar punt 4.

Uitgaven: 110.573 keuro

12. ESR-code 11.00 Lonen en sociale lasten

De uitgaven voor deze rubriek bedragen 100,8 % van de begrote cijfers.

Het gemiddeld aantal personeelsleden steeg met 4,3 van 487,1 vte's in 2024 naar 491,4 vte's in 2025.

13. ESR-code 12.11 Algemene werkingskosten vergoed aan andere sectoren dan de overheid

Op deze ESR-code worden zowel de gewone werkingsuitgaven als de uitgaven die betrekking hebben op de infrastructuur en op de aankoopcentrale geboekt. Het bedrag aan uitgaven van de aankoopcentrale bedragen 3.739 keuro. De infrastructuurkosten kunnen niet geactiveerd worden omdat het EV ILVO geen eigenaar is van de grond en de gebouwen.

De uitgaven binnen deze rubriek overschrijden het geraamde budget met 16.119 keuro. In 2025 werd aangevangen met de realisatie van twee nieuwe gebouwen, met name het Pluimveecomplex en de Feed Pilot, waarvoor de totale uitgave 8.906 keuro bedraagt.

14. ESR-code 74.22 Verwerving van overige investeringsgoederen
De uitgaven zijn 1.155 keuro hoger dan begroot door bijkomende investeringen, waaronder een proefinstallatie voor kleinvee (702 keuro) en een mobiele sorteereenheid (121 keuro).
15. ESR-code 74.60 Verwerving van teeltgoederen
De uitgaven liggen 22 keuro boven raming door sterk variabele oogstvolumes en moeilijk voorspelbare zaadbehoeften.
16. ESR-code 81.12 Kredietverleningen aan bedrijven
Op deze ESR-code staat 4 keuro voor voorschotten zaden.
17. ESR-code 84.11 Kredietverlening aan EU-instellingen / ESR-code 84.17 Kredietverlening aan EU-instellingen / ESR-code 91.10 Aflossing van de overheidsschuld
Zie hiervoor naar punt 4.
18. ESR-code 85.50 Kredietverleningen aan andere institutionele groepen
(federale overheid, gemeenschappen, gewesten, gemeenschapscommissies)
Op deze ESR-code worden de borgtochten die betaald en ontvangen worden geboekt. In boekjaar 2025 is de netto opbrengst 35 keuro (40 keuro ontvangen – 5 keuro betaald).
19. ESR-codes O08.21 Overgedragen saldo / U03.22 Over te dragen saldo
Waar oorspronkelijk een intering van –1.300 keuro werd verwacht, resulteert de uitvoering in een saldo-opbouw van 2.616 keuro (verschil: +3.916 keuro). De ESR verwerking van de Europese projecten heeft een positieve impact van 4.731 keuro

1.4.3. Overige entiteiten onder toezicht

VIB

Omschrijving

VIB is een toonaangevend, onafhankelijk onderzoeksinstituut dat strategisch basisonderzoek in de levenswetenschappen uitvoert. Het doel is baanbrekende inzichten in de werking van het menselijk lichaam, planten en micro-organismen te vertalen naar maatschappelijke en economische meerwaarde, met name via biotechnologische innovaties. Hiermee draagt het bij aan de SD onder deze ISE.

Voornaamste doelstellingen (Strategische doelen VIB):

- Wetenschappelijke uitmuntendheid: Het verrichten van baanbrekend basisonderzoek en vooroplopen in de biotechnologie.
- Technologietransfer: Het omzetten van onderzoeksresultaten in concrete toepassingen (medicijnen, landbouwoplossingen) ten behoeve van patiënten en consumenten
- Maatschappelijke impact: Het verspreiden van wetenschappelijke kennis en het aangaan van de dialoog met het grote publiek
- Talentontwikkeling: Het opleiden van jonge wetenschappers in een stimulerende onderzoeksomgeving

Ontvangsten

- Interrelaties : 103.109 keuro (46 / 66)
- Externe inkomsten met industrie : 32.806 keuro (16.11)
- Externe inkomsten buitenland : 32.319 keuro (16.13)
- Inkomsten federale overheid: 21.400 keuro (49.40)
- Financiële inkomsten : 1.986 keuro (26.10)
- Verkoop participatie : 533 keuro (86.40)

De ESR inkomsten zijn 14,77 miljoen euro (20%) hoger dan voorzien in BA2025
Dit kan als volgt verklaard worden:

- code 16.11/16.13 (+11.91 miljoen euro): Dit kunnen we verklaren doordat we succesvoller gebleken zijn bij het behalen van competitieve financiering, zowel voor internationale grants (bv EC subsidies) als voor industriële financiering.
- code 49.40 (+2,57 miljoen euro) : deze inkomsten stijgen prorata mee met de hogere personeelsuitgaven

Uitgaven

- 102.426 keuro personeelskosten (11.11)
- 51.655 keuro werkingskosten (12.11) + 10.177 keuro overhead aan de partneruniversiteiten (12.21)
- 13.567 keuro uitrustingskosten (74.22)
- Eveneens waren er voor 229 keuro terugbetaling van leningen (91.10) en 2.618 keuro participaties in op te richten of bestaande spin-offs (81.42)

De ESR uitgaven zijn 14,23 miljoen euro(9.0%) hoger dan voorzien in BA2025

- code 11.11 (+6,66M) -> Door de extra middelen uit competitieve financiering (zie punt hierboven 16.11/16.13) zijn we in staat om extra FTE aan te werven op deze middelen.
- code 74.22 (+8,23M) -> VIB onderzoeksactiviteiten zijn sterk technologie-gedreven. De gestegen middelen (zie punt 16.11/16.13) laten ons toe om in de noodzakelijke state of the art apparatuur te investeren.

De totale ESR inkomsten BU2025 bedragen 88.511 keuro

De totale ESR uitgaven BU2025 bedragen 177.825 keuro

ESR resultaat op +11.481 keuro en het ESR vorderingensaldo op -89.314 keuro.

VITO

Omschrijving

De oprichting van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) werd decretaal geregeld via het decreet van 23 januari 1991 betreffende de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek. Dit decreet gaf de Vlaamse Regering de machtiging om voor het Vlaams Gewest een onderneming van openbaar nut met rechtspersoonlijkheid op te richten.

De naamloze vennootschap Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek werd opgericht bij de notariële akte van 12 juni 1991, met als maatschappelijk doel het verrichten van strategisch basisonderzoek in de domeinen energie, leefmilieu, materialen en aardobservatie met het oog op het stimuleren van duurzame ontwikkeling en het versterken van het economische en maatschappelijke weefsel in Vlaanderen. Op 3 mei 1991 keurde de Vlaamse Regering de Statuten van VITO goed. VITO heeft als maatschappelijk doel het verrichten van strategisch basisonderzoek in de domeinen energie, leefmilieu, materialen en aardobservatie met het oog op het stimuleren van duurzame ontwikkeling en het versterken van het economische en maatschappelijke weefsel in Vlaanderen. VITO ondersteunt niet alleen de toekomstvisie van Vlaanderen maar ook de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties.

Het balanstotaal per 31 december 2025 bedraagt 256.172 keuro, te vergelijken met 190.772 keuro op 31 december 2024.

Omwille van lagere personeelsaangroei heeft VITO niet alle projecten kunnen uitvoeren die gepland waren en minder eigen ontvangsten kunnen realiseren dan verwacht, alsook door de mindere slaagkans van projecten dan gebudgetteerd..

Ontvangsten

Binnen de institutionele ontvangsten 46 zijn er binnen het departement WEWIS en OMG vooral aanpassingen van index geweest en verhoging in middelen voor de referentietaken binnen beide domeinen.

Het project "Waterproof" binnen VITO NV, dat gesubsidieerd wordt via het departement Omgeving gaat zijn laatste fase in, waarbij voor de uitvoering 2025 een bedrag van 3 miljoen euro voorzien werd.

Zowel vanuit FWO, VLAIO als Digitaal Vlaanderen werden extra middelen ingezet bij VITO voor diverse projecten. Meer specifiek voor FWO (2 miljoen euro) ten opzichte van de uitvoering 2024, Digitaal Vlaanderen (1 miljoen euro) en VLAIO (9 miljoen euro).

Wat betreft de recuperatie van vennootschapsbelasting betreft (3,2 miljoen euro) eindigen we op een lager bedrag aan ontvangsten ten opzichte van de uitvoering 2024 en ten opzichte van begroting 2025 door een aanpassing van de regels binnen de FOD Financiën – Vennootschapsbelasting en het uitblijven van een te ontvangen aanslagbiljet vennootschapsbelasting welk nodig is voor de registratie van de ontvangsten.

Binnen de rubriek 66 worden de investeringsmiddelen voorzien voor onze Pilootprojecten (6 miljoen euro) en Piloothal BIS (3 miljoen euro) in Begroting. In uitvoering, en door late toekenning van de middelen werd uiteindelijk in 2025 een bedrag van 2 miljoen euro in uitgaven geregistreerd. De uitvoering zal nagenoeg volledig binnen het begrotingsjaar 2026 voltooid worden.

In de rubriek 86 kredietaflossingen heeft VITO voor 3 miljoen euro ontvangsten met betrekking tot waarborgen in het kader van de wet overheidsopdrachten en voorschotten ontvangen vanwege industriële klanten.

Ontvangen voorschotten vanuit de Europese Commissie bedragen 30 miljoen euro zoals voorzien in de begrotingsopmaak en aanpassing 2025.

Uitgaven

De totale lopende uitgaven liggen in lijn met de voorziene bedragen in de begrotingsaanpassing over 2025. Personeelskosten, inclusief uitzonderlijke uitgaven voor verbreking / opzeg bedragen dalen met 5,8 miljoen euro, waar de algemene werkingskosten stijgen met 6 miljoen euro.

Gedurende het boekjaar 2025 werd voor een bedrag van 27 miljoen euro geïnvesteerd in materiële vaste activa onder de rubriek (72 - Nieuwbouw van gebouwen) – voornamelijk gerelateerd aan de bouw van het labogebouw Earth.

Het is de verwachting dat het labogebouw eind Q1 2026 in gebruik zal genomen worden.

De rubriek 74.80 kosten voor Onderzoek en Ontwikkeling omvat de specifieke projecten in het kader van gericht wetenschappelijk onderzoek (strategisch basisonderzoek) zijn meerjarenprojecten, waarbij VITO eigenaar is van de verworven kennis. Binnen deze rubriek merken we een duidelijke daling ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2025 omwille van verschuiving van de activiteiten in 2025.

Het begrotingsresultaat kent een intering van -30 miljoen euro en een vorderingensaldo van -130 miljoen euro

Bij Qbic II Arkiv Fund en Qbic III Fund werd ingeschreven op een kapitaalsverhoging van respectievelijk 50 en 75 keuro welke terug te vinden zijn in de rubriek (81 - Kredietverleningen aan en deelnemingen in bedrijven en financiële instellingen en andere financiële producten). Na afsluitdatum van het boekjaar 2025, heeft VITO NV haar participatie in Xbat.ai, Pleevi en Orion geheel overgedragen aan Clean Vision Invest (CVI) BV.

De overdracht / inbreng wordt verricht door verhoging van de deelneming in Clean Vision Invest BV.

Hierdoor worden de aandelen van de respectievelijke vennootschappen omgezet in aandelen van Clean Vision Invest NV. Er is geen meer- of minderwaarde gerealiseerd naar aanleiding van deze transactie.

Clean Vision Invest (CVI)

Omschrijving

Clean Vision Invest is een eigen participatievehikel, een aparte VITO-entiteit met een eigen bestuur die investeert in VITO spin-offs. Door dit beleid stimuleert Clean Vision Invest spin-offs waarin VITO haar innovaties onderbrengt. Zodoende verhoogt CVI de financiële leefbaarheid van deze spin-offs en stoomt het uiteindelijk deze innovatiebedrijven klaar voor groeikapitaal van investeerders of overnames.

Clean Vision Invest ondersteunt het valorisatiebeleid van VITO en wil uitgroeien tot een succesvolle onderneming.

Tijdens het boekjaar 2025 zijn er geen nieuw participaties aangegaan. Wel werden, gezien de wijziging in deelnemingsverhouding de deelnemingen in Unifly en Blue Foot Membranes overgeboekt van "Deelnemingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat" naar "Andere Aandelen". Voor Immunespec werd de niet volstorte schijf van 125 keuro voldaan. De waardering van de participaties werden naar waarde geëvalueerd en hieruit is beslist om géén nieuwe afwaarderingen te registreren in boekjaar 2025.

De balans per 31.12.2025 sluit af met een totaal van 5.231 keuro.

Na afsluitdatum van het boekjaar, heeft VITO NV haar participatie in Xbat.ai, Pleevi en Orion geheel overgedragen aan Clean Vision Invest (CVI) BV.

De overdracht / inbreng wordt verricht door verhoging van het kapitaal via een inbreng in natura.

Deze transacties hebben geen impact op het financiële resultaat van de vennootschap. Door deze transactie zal het eigen vermogen en de financiële vaste activa van de vennootschap stijgen met 2,4 miljoen euro.

In uitvoering 2025 werden intresten (4 keuro) ontvangen over een lening uitgegeven aan één van de onderliggende bedrijven met een looptijd tot 12 augustus 2026. Verder werd de niet volstorte schijf in het kapitaal van Immunespec volstort voor 125 keuro.

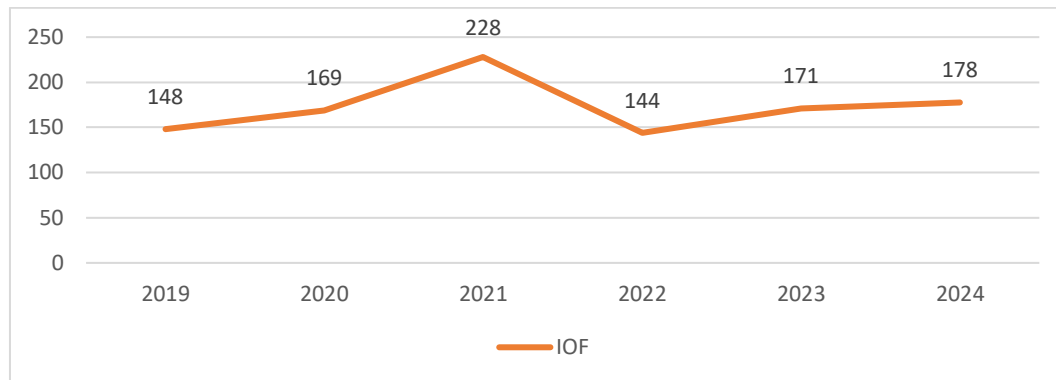
Voor het begrotingsjaar 2025 resulteert dit in een begrotingssaldo (intering) van 144 keuro en een over te dragen saldo van 1.137 keuro.

2. Inhoudelijk structurelement "Valorisatie van onderzoeksresultaten"

Dit ISE richt zich op het valoriseren van onderzoeksresultaten door kennis uit fundamenteel en toegepast onderzoek om te zetten in economische en maatschappelijke meerwaarde. Het omvat meer bepaald de ondersteuning van Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) en interfacediensten (KTTO's) aan universiteiten en hogescholen, die instaan voor kennis- en technologietransfer, de oprichting van spin-offs, bescherming van intellectuele eigendom en structurele samenwerking met bedrijven.

2.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Aantal projecten IOF in FRIS voor jaar X
Definitie	Aantal mandaten en projecten, gefinancierd vanuit IOF (volgens startjaar van het mandaat of project)
Laatste gekende waarde	2024: 178
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld vermits deze doorheen de jaren schommelen.
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om valorisatie van academische kennis te stimuleren en te ondersteunen. Een voldoende groot aantal IOF-projecten wijst op een dynamisch valorisatielandschap, waarin kennis uit fundamenteel en toegepast onderzoek wordt omgezet in innovatieve producten, diensten, spin-offs en samenwerkingen met bedrijven. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de brug tussen wetenschap en praktijk, en aan het vergroten van de economische en maatschappelijke impact van het Vlaamse onderzoek.
Koppeling SDG / LSA	
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gefinancierde IOF-projecten hangt direct samen met de beschikbare middelen voor kennisvalorisatie aan universiteiten en hogescholen. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid meer projecten ondersteunen, wat bijdraagt aan de kwaliteit en de impact van kennisoverdracht, ondernemerschap en samenwerking met het bedrijfsleven. De inzet van middelen maakt het mogelijk om in te spelen op actuele trends en noden in het Vlaamse innovatie-ecosysteem, en om de aansluiting tussen academisch onderzoek en valorisatie te versterken. De indicator is relevant voor de uitgaven in het kader van het IOF onder dit ISE.

Figuur 13 Evolutie van het aantal mandaten en projecten gefinancierd vanuit IOF

Het aantal mandaten en projecten uit IOF fluctueren. In 2024 bedraagt het totaal 178. Er werd geen streefwaarde voorop gesteld. De waarde ligt boven het gemiddelde van de voorbije jaren. De resultaten voor 2025 kunnen pas in juli 2026 berekend worden om vergelijkbaarheid met de voorbije jaren, conform de definitie.

2.2. Strategische doelstellingen

SD11: We streven ernaar om tot de internationale top te behoren in het valoriseren van kennis aan de Vlaamse universiteiten en hogescholen.

Vlaanderen beschikt over een sterk kennislandschap, gedragen door universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. Deze genereren niet alleen hoogwaardige wetenschappelijke output, maar spelen ook een sleutelrol in het omzetten van kennis naar economische en maatschappelijke meerwaarde. De ambitie om tot de internationale top te behoren in kennisvalorisatie is dan ook een strategische hefboom voor duurzame groei, concurrentiekracht en maatschappelijke vooruitgang.

Binnen het Vlaamse O&O&I-systeem wordt valorisatie benaderd als een circulair en interactief proces. Universiteiten en hogescholen vervullen hierin complementaire rollen: fundamenteel onderzoek voedt praktijkgerichte toepassingen, terwijl praktijkvragen nieuwe academische inzichten genereren. Deze wisselwerking vormt de kern van een robuust ecosysteem waarin kennis wordt gedeeld, toegepast en opgeschaald.

De Vlaamse overheid ondersteunt deze dynamiek via gerichte investeringen in kennis- en technologietransfer, internationale samenwerking en infrastructuur voor kennisdiffusie. Door in te zetten op sterke valorisatiecapaciteit en een geïntegreerde systeembenadering, wordt Vlaanderen gepositioneerd als een toonaangevende regio in het benutten van academische kennis voor economische en maatschappelijke impact.

2.3. Operationele doelstellingen

OD11-1: We ondersteunen een financieringsprogramma voor de valorisatie van kennis.

Industriële Onderzoeksfondsen en interfaceactiviteiten

Met de middelen industriële onderzoeksfondsen en ondersteuning van de kennis en technologie transfer offices in de vijf associaties zetten de hogescholen en universiteiten systematisch in op economische en economisch-maatschappelijke valorisatie.

In de periode 2019-2024 werden er 132 spin-offs (gemiddeld 22/jaar) opgericht door de associaties waarvan 2 door de hogescholen. In de periode 2020 –2024 werden er gemiddeld per jaar 171 octrooiaanvragen gepubliceerd (waarvan 4 van de hogescholen) en gemiddeld 224 octrooien per jaar toegekend aan de associaties. Door de actieve samenwerkingen met ondernemingen versterken deze hun concurrentiële positie, wat onze economie te goede komt en stroomt innovatie door naar de maatschappij. Deze samenwerkingen leiden weer tot nieuwe inzichten en kennis die het fundamenteel onderzoek voedt.

Concrete realisaties van valorisatie van kennis in de associaties worden breed publiek toegankelijk gecommuniceerd via de "TTO-succesverhalen" van de universiteiten, de "blikopener-filmpjes" en de impactmagazines gedeeld op de nieuwspagina van het FRIS-onderzoeksportaal en hun eigen websites. In 2025 publiceerden de hogescholen er 3 nieuwe uitgaven: '*Klimaat en Schone Energie*' en '*Onderwijs*' en een *Engelstalig IMPACT magazine*. Het FRIS-portaal bevat verder alle IOF-onderzoeksprojecten, IOF-mandaathouders en hun expertise en de betrokken onderzoeksgroepen en individuele onderzoekers in de vijf associaties en ook de contactgegevens van de liaisonfuncties: business developers van de associaties en schakelpersonen van de hogescholen.

De TTO-Flanders, de koepel voor samenwerking tussen de interfacediensten van de associaties onderling, zette in 2025 verder in op de samenwerking met ondernemingen en de actoren uit het VLAIO Netwerk om de versterking van de kennisdiffusie in twee richtingen, vanuit hoger onderwijsinstellingen naar ondernemingen en omgekeerd te realiseren.

De dialoog tussen de bedrijfswereld (sectorfederaties, kleine en grote ondernemingen), maatschappelijke actoren en de kennisinstellingen (de quadrupel-helixaanpak) wordt continue versterkt om tot een optimale samenwerking te komen, waarbij het netwerken, de kennisverspreiding en het beantwoorden van kennisvragen van ondernemingen en andere actoren binnen het VLAIO Netwerk, alsook het onderling doorverwijzen, verder vorm krijgen.

2.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

VALORISATIE ONDERZOEKSRESULTATEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	0	0	0	0	0	0

Toe- lagen IS	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Valorisatie onderzoeksresultaten valt het begrotingsartikel m.b.t. IOF en interfaceactiviteiten. Er is geen wijziging ten opzichte van de toegekende kredieten bij BA.

- 2.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Er zijn geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TFA2MS-IS – HOGER ONDERWIJS IOF - INTERFACEDIENSTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de recurrente subsidies aangerekend voor het duo van instrumenten die de kennisvalorisatie aan de Vlaamse universiteiten en hogescholen bevorderen, ondersteunen en begeleiden tot implementatie en nut in de maatschappij. (OD11-1)

Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) zijn interne bestemmingsfondsen voor mandaten of projecten ter versterking van het valoriseerbare wetenschappelijk onderzoek in de schoot van de universitaire associaties.

De interfaceactiviteiten van de KTTO's bestaan uit het aanbieden van opleidingen in ondernemerschap, beschermen van intellectuele eigendom via o.a. patenten en merkbescherming, opstarten van spin-offs, licentieovereenkomsten met ondernemingen voor innovatie in o.a. bestaande ondernemingen en juridisch kader voor contractonderzoek, het organiseren van netwerkevents, valorisatietrajecten begeleiden...

De basis voor deze middelen is het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen en de interfaceactiviteiten van de associaties in de Vlaamse Gemeenschap, zoals een laatste keer gewijzigd door de Vlaamse Regering op 1 december 2023. De subsidie is tevens verankerd in het W&I-decreet art. 56/3 tot en met art 59. Sinds 2024 is het geactualiseerde IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit in werking, waarin aanbevelingen uit de vijfjarige evaluatie van 2023 zijn verwerkt.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187	70.187

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal budget bij BA 2025 (70.187 keuro VAK/VEK) werd volledig vastgelegd en vereffend.

Voor de universitaire interfacediensten bedroegen de subsidies 7.020 keuro VAK en VEK. Voor de Industriële onderzoeksfondsen bedroegen deze 63.167 keuro VAK en VEK.

3. Inhoudelijk structurelement "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"

Dit ISE ondersteunt bedrijven in hun innovatieprocessen. Het biedt subsidies, begeleiding en instrumenten om innovatieprojecten op te zetten. De focus ligt op het verhogen van competitiviteit en productiviteit. Bedrijven worden aangemoedigd om te investeren in nieuwe technologieën en processen. Ook samenwerking binnen clusters wordt gestimuleerd. Het doel is een innovatieve en concurrerende bedrijfswereld.

3.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	BERD t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	O&O-uitgaven van de bedrijven t.o.v. BBPR, gestandaardiseerd t.o.v. EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 134,3
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om ondernemingen te stimuleren tot investeren in innovatie. Een hoge score wijst op een sterke innovatiecultuur en een gunstig investeringsklimaat voor O&O in Vlaanderen. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het verhogen van de innovatie-intensiteit in het bedrijfsleven.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet om bedrijven te ondersteunen bij hun O&O-investeringen, bijvoorbeeld via subsidies, fiscale stimulansen en innovatieprogramma's. Door gerichte inzet van middelen kan het beleid bedrijven aanzetten tot meer en ambitieuzere innovatieprojecten, wat op termijn bijdraagt aan een hogere score op deze indicator. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen scoort voor de BERD 143,3 t.o.v. EU-27 . Vlaanderen haalt hier de 14 de plaats en behoort tot de top van de EU, en voldoet ruimschoots aan de streefwaarde. Deze indicator is de voorbije jaren toegenomen. Vlaanderen scoort nu tegenover 2018 24,6 punten beter relatief t.o.v. EU.

Benaming	Productinnovatoren t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Aantal kmo's die ten minste één productinnovatie initiëren t.o.v. totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde.
Laatste gekende waarde	2025: 151,9
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht geeft in de mate waarin het beleid erin

	slaagt om ondernemingen te stimuleren tot het ontwikkelen en op de markt brengen van nieuwe of sterk verbeterde producten. Een hoge score wijst op een innovatief ondernemingsklimaat en een effectieve ondersteuning van productontwikkeling, wat essentieel is voor het concurrentievermogen van de Vlaamse economie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het verhogen van de innovatiegraad en de vernieuwing binnen het bedrijfsleven.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor innovatie-instrumenten, zoals subsidies, adviestrajecten en innovatievouchers. Door gerichte inzet van middelen kan het beleid bedrijven stimuleren om te investeren in productinnovatie, wat op termijn bijdraagt aan een hogere score op deze indicator. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen scoort goed voor productinnovatie in kmo's. Met een 28ste plaats in de RIS behoort Vlaanderen tot de top, en voldoet hiermee aan de streefwaarde. De score van 151,9 in 2025 (t.o.v. EU-27) is beter dan in 2018, stijging met 19,3.

Benaming	Businessprocesinnovatoren t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Aantal kmo's die een nieuwe procesinnovatie introduceren t.o.v. het totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 177,2
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin ondernemingen hun interne processen vernieuwen, bijvoorbeeld door digitalisering, automatisering of organisatorische vernieuwing. Een hoge score wijst op een dynamisch en lerend bedrijfsleven dat inspeelt op efficiëntie, duurzaamheid en veranderende marktomstandigheden. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het versterken van de innovatiecapaciteit en de aanpassingskracht van Vlaamse ondernemingen.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie blijkt uit de middelen die worden ingezet voor programma's en instrumenten die procesinnovatie ondersteunen, zoals digitaliseringssubsidies, adviesverlening en opleidingen. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid ondernemingen stimuleren om te

	investeren in procesvernieuwing en zo bijdragen aan een hogere innovatiegraad. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	---

Vlaanderen staat op de eerste plaats in de RIS wat betreft business procesinnovaties en overtreft hiermee de streefwaarde. Vlaanderen scoort in 2025 177,2 t.o.v. EU-27. Dit is een stijging tegenover RIS 2018 (99,4 punten verschil).

Benaming	Samenwerking innovatieve kmo's t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Het aantal kmo's met innovatieve samenwerkingsovereenkomsten tegenover het totaal aantal kmo's, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 216,5
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat samenwerking een belangrijke hefboom is voor kennisdeling, kruisbestuiving en het versnellen van innovatie. Een hoge score wijst op een open en verbonden innovatie-ecosysteem, waarin kmo's actief participeren aan netwerken en gezamenlijke projecten. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid erin slaagt om samenwerking en collectieve innovatie te stimuleren.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor samenwerkingsprojecten, clusterinitiatieven en cofinanciering van collectieve innovatie. Door gerichte investeringen kan het beleid de drempels voor samenwerking verlagen en de impact van innovatie-inspanningen vergroten. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen staat op de eerste plaats in de RIS 2025 voor samenwerking innovatieve kmo's en overtreft hiermee de streefwaarde. Vlaanderen behaalt 216,5 t.o.v. EU-27. Dit is een stijging in prestatie t.o.v. RIS 2018 (32,2).

Benaming	Tewerkstelling in innovatieve bedrijven t.o.v. het EU-gemiddelde
Definitie	Tewerkstelling in kennisintensieve ondernemingen tegenover totale tewerkstelling, gestandaardiseerd voor EU-gemiddelde
Laatste gekende waarde	2025: 160,9
Streefwaarde	Conform score innovatieleiders
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin innovatie bijdraagt aan kwalitatieve en toekomstgerichte werkgelegenheid in Vlaanderen. Een hoge score

	wijst op een economie die inzet op kennis, technologie en toegevoegde waarde. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen of het beleid effectief bijdraagt aan het creëren van duurzame jobs in innovatieve sectoren.
Koppeling SDG / LSA	SDG 8. Waardig werk en economische groei
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie blijkt uit de middelen die worden ingezet voor het stimuleren van innovatie, opleiding en talentontwikkeling in kennisintensieve sectoren. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid de groei van kennisintensieve werkgelegenheid ondersteunen en zo bijdragen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vlaanderen staat op de 8ste plaats in de RIS 2025 voor tewerkstelling in innovatieve bedrijven en voldoet hiermee ruimschoots aan de streefwaarde. Dit een toename ten opzichte van RIS 2018 (12,7).

Benaming	Aantal innoverende ondernemingen
Definitie	Aandeel innoverende ondernemingen in Vlaanderen (% ondernemingen die een product-en/of bedrijfsprocesinnovatie hebben)
Laatste gekende waarde	CIS 2023 (2020-2022): 75%
Streefwaarde	Score cf. innovatieleiders (product- en bedrijfsprocesinnovatie)
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij een breed beeld geeft van de innovatiegraad in het Vlaamse bedrijfsleven. Een hoge score wijst op een wijdverspreide innovatiecultuur en een effectief ondersteuningsbeleid. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid erin slaagt om innovatie te stimuleren bij een brede groep ondernemingen, en niet enkel bij koplopers.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator komt tot uiting in de middelen die worden ingezet voor algemene innovatie-instrumenten, sensibilisering en laagdrempelige ondersteuning. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid een breed bereik realiseren en de innovatiecapaciteit van het volledige ondernemingslandschap versterken. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Tabel 1 Evolutie product- en/of bedrijfsprocesinnovaties, bij ondernemingen in Vlaanderen (bron: ECOOM)

	CIS2015 2012- 2014	CIS2017 2014- 2016	CIS2019 2016- 2018	CIS2021 2018- 2020	CIS2023* 2020- 2022
Totale innovatie-activiteiten	68%	68%	70%	75%	75%
KMO	68%	68%	69%	74%	75%
Grote ondernemingen	87%	88%	90%	93%	91%
Low tech	66%	65%	67%	71%	72%
High tech	78%	83%	83%	89%	90%
Industrie	75%	76%	76%	80%	81%
Diensten	63%	63%	66%	71%	72%

De resultaten van de CIS 2023 zijn in lijn met de resultaten van de CIS 2021, maar zijn hoger dan die van de vorige edities. De streefwaarde wordt gehaald.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Definitie	Het unieke aantal ondernemingen waaraan steun toegekend (huidig jaar-1) via onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten
Laatste gekende waarde	2025: 357
Streefwaarde	Er wordt geen streefwaarde vooropgesteld
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in het bereik en de toegankelijkheid van het ondersteuningsbeleid rond innovatie. De indicator maakt het mogelijk om te monitoren of het beleid erin slaagt om bedrijven effectief te activeren en te ondersteunen bij hun innovatieprojecten. Een stijgend aantal gesteunde ondernemingen wijst op een goede toegankelijkheid en relevantie van de instrumenten, terwijl een daling kan wijzen op minder vraag, hogere selectiviteit of een verschuiving naar andere vormen van ondersteuning. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te tonen in welke mate het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de innovatiekracht van het Vlaamse bedrijfsleven.
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator is rechtstreeks: het aantal gesteunde ondernemingen hangt direct samen met de ingezette middelen voor innovatie. Een toename van het aantal aanvragen of een hogere instroom betekent een groter beslag op de begroting. De budgettaire planning houdt rekening met de evolutie van de indicator, zodat het beleid flexibel kan inspelen op veranderende noden en kansen in het bedrijfsleven. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Het aantal gesteunde ondernemingen onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten in 2025 is in lijn met het aantal gesteunde ondernemingen in 2024 (376).

3.2. Strategische doelstellingen

SD12: We streven naar impactvol innoveren in ondernemingen en clusters en een optimale kennisverspreiding.

Vlaanderen wil ondernemingen en clusters versterken in hun innovatiekracht en tegelijk zorgen voor een brede verspreiding van kennis. Deze strategische doelstelling is een kernonderdeel van het O&O&I-beleid en draagt bij aan economische groei en maatschappelijke vooruitgang.

Via programma's zoals COOCK+, TETRA en innovatiemandaten worden bedrijven gestimuleerd om samen te werken met kennisinstellingen. Dit versnelt de toepassing van onderzoek in de praktijk en vergroot de impact van innovatie. Kennisverspreiding gebeurt via actieve samenwerking en ondersteuning van kmo's en sectoren.

Door beleidsprioriteiten zoals AI, klimaat en productiviteit te koppelen aan gerichte innovatie-instrumenten, bouwt Vlaanderen aan een ecosysteem waarin kennis snel en effectief wordt omgezet in waardevolle toepassingen.

Deze strategische doelstelling maken we concreet via:

- 1) Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
- 2) Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
- 3) Stimuleren van samenwerking in clusters
- 4) Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties
- 5) Deelnemen aan Europese defensie- en veiligheidsinitiatieven

3.3. Operationele doelstellingen

OD12-1: Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven

Baekeland- en Innovatiemandaten geven individuele onderzoekers de kans een doctoraats- of postdoctoraal onderzoek uit te voeren in samenwerking met het bedrijfsleven, eventueel met het oog op het oprichten van een spin-off. Hiermee ondersteunen we ook een zeer gerichte kennisoverdracht naar de betrokken bedrijven. We blijven sterk inzetten op een ruimere bekendmaking.

Via ICON-projecten worden samenwerkingsverbanden van onderzoeksorganisaties en ondernemingen gesteund.

Aan Baekeland mandaten werd 11,9 miljoen euro besteed, aan innovatiemandaten 7,2 miljoen euro. Bij ICON werd in het bedrijfsdeel 12,4 miljoen euro besteed.

OD12-2: Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen

Steun voor innoverende ondernemingen blijft een kerntaak van VLAIO. Met onderzoeksprojecten ondersteunen we projecten gericht op kennisverwerving met het oog op innovatie. In ontwikkelingsprojecten ligt de focus op de ontwikkeling van een vernieuwing die op korte termijn een impact heeft op de prestaties van het bedrijf. Daarnaast werd ook steun verleend binnen de programma's innovatieve starters, schaalbaar, haalbaarheidsstudies en het bedrijfsdeel binnen ICON projecten.

In totaal werd hieraan 216,8 miljoen euro gespendeerd.

OD12-3: Stimuleren van samenwerking in clusters

Het clusterbeleid en de werking van de 6 huidige speerpuntclusters (Catalisti, Flux50, Vlaams Innovatieplatform Logistiek, Flanders' FOOD, Medvia en De Blauwe Cluster) werd hervormd. Daarbij werd rekening gehouden met het groenboek en de volgende beleidslijnen: meer missiegericht, nog meer bottom-up en bedrijfsgedreven, betere afstemming met PMV, meer internationalisering (onder andere structurele samenwerking met FIT), meer ruimte voor pioniers en kmo's, meer samenwerking tussen de speerpuntclusters onderling en het optimaliseren van de Europese hefboomwerking. We verhogen daarnaast de impact op maatschappelijke uitdagingen en productiviteitsgroei. Die hervorming biedt ook ruimte om nieuwe speerpuntclusters op te starten.

Het hervormde clusterbeleid werd op de Vlaamse Regering geagendeerd op 4 juli 2025 (<https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/hervorming-clusterbeleid>).

De huidige werking wordt versterkt: met name het stimuleren en begeleiden van initiatieven en samenwerkingsprojecten gericht op innovatie en voortkomend uit de roadmaps die opgemaakt worden met en voor de ondernemingen uit de doelgroep.

Er werden 6 actielijnen toegevoegd om de toekomstige werking van de clusters verder op te aligneren:

- Bedrijfsgerichte werking met aandacht voor pioniers en kmo's
- Meer missiegericht: verhoogde impact op maatschappelijke en economische uitdagingen en productiviteitsgroei;
- Samenwerking tussen speerpuntclusters;
- Speerpuntclusters als neutrale actor en facilitator in het Vlaamse ecosysteem;
- Internationale link (ism FIT) en hefboom op Europese middelen;
- Ondersteuning nieuwe waardeketens (Innovatieve BedrijfsNetwerken).

Er werd in 2025 ook een nieuwe speerpuntcluster ENT.A opgericht voor bedrijven gericht op entertainment technologie, ter ondersteuning van dit ecosysteem in Vlaanderen.

OD12-4: Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties

In de zomer 2024 werd de impactanalyse in kader van VCO van TETRA afgerond, in 2025 werden alle gegevens verzameld voor de impactanalyse van COOCK.

Op basis van de resultaten van deze studies werden voorstellen geformuleerd tot optimalisatie van deze projecten die tot doel hebben kennisverspreiding naar ruime groepen van ondernemingen en organisaties. Zo werd beslist om een voorstel uit te werken om van COOCK en TETRA één programma te maken waarbij de aanvragers de kans hebben om 2 keer per jaar projecten in te dienen.

Bij de uitwerking van dit aangepast programma staat een maximale impact en een eenvoudige en transparante procedure, waarbij de meerwaarde van elk instrument duidelijk moet zijn, voorop.

De oproep onderzoeksinfrastructuur bij hogescholen werd herwerkt met een extra focus op de bereikte impact bij de hogescholen en kmo's.

Om de positie als innovatieleider te versterken blijven we inzetten op verhoogde economische valorisatie.

In 2025 werd actie genomen om de kennisdoorstroming naar minder innovatieve bedrijven te verhogen. In co-creatie met kennisinstellingen, ledenorganisaties, organisaties die kennisverspreiding en opleiding organiseren werden pilootinitiatieven geselecteerd die in verder uitgewerkt zullen worden in 2026.

Met de landbouwtrajecten worden projecten gesteund gericht op de implementatie van innovaties binnen de land- en tuinbouwsector. Ook dit instrument wordt geëvalueerd en waar nodig geoptimaliseerd om een maximale impact te bereiken. We blijven een deel van de landbouwmiddelen inzetten voor maatschappelijke uitdagingen waaronder milieu en klimaat. In 2025 werd circa 15,7 miljoen euro gespendeerd aan Landbouw trajecten.

OD12-5: Deelnemen aan Europese defensie- en veiligheidsinitiatieven

Om de deelname van Vlaamse actoren aan Europese defensie en veiligheidsinitiatieven verder te stimuleren en te verhogen, en dit in samenhang met federale en NAVO-initiatieven, werd de werking van NCP Flanders doelgericht ingezet. De activiteiten van NCP Flanders zijn daarbij gericht op bewustmaking, strategische oriëntatie en concrete begeleiding van Vlaamse organisaties gedurende het volledige traject van deelname aan deze programma's. Dit omvat onder meer het informeren over relevante beleidskaders en oproepen, het adviseren over strategische positionering en consortiumparticipatie, en het ondersteunen bij de inhoudelijke voorbereiding van projectvoorstellen. Op die manier draagt NCP Flanders bij aan de versterking van de Vlaamse aanwezigheid en zichtbaarheid binnen Europese, federale en internationale defensie en veiligheidsprogramma's.

Een belangrijke verwezenlijking in dit kader is dat de defensie- en veiligheidsprogramma's sinds 2025 volledig geïntegreerd zijn in de reguliere werking van NCP Flanders. Deze integratie ging gepaard met een gerichte actualisering van de website, communicatiekanalen en publieksinformatie. Hierdoor worden Vlaamse stakeholders op een meer samenhangende, transparante en toegankelijke manier geïnformeerd en begeleid, en sluit de dienstverlening van NCP Flanders nauwer aan bij de toenemende strategische en maatschappelijke relevantie van Europese defensie- en veiligheidsinitiatieven voor Vlaanderen.

Daarnaast neemt NCP Flanders actief deel aan de jaarlijkse Belgische EDF infodag, waarbij in de namiddag de regionale begeleidingsstructuren worden toegelicht. Ook wordt deelgenomen aan de Europese EDF infodagen, evenals aan diverse matchmaking en infosessies rond defensie en veiligheidsprogramma's. Via deze aanwezigheid versterkt NCP Flanders de informatie-uitwisseling, netwerking en positionering van Vlaamse actoren binnen het Europese en internationale defensie en veiligheidsecosysteem.

3.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

INNOVATIEKRACHT ONDERNEMINGEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	1.468	291	286	1.468	291	286
Toe-lagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	1.177	1.176	0	1.177	1.135
Totaal	1.468	1.468	1.463	1.468	1.468	1.421

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Innovatiekracht Ondernemingen vallen twee begrotingsartikelen voor 'onderzoek en innovatie voor wetenschappelijke, industriële of technologische ontwikkeling inzake veiligheid- (en defensie) thema's'. Het betreft een WT- en een PA-artikel. Op ISE-niveau bleef het decretaal voorziene krediet bij BA 2026 ongewijzigd (op 1.468 keuro VAK/VEK). Van dit budget werd 1.463 keuro VAK (99,7%) en 1.421 keuro VEK (96,8%) benut.

3.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Er zijn geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TFA2NZ-PA – ONDERZOEK EN INNOVATIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE, INDUSTRIËLE OF TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING INZAKE VEILIGHEID- (EN DEFENSIE) THEMA'S

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de middelen voor het NAVO-Innovatiefonds. Dit programma zal hefboomfinanciering beschikbaar maken voor baanbrekend werk van startups in EDT's, hetgeen bijdraagt tot de vorming van een 'EDT-ecosysteem'. Deze startups ontvangen financiële middelen om hun innovatieve technologieën verder te ontwikkelen. Op dit begrotingsartikel worden ook de middelen voor de beheerskosten voor de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij gerekend. (OD12-5)

De basis voor dit begrotingsartikel is het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic en het NATO Innovation Fund (NIF) dat op 7 juli 2023 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	0	1.177	1.176	0	1.177	1.135

Inhoudelijke toelichting:

Bij BA 2025 werd geen krediet voorzien op dit begrotingsartikel. In de loop van 2025 werd 1.177 keuro herverdeeld vanuit begrotingsartikel TB0-1TFA2NZ-WT om de middelen van het NAVO-innovatiefonds boekhoudkundig correct te verwerken.

Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar begrotingsartikel TB0-1TFA2NZ-WT.

TB0-1TFA2NZ-WT – ONDERZOEK EN INNOVATIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE, INDUSTRIËLE OF TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING INZAKE VEILIGHEID- (EN DEFENSIE) THEMA'S

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de middelen voor het incubatieprogramma DIANA. Dit programma wil de krachten bundelen van innovators op opkomende en disruptieve technologieën binnen een triple helix constellatie. Het initiatief wil innovatie versnellen via testcentra en bijdragen tot de vorming van een NAVO-“ecosysteem” rond opkomende en disruptieve technologieën. (OD12-5)

De basis voor dit begrotingsartikel is het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic en het NATO Innovation Fund (NIF) dat op 7 juli 2023 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	1.468	291	286	1.468	291	286

Inhoudelijke toelichting:

Zoals opgenomen in het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic (DIANA) en aan het NATO Innovation Fund (NIF) - Artikel 5 §3 - engageert het Vlaams Gewest zich tot jaarlijkse bijdragen voor (1) DIANA, (2) het NAVO-Innovatiefonds (NIF) en (3) de

beheersvergoeding aan FPIM. De gevraagde DIANA en NIF bijdragen van NAVO lagen in 2025 lager dan initieel gebudgetteerd.

Over de verschillende begrotingsartikels heen bedroeg het totaalbudget 1.468 keuro en bedroeg de begrotingsuitvoering 2025 in totaal 1.462 keuro. Wegens een boekhoudkundige correctie werden de middelen van het NAVO-innovatiefonds (1.177 keuro) eindejaar overgeboekt van begrotingsartikel TB0-1TFA2NZ-WT naar begrotingsartikel TB0-1TFA2NZ-PA.

3.4.2. Overige entiteiten onder gezag

Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO)

Omschrijving

Het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) bundelt middelen voor de ondersteuning van ondernemerschap, innovatie en economisch beleid. Het fonds financiert onder meer steunmaatregelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, valorisatie, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en specifieke beleidsprioriteiten. Het fonds draagt bij aan alle OD's onder deze ISE.

Ontvangsten

TCH-BTFAANA-OW INNOVATIESTEUN

TERUGBETALINGEN BEDRIJVEN en EUROPESE ONTVANGSTEN

BTF361 - BTF363 - BTF364 - BTF383 -BTF394 - BTF3AF - BTF3BB - BTF001

Dit betreft de terugbetalingen van subsidies en de intrestbetalingen op achtergestelde leningen van bedrijven, privaatrechtelijke instellingen, Europese ontvangsten en terugbetalingen in het kader van relance.

Er werd 4.316 keuro aan ontvangsten geraamd, terwijl er uiteindelijk 6.606 keuro aan vorderingen werd geboekt, waarvan 5.302 keuro op BTF361 'Terugbetalingen Bedrijven' Deze hogere realisatie kan gedeeltelijk worden verklaard door bijkomende controles op de dossiers, onder meer via credit alerts.

Uitgaven

De budgetten worden goedgekeurd op niveau begrotingsartikel. Binnen een begrotingsartikel worden de middelen geheralloceerd, rekening houdend met de indiening van projecten bij oproepen en bij steuninstrumenten met doorlopende indiening. Dit kan leiden tot over- of onderbenutting van VAK en VEK op niveau basisallocatie.

TCH-ATFA5NA-WT INNOVATIESTEUN

Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven (OD12-1)

Baekelandmandaten

ATF363

Met baekelandmandaten wordt aan individuele onderzoekers de kans geboden een doctoraat uit te voeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. We voorzien in cofinanciering van de personeels- en werkingskosten die gepaard gaan met de projectuitvoering.

Er werd 16.800 keuro VAK en 14.865 keuro VEK gebudgetteerd. In totaal werd 11.866 keuro vastgelegd en 12.474 keuro vereffend.

Innovatiemandaten

ATF3AM

De innovatiemandaten (IM) zijn een steuninstrument voor postdoctorale onderzoekers die verder basisonderzoek willen uitvoeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, met het oog op een transfer van resultaten naar hetzij een bestaand bedrijf, hetzij een nieuw op te richten spin-off bedrijf met een industriële activiteit in Vlaanderen.

Er werd 5.900 keuro VAK en 5.214 keuro VEK gebudgetteerd, waarvan een deel onder de basisallocatie ATF3BK (Hoger Onderwijs IM). In totaal werd 6.522 keuro vastgelegd en 6.754 keuro vereffend.

Steun voor innoverende en transformerende ondernemingen (OD12-2)

Onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten

ATF3AK - ATF3AL - ATF3AB - ATF3AP - ATF3AU - ATF3AZ

In O&O-bedrijfssteun wordt directe steun gegeven aan bedrijven actief in Vlaanderen. Het betreft projecten gericht op kennisverwerving via onderzoek en ontwikkeling, met het oog op innovatie. De activiteiten worden uitgevoerd door de bedrijven zelf, al dan niet in samenwerking met andere bedrijven en/of kennisinstellingen. Het agentschap beschikt over meerdere instrumenten in dit programma: onderzoeksprojecten, ontwikkelingsprojecten, innovatieve startersteun en haalbaarheidsstudies. Daarnaast kunnen bedrijven steun krijgen voor O&O-activiteiten in een ruimer samenwerkingsverband met onderzoeksorganisaties (ICON-projecten).

Bij BA2025 werd een bijkomende besparingsmaatregel van 30.000 keuro op het VEK opgenomen, wat resulteerde in een VAK van 210.659 keuro en een VEK van 134.435 keuro.

Er werd uiteindelijk 224.400 keuro vastgelegd en 192.638 keuro vereffend.

Op aard 2 – TCH-ATFA2NA-WT – ATF377 werd bijkomend 4.600 keuro VAK en 2.400 keuro VEK gebudgetteerd op basis van eigen ontvangsten. Hiervan werd 3.955 keuro vastgelegd en 132 keuro vereffend.

Samenwerking in clusters (OD 12-3)

BEDRIJFSSTEUN CLUSTERS

ATF3AO

Er werd voor de clusters een VAK-budget van 82.548 keuro en een VEK-budget van 79.357 keuro geraamd.

Een deel van deze VEK is zichtbaar onder de basisallocaties van de interne stromen clusters ATF3BL (Hoger Onderwijs), ATF3AT (ILVO) en ATF3AY (VITO).

Uiteindelijk werd 77.750 keuro vastgelegd en 54.158 keuro vereffend.

MOONSHOTS

ATF3CD

Er werd voor de moonshots een VAK-budget van 20.000 keuro en een VEK-budget van 8.000 keuro geraamd.

Een deel van deze VEK is zichtbaar onder de basisallocaties van de interne stromen moonshots ATF3CR (Hoger Onderwijs), ATF012 (ILVO) en ATF3CQ (VITO).

Er werd uiteindelijk 22.506 keuro vastgelegd en 15.067 keuro vereffend.

Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties (OD12-4)

BEDRIJFSSTEUN CORNET/COOCK (COLL O&O EN COLL KENNISVERSPREIDING)

ATF3AN

De doelstelling van het programma Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding (COOCK) is het valoriseren van (basis)onderzoeksresultaten door het versnellen van de introductie van technologie en/of kennis bij een ruime groep ondernemingen.

Bij BA2025 was in totaal 9.600 keuro VAK en 10.548 keuro VEK voorzien.

Een deel van dit budget werd vastgelegd en vereffend op de basisallocaties van de interne stromen ATF3AS (ILVO), ATF3AX (VITO) en ATF3BJ (Hoger Onderwijs). Het VAK en VEK werd via de herverdelingen MB_RPG_48 en MB_RPG_68 naar deze budgetlijnen overgeheveld.

In 2025 werd in totaal 10.616 keuro vastgelegd en 9.783 keuro vereffend.

TETRA

ATF3AG

TETRA staat open voor onderzoeksgroepen van Vlaamse hogescholen en Vlaamse universiteiten, die actief bezig zijn met praktijkgericht onderzoek. TETRA-projecten beogen om in 2 jaar tijd recent beschikbare kennis te vertalen naar bruikbare innovatieve concepten of prototypes die nieuwe marktopportunities bieden aan een collectief van ondernemingen en/of non-profit organisaties.

Er werd 12.586 keuro VAK en 11.113 keuro VEK voorzien. Uiteindelijk werd 7.020 keuro vastgelegd en 7.861 keuro vereffend.

LANDBOUW

ATF303

Het doel van landbouwtrajecten is om vanuit een concrete vraag van de land- en tuinbouwsector innovatieve oplossingen aan te bieden. In 2025 wordt 1 miljoen euro extra voorzien voor Landbouwkundig Onderzoek voor het netwerk/partnership Agro-ecology.

Het VAK-budget bedroeg 16.299 keuro en het VEK-budget 14.392 keuro. Een deel van het VAK en VEK is zichtbaar onder de interne stromen voor ATF3AF (Hoger Onderwijs) en ATF322 (ILVO).

Er werd in totaal 15.747 keuro vastgelegd en 17.243 keuro vereffend.

Impulsprogramma Ruimtevaart

ATF3CL

In 2023 werd een nieuwe basisallocatie gecreëerd ATF3CL voor het impulsprogramma Ruimtevaart. Hierop worden de FIO uitgaven inzake ruimtevaart, met uitzondering van de DeWinne-mandaten (zichtbaar onder Innovatiemandaten), gegroepeerd.

In BO2025 werd 455 keuro VAK en 3.133 keuro VEK voorzien. Een deel van deze VEK (272 keuro) is zichtbaar onder de basisallocatie van de interne stroom ATF3DL (VITO).

Er werd 241 keuro vastgelegd en 394 keuro vereffend.

Circulaire Economie

ATF000

In BO2025 werd 3.500 keuro VAK en VEK voorzien, specifiek gericht op de ondersteuning van de opschaling en versnelling van de transitie naar een circulaire economie.

Een deel van het VAK is zichtbaar onder de interne stroom ATF008 (Hoger Onderwijs Circulaire Economie) en werd via herverdeling MB_RPG_59 naar deze budgetlijn overgeheveld.

Er werd in 2025 voor 1.806 keuro vastgelegd en 1.469 keuro vereffend.

Overige programma's

Schaalklaar

ATF010

Met dit nieuwe steuninstrument wil VLAIO jonge beloftevolle ondernemingen ondersteunen in verschillende aspecten van bedrijfsontwikkeling bij hun groeipad naar succesvolle scale-ups.

Er werd in 2025 voor 5.250 keuro vastgelegd en 3.553 keuro vereffend. Het budget bedroeg 5.250 keuro VAK en 2.000 keuro VEK.

Proeftuinen

ATF398

De lopende proeftuinen Smart Cities en Industrie 4.0 worden verder opgevolgd. Voor nieuwe initiatieven binnen deze proeftuinen en/of nieuwe proeftuinen, in het bijzonder ter ondersteuning van de energietransitie bij ondernemingen, werd in BO2025 3.603 keuro VAK en 4.028 keuro VEK voorzien.

Er werd in 2025 voor 5.000 keuro vastgelegd en 944 keuro vereffend.

Beleidsagenda's

Artificiële Intelligentie en Cybersecurity

ATF3BU - ATF3BV

Binnen het programma innovatiesteun was 15.900 keuro VAK voorzien (7.500 keuro voor AI en 8.400 keuro voor CS) en 11.500 keuro VEK.

Er werd in het kader van AI en CS voor 11.293 keuro vastgelegd en 8.039 keuro vereffend. Een deel hiervan is zichtbaar onder de interne stromen TF3BY en ATF3CE (Hoger Onderwijs).

Waterstof waardeketen

ATF3DI

Bij BO2025 werd nog 12.750 keuro VEK voorzien voor de waardeketen waterstof voor de vastlegging van 42,5 miljoen euro in 2022.

Er werd echter niets vereffend voor de lopende vastleggingen in 2025.

PILBO

ATF004

In 2024 werd 1 miljoen euro overgeheveld van het PIO-programma (Programma Innovatieve Overheidsopdrachten) naar een nieuwe basisallocatie, PILBO (Programma Innovatieve Overheidsopdrachten Lokale Besturen). Deze nieuwe basisallocatie wordt onder innovatiesteun geplaatst, aangezien de projecten ook een O&O-component ten gunste van bedrijven bevatten.

Het VAK van 1.000 keuro bleef behouden in 2025. Voorlopig werd er nog geen VEK gebudgetteerd.

Tot op heden werden op deze middelen geen vastleggingen of vereffeningen uitgevoerd.

Facthory

ATF3DJ

Er werd 800 keuro VEK voorzien voor de betaling van een schijf voor dit project. Tot op heden werden geen vereffeningen uitgevoerd.

Werking

ATF3BO

Er was initieel 481 keuro aan VAK en VEK voorzien voor expertkosten (constant beleid), maar uiteindelijk werd voor 848 keuro vastgelegd en vereffend. Deze stijging is toe te schrijven aan de betaling van een schadevergoeding.

Overheidsopdrachten ter ondersteuning van het innovatiebeleid

ATF3BW

Er was nog 850 keuro aan VEK voorzien voor de vereffening van eerdere vastleggingen, waarvan uiteindelijk 206 keuro werd vereffend.

Een aantal vereffeningen op onderstaande interne stroomartikels werden hierboven ook al vermeld per steuninstrument.

TCH-ATFA5NH-IS

SPORT VLAANDEREN

ATF3BP

Het betreft de interne stromen naar Sport Vlaanderen, waarvoor 21 keuro aan VEK werd voorzien voor een PIO-project, maar waarop geen vereffeningen werden uitgevoerd.

TCH-ATFA5NJ-IS

VDAB

ATF3BF - ATF3BT

Het betreft de interne stromen naar de VDAB, waar voor 200 keuro aan VEK werd voorzien voor een PIO-project, maar waarop geen vereffeningen werden uitgevoerd.

TCH-ATFA5NL-IS

VLIZ

ATF331

Het betreft de interne stromen naar VLIZ, waarvoor via BO2025 314 keuro en via herverdelingen 873 keuro aan VEK werd voorzien.

Er werd voor 1.095 keuro vereffend.

TCH-ATFA5NS-IS

VRT

ATF392

Het betreft de interne stromen naar VRT, waarvoor 555 keuro aan VEK werd voorzien, maar waarop geen vereffeningen werden uitgevoerd.

TCH-ATFA5NU-IS

ILVO

ATF322 - ATF3AS - ATF3AT

Het betreft de interne stromen naar het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO). Er werd via BO2025 3.890 keuro en via herverdelingen 2.816 keuro aan VEK voorzien.

Er werd voor 6.255 keuro vereffend.

TCH-ATFA5NV-IS

HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

ATF3AB - ATF3AF - ATF3AG - ATF3AH - ATF3BJ - ATF3BK - ATF3BL - ATF3BY - ATF3CE - ATF3CN - ATF3CR

Het betreft de interne stromen naar hogescholen en universiteiten (Hoger Onderwijs). Er werd via BO2025 42.213 keuro en via herverdelingen 26.949 keuro aan VEK voorzien.

Er werd voor 56.073 keuro vereffend.

TCH-ATFA5NX-IS

VITO

ATF3AX - ATF3AY - ATF3CQ - ATF3DL

Het betreft de interne stromen naar de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). Er werd via BO2025 5.196 keuro en via herverdelingen 2.580 keuro aan VEK voorzien.

Er werd voor 7.753 keuro vereffend.

TCH-ATFA5NY-IS

VIB

ATF396

Het betreft de interne stromen naar de VIB. Er werd via BO2025 343 keuro en via herverdelingen 296 keuro aan VEK voorzien.

Er werd voor 638 keuro vereffend.

TCH-ATFA2NA-WT

ONDERZOEK DOOR BEDRIJVEN EN SAMENWERKINGSVERBANDEN

ATF377

Het betreft vastleggingen en betalingen van subsidies vanuit de verwachte eigen ontvangsten van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid.

Er werd voor 3.995 keuro vastgelegd en 132 keuro vereffend in 2025. Het budget bedroeg 4.617 keuro VAK en 2.400 keuro.

4. ISE ZONDER ISE "ontvangsten participaties"

- 4.1. Strategische doelstellingen op het niveau van het inhoudelijk structuurelement

Niet van toepassing.

- 4.2. Operationele doelstellingen

Niet van toepassing.

- 4.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

- 4.3.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

TB0-9TFAAZZ-OP – ONTVANGSTEN PARTICIPATIES

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Fonds Vlaanderen Azië werd in 1996 opgericht met als doel investeringen van Vlaamse Kmo's in de Zuidoost-Aziatische groeimarkten aan te moedigen. In 2001 werd dit Fonds opgeheven. De komende jaren worden er nog een beperkt aantal terugbetalingen verwacht met name kapitaalaflossingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	101	0	0
BA-JR 2025	101	0	0
BU 2025	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden geen terugbetalingen ontvangen.

TB0-9TFAAZZ-OW – ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Fonds Vlaanderen Azië werd in 1996 opgericht met als doel investeringen van Vlaamse kmo's in de Zuidoost-Aziatische groeimarkten aan te moedigen. In 2001 werd dit Fonds opgeheven. De komende jaren worden er nog een aantal terugbetalingen verwacht van intresten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
	AO	TO	LO
BA 2025	8	0	0
BA-JR 2025	8	0	0
BU 2025	327	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd een ontvangst van 327 keuro aan intresten ontvangen.

Uitgaven

Er zijn geen uitgavenartikelen.

VIII. BELEIDSVELD WETENSCHAPSCOMMUNICATIE

1. Inhoudelijk structurelement "Wetenschapspopularisering- en communicatie"

Dit ISE omvat acties om wetenschap dichterbij het brede publiek te brengen. Het richt zich op sensibilisering, educatie en het verhogen van interesse in STEM. Vooral jongeren worden aangesproken om instroom in wetenschappelijke richtingen te stimuleren. Initiatieven maken wetenschap toegankelijk en begrijpelijk. Dit versterkt het maatschappelijk draagvlak voor onderzoek en innovatie. Het doel is een wetenschappelijk geletterde samenleving en meer toekomstige onderzoekers.

1.1. Prestatie-indicatoren

Benaming	Algemene interesse in wetenschap
Definitie	Aandeel dat heel erg of eerder wel antwoordt op de 5-puntenschaal in de bevraging van algemene interesse in wetenschap.
Laatste gekende waarde	2024: 66,4%
Streefwaarde	streefdoel > 60%
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om wetenschap toegankelijk en aantrekkelijk te maken voor het brede publiek. Een hoge of stijgende interesse wijst erop dat initiatieven rond wetenschapspopularisering, publieksactiviteiten, media-aandacht en educatieve programma's effectief bijdragen aan het vergroten van de wetenschappelijke geletterdheid en het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan het enthousiasmeren van jongeren, het informeren van burgers en het bevorderen van een positieve houding ten opzichte van wetenschap en technologie. Daarnaast vormt deze indicator een belangrijke barometer voor het succes van communicatiecampagnes en kan hij richting geven aan toekomstige beleidskeuzes, bijvoorbeeld door extra in te zetten op doelgroepen waar de interesse achterblijft.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor wetenschapspopularisering, publiekscommunicatie en outreach-activiteiten. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid een breed scala aan initiatieven ondersteunen, inspelen op actuele maatschappelijke thema's en innovatieve vormen van communicatie ontwikkelen. De evolutie van de algemene interesse in wetenschap kan aanleiding geven tot het bijsturen van de budgettaire inzet,

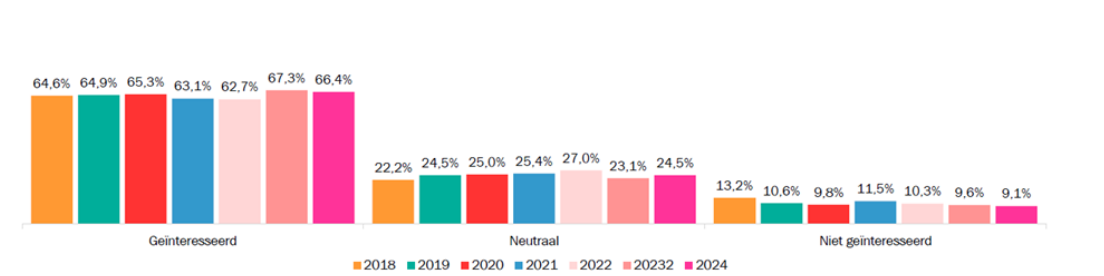
	bijvoorbeeld door extra te investeren in doelgroepen of regio's waar de interesse lager is, of door succesvolle formats op te schalen. Zo draagt de budgettaire inzet bij aan het realiseren van een breed maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie in Vlaanderen. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.
--	---

Interesse in wetenschap

Algemeen geeft de Vlaamse bevolking aan eerder interesse te hebben in wetenschap. Dit ligt in lijn met de resultaten van vorige jaren, al valt het op dat het aantal niet-geïnteresseerden het laagst is sinds het begin van de peilingen.

In welke mate bent u geïnteresseerd in wetenschap in het algemeen?

Figuur 14 Evolutie interesse in wetenschap (wetenschapsbarometer)

In 2024 bedraagt het aandeel dat heel erg of eerder wel antwoordt op de 5-puntenschaal in de bevraging van algemene interesse in wetenschap 66,4%. Hiermee wordt voldaan aan de streefwaarde.

Benaming	Vertrouwen in wetenschap
Definitie	Aandeel dat heel erg of eerder wel antwoordt op de 5-puntenschaal in de bevraging van vertrouwen in wetenschap.
Laatste gekende waarde	2024: 79%
Streefwaarde	streefdoel > 75%
Beleidsmatige relevantie	Beleidsmatig is deze indicator relevant omdat hij inzicht biedt in de mate waarin het beleid erin slaagt om wetenschap als betrouwbare bron van kennis en maatschappelijke vooruitgang te positioneren. Een hoog of stijgend vertrouwen wijst erop dat initiatieven rond wetenschapspopularisering, transparante communicatie en dialoog met het publiek bijdragen aan het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie. De indicator ondersteunt de strategische doelstelling door te monitoren of het beleid effectief bijdraagt aan het bevorderen van een positieve houding ten opzichte van wetenschap, het tegengaan van desinformatie en het stimuleren van evidence-based besluitvorming in de samenleving. Daarnaast vormt deze indicator een

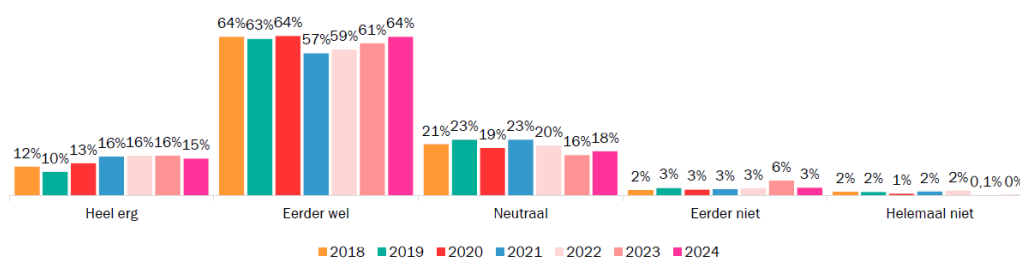
	belangrijke barometer voor het succes van communicatiecampagnes en kan hij richting geven aan toekomstige beleidskeuzes, bijvoorbeeld door extra in te zetten op doelgroepen waar het vertrouwen lager is.
Koppeling SDG / LSA	SDG 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
Budgettaire relevantie	De budgettaire relevantie van deze indicator blijkt uit de middelen die worden ingezet voor wetenschapspopularisering, publiekscommunicatie, outreach-activiteiten en initiatieven rond wetenschappelijke integriteit en transparantie. Door voldoende budget te voorzien, kan het beleid investeren in toegankelijke communicatie, dialoog met burgers, educatieve programma's en het ondersteunen van wetenschappelijke instellingen bij het uitdragen van hun maatschappelijke rol. De evolutie van het vertrouwen in wetenschap kan aanleiding geven tot het bijsturen van de budgettaire inzet, bijvoorbeeld door extra te investeren in doelgroepen of regio's waar het vertrouwen lager is, of door succesvolle formats op te schalen. Zo draagt de budgettaire inzet bij aan het realiseren van een breed maatschappelijk draagvlak en een veerkrachtige kennismaatschappij in Vlaanderen. De indicator dekt alle uitgaven onder dit ISE.

Vertrouwen in wetenschap

De Vlaamse bevolking geeft nog steeds aan een groot vertrouwen te hebben in wetenschap.

In welke mate vertrouwt u wetenschap en onderzoek in het algemeen

Figuur 15 Evolutie vertrouwen in wetenschap (wetenschapsbarometer)

In 2024 bedraagt het aandeel dat heel erg of eerder wel antwoord op de 5-puntenschaal in de bevraging van vertrouwen in wetenschap 79%. Hiermee wordt voldaan aan de streefwaarde.

1.2. Strategische doelstellingen

Conform het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 streven we volgende strategische doelstellingen na:

SD13: Vlaanderen op de kaart zetten als topregio op het vlak van wetenschap, technologie en innovatie

Deze doelstelling beoogt een internationale positionering van Vlaanderen als kennisregio. Door de kwaliteit van onderzoek en onderzoekers zichtbaar te maken, willen we het vertrouwen in Vlaamse wetenschap versterken en Vlaanderen aantrekkelijker maken voor samenwerking en investeringen.

SD14: Het brede publiek duidelijk, eenvoudig en genuanceerd informeren over de voortgang en de doorbraken in deze domeinen

Wetenschap moet toegankelijk zijn. Deze doelstelling focust op het begrijpelijk en genuanceerd communiceren van wetenschappelijke inzichten, zodat burgers beter geïnformeerd zijn en zich betrokken voelen bij technologische en maatschappelijke evoluties.

SD15: Iedereen sensibiliseren voor het maatschappelijk, economisch en cultureel belang van wetenschappen en technologie

Wetenschap raakt alle domeinen van het leven. Deze doelstelling wil het bewustzijn vergroten over hoe wetenschap bijdraagt aan maatschappelijke uitdagingen, economische ontwikkeling en culturele verrijking. Dit draagt bij aan een breder draagvlak voor onderzoek en innovatie.

SD16: Jongeren stimuleren tot studie- en beroepskeuzes in deze STEM-richtingen

Om de toekomstige innovatiecapaciteit te verzekeren, is het cruciaal dat meer jongeren kiezen voor STEM-opleidingen. Deze doelstelling sluit aan bij de STEM-agenda 2030 en wil via gerichte communicatie en rolmodellen jongeren inspireren tot STEM-studies en -beroepen.

1.3. Operationele doelstellingen

De strategische doelstellingen worden vertaald in 5 concrete beleidsdoelstellingen:

OD13-1: Het versterken van de uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen

OD14-1: Het actief laten participeren van burgers aan wetenschappelijk onderzoek

OD14-2: Intensievere afstemming tussen Departement WEWIS, VLAIO en FWO op het vlak van wetenschapscommunicatie

OD15-1: Het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren

OD16-1: Het stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en beroepen in complementariteit met de STEM-agenda 2030

Deze operationele doelstellingen zijn in de praktijk omgezet in samenwerkingen met een diverse groep aan structurele partners die elk over een convenant beschikken met de Vlaamse Regering.

- 1) De Vlaamse Volkssterrenwachten (Mira, Kattevennen/Cosmodrome, Beisbroek, Urania, Armand Pien en Astrolab Iris) zijn de zes erkende instellingen die zich richten op de wetenschapscommunicatie rond sterrenkunde, ruimtevaart en aanverwante technologieën. Het huidige convenant met de Vlaamse Regering loopt van 2023 t.e.m. 2027.

- 2) Eos Wetenschap vzw is een Vlaams populairwetenschappelijk maandblad en multimediaal platform dat wetenschappelijke kennis toegankelijk maakt voor een breed Nederlandstalig publiek. Het biedt nieuws, achtergrond en verdieping over thema's zoals natuur, technologie, gezondheid, ruimtevaart, geschiedenis en psychologie.

Het huidig convenant met de Vlaamse Regering loopt van 2024 t.e.m. 2028.

- 3) Technopolis is het Vlaamse doe-centrum voor wetenschap en technologie, gevestigd in Mechelen. Het heeft als missie "wetenschap en technologie dichterbij de mens te brengen". Als een publieksgericht centrum dat via interactieve opstellingen, demonstraties, shows en workshops maakt het wetenschap en technologie toegankelijk voor jong en oud. Het huidig convenant met de Vlaamse Regering loopt van 2024 t.e.m. 2028.
- 4) RVO-Society heeft als missie om wetenschappelijke geletterdheid te versterken, leerkrachten te ondersteunen en burgers actief te betrekken bij onderzoek en innovatie. Via Brightlab ontwikkelt het activiteiten voor STEM, terwijl Scivil zich richt op burgerwetenschap.

Het huidig convenant met de Vlaamse Regering loopt van 2023 t.e.m. 2027.

- 5) Expertisecellen wetenschapscommunicatie zijn samenwerkingsverbanden binnen de Vlaamse hogescholen en universiteiten. Ze organiseren grootschalige initiatieven zoals publiekscampagnes, workshops, citizen science-projecten en educatieve programma's. Ze werken multidisciplinair en streven naar diversiteit in hun doelgroepen (qua gender, sociaal-economische en culturele achtergrond).

Het huidig convenant met de Vlaamse Regering loopt van 2024 t.e.m. 2028.

Daarnaast heeft de Vlaamse Regering in het werkjaar 2025 ook structurele financiering voorzien voor activiteiten gelieerd aan de bovengenoemde operationele doelstellingen. Dit betreft financiering voor de activiteiten van o.a. de Vlaamse Olympiades voor Wiskunde en Latijn/Grieks, Natuur en Wetenschap en Jeugd, Cultuur en Wetenschap vzw, Breinwijzer, SciMingo, de lerarencongressen, de wetenschapsfestivals, en andere structurele partners.

Deze actoren worden gemonitord via een aantal KPI's die zijn opgebouwd rond een aantal generieke en specifieke doelstellingen binnen het Vlaamse wetenschapscommunicatiebeleid. De KPI's bestrijken vier kerngebieden: (1) wetenschappelijke excellentie, (2) valorisatie en maatschappelijke impact, (3) samenwerking en netwerkvorming, (4) talentontwikkeling en participatie.

Op 23 november 2025 vond de 15^e editie van de Dag van de Wetenschap plaats. Bezoekers (ongeveer 43.000) konden uit maar liefst 899 activiteiten kiezen op 100 locaties verspreid over Vlaanderen en Brussel, georganiseerd door 180 lokale organisatoren.

1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

WETENSCHAPSCOMMUNICATIE, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK 2025			VEK 2025		
2025	BA	BA-JR	BU	BA	BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	4.063	4.063	4.043	4.155	4.155	4.155
Toe-lagen IS	8.256	8.256	7.683	8.256	8.256	7.677
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	12.319	12.319	11.726	12.411	12.411	11.832

Inhoudelijke toelichting:

Onder het ISE Wetenschapscommunicatie vallen vijf actieve begrotingsartikelen waarvoor bij de begrotingsaanpassing 2025 een totaalkrediet van 12.319 keuro VAK en 12.411 keuro VEK werd voorzien. Gedurende het begrotingsjaar hebben zich onder dit ISE geen kredietbewegingen voorgedaan.

De totale benutting binnen dit ISE bedroeg in 2025 11.726 keuro VAK (95,2% van het beschikbare krediet) en 11.832 keuro VEK (95,3% van het beschikbare krediet). De grootste post binnen dit ISE is de werkingstoelage aan Flanders Technology International VZW (uitbating Technopolis) voor 5.148 keuro VAK/VEK. Daarnaast wordt het krediet voornamelijk gebruikt voor de expertisecellen wetenschapscommunicatie binnen de associaties van de Vlaamse universiteiten en hogescholen (2.337 keuro VAK/VEK) en subsidies en toelagen aan diverse (structurele) partners die zich inzetten voor wetenschapscommunicatie en -popularisatie.

1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Er zijn geen ontvangstenartikelen.

Uitgaven

TB0-1TLA2OA-WT – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel (en begrotingsartikel TB0-1TLA2OW-IS) worden de volgende verbintenissen aangerekend:

- Popularisering van de wetenschap: een aantal horizontale projecten rond wetenschapscommunicatie;
- Bekendmaking wetenschapsbeleid: voor de uitvoering van het beleid in wetenschapscommunicatie wordt er samengewerkt met een aantal structurele partners.

De kredieten zijn hoofdzakelijk gericht op de ondersteuning (via subsidies) van acties die door de structurele partners en andere actoren in het veld worden georganiseerd. Het betreft hier specifieke meerjarige verbintenissen via een convenant met o.a.

- de Vlaamse Volkssterrenwachten (2023-2027, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 december 2022) – volgende evaluatie in 2027;
- EOS Wetenschap (2024-2028, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 mei 2024) – volgende evaluatie in 2028;
- jaarlijks recurrente subsidies met onder meer de Vlaamse Olympiades voor Wiskunde, Geschiedenis en Latijn/Grieks, Natuur en Wetenschap en Jeugd, Cultuur en Wetenschap, Breinwijzer, SciMingo, Dag van de Wetenschap, Universiteit van Vlaanderen, CoderDojo, Journalismfund, Geluidshuis, een aantal wetenschapsfestivals (Nerdland, Nerdland voor Kleine Nerds, Maker Faire Gent, ScienceVille) en een aantal lerarencongressen (Wiskunde, Wetenschappen, Aardrijkskunde, Informatica) enz.

Ook de jaarlijkse bevraging via de Wetenschapsbarometer (overheidsopdracht) wordt via deze lijn gefinancierd.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	3.211	3.211	3.191	3.303	3.303	3.303

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal krediet dat ter beschikking werd gesteld bij de begrotingsaanpassing 2025 bedroeg 3.211 keuro VAK en 3.303 keuro VEK. Dit budget werd niet gewijzigd gedurende het jaar.

De VAK-besteding op dit begrotingsartikel bedroeg 3.191 keuro, of 99,4% van het beschikbare budget. Het volledige VEK-budget werd benut in 2025.

Dit bedrag was voornamelijk bestemd voor:

- de verschillende volkssterrenwachten (1.152 keuro);

- EOS Wetenschap VZW (540 keuro);
- SciMingo (250 keuro);
- de Dag Van de Wetenschap (200 keuro);
- en CoderDojo (170 keuro).

TB0-1TLA2OB-WT – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING-RVO SOCIETY

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft een jaarlijkse werkingssubsidie aan RVO-Society vzw ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en RVO-Society voor de periode 2023–2027 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 december 2022). RVO-Society, met de afdelingen Brightlab en Scivil, is een netwerkorganisatie die zich inzet voor wetenschapscommunicatie en STEM-educatie. Via educatieve projecten en burgerwetenschapsinitiatieven wil RVO-Society jongeren en burgers enthousiasmeren voor wetenschap en technologie en bijdragen aan een inclusieve en duurzame maatschappij. De volgende evaluatie van het convenant is voorzien voor 2027.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	852	852	852	852	852	852

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 852 keuro voorzien voor de werkingssubsidie aan RVO-Society voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TLA2OC-IS – SENSIBILISERING EN SAMENLEVING-FTI

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het gaat om een jaarlijkse werkingssubsidie aan Flanders Technology International vzw (FTI) ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en FTI 2024–2028 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). FTI, via het doe-centrum Technopolis, heeft als missie "iedereen fascineren met wetenschap en technologie". De organisatie richt zich op het brede publiek, met bijzondere aandacht voor jongeren van 4 tot 18 jaar, en organiseert fysieke, digitale en outreach-activiteiten om wetenschap en technologie toegankelijk te maken. De volgende evaluatie van het convenant is voorzien voor 2028.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	5.148	5.148	5.148	5.148	5.148	5.148

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 5.148 keuro voorzien voor de werkingssubsidie aan FTI voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TLA20S-IS – HOGER ONDERWIJS EXPERTISECELLEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat een jaarlijkse werkingssubsidie aan de vijf expertisecellen wetenschapscommunicatie binnen de associaties van Vlaamse universiteiten en hogescholen, ter uitvoering van het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de associaties voor de periode 2024–2028 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 december 2023). De expertisecellen zijn ingebed in de Associatie KU Leuven, Associatie Universiteit Gent, Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen, Universitaire Associatie Brussel en Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg. Hun missie is het versterken van wetenschappelijke geletterdheid en het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologie, via lokale verankering en Vlaanderenbrede initiatieven.

De expertisecellen zetten in op:

- het verhogen van wetenschappelijke geletterdheid;
- het stimuleren van jongeren tot wetenschappelijke interesse;
- het ondersteunen van onderzoekers en docenten in wetenschapscommunicatie;
- het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap;
- het communiceren over actueel onderzoek en de impact ervan.

De volgende evaluatie van het convenant is voorzien in 2028.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	2.337	2.337	2.337	2.337	2.337	2.337

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 2.337 keuro voorzien voor de werkingstoelagen aan de universiteiten voor de werking van de expertisecellen in 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TLA2OW-IS – WETENSCHAPSCOMMUNICATIE – TE CONSOLIDEREN TEGENPARTIJEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel (en begrotingsartikel TB0-1TLA2OA-WT) worden de volgende verbintenissen aangerekend:

- Popularisering van de wetenschap: horizontale projecten;
- Bekendmaking wetenschapsbeleid: voor de uitvoering van het wetenschapscommunicatiebeleid wordt er samengewerkt met een aantal structurele partners aan de doelstellingen uit het beleidsplan wetenschapscommunicatie.

De kredieten zijn hoofdzakelijk gericht op de ondersteuning (via toelagen) van acties die door de structurele partners en andere actoren in het veld worden georganiseerd. Het betreft hier meer precies de recurrente toelagen aan drie Vlaamse Olympiades (Natuurwetenschappen, STEM en Frans). De drie Olympiades kaderen binnen het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 en in het geval van Natuurwetenschappen en STEM ook binnen de STEM agenda 2022-2030.

Dit begrotingsartikel draagt bij tot het realiseren van strategische doelstellingen SD13, SD14, SD15 en SD16 en operationele doelstellingen OD13-1, OD14-1, OD15-1 en OD16-1.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025	BA 2025	BA-JR 2025	BU 2025
Uitgaven	771	771	198	771	771	192

Inhoudelijke toelichting:

Het decretaal beschikbare krediet bedroeg bij de begrotingsaanpassing 2025 771 keuro VAK/VEK. Dit budget werd niet gewijzigd gedurende het jaar.

De VAK- en VEK-realisaties bedroegen in 2025 respectievelijk 198 keuro en 192 keuro (of 25,7% en 24,9% van het beschikbare krediet). Deze realisaties liggen in lijn met de realisaties uit 2024 (toen 197 keuro VAK en VEK). Voor 2026 werd het krediet bij de begrotingsopmaak verlaagd met 573 keuro naar 198 keuro VAK en VEK. Deze 573 keuro werd gecompenseerd naar begrotingsartikel TB0-1TLA2OA-WT waar een hogere kredietbehoefte is. Op die manier kan het krediet in de toekomst beter worden benut om de beleidsdoelstellingen met betrekking tot wetenschapscommunicatie te realiseren.

IX. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD

Dit hoofdstuk bundelt de budgettaire middelen die niet rechtstreeks aan een inhoudelijk beleidsveld of een inhoudelijk structuurelement kunnen worden toegerekend, maar die noodzakelijk zijn voor de ondersteuning en uitvoering van het beleid binnen het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie. Het gaat enerzijds om de apparaatskredieten van VLAIO en EV ILVO en anderzijds om provisies en thema-overschrijdende begrotingsposten. De apparaatskredieten van het departement WEWIS vallen onder voogdijminister Zuhal Demir. Deze worden besproken in de beleids- en begrotingstoelichting van het beleidsveld Werk.

1. Apparaatskredieten

1.1. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

PROGRAMMA TA - TC0 – AGENTSCHAP INNOVEREN & ONDERNEMEN

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	777	1.552	0	39.619	39.619
BA-JR	777	1.552	0	44.089	44.255
BU	1.607	1.798	0	41.331	41.162

1.1.1. IVA's zonder rechtspersoonlijkheid – Agentschap Innoveren en Ondernemen

Ontvangsten

TC0-9TAAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de eigen ontvangsten werking en toelagen binnen het variabel krediet van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	777	0	0	0	0
BA-JR	777	0	0	0	0
BU	1.607	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd voor 1.010 keuro aan terugvorderingen voor EFRO en EEN geboekt in het kader van de ESR-neutraliteit, wat hoger was dan voorzien. Daarnaast werden nog

enkele kleinere ontvangsten gerealiseerd (o.a. werkingsmiddelen EFRO en verkoop van IT-materiaal).

TC0-9TAATZZ-OI - ONTVANGSTEN INTERNE STROMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het begrotingsartikel waarin de (éénmalige) middelen van het netto actief van het FPF binnenkomen voor de 2 overgedragen medewerkers.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	0	0
BA-JR	0	0	0	0	0
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2024 werden geen ontvangsten meer gegenereerd op dit artikel.

TC0-9TAATZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de eigen ontvangsten werking en toelagen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	1.552	0	0	0
BA-JR	0	1.552	0	0	0
BU	0	1.798	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Het betreft de ontvangsten van EFRO, Interreg NCP, EEN en diverse ERA-netten op het variabel krediet. De gerealiseerde ontvangsten overschreden licht de raming.

Uitgaven

TC0-1TAA2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de uitgaven voor lonen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	35.963	35.963
BA-JR	0	0	0	36.570	36.570
BU	0	0	0	36.928	36.928

Inhoudelijke toelichting:

De uitgaven voor lonen lagen licht boven het voorziene budget.

TC0-1TAA2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft het krediet voor werkingsuitgaven van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	2.104	2.104
BA-JR	0	0	0	2.104	2.104
BU	0	0	0	2.089	1.955

Inhoudelijke toelichting:

De werkingsuitgaven bleven, zowel voor VAK als VEK, binnen het voorziene budget.

TC0-1TAA4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft het variabel krediet voor personeelsuitgaven (lonen).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	1.100	1.100
BA-JR	0	0	0	3.881	3.881
BU	0	0	0	2.227	2.227

Inhoudelijke toelichting:

De uitgaven voor lonen op het variabel krediet lagen hoger dan geraamd, hetgeen mogelijk was dankzij overdrachten uit het verleden. Eind 2025 resteert nog een overdracht van 1.556 keuro.

TC0-1TAA4ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Het betreft het variabel krediet voor werkingsuitgaven van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	452	452
BA-JR	0	0	0	1.535	1.701
BU	0	0	0	88	52

Inhoudelijke toelichting:

De werkingsuitgaven op het variabel krediet lagen, zowel voor VAK als voor VEK, onder de raming. Eind 2025 resteert een overdracht van 1.558 keuro.

PROGRAMMA TA - TF0 – INSTITUUT VOOR LANDBOUW-, VISSERIJ- EN VOEDINGSONDERZOEK

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	2.563	0	0	25.026	25.026
BA-JR	2.563	0	0	25.349	25.349
BU	2.860	0	0	28.054	28.054

Ontvangsten

TF0-9TAXAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

In uitvoering van een advies van de Algemene Gegevensbank (AGB) over de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers is sinds 2018 een algemeen ontvangstenartikel ingeschreven voor ILVO. Gezien de loonuitgaven vroeger netto begroot werden, m.a.w. waarop het vrijgesteld bedrag op de loonuitgaven in mindering werd gebracht, moet a rato van datzelfde bedrag een algemene ontvangst worden ingeschreven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	2.563	0	0	0	0
BA-JR	2.563	0	0	0	0
BU	2.860	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2025 werd voor een bedrag van 2.860 keuro als algemene ontvangst geboekt.

TF0-9TAXTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden geen specifieke ontvangsten voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	0	0
BA-JR	0	0	0	0	0
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er worden geen specifieke ontvangsten voorzien.

Uitgaven

TF0-1TAX2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de kredieten voor de betaling van wedden van de personeelsleden van het IVA ILVO en personeel-gebonden uitgaven zoals groeipakket, maaltijdcheques, mandaattoelage, schoolpremie, vakantie- en eindejaartoeelage, woon-werkverkeer...

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	18.392	18.392
BA-JR	0	0	0	18.715	18.715
BU	0	0	0	21.420	21.420

Inhoudelijke toelichting:

De evolutie van BA naar BA-JR is het gevolg van diverse boekingen en herverdelingen vanuit de indexprovisie en eenmalige netto meerkost "Expeditie Talent. Bij BU 2025 werd provisie voor niet opgenomen vakantiedagen geboekt.

TF0-1TAX2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft:

- Uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen;
- Uitgaven voor aankoop van materiaal en producten voor allerlei plant- en diergerelateerde proefnemingen, onderhoud, monitoring van het mariene milieu,...;
- Allerhande werkingsuitgaven i.v.m. informatica;
- Uitgaven voor aankoop van duurzame goederen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	6.634	6.634
BA-JR	0	0	0	6.634	6.634
BU	0	0	0	6.634	6.634

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet werd volledig aangewend en besteed aan de voorziene uitgavenposten

TF0-1TAX4ZZ-LO - LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Er worden geen specifieke uitgaven voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	0	0
BA-JR	0	0	0	0	0
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Dit artikel is gekoppeld aan het ontvangstenartikel TF0-9TAXTZZ-OW. Er zijn geen uitgaven binnen dit begrotingsartikel in 2025.

2. Begrotingsprogramma's zonder beleidsveld**PROGRAMMA TB – ECONOMIE, WETENSCHAP, INNOVATIE EN INDUSTRIE**

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	89.006	54.680
BA-JR	0	0	0	27.355	27.608
BU	0	0	0	8.897	8.583

Noot: bovenstaand overzicht bevat de totalen van het programma TB zonder de begrotingsartikelen TB0-1TBE2AL-PR en TB0-1TBE2AN-PR. Deze begrotingsartikelen vallen onder de bevoegdheid van minister Zuhair Demir en worden besproken in de BBT van het beleidsveld Werk.

Ontvangsten

TB0-9TBATAC-OW - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit is het Fonds voor Wetenschaps- en Innovatiebeleid. De decretale basis van dit Fonds ligt vervat in artikel 5 van het decreet van 22 november 1995 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1995 gewijzigd bij het Programmadecreet 2017. Dit begrotingsartikel is verbonden met het uitgavenartikel TB0-1TBA4AC-WT. De POD Wetenschapsbeleid ontvangt jaarlijks data uit FRIS. Voor de aanlevering van deze open data werd beslist om vanaf 2022 geen tegemoetkoming meer aan te rekenen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	0	0
BA-JR	0	0	0	0	0
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er waren geen ontvangsten in 2025.

Uitgaven

TB0-1TBA2AB-WT - INTERNATIONALISERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de volgende subsidies / werkingsmiddelen van internationale samenwerking aangerekend:

1. Lidgeld internationale netwerken waaronder AAL, ERRIN, ECRIN. enz...
2. Deelname internationale beurzen – vervolgworkshop BNCT.
3. Ontvangen buitenlandse delegaties.
4. Zendingen uitgevoerd door experts in het kader van OESO, UNESCO en allerhande activiteiten.
5. Allerhande projecten en toetredingen
6. Allerhande projectfinanciering.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	1.285	1.460
BA-JR	0	0	0	1.285	1.460
BU	0	0	0	614	566

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet bedroeg in 2025 1.285 keuro VAK en 1.460 keuro VEK.

In 2025 werd er 614 keuro VAK en 566 keuro VEK aangerekend op dit begrotingsartikel.

De belangrijkste uitgaven hadden betrekking op:

- lidgelden internationale netwerken: 260 keuro;
- kosten in het kader van Eurocris: 19 keuro;
- uitgaven in het kader van Vanguard initiative Smarth Health Pilot: 25 keuro;
- vinnovate oproep: 244 keuro.

TB0-1TBA2AC-WT - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

De kredieten op dit begrotingsartikel worden aangewend voor de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie (m.a.w. de beleidsvelden die tot het voormalige beleidsdomein EWI behoren). Op dit begrotingsartikel worden onder meer (beleids)evaluaties betreffende die beleidsvelden en betreffende het thema "Industrie" aangerekend.

Verder worden op dit begrotingsartikel ook ad-hoc-studies, -evaluaties of -initiatieven aangerekend.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	1.325	1.325
BA-JR	0	0	0	1.325	1.325
BU	0	0	0	830	603

Inhoudelijke toelichting:

In 2025 werd 1.325 keuro VAK/VEK voorzien op dit begrotingsartikel.

In de loop van 2025 werden de volgende evaluaties afgerond en vereffend:

- Plantentuin Meise
- Kenniscentrum Data & Maatschappij
- Energiebeleidsvereenkomsten 2023-2026 (EBO)
- VAIA

Daarnaast werd er ook krediet voorzien voor uitgaventoetsingen en 'ECOOM Impakt: tussenkomst aankoop licentie Overton.IO'.

Het verschil in uitvoering tussen VAK en VEK wordt verklaard door het feit een aantal evaluatiedossiers die in 2026 worden uitgevoerd (EnergyVille, VIB, imec, Orpheus Instituut (onderzoeksopdracht en deel WEWIS), (wetenschappelijke missie) KMDA, VLIZ en (bijdrage WEWIS in evaluatie) Steunpunt Circulaire Economie) reeds werden vastgelegd maar nog niet vereffend.

TB0-1TBA2AD-WT - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN - VARIO

Korte inhoud begrotingsartikel:

De Vlaamse Adviesraad voor Innoveren en Ondernemen (VARIO) geeft advies omtrent het beleid inzake onderzoek, ontwikkeling, innovatie en ondernemerschap. Hiertoe stelt VARIO elk jaar onafhankelijk zijn werkprogramma op, waarin de activiteiten voor dat jaar worden beschreven. In de loop van het werkjaar kunnen nog nieuwe vragen om advies van de Vlaamse Regering of van het Vlaams Parlement aan het werkprogramma worden toegevoegd. De VARIO wendt dit budget aan om haar beleidsmatige opdracht uit te voeren.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	312	307
BA-JR	0	0	0	312	307
BU	0	0	0	301	262

Inhoudelijke toelichting:

Het budget 2025 (312 keuro VAK en 307 keuro VEK) werd gebruikt voor de uitbetaling van presentiegelden (ca 15 keuro), wekelijkse nieuwsbrief VARIO-update (48 keuro), Colloquium (37 keuro), Studieopdrachten (112 keuro), onderzoeksopdracht in het kader van VARIO Adviestraject 2025 (36 keuro), missie UAE (20 keuro) en allerhande werkingskosten.

TB0-1TBA2AG-WT - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN - COF. STEUNPUNT DUURZAAM MATERIALENBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

De middelen worden toegekend op basis van de beheersovereenkomst 2022-2026 ondertekend op 21 december 2021. Begin 2022 is dit steunpunt na een oproep van start gegaan.

Op dit begrotingsartikel wordt de subsidie aangerekend voor de cofinanciering van het Steunpunt Circulaire Economie ('CE Center'). CE Center doet beleidsrelevant onderzoek in het kader van de circulaire economie en verenigt onderzoekers van KU Leuven, UGent, UAntwerpen, UHasselt en VITO.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	233	233
BA-JR	0	0	0	233	233
BU	0	0	0	233	233

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 233 keuro voorzien voor de cofinanciering van het steunpunt Circulaire Economie. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TBA2AH-PR - PROVISIE O&O

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft de provisie rond de toewijzing van O&O-middelen (onderzoek en ontwikkeling).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	78.932	44.436
BA-JR	0	0	0	14.385	14.211
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Het verschil tussen de budgetten BA en BA-JR op dit begrotingsartikel zijn gelinkt aan een aantal herverdelingen die vanop dit begrotingsartikel zijn gedaan naar diverse begrotingsartikelen in het kader van het O&O-beleid van de Vlaamse Regering (zoals vastgelegd in het Vlaams Regeerakkoord). Deze herverdelingen worden in de tabel hieronder opgelijst met telkens een korte omschrijving van het doel van de herverdeling, de VAK- en VEK-bedragen en het ontvangende begrotingsartikel.

Omschrijving	VAK	VEK	Begrotingsartikel
VLIZ investeringen	-2.000	-2.000	TB0-1TEA2HQ-IS
ITG- uitvoering addendum	-3.500	-3.500	TB0-1TEA2GU-IS

VIB waarvan 2.000 keuro voor investeringen in VIB.AI en 1.800 keuro in EMPHASIS ERIC	-3.800	-2.000	TB0-1TFA2LW-IS
Plantentuin Meise: Matserplan Ondderzoeksgebouwen en Infrastructuur, fase 3	-3.000		TB0-1TEA5HU-IS
FWO- Einstein Telescoop: financiering Vlaams projectteam	-2.500		TB0-1TEA5GT-IS
Kwantum Pilootlijn	-800		TB0-1TEA2JY-IS
FIO : StageTech Flanders	-1.991		TC0-1TCA5DY-IS
VIB : Vlaams Cognitief Kompas	-2.139	-2.139	TB0-1TFA2LW-IS
FIO: Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie: Innovatie- en Industrieondersteuning voor defensieprojecten 2025 en voor programmamanagers	-5.000		TC0-1TCA5DY-IS
Flanders Make: (virtuele validatie autonome missies/spin-out werking en incubatie- en acceleratiewerking	-3.900	-975	TB0-1TFA2LB-WT
HIV Impact project	-1.500		TB0-1TEA2JY-IS
Genoom data Infrastructuur	-1.500		TB0-1TEA2JY-IS
VITO: Booster Circulariteitshub	-1.050	-350	TB0-1TFA2LX-IS
VITO : investeringen	-9.000	-9.000	TB0-1TFA2LX-IS
FWO : Euro HPC-projecten	-21.442		TB0-1TEA5GT-IS
VIB: Agro-incubator	-1.200	-1.200	TB0-1TFA2LW-IS
VLIZ: uitbating Simon Stevin	-225	-225	TB0-1TEA2HQ-IS
DWEWIS: Aanzuiveren VEK behoefte		-7.676	TB0-1TA2XZZ-WT
Digitaal Vlaanderen : aanzuiveren VEK behoefte		-450	
VIB: aanzuiveren VEK behoefte		-710	TB0-1TFA2LW-IS
Totaal	-64.547	-30.225	

Bovenop deze herverdelingen heeft de Vlaamse Regering in het kader van de rentecompensatie voor BAC (Brussels Airport Company) haar goedkeuring gegeven (beslissing van 19 december 2025) om 5,2 miljoen euro in

onderbenutting te laten op de provisie. Dit met als doel bovenvermelde rentecompensatie ESR-neutraal te maken. De overige 9.185 keuro VAK en 9.011 keuro VEK werden niet herverdeeld.

TB0-1TBA2AJ-WT - ONDERSTEUNING VLAAMS UNESCO TRUSTFONDS VOOR WETENSCHAPPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze middelen worden toegekend op basis van het akkoord over het Vlaams UNESCO-Trustfonds ter ondersteuning van de activiteiten van de UNESCO op het domein van de Wetenschappen ('FUST') (2024-2028) zoals verlengd op 12 december 2023 ('Wijziging 1'). Het Vlaams Trustfonds (FUST) ter ondersteuning van wetenschappelijke activiteiten van UNESCO is specifiek bedoeld voor het ondersteunen van UNESCO activiteiten en -projecten binnen het domein van de wetenschappen, met klemtoon op duurzaamheid. Het is de bedoeling om de uitstraling van Vlaanderen te vergroten, en in FUST-projecten kansen te creëren voor het uitdragen van Vlaamse expertise en deze te kaderen in de activiteiten van deze multilaterale organisatie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	1.316	1.316
BA-JR	0	0	0	1.316	1.316
BU	0	0	0	1.316	1.316

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 1.316 keuro voorzien voor de ondersteuning voor het Vlaams UNESCO Trustfonds voor het werkingsjaar 2025. Dit bedrag werd volledig aangerekend. Uit het trustfonds werden middelen doorgestort naar UNESCO projecten die de Vlaamse Regering eerder had goedgekeurd.

TB0-1TBA2AK-WT - UNU-CRIS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze middelen werden toegekend op basis van de tweede samenwerkingsovereenkomst (2022 - 2026) tussen de Vlaamse Overheid (Koninkrijk België), de United Nations University, de Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Gent aangaande de subsidiëring van het United Nations University Institute on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS) inclusief het addendum aan de samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021 (VR 2021 1712 DOC.1468/6BIS).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	1.051	1.051
BA-JR	0	0	0	1.051	1.051
BU	0	0	0	1.051	1.051

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 1.051 keuro voorzien voor de werking voor UNU-CRIS. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TBA2AV-IS - HOGER ONDERWIJS - ECOOM-STORE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit begrotingsartikel bevat de budgetten voor ECOOM (Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkeling Monitoring).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	4.552	4.552
BA-JR	0	0	0	4.552	4.552
BU	0	0	0	4.552	4.552

Inhoudelijke toelichting:

Er werd bij de begrotingsaanpassing 2025 op dit begrotingsartikel 4.552 keuro voorzien voor de werking voor ECOOM. Dit bedrag werd volledig aangerekend.

TB0-1TBA4AC-WT - BELEIDSMONITORING/STUDIES/EVALUATIES/ADVIEZEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit is de uitgavenzijde van het Fonds voor het Wetenschaps- en Innovatiebeleid – TB0-9TBATAC-OW. De decretale basis ligt vervat in artikel 5 van het decreet van 22 november 1995 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1995, gewijzigd bij het Programmadecreet 2017.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2025	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA	0	0	0	0	0
BA-JR	0	0	0	2.896	3.153
BU	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2025 werden er geen uitgaven op het Fonds gerealiseerd.

X. LIJST MET AFKORTINGEN

AAL	Ambient & Assisted Living
AGVV	Algemene Groepsvrijstellingsverordening
AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
AI	Artificiële Intelligentie
AMS	Antwerp Management School
AO	Algemene Ontvangsten
APM	Agentschap Plantentuin Meise
AST	Advanced Semiconductor Technologies
BA	Begrotingsaanpassing
BAR	Brexit Adjustment Reserve
BERD	Business Expenditure on R&D
BNCT	Biotechnology/Nanotechnology/Converging Technologies
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds/Bijzondere Onderzoeksfondsen
BOF	Begrotingsopmaak
BTW	Bruto Toegevoegde Waarde
CAM	Circular Advanced Materials
CBAM	Carbon Border Adjustment Mechanism
CCS	Carbon Capture and Storage
CCU	Carbon Capture and Usage
CEF	Connecting Europe Facility
CIE	Compensatieregeling Indirecte Emissiekosten
CISAF	Clean Industrial Deal State Aid Framework
COOCK	Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding
CRA	Cyber Resilience Act
CRC	Antwerp Zoo Centre for Research & Conservation
CRL	Commercial Readiness Level
CRMA	Critical Raw Materials Act
CS	Cybersecurity
CRPF	Cybersecurity Research Program Flanders
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DEP	Digital Europe Programma
DESI	Digital European Society Index
DIHB	Decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid
DIRS	Defence, Industry and Research Strategy
EBO	Energiebeheersovereenkomst
ECF	European Competitiveness Fund
ECCC	European Cybersecurity Competence Centre and Network
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring
ECRIN	European Clinical Research Infrastructure Network
ECRN	European Chemical Regions Network
EDIC	European Digital Infrastructure Consortium
EDIH	European Digital Innovation Hub
EEN	Enterprise Europe Netwerk
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

ENOVER	Energieoverleg
EOSC	European Open Science Cloud
ERA	Europese Onderzoeksruijnte (European Research Area)
ERC	European Research Council
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures
ETCI	European Tech Champions Initiative
ETS	Emission Trading System
EU	Europese Unie
EV	Eigen Vermogen
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldaufbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven
FFTF	Flanders Future Tech Fund
FID	First Industrial Deployment
FIO	Fonds voor Ondernemen en Innoveren
FIT	Flanders Investment and Trade
FKM	Fundamenteel-Klinische Mandaten
FOD	Federale Overheidsdienst
FRIS	Flanders Research & Innovation Space
FTI	Flanders Technology International
FTI	Flanders Technology and Innovation
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
GBER	General Block Exemption Regulation
GERD	Gross Expenditure on Research & Development
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij
GOVERD	Government Expenditure on R&D
GTI	Geïntegreerde Territoriale Investeringsen
GZI	Gezondheidsindex
HERD	Higher education Expenditure on R&D
HEU	Horizon Europe
HWP	Het Waterschei Project
ICL	Indirect Carbon Leakage
ICON	Interdisciplinair Co-operatief Onderzoek
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
imec	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum
IOF	Industriëel Onderzoeksfonds/Industriële Onderzoeksfondsen
IoT	Internet of Things
IPCEI	Important Projects of Common European Interest
IRI	Internationale Onderzoeksinfrastructuur
ISAB	International Scientific Advisory Board
ISE	Inhoudelijke Structuurelement
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap

JU	Joint Undertaking
KBBJ	Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse zaken en Justitie
KM	Kwalitatieve Monitoringindicatoren
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen
Kmo	Kleine en middelgrote onderneming
KOTK	Kom Op Tegen Kanker
KPA	Key Performance Area
KPI	Key Performance Indicator
KVAB	Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
LO	Leningsontvangsten
LRM	Limburgse Reconversie maatschappij
LSA	Landenspecifieke Aanbeveling
LSM	Limburg Sterk Merk
MBLM	Mijnschade en Bemaling Limburgs Mijngedebiet
MoU	Memorandum of Understanding
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NCC-BE	National Cybersecurity Coordination Centre Belgium
NIF	NATO Innovation Fund
NIS2	Network and Information Security 2
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
O&O&I	Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OJO	Ondersteuning Jonge Onderzoekers
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PCT	Patent Cooperation Treaty
PIO	Programma Innovatieve Overheidsopdrachten
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
POaB	Port of Antwerp-Bruges
POM	Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij
R&D	Research & Development
RCF	Brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof
RED	Renewable Energy Directive
RegMed XB	Regenerative Medicine Crossborder
RFNBO	Renewable Fuels of Non-Biological Origin
RIS	Regional Innovation Scoreboard
RRA	Reform of Research Assessment
RVO	Roger Van Overstraeten
SBO	Strategisch Basisonderzoek
SDG	Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen
SDG	Single Digital Gateway
SFPIM	Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij
SMP	Single Market Programme
SMR	Small Modular Reactor
SOC	Strategisch Onderzoekscentrum
SOIA	Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden
SOV	Site-ontwikkeling Vlaanderen

SPW	Service Public de Wallonie
STE(A)M	Science, Technology, Engineering, (Arts,) Mathematics
SSTS	Sustainable Semiconductor Technologies & Systems
STS	Strategische Transformatiesteun
TBM	Toegepast Biomedisch Onderzoek
TCR	Trilaterale Chemie Regio
TCTF	Tijdelijk Crisis- en Transitiekader
TETRA	Technology Transfer
TO	Toegewezen Ontvangsten
TRL	Technology Readiness Level
TTO	Technology Transfer Offices
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
Unizo	Unie van Zelfstandige Ondernemers
	United Nations University – Institute on Comparative Regional Integration
UNU-CRIS	Studies
VAK	Vastleggingskrediet
VARIO	Vlaamse Adviesraad Innoveren en Ondernemen
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VEK	Vereffeningskrediet
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VIB	Vlaams Instituut voor de Biotechnologie
VIL	Vlaams Instituut voor de Logistiek
VISD	Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid en Defensie
VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Vlaams Agentschap Ondernemen en Innoveren
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VN	Verenigde Naties
VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
VRT	Vlaamse Radio en Televisieomroeporganisatie
VSC	Vlaamse Supercomputer Centrum
VTE	Voltijdse Equivalenten
VUB-IES	Vlaamse Universiteit Brussel Institute for European Studies
VVSG	Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten
VWI	Vlaamse Wetenschappelijke Instelling
WEWILS	Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie
WEWIS	Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie

XI. BIJLAGE OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN

Nr.	Naam Initiatief	Aard Initiatief	Trekker	Inhoudelijke bepalingen	Voorziene planning / stand van zaken procedure VR	Datum inwerkingtreding	Beleidsveld/ISE
1	Decreet rechtsbasis GDPR	decreet	VLAIO	Decreet over de verwerking van persoonsgegevens door het Agentschap Innoveren en Ondernemen en haar partnerorganisaties, wat betreft de uitoefening van de taken van VLAIO	Bekrachtigd door VR 27/06/2025	03/08/2025	I en III
2	Aanpassing sectorale wetgeving m.o.o. de fusie van de beleidsdomeinen EWI, WSE en LV	Decreet + BVR	Dep WEWIS	N.a.v. de fusie van de beleidsdomeinen EWI, WSE en LV in 2024 zal de oude terminologie in de sectorale wetgeving van deze beleidsdomeinen ook aangepast dienen te worden	Principiële goedkeuring op 14/07/2025 Definitieve goedkeuring april 2026	Eerste helft 2026	Alle
3	Uitvoeringsbepalingen implementatie Kaderdecreet Vlaamse Handhaving in beleidsveld Economie	BVR	VLAIO/ Agentschap Justitie en Handhaving	Nodig opdat het kaderdecreet van toepassing zou zijn op handhaving van de omgevingsvergunning voor kleinhandelsactiviteiten	Goedgekeurd op 26/09/2025	1 april 2026	I.2

4	BVR opschorting steun bij openstaande terugvorderingen	BVR	VLAIO	Maatregel om uitbetaling nieuwe VLAIO-steun op te schorten in geval van openstaande schulden in te bedden in alle steunmaatregelen	Definitief goedgekeurd op 5/09/2025	1/10/2025	I.1
5	BVR uitbreiding kmo-p voor maatwerkbedrijven	BVR	VLAIO	Uitbreiding toepassingsgebied steuninstrument kmo-portefeuille naar maatwerkbedrijven.	Definitief goedgekeurd op 05/09/2025	01/01/2026	I.2
6	BVR hervorming kmo-portefeuille	BVR	VLAIO	De dienst advies wordt beperkt tot adviezen met betrekking tot het onderwerp 'cybersecurity'. Andere adviezen komen niet langer in aanmerking voor steun. Voor opleidingen blijven de bestaande thema's van toepassing. Er wordt een overgangsbepaling voorzien. Over het wijzigingsbesluit wordt nu het advies gevraagd van de Raad van State.	Principiële goedkeuring 19/12/2025	Nog nader te bepalen	I.2
7	BVR Clusters	BVR	VLAIO	Wijziging als gevolg van bereiken maximale duur van 10 jaar in GBER. Nog te bekijken of enkel duurtijd verlengd wordt, dan wel of er nog meer inhoudelijke aspecten gewijzigd zullen worden	Moet aangemeld worden bij EU om uitzondering op 10 jaar te krijgen.	2026	III.3
8	BVR inperking Hinderpremie Openbare Werken tot sluitingspremie	Besluit	VLAIO	In uitvoering van begrotingsopmaak 2026 wordt de Hinderpremie Openbare Werken beperkt tot de sluitingspremie. De bestaande	Principiële goedkeuring op 21/11/2025	Inwerkingtreding op 1 januari 2026	I

				hinderpremie A wordt opgeheven.	Definitieve goedkeuring op 30/01/2026		
9	Wijziging verschillende besluiten over steunmaatregelen	BVR	VLAIO	Het besluit beoogt de harmonisering van Europese staatssteunvoorwaarden voor ondernemingen in moeilijkheden, de opschorting van uitbetalingen bij openstaande schulden en een uitbreiding van het toepassingsgebied van EFRO- en ESF-steun naar natuurlijke personen, vennootschappen en verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid. Er is ook een rechtzetting in de uitbetalingsmodaliteiten bij ecologiesteun. De harmonisering verhoogt de rechtszekerheid en vermindert de administratieve last.	Goedgekeurd op 05/09/2025	1 oktober 2025	Diverse

XII. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Voorstel van resolutie over de versterking van de Vlaamse ruimtevaartsector

Van Gijs Degrande, Kelly Van Tendeloo, Stijn De Roo, Karl Vanlouwe, Hiba Faraji, Robrecht Bothuyne en Andries Gryffroy
308 (2024-2025) – Nr. 1

Wat betreft 1°: Flanders Space wordt gecontinueerd. Op dit moment wordt Flanders Space gefinancierd vanuit de Vlaamse Innovatie- en Industriestrategie voor Veiligheid & Defensie (VISD). In het volgende Impulsprogramma 2.0, dat dit jaar op de Vlaamse Regering zal worden gebracht, wordt Flanders Space opnieuw hét centrale governance instrument.

Wat betreft 2°: Flanders Space en de Vlaamse Ruimtevaartindustrie (VRI) blijven in contact met het federale wetenschapsbeleid, en zien hier verder op toe. Aangezien dit een federale materie is, dient dit verder opgevolgd te worden in het federale parlement.

Wat betreft 3°: in het Impulsprogramma 2.0 zal een Strategische Doelstelling "Internationale samenwerking stimuleren" worden opgenomen. In tegenstelling tot het Impulsprogramma 1.0, en conform de aanbevelingen uit de evaluatie, wordt de focus nu niet alleen op het Europees Ruimteagentschap (ESA) gelegd, maar ook op andere internationale programma's die raakvlakken hebben met ruimtevaartconomie. Verder worden de Europese en internationale opportuniteiten via de werking van NCP Flanders nauw opgevolgd en waar mogelijk verbonden met het Vlaamse ecosysteem. Tevens werden de afgelopen jaren samenwerkingsovereenkomsten afgesloten tussen Flanders Space en het Nederlandse evenals het Luxemburgse ruimtevaartecosysteem.

Wat betreft 4°: in het Impulsprogramma 2.0 zal met al deze aanbevelingen van de evaluator rekening worden gehouden. Specifiek zal een strategische communicatiedoelstelling worden voorzien die inzet op meer communicatie zowel binnen de overheid als tussen de overheid en de bedrijfswereld. Er wordt specifiek aandacht besteed aan de Vlaamse sterkte m.b.t. "downstream". Ook wordt via het aanstellen van een programmamanager voor de oriëntatieroadmap "Ruimtevaart en defensie" specifieke aandacht gegeven aan mogelijkheden binnen de Europese defensiefinanciering.

Wat betreft 5°: zoals eerder vermeld, komt er een "Impulsprogramma ruimtevaartconomie 2.0" waarin een langetermijnvisie is verwerkt. Hierbij werd maximaal rekening gehouden met de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie.

Wat betreft 6°: de eerste strategische doelstelling van het Impulsprogramma 2.0 wordt "Industriële basis versterken". We versterken de industriële basis door innovatie in de ruimtevaart te stimuleren. Door het opzetten van programma's rond kennistransfer, marktpenetratie, opleiding en de creatie van spin-offs versterken we het Vlaamse ecosysteem en wordt de expertise, de verankering en de werkgelegenheid in de regio behouden en gestimuleerd. We voorzien tevens praktijkgerichte ruimtes waar diverse types van spelers kunnen samenwerken bij de ontwikkeling van innovaties. Daarnaast worden deze Vlaamse spelers ook actief geholpen door NCP Flanders.

Wat betreft 7°: ook binnen het Impulsprogramma Ruimtevaartconomie 2.0 zullen, zoals ook in het Impulsprogramma 1.0, onder meer Space Labs worden opgezet, waarin overheden, bedrijven en kennisinstellingen samenwerken rond praktijkgerichte toepassingen gebaseerd op ruimtevaartdata. Deze projecten

benutten expliciet digitale analysetechnologieën zoals AI, deep learning, cloud computing en data-intensieve verwerkingsketens om nieuwe oplossingen te ontwikkelen voor maatschappelijke uitdagingen. Flanders Space faciliteert daarnaast thematische werkgroepen rond technologische domeinen zoals Imaging4Space, veiligheid & defensie en AI-gebaseerde onboard dataverwerking, wat de kruisbestuiving tussen ruimtevaart en andere hightechsectoren versterkt. Voorbeelden hiervan zijn onder meer het gesteunde ICON-project MOVIQ, dat een Vlaamse AI-processor voor onboard dataprocessing ontwikkelt.

Wat betreft 8°: zie het antwoord op 7°. Er kunnen ook Space Labs worden opgezet voor de maatschappelijke uitdagingen rond klimaat en milieu, mobiliteit, etc.

Wat betreft 9°: België heeft zich tijdens de ESA-ministerraad van eind 2025 geëngageerd tot een recordbijdrage van ruim 1,1 miljard euro aan het ESA, waarmee ons land zijn positie als tweede grootste investeerder per inwoner behoudt. Deze middelen versterken niet alleen de strategische autonomie van Europa, maar creëren ook aanzienlijke economische return via contracten en werkgelegenheid in de Belgische ruimtevaartindustrie. De investeringen focussen op veiligheid, veerkracht, aardobservatie, wetenschappelijke missies en exploratie, en dragen bij tot een robuust Europees satelliet- en lanceerinfrastuurnetwerk.

De enorme hoeveelheid data die dagelijks vanuit de ruimte naar de aarde wordt gestuurd, wordt op de grond aangevuld en verfijnd met andere databronnen, afkomstig van drones, sensoren, empirische waarnemingen, etc. Dankzij fusietechnieken, waarbij de satellietdata gecombineerd worden met andere databronnen zoals die van het verkeer, de bevolking, de luchtvervuiling, ... ontstaat een enorm potentieel voor de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten. Dit wordt nog versterkt door nieuwe, innovatieve digitale analysetechnologieën zoals AI, deep learning algoritmes, cloud computing, ... die de snellere verwerking van gegevens toelaten.

Door het opzetten van praktijkgerichte samenwerkingsprojecten (Space Labs) rond data-acquisitie kunnen geïnteresseerde partijen (overheden, bedrijven, onderzoeksinstituten, onderwijsactoren) via "trial and error" met experts uit de ruimtevaartsector onderzoeken op welke manier al dan niet beschikbare datasets een oplossing kunnen bieden voor concrete use cases. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van data-acquisitie van ruimtevaartdata en van dataverwerking voor de ontwikkeling van toepassingen in maatschappelijk relevante thema's (klimaatverandering, veiligheid, mobiliteit, etc.).

Wat betreft 10°: hiertoe zal worden bekeken hoe we het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) verder kunnen inzetten om agentschappen nauwer in contact te brengen met de mogelijkheden van ruimtevaarttoepassingen en -data.

Wat betreft 11°: hiervoor kijken we in eerste instantie naar de EU Space Act.

Wat betreft 12°: het Impulsprogramma 2.0 zal een strategische doelstelling bevatten met betrekking tot het inspireren van de volgende generatie en het verhogen van maatschappelijk draagvlak bij de burgers. Specifieke aandacht voor STEM zal worden gecontinueerd en geoptimaliseerd door op maat van jongeren gesneden activiteiten te ondersteunen en de jongeren zo te inspireren, zoals het ESA CanSat programma, BE-Rocket, Ondernemer voor de klas, etc. Hiervoor wordt een geoormerkt budget voorzien.

Wat betreft 13°: hieraan zal specifiek extra aandacht worden gegeven door het contacteren van de relevante spelers zoals Flanders Investment & Trade (FIT).

Wat betreft 14°: op individueel niveau, bij gesteunde projecten via VLAIO, zit deze monitoring vervat in de standaardprocedure van de betreffende instrumenten.

Wat betreft 15°: dit is een van de kernopdrachten van Flanders Space. Zie ook het antwoord op 4°.

Wat betreft 16°: zie het antwoord op 3°.

Wat betreft 17°: hiertoe werd een programmamanager aangesteld bij Flanders Space in het kader van VISD. Vanuit de oriëntatieroadmap "Space for Defence" zullen de opportuniteiten op federaal, Europees en internationaal niveau verder in kaart worden gebracht en zullen de Vlaamse spelers hier naartoe worden begeleid en ondersteund.

Wat betreft 18°: dit zit mee vervat in de taken van Flanders Space om te netwerken met al deze actoren en samenwerkingen te bevorderen.

Wat betreft 19°: de Space Labs uit het Impulsprogramma 1.0 worden voortgezet.

Wat betreft 20°: vanuit Europa zijn steeds meer datasets vrij beschikbaar en kunnen deze gebruikt worden om mee te experimenteren. Onder andere via de Space Labs wordt het gebruik van deze data gestimuleerd. Verder ondersteunen we ook de deelname van start-ups aan programma's zoals ESA-BIC en CASSINI, waarbij het gebruik van datasets uit open access satellietdata meer en meer wordt toegepast.

Voorstel van resolutie over de steun aan de kandidatuur voor de Einteentelescoop in de Euregio Maas-Rijn

Van Andy Pieters, Kris Verduyck, Toon Vandeurzen, Karl Vanlouwe, Gijs Degrande, Els Robeyns en An Christiaens

582 (2025-2026) – Nr. 1

Wat betreft 1°: de haalbaarheidsstudies en de bidbookvoorbereidingen, belegd bij het gezamenlijke ET-EMR projectbureau, worden nauw opgevolgd en ondersteund door het kabinet van de Vlaamse Minister-President en de experts binnen ET-Vlaanderen. De Vlaamse Regering kende hiervoor eerder al een bijdrage van 4 miljoen euro toe, die ten dele via de Vlaamse kennisinstellingen wordt ingezet.

Wat betreft 2°: er zijn uitgebreide contacten met de betrokken projectpartners via de verschillende ambtelijke en politieke overlegorganen die de EMR-kandidatuur aansturen. Ook specifiek met Duitsland worden de politieke contacten onderhouden, steeds in samenspraak met de betrokken partners in de EMR.

Wat betreft 3°: in 2025 en begin 2026 werden diverse contacten gelegd met potentiële partnerlanden, zowel door de Vlaamse Minister-President als door ET-Vlaanderen en verschillende leden van de Vlaamse administratie. Om de lobbystrategie richting potentiële partnerlanden verder te verdiepen, werd in de eerste maanden van 2026 een Directeur Internationalisering aangeworven binnen ET-Vlaanderen, die nauw samenwerkt met de aangeduide SPOC binnen het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken van de Vlaamse overheid alsook met het Vlaams Diplomatiek Netwerk.

Wat betreft 4°: het vermelde ET-EMR projectbureau onderneemt ook de nodige haalbaarheidsstudies in het kader van de omgevingstechnische aspecten van de Einteentelescoop. Dit luik van de haalbaarheidsstudies wordt gezamenlijk opgevolgd door het kabinet van de Vlaamse Minister-President, ET-Vlaanderen en het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid.

Wat betreft 5°: op het einde van 2025 werd een reeks domeinspecifieke valorisatiesessies opgestart, waarin onderzoeksinstituten en bedrijven samenwerken rond de valorisatie van ET-technologieën, en dit binnen zeven prioritaire technologiedomeinen voor Vlaanderen (Cryogenie &

Vacuümtechnologie, Lasertechnologie, Mechanische Constructies & Infrastructuur, Optica, Sensoren & Data-acquisitie, Software & Modelleren, en Trillingsisolatie & Mechanica).

Wat betreft 6°: eind 2025 werd de ET-Roadshow opgestart, met haltes in de vijf Vlaamse provincies en Brussel. Deze roadshow omvat een expo alsook een scholenprogramma en publiekslezingen. Ondertussen worden ook de nodige voorbereidingen getroffen om in 2026 opnieuw deel te nemen aan publieksevenementen zoals het Nerdland Festival.

Wat betreft 7°: de Vlaamse Regering zet deze boodschap in het algemeen breed in de markt. Specifiek in het kader van de Einsteintelecoop ondernam de Vlaamse Minister-President in januari 2026 een zending aan het CERN, vergezeld van sleutelfiguren binnen ET-Vlaanderen en Flanders Investment & Trade (FIT). FIT fungeert sinds kort als de Vlaamse Industrial Liaison Office voor CERN, waarbij de nodige aandacht uitgaat naar overlap met ET-technologiedomeinen.

XIII. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF

Er waren geen aanbevelingen die specifiek betrekking hadden op de beleidsvelden die het voorwerp uitmaken van deze BBT.

**XIV. BIJLAGE OVERZICHT VAN DE ARRESTEN VAN HET
GRONDWETTELIJK HOF EN VAN HET HOF VAN JUSTITIE**

Geen.

XV. BIJLAGE OVERZICHT VASTLEGGINGEN EN VEREFFENINGEN RELANCEPROJECTEN

In 2025 vonden binnen de relanceprojecten verschillende vereffeningen plaats. Deze vereffeningen kaderden in de verdere afhandeling van lopende projecten.

Begrotingsartikel	Programma	Programma omschrijving	VAK BU 25	VEK BU 25
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CK	RELANCE BUDGET 20 - BIO-ECONOMIE	0	1.297.269
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3DN	RELANCE BUDGET 20 - BIO-ECONOMIE - HOGER ONDERWIJS	0	509.883
TCH-ATFA5NX-IS	ATF3DM	RELANCE BUDGET 20 - BIO-ECONOMIE - VITO	0	327.000
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CM	RELANCE BUDGET 21 - UITBOUW VAN WETENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (ICOS, COB, ...) & PARTICIPATIE AAN INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN	0	2.122.485
TCH-ATFA5NU-IS	ATF3CO	RELANCE BUDGET 21 - UITBOUW VAN WETENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (ICOS, COB, ...) & PARTICIPATIE AAN INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN - IS EV ILVO	0	599.940
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3CN	RELANCE BUDGET 21 - UITBOUW VAN WETENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (ICOS, COB, ...) & PARTICIPATIE AAN INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN - IS HOGER ONDERWIJS	0	7.646.358
TCH-ATFA5NY-IS	ATF3CP	RELANCE BUDGET 21 - UITBOUW VAN WETENSCHAPPELIJKE INFRASTRUCTUUR (ICOS, COB, ...) & PARTICIPATIE AAN INTERNATIONALE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUREN - IS VIB	0	0
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3DB	RELANCE BUDGET 22 - VERSTERKING O&O BEDRIJVEN - BEDRIJFSPROJECTEN ETS-INNOVATIEFONDS & CCS-CCU	0	0
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CF	RELANCE BUDGET 22 - VERSTERKING O&O BEDRIJVEN - EXTRA MIDDELEN ONDERZOEKS- EN ONTWIKKELINGSPROJECTEN	0	5.486.132
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3DA	RELANCE BUDGET 22 - VERSTERKING O&O BEDRIJVEN - GEZONDHEID EN ZORG - COOCK, TETRA EN CLUSTERPROJECTEN	0	528.253
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3CY	RELANCE BUDGET 22 - VERSTERKING O&O BEDRIJVEN - GEZONDHEID EN ZORG - COOCK, TETRA EN CLUSTERPROJECTEN	0	577.314
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CT	RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O	0	12.000.000
TCH-ATCA5CP-IS	ATC3CS	RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O - FWO - ZWARE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR	0	79.107
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3CV	RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O - INTERNE STROMEN HOGER ONDERWIJS	0	4.074.078
TCH-ATFA5NX-IS	ATF3CU	RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O - INTERNE STROMEN VITO	0	516.215
TCH-ATCA5CW-IS	ATC3CD	RELANCE BUDGET 23 - VERSTERKING ONDERZOEKSVELD EN VERSNELLING O&O - ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR HOGESCHOLEN	0	1.278.433
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CH	RELANCE BUDGET 25 - BLUE DEAL - ONDERZOEK	0	686.003
TCH-ATFA5NU-IS	ATF3CI	RELANCE BUDGET 25 - BLUE DEAL - ONDERZOEK	0	167.000
TCH-ATCA5DC-WT	ATC3BU	RELANCE BUDGET 27 - BLUE DEAL - ECONOMIE	0	264.378
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CX	RELANCE BUDGET 47 - WATERSTOFONDERZOEK	0	17.999.531
TCH-ATCA5CA-WT	ATC3BW	RELANCE BUDGET 55 - SMART CITIES	0	1.303.506
TCH-ATCA5FA-WT	ATC3CR	RELANCE BUDGET 101 - INHAALBEWEGING VERNIEUWING BEDRIJVENTERREINEN	0	2.694.700
TCH-ATCA5FA-WT	ATC3BV	RELANCE BUDGET 102 - INVESTEREN IN KERNVERSTERKING VIA PROJECTOPROEPEN	0	3.084.803
TCH-ATCA5DC-WT	ATC3BJ	RELANCE BUDGET 109 - ONDERSTEUNING BEDRIJVEN - BREXIT HELPPDESK, COMMUNICATIEKOSTEN EN IT	0	0
TCH-ATCA5DC-WT	ATC3BT	RELANCE BUDGET 109 - ONDERSTEUNING BEDRIJVEN - POST BREXIT VEERKACHTSUBSIDIE IKV GROEISUBSIDIE	0	0
TCH-ATCA5CA-WT	ATC3BL	RELANCE BUDGET 109 - ONDERSTEUNING BEDRIJVEN - UITBREIDING CONTRACT ONDERNEMERSCHAP	0	0
TCH-ATCA5FA-WT	ATC3BX	RELANCE BUDGET 109 - ONDERSTEUNING BEDRIJVEN - VLAAMSE GREEN LANE PROJECT	0	0
TCH-ATFA5NX-IS	ATF3DO	RELANCE BUDGET 116 - ELEKTRONISCH PATIËNTENDOSSIER - GEÏNTEGREERD ZORG EN ONDERSTEUNINGSPLAN - WE ARE	0	0
TCH-ATCA5CA-WT	ATC3CB	RELANCE BUDGET 123 - CIRCULAIR BOUWEN	0	994.385
TCH-ATCA5CW-IS	ATC3CC	RELANCE BUDGET 123 - CIRCULAIR BOUWEN - HOGER ONDERWIJS	0	799.584
TCH-ATCA5CO-IS	ATC3DG	RELANCE BUDGET 123 - CIRCULAIR BOUWEN - INTERNE STROMEN VITO	0	0
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3CS	RELANCE BUDGET 124 - CIRCULAIRE ECONOMIE	0	1.523.330
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3DF	RELANCE BUDGET 124 - CIRCULAIRE ECONOMIE - HOGER ONDERWIJS	0	1.308.326
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3DH	RELANCE BUDGET 133 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VLAAMSE MEDIASECTOR	0	941.574
TCH-ATFA5NS-IS	ATF009	RELANCE BUDGET 133 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VLAAMSE MEDIASECTOR	0	405.548
TCH-ATFA5NA-WT	ATF3DD	RELANCE BUDGET 134 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VOOR DE VLAAMSE MEDIASECTOR - TETRA GROEP	0	106.000
TCH-ATFA5NS-IS	ATF3DK	RELANCE BUDGET 134 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VOOR DE VLAAMSE MEDIASECTOR - TETRA GROEP	0	149.000
TCH-ATFA5NV-IS	ATF3DE	RELANCE BUDGET 134 - DIGITAAL TRANSFORMATIEPROGRAMMA VOOR DE VLAAMSE MEDIASECTOR - TETRA OPROEP	0	932.508

XVI. BIJLAGE EVALUATIEAGENDA 2025-2026

Voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie werden in 2025 onder het beheer van respectievelijk de evaluatiecel van het Departement WEWIS en VLAIO een aantal evaluaties uitgevoerd en afgerond en werden tevens een aantal evaluaties voorbereid waarvan de afronding na 31/12/2025 is voorzien.

In onderstaande evaluatieagenda 2025-2026 zijn de evaluaties die in 2025 werden afgerond groen gemarkeerd en zijn de evaluaties die in 2025 werden voorbereid oranje gemarkeerd.

Departement WEWIS - evaluatiekalender 2025-2026 voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie										
Evaluatievoorwerp	Jaartal oplevering vorige evaluatie	2025				2026				Strategische en operationele doelstellingen
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Wetenschappelijke missie KMDA	2021							X		OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.
Wetenschappelijke onderzoeksopdracht Orpheus	2021							X		OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.
VLIIZ	2021							X		OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.
Wetenschappelijke onderzoeksopdracht APM	NVT		A							OD6-1 - We bouwen onze wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen verder uit zodat ze excellent onderzoek kunnen uitvoeren in internationale context in thematische wetenschapsdomeinen.
Amail	NVT		A							OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma's cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.
KDM	NVT		A							OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma's cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.
VAIA	NVT				A					OD8-5 - We investeren verder in de onderzoeksprogramma's cybersecurity en artificiële intelligentie waarbij we top strategisch basisonderzoek in Vlaanderen versterken.
imec	2021							X		OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC's) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo's
EnergyVille	NVT							X		OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC's) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo's
VIB	2021							X		OD10-1 - We spelen de aantrekkelijkheid en troeven van onze 4 strategische onderzoekscentra (SOC's) imec, VIB, VITO en Flanders Make nog meer uit en zetten nog sterker in op valorisatie en samenwerking met Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder kmo's
Steunpunt Circulaire economie								X		OSD 2 - Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
Evaluatie EBO					A					OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Uitgaventoetsingen 2026	NVT							X		OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken & OSD4 - Extra investeren in O&O en tegelijkertijd inzetten op een sterkere economische valorisatie
VLAIO - evaluatiekalender 2025-2026										
Programma	Jaartal oplevering vorige evaluatie	2025				2026				Strategische en operationele doelstellingen
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
Landbouwtrajecten (incl. internationale)					X					OD12-4 - Kennisverspreiding aan ruimere groepen van ondernemingen en organisaties
Baekelandmandaten	2019				X					OD12-1 - Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
Innovatiemandaten	2019				X					OD12-1 - Stimuleren van samenwerking tussen onderzoekers en bedrijven
Onderzoeksprojecten (incl. clusters)	2021							X		OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Ontwikkelingsprojecten (incl. clusters)	2021							X		OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Werkingssubsidie Structurele partners	2017				X					OD 2-2 We bieden ondersteuning aan ondernemers in alle levensfasen van hun onderneming
(her)aanleg Bedrijventerreinen	2019								X	OD4-1 - We zetten in op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en brownfields
	2020							X		OD2-1 - We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren
Vlajo, Unizo O&O, My Machine									X	OD2-1 - We zetten in op een positieve beeldvorming rond ondernemerschap met een specifieke focus op jongeren
Ecosystemen voor student-ondernemerschap	2020								X	OD12-3 - Stimuleren van samenwerking in clusters
cSBO								X		OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Compensatie Indirecte Emissiekosten	2021							X		OSD3 - Een ondernemers- en kmo-vriendelijke overheid en omgeving creëren
Enterprise Europe Network (E.E.N.)	NVT							X		OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Ecologiesteen (EPPLUS en STRES)	2020								X	OD 12-2 - Verstrekken van steun aan innoverende ondernemingen
Innovatieve Starters									X	OSD2 - Strategische sectoren ondersteunen en strategische autonomie verhogen
Living Labs CE	NVT							X		OSD1 - De productiviteit en concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken
Uitgaventoetsing 2026	NVT							X		
Overzicht van de doorlooptijd van elke voorziene evaluatie voor de periode 2025-2026										
A staat voor "afgeronde" evaluatie										
X wijst op het verwachte oplevermoment van de evaluatieresultaten										

XVII. BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'

ISE "Toegang tot financiering voor ondernemingen"

Benaming	Perceptie kredietbelemmeringen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Deze synthetische indicator wordt berekend aan de hand van de resultaten van de driemaandelijke NBB-enquête naar de kredietvoorwaarden. Deze indicator inzake de "perceptie van de kredietbelemmering" geeft het percentage ongunstige interpretaties van de huidige kredietvoorwaarden door de ondernemingen weer. De indicator heeft dezelfde benadering als die van de "credit constraint indicator" die maandelijks door het Duitse instituut voor economisch onderzoek IFO wordt gepubliceerd sinds 2003. https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_pnc_meth2402.pdf
Bron	NBB-Kredietobservatorium (https://www.nbb.be/nl/statistieken/andere-themas/kredietobservatorium)
Meetfrequentie	Kwartaal, omgezet naar Jaar (Q2-Q2)
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar, cf. Berekeningswijze.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Projecten in portfolio bij PMV
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Som van projecten zoals opgenomen in jaarverslag
Bron	Participatiemaatschappij Vlaanderen https://www.pmv.eu/over-ons/publicaties/
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Jaarverslag PMV.

ISE "Ondernemerschap"

Benaming	Aantal oprichtingen
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ondernemingen/oprichtingen-van-ondernemingen

Benaming	Overlevingsgraad na 5 jaar
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ondernemingen/oprichtingen-van-ondernemingen

Benaming	Bereik dienstverleners ondernemerschap	contract
----------	---	-----------------

Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal bereikte ondernemingen zoals gerapporteerd door de dienstverleners binnen het contract ondernemerschap.
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Ondernemerschap" Subtab "Ondernemerschap en innovatieversnelling" (Tabel view)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE Groei-ondersteuning voor kmo's en groeibedrijven"

Benaming	Aantal extreme groeiers
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Volgens OESO-methodologie. Aantal ondernemingen met minstens tien werknemers bij de start van de meting en met een groei gedurende drie jaar van gemiddeld 20% of meer in tewerkstelling. Bijkomende voorwaarde is dat de ondernemingen blijft bestaan gedurende deze drie jaar. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2006/10/a-proposed-framework-for-business-demography-statistics_g17a1999/145777872685.pdf
Bron	Eigen berekening, volgens OESO methodologie Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/extreme-groeiers-vlaanderen
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	Publicatie Extreme Groeiers Vlaanderen Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/extreme-groeiers-vlaanderen

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal ondernemingen die gesteund werden in (huidig jaar-1) met via de instrumenten kmo-groeisubsidie en Schaalklaar.
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Steun" Subtab "Opleiding advies en investeringen" (kmo-groei-subsidie) Subtab "Innovatiesteun, mandaten en collectieve projecten" (Schaalklaar)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.

Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag
-------------------------------------	-------------------

ISE "Vergroening/klimaat"

Benaming	Materialenvoetafdruk
	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/materialenvoetafdruk

Benaming	CO₂-reductie industrie
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening door Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/klimaat/klimaatthemas/broeikasuitstoot/indicator-broeikasgasemissies-per-sector
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Niet gekend
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening, op basis van rapporteringssystemen VLAIO. Aantal ondernemingen die gesteund werden in (huidig jaar-1) via de instrumenten gericht op vergroening XXX
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen Tab "Ondernemerschap" Subtab "Ondernemerschap en innovatieversnelling" (tabel view)
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE "Ruimtelijke Economie"

Benaming	Ruimtegebruik op bedrijventerreinen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Som van de statussen "Bebouwd economie in gebruik", "Infrastructuur" en "Onbebouwd economie in gebruik" in de GIS-databank bezettingsgraad bedrijventerreinen in beheer bij VLAIO
Bron	GIS-databank bezettingsgraad bedrijventerreinen
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek"

Benaming	Top 10 meest geciteerde wetenschappelijke artikels t.o.v. EU (RIS-indicator)
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Gegevens over het procentuele aandeel van publicaties onder de top 10% meest geciteerde publicaties voor alle regio's.
Bron	Europese Commissie, op basis van berekeningen en gegevens van Science Metrix (Elsevier). De berekeningen en gegevens van Science Metrix gebeuren op basis van gegevens uit Scopus. https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	GOVERD en HERD t.o.v. EU (RIS-indicator)
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Alle R&D-uitgaven in de overheidssector (GOVERD) en de hogeronderwijssector (HERD) gedeeld door het regionaal bruto binnenlands product. De uitkomst van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van Eurostat https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal projecten met BOF- en FWO-financiering
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten en mandaten via BOF- en FWO-financiering gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar.
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Domeinspecifiek fundamenteel onderzoek"

Benaming	Publicatieprofiel van de Vlaamse onderzoeker
Soort indicator	Effectindicator

Berekeningswijze	Bibliometrische analyse door ECOOM op basis van gegevens van de Web of Science™ aangevuld met gegevens van CPCI-S (Conference Proceedings Citation Index - Science) and CPCI-SSH (Conference Proceedings Citation Index - Social Science & Humanities)
Bron	ECOOM 4.1.3 Het Vlaams publicatieprofiel Vlaams Indicatorenboek
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Niet gekend
Reeds gebruikt in andere documenten	Vlaams Indicatorenboek

Benaming	Aantal projecten gefinancierd onder deze ISE
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten en mandaten gefinancierd door FWO-fundamenteel klinische mandaten, FWO-toegepast biomedisch onderzoek of uitgevoerd aan het Orpheus Instituut, KMDA, de Alamire Foundation, VLIZ, Plantentuin Meise, gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Strategisch Basisonderzoek"

Benaming	Privaat-publieke copublicaties t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Aantal publiek-private, gezamenlijk geschreven onderzoekspublicaties. De definitie van de "private sector" sluit de particuliere medische en gezondheidssector uit. Publicaties van bedrijven of andere private sectororganisaties gevestigd in Vlaanderen, gedeeld door de totale Vlaamse bevolking. Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van berekeningen en gegevens van Science Metrix (Elsevier) en Eurostat. De berekeningen en gegevens van Science Metrix gebeuren op basis van gegevens uit Scopus. https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal projecten door de kanalen voor strategisch basisonderzoek
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal projecten gefinancierd door kanalen voor strategisch basisonderzoek gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Het aantal actieve infrastructuren
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal infrastructuren (ontdubbeld) beschikbaar in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS-databank op 23 juli van het huidig jaar
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Postinitieel onderwijs"

Benaming	Het aantal projecten in business schools
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van aantal projecten aan de Vlerick Business School en Antwerp Management School gestart in (huidig jaar - 1), zoals gemeten in de FRIS databank op 23 juli van het huidig jaar.
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek"

Benaming	Aantal spin-offs van SOC's per jaar
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening. Som van het aantal spin-offs opgericht in (huidig jaar-1), zoals gerapporteerd door de SOC's.

Bron	Imec - Jaarverslag 2024 (Niet publiek) VIB - Jaarverslag 2024 https://vib.be/sites/vib.sites.vib.be/files/2025-04/JaaverslagNL_web_compressed.pdf VITO - Jaarverslag 2024 https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/74988 Flanders Make - Jaarverslag 2024 https://www.flandersmake.be/sites/default/files/2025-05/Flanders-Make_activiteitenverslag_2024.pdf
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator wordt gebruikt als KPI in de convenanten van de SOC's.

Benaming	Aantal octrooien van SOC's per jaar
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Som van het aantal ingediende octrooien in (huidig jaar-1), zoals gerapporteerd door de SOC's.
Bron	Imec - Jaarverslag 2024 (Niet publiek) VIB - Jaarverslag 2024 https://vib.be/sites/vib.sites.vib.be/files/2025-04/JaaverslagNL_web_compressed.pdf VITO - Jaarverslag 2024 https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/74988 Flanders Make - Jaarverslag 2024 https://www.flandersmake.be/sites/default/files/2025-05/Flanders-Make_activiteitenverslag_2024.pdf
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator wordt gebruikt als KPI in de convenanten van de SOC's.

ISE "Valorisatie van onderzoeksresultaten"

Benaming	Aantal projecten IOF in FRIS voor jaar X
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Eigen berekening op basis van gegevens in de FRIS-databank. Som van het aantal mandaten en projecten, gefinancierd in (huidig jaar-1) vanuit IOF (volgens startjaar van het mandaat of project)
Bron	FRIS https://researchportal.be/nl
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

ISE "Versterken van innovatiekracht ondernemingen"

Benaming	BERD t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator

Berekeningswijze	De BERD-methodologie (Business Expenditure on Research and Development) van Eurostat houdt in dat de uitgaven en het personeel voor onderzoek en ontwikkeling binnen de bedrijfssector gemeten worden volgens het Frascati-handboek. De gegevens worden verzameld via verplichte nationale O&O-enquêtes bij ondernemingen, waarbij de verplichte verzameling geregeld is via een wettelijk instrument om consistentie en nauwkeurigheid binnen de EU-lidstaten te waarborgen. De gegevens worden voor publicatie onderworpen aan vertrouwelijkheidstoetsen, geautomatiseerde validatie en tijdreekscontroles, met een vastgelegd revisiebeleid om inconsistenties te corrigeren. Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van Eurostat https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	3%-nota ECOOM

Benaming	Productinnovatoren (kmo's) t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Businessprocesinnovatoren (kmo's) t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar

Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.
-------------------------------------	--------

Benaming	Samenwerking innovatieve kmo's t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Tewerkstelling in innovatieve bedrijven t.o.v. het EU-gemiddelde
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey). Het resultaat van deze berekening wordt gedeeld door het EU-gemiddelde en vermenigvuldigd met 100.
Bron	Europese Commissie, op basis van gegevens van CIS https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-be.pdf
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal innoverende ondernemingen
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Berekening op basis van gegevens van de CIS (Community Innovation Survey).
Bron	ECOOM, op basis van gegevens van CIS https://www.ecoom.be/nodes/cisrapport/nl
Meetfrequentie	2-jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Internationaal vergelijkbaar
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Aantal gesteunde ondernemingen
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	Som van het unieke aantal ondernemingen waaraan steun toegekend in (huidig jaar-1) via onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten
Bron	VLAIO-jaarverslag https://www.vlaio.be/nl/over-ons/jaarverslagen

	Tab "Steun" Subtab "Innovatiesteun, mandaten en collectieve projecten"
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	VLAIO-jaarverslag

ISE "Wetenschapspopularisering- en communicatie"

Benaming	Algemene interesse in wetenschap
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Bevraging i.k.v. Wetenschapsbarometer. De Wetenschapsbarometer 2023 werd uitgevoerd door iVOX bij 1300 respondenten. Ook 203 werkgevers, 300 leerkrachten, 917 ouders en 573 leerlingen werden bevraagd
Bron	iVox https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/resultaten-wetenschapsbarometer-2023
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.

Benaming	Vertrouwen in wetenschap
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Bevraging i.k.v. Wetenschapsbarometer. De Wetenschapsbarometer 2023 werd uitgevoerd door iVOX bij 1300 respondenten. Ook 203 werkgevers, 300 leerkrachten, 917 ouders en 573 leerlingen werden bevraagd
Bron	iVox https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/resultaten-wetenschapsbarometer-2023
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	N.v.t.
Reeds gebruikt in andere documenten	N.v.t.